

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 : ศึกษากรณีการกำหนดให้ความผิด
เกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดมูลฐาน

นางสาวกาญจนารักษ์ แร่เจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2555

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

MONEY LAUNDERING CONTROL ACT B.E. 2542 : A STUDY OF PROVIDING
OFFENCES RELATING TO COUNTERFEIT OR ALTERATION AGAINST CURRENCIES
AS PREDICATE OFFENCE

Miss Kanchanaporn Raechoen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws Program in Laws

Faculty of Law

Chulalongkorn University

Academic Year 2012

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
พ.ศ. 2542 : ศึกษากรณีการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการ
ปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดมูลฐาน
นางสาวกาญจนารัตน์ แร่เจริญ
นิติศาสตร์
ศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส

โดย

สาขาวิชา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา ฑนิตกุล)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ไชยยศ เหมะรัชตะ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ วีระชาติ ศรีบุญมา)

กาญจนารักษ์ แร่เจริญ : พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 : ศึกษากรณีการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดมูลฐาน. (MONEY LAUNDERING CONTROL ACT B.E. 2542 : A STUDY OF PROVIDING OFFENCES RELATING TO COUNTERFEIT OR ALTERATION AGAINST CURRENCIES AS PREDICATE OFFENCE) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ศ.วิระพงษ์ บุญโญภาส, 200 หน้า.

การปลอมหรือการแปลงเงินตรานั้นเป็นเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศที่ถูกปลอมหรือถูกแปลงสกุลเงินนั้นอย่างมหาศาล ด้วยเหตุที่สามารถกระทำได้ง่ายและได้รับผลตอบแทนอย่างรวดเร็วจึงมีผู้กระทำความผิดอย่างมากมาย โดยเฉพาะการทำในลักษณะของการค้าที่ได้รับเงินหรือทรัพย์สินจากการกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้กระทำความผิดมักนำไปโอนเปลี่ยนแปลงสภาพให้ดูเสมือนเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินอันจะทำให้สาวไปถึงการกระทำความผิดของตนได้ยาก หรือที่เรียกว่า การฟอกเงิน จากนั้นก็นำไปแสวงหาประโยชน์แก่ตนหรือนำไปเป็นต้นทุนเพื่อประกอบอาชญากรรมในรูปแบบอื่นๆต่อไป เมื่อกฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นมูลเหตุจูงใจของผู้กระทำความผิดได้เท่าที่ควร ประกอบกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดที่สอดคล้องกับข้อแนะนำของกลุ่มเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการทางการเงินที่เป็นมาตรฐานสากลและสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดเป็นความผิดมูลฐานเพื่อบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงมีการยกร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นมาใหม่โดยเพิ่มความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็นการค้าเป็นความผิดมูลฐาน เพื่อนำมาตรการตามกฎหมายนี้มาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายกับความผิดดังกล่าวอาจเกิดปัญหาและอุปสรรคบางประการ จึงสมควรที่จะศึกษาและวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

สาขาวิชา.....นิติศาสตร์.....ลายมือชื่อนิติศ.....
ปีการศึกษา.....2555.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

5485956834 : MAJOR LAWS

KEYWORDS : MONEY LAUNDERING / COUNTERFEIT OR ALTERATION AGAINST CURRENCIES

KANCHANAPORN RAECHAROEN : MONEY LAUNDERING CONTROL ACT B.E. 2542 : A STUDY OF PROVIDING OFFENCES RELATING TO COUNTERFEIT OR ALTERATION AGAINST CURRENCIES AS PREDICATE OFFENCE. ADVISOR : PROF. VIRAPHONG BOONYOBHAS, 200 pp.

Counterfeit or alteration against currencies is a kind of economic crimes which continually occur and dramatically affect to economy, society and security of the country that counterfeit or alteration are carried out. Since such crimes can easily be committed and can generate huge amounts of proceeds, there are many offenders who committing such crimes in forms of trading which producing a large sum of money and assets. The offenders then transfer and alter such money and assets as if they are legally-obtained in order to conceal illicit origin of the assets, and to bar the revealing of the underlying acts of crime. Such act is called “money laundering”. Afterwards, such money will be used as income and capital to commit other criminal offenses. As current law cannot properly proceed with such illegally-acquired money and assets which is the incentives of committing crimes, besides, counterfeit or alteration against currencies is in accordance with the Financial Action Task Force on Money laundering recommendation which is the international standards and is in accordance with criteria on providing the predicate offence in enforcement of Money Laundering Control Act. It is appropriate to amend the Act by providing the counterfeit or alteration against currencies in form of trading as the predicate offence so as to use this legal measure to solve abovementioned problem.

However, the law enforcement to such crime may have problems and obstacles, therefore, it is appropriate to study and analyze on it in order to solve problems effectively.

Field of Study :LAWS..... Student’s Signature.....

Academic Year :2012..... Advisor’s Signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากท่านศาสตราจารย์ วีระพงษ์ บุญโญภาส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาสละเวลาในการให้คำปรึกษาและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเขียนวิทยานิพนธ์ ตลอดจนได้กรุณาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะที่ได้กรุณาสละเวลารับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้กับผู้เขียน และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์อรณพลิจิตจิตตะ และท่านอาจารย์วีระชาติ ศรีบุญมาที่กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้คำปรึกษาและให้ข้อมูลที่มีประโยชน์เป็นอย่างยิ่งแก่ผู้เขียน

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่ได้ให้กำลังใจ ให้การสนับสนุนในทุกๆด้าน รวมทั้งชี้แนะแนวทางอันเป็นประโยชน์เสมอมา และขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ศุภลักษณ์ พิณีจิวาดล และคณาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ คำแนะนำ และแรงผลักดันให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

ผู้เขียนขอขอบพระคุณพี่สุพัตรา แผนวิชิต สำหรับความช่วยเหลือและคำแนะนำต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เขียน และขอขอบคุณนางสาวจิตติสา พงศ์มรกต, นายพงศ์จักร ศรีอยุธยา และผู้ร่วมเรียนหลักสูตรปริญญาตรีศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต หมวดวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจ ข้อมูล และความช่วยเหลือตลอดมา รวมทั้งผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่มีส่วนในการช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้กับผู้เขียน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ให้ความสนใจ ไม่นมากก็น้อย หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียว และขออภัยมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
บทที่ 2 ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา.....	7
2.1 ความหมายและความสำคัญของเงินตรา.....	7
2.2 วิวัฒนาการของเงินตรา.....	10
2.3 การปลอมหรือการแปลงเงินตรา.....	23
2.3.1 คำนิยาม.....	24
2.3.1.1 การปลอมเงินตรา.....	24
2.3.1.2 การแปลงเงินตรา.....	25
2.3.2 ข้อสังเกตเกี่ยวกับเงินปลอมหรือเงินแปลง.....	25
2.4 กฎหมายที่บังคับใช้กับความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตราในประเทศไทย....	28
2.4.1 ประมวลกฎหมายอาญา.....	30
2.4.2 พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม.....	33
2.5 สถิติและตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลง เงินตราของประเทศไทย.....	40
2.6 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตรา.....	48
2.7 ผลกระทบจากการกระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตรา.....	51
2.7.1 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ.....	51

	หน้า
2.7.2 ผลกระทบต่อสังคม	52
2.7.3 ผลกระทบต่อความมั่นคง	53
บทที่ 3 การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน	55
3.1 ความรู้ทั่วไปของการฟอกเงิน	55
3.1.1 ความหมายของการฟอกเงิน	55
3.1.2 รูปแบบของการฟอกเงิน	60
3.1.3 แนวคิดและทฤษฎีในการกำหนดความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงิน ..	64
3.1.4 ความผิดมูลฐานกับการฟอกเงิน	67
3.1.4.1 ความหมายของความผิดมูลฐาน	67
3.1.4.2 ความสำคัญของความผิดมูลฐาน	68
3.2 กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย	69
3.2.1 ประเภทของความผิดมูลฐาน	69
3.2.1.1 หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศไทย	69
3.2.1.2 ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม การฟอกเงิน พ.ศ. 2542	72
3.2.2 มาตรการสำคัญในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542	78
3.2.2.1 มาตรการทางอาญา	78
3.2.2.1.1 การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาและ ความผิดสากล	78
3.2.2.1.2 การกำหนดมาตรการลงโทษผู้สนับสนุนหรือช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำความผิด หรือผู้สมคบเพื่อกระทำความ ผิดฐานฟอกเงิน	80
3.2.2.1.3 การกำหนดมาตรการลงโทษที่หนักขึ้นเมื่อผู้มีตำแหน่ง หน้าที่เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงิน	82
3.2.2.2 การกำหนดมาตรการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดตกเป็นของแผ่นดิน	83
3.2.2.3 การกำหนดให้มีการรายงานและแสดงตน	94

3.2.3 การดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	95
3.2.3.1 การดำเนินคดีอาญาสำหรับความผิดมูลฐาน	96
3.2.3.2 การดำเนินคดีอาญาสำหรับความผิดฐานฟอกเงิน.....	96
3.2.3.3 การดำเนินคดีอาญากับสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพบาง ประเภทที่กฎหมายกำหนด.....	97
3.3 แนวคิด มาตรการ และลักษณะความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศ.....	98
3.3.1 ข้อเสนอของกลุ่มเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการทางการเงิน (Financial Action Task Force : FATF).....	98
3.3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	104
3.3.3 ประเทศออสเตรเลีย.....	111
3.3.4 ประเทศอังกฤษ.....	116
3.3.5 ประเทศสิงคโปร์.....	119
3.3.6 ประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์.....	130
3.3.7 ประเทศมาเลเซีย.....	133
3.4 การกำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิด มูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	136
3.4.1 เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือ การแปลงเงินตราเป็นความผิดมูลฐาน.....	137
3.4.2 ความสอดคล้องของหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐานกับ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา.....	142
บทที่ 4 วิเคราะห์การบังคับใช้ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย.....	146
4.1 วิเคราะห์ผลที่ได้รับจากการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือแปลง เงินตราเป็นความผิดมูลฐาน.....	146
4.1.1 ผลดี.....	146
4.1.2 ผลเสีย.....	148
4.1.3 ประเทศไทยกับประชาคมอาเซียน.....	151

4.2	วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ.2501 ประมวลกฎหมาย อาญา และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.....	157
4.3	วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือ การแปลงเงินตราเป็นความผิดมูลฐาน.....	164
4.3.1	ด้านกฎหมาย.....	170
4.3.2	ด้านปฏิบัติ.....	175
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	178
5.1	บทสรุป.....	178
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	186
	รายการอ้างอิง.....	193
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	200

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เงินตราถือกำเนิดขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดความสะดวกในการชำระหนี้ ทำให้การค้ามีสภาพคล่อง แต่เงินตราที่ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายต้องจัดทำขึ้นโดยผู้มีอำนาจ ซึ่งในประเทศไทย คือ กระทรวงการคลัง มีหน้าที่ผลิต นำออกใช้ซึ่งเหรียญกษาปณ์ และธนาคารแห่งประเทศไทย มีหน้าที่ผลิต นำออกใช้ซึ่งธนบัตร บุคคลใดที่ทำเงินตราหรือแก้ไขให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นโดยไม่มีอำนาจ ย่อมเป็นการปลอมหรือการแปลง เดิมอาจเป็นการกระทำความผิด โดยลำพังหรือร่วมมือกันเพียงไม่กี่คน แต่ในปัจจุบันมีการขยายตัวเป็นองค์กร ทำเป็นขบวนการ แม้จะใช้เทคนิค กระบวนการที่ซับซ้อนมากขึ้น ในการจัดทำเงินตราเพื่อป้องกันการปลอมหรือการแปลง แต่ก็เป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุและเป็นวิธีการที่ไม่ค่อยได้ผล เพราะยังคงมีเงินปลอมหรือเงินแปลงอยู่เรื่อยไปในทุกยุคสมัย

การปลอมหรือการแปลงเงินตรานั้นเป็นอาชญากรรมเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง ในขณะเดียวกันก็เป็นอาชญากรรมข้ามชาติด้วย และมักกระทำกับเงินตราที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นเงินตราที่ใช้ในประเทศที่มีการกระทำความผิดหรือประเทศอื่น เป็นการกระทำข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อประเทศที่ถูกปลอมหรือถูกแปลงสกุลเงินนั้นอย่างมหาศาล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจที่ทำให้การค้าขายเกิดความล่าช้าและขาดความเชื่อถือ เนื่องจากใช้ความระมัดระวังมากขึ้น ในการรับชำระหนี้ เกิดเงินนอกระบบที่ทำลายระบบการเงินของประเทศ ทางด้านสังคมที่เกิดความปั่นป่วนวุ่นวายจากการปฏิเสธไม่รับเงินตราชนิดนั้น และทางด้านความมั่นคงที่ขาดความน่าเชื่อถือจากนานาอารยประเทศ นอกจากนั้น การที่ประชาชนไม่ทราบว่าเงินที่ตนได้รับเป็นเงินที่ถูกปลอมหรือแปลงมาแล้วทราบในภายหลัง กลับไม่ยอมแจ้งการกระทำผิดนั้น และยังคงนำเงินออกใช้ต่อไป ทั้งๆที่มีการกำหนดให้การกระทำเช่นนี้เป็นความผิดแต่ก็ไม่สนใจ ไม่อยากเดือดร้อน กลัวขาดทุน เลยผลักรားให้คนอื่น ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้เงินปลอมแพร่กระจายมากขึ้น ยากกับการปราบปราม จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข

การที่ประเทศไทยใช้หลักอำนาจลงโทษสากลกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 7(2) นั้นแสดงให้เห็นว่าความผิดนี้เป็นความผิดที่สำคัญไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะเป็นคนชาติใด และแม้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ศาลไทยก็มีอำนาจลงโทษได้ การปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 240 และ มาตรา 241 และเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 9 และ มาตรา 35 แต่โทษตามพระราชบัญญัติเงินตรานั้นเบาเกินไป ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวและถึงแม้โทษตามประมวลกฎหมายอาญาที่กระทำต่อเนื้อตัวร่างกายจะมีความร้ายแรง คือ ถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิต แต่โทษปรับที่กระทำต่อทรัพย์สินกลับมีแค่จำนวนเล็กน้อยเมื่อเทียบกับเงินที่ได้จากการกระทำความผิด ซึ่งถ้าชั่งน้ำหนักระหว่างความเสียหายและประโยชน์ที่ได้รับ บางคนจึงเลือกเสี่ยงที่จะกระทำความผิด เพราะถ้าพยานหลักฐานไม่เพียงพอก็อาจไม่ได้รับโทษหรืออาจได้รับโทษน้อย และถึงแม้ได้รับโทษจำคุกตลอดชีวิตแต่ก็อาจได้รับการลดโทษในภายหลัง อีกทั้งจำนวนค่าปรับก็ไม่สูงมาก ถึงจะถูกริบทรัพย์สินก็ไม่เสียหาย เนื่องจากการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยตรง แต่ในความเป็นจริงมีการนำทรัพย์สินไปโอน แปลงสภาพไม่ว่าทอดเดียวหรือหลายทอดเพื่อปกปิดแหล่งที่มา ซึ่งมาตรการริบทรัพย์สินนั้นใช้บังคับไม่ได้

เมื่อโทษทางอาญาที่มีวัตถุประสงค์ในการทำให้เช็ดหลาบและยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดที่มีอยู่न्छขาดประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด อีกทั้งมาตรการทางกฎหมายที่ดำเนินการกับการกระทำความผิดดังกล่าวมีข้อจำกัด แต่ความเสียหายที่เกิดแก่ประเทศนั้นมีมูลค่ามหาศาล ซึ่งสาเหตุสำคัญของการกระทำความผิดก็คือรายได้จำนวนมากที่ถูกเปลี่ยนเป็นเงินชอบด้วยกฎหมายในภายหลัง สิ่งนี้เป็นแรงจูงใจที่สำคัญของการกระทำความผิดกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงเป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาดังกล่าว เพราะเป็นทั้งโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัยด้วย

การจะบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้นั้น ต้องมีการกระทำความผิดอาญาและเป็นความผิดอาญาที่กำหนดไว้ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งเรียกว่าความผิดมูลฐาน และมีการปกปิดอำพรางการได้มา หรือ โอน เปลี่ยนสภาพทรัพย์สินที่

ได้มาจากการกระทำความผิดนั้น ที่เรียกว่า “การฟอกเงิน” ความผิดมูลฐานจึงเป็นหัวใจสำคัญ ซึ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาให้เป็นความผิดมูลฐานนั้น ต้องเป็นการกระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม มีผลตอบแทนในวงเงินที่สูง ยกแก่การปราบปราม และเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ เมื่อความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ดังกล่าว และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของกลุ่มเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการทางการเงิน หรือ ข้อเสนอแนะ FATF ที่เป็นมาตรฐานสากล จึงมีการยกเว้นพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นมาใหม่โดยเพิ่มความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้าเป็นความผิดมูลฐาน เพื่อนำมาตรการตามกฎหมายนี้มาใช้บังคับกับเงินจำนวนมากที่เป็นมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด

มาตรการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นมาตรการที่สกัดกั้นมิให้มีการเปลี่ยนสภาพเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้กลายเป็นเงินที่ดูเสมือนว่า ได้มาชอบด้วยกฎหมาย ทำให้คนร้ายไม่สามารถนำเงินนั้นไปเป็นต้นทุนในการกระทำความผิดซ้ำหรือก่ออาชญากรรมอื่นอีก เช่น ค้ายาเสพติด ก่อการร้าย ฯลฯ มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาและความผิดสากล เนื่องจากผู้ที่กระทำความผิดมูลฐานและผู้ที่กระทำการฟอกเงินไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลเดียวกัน เพราะฉะนั้นแล้ว ผู้ที่ไม่ได้กระทำความผิดมูลฐานแต่กระทำการฟอกเงินที่มาจากความผิดมูลฐานย่อมมีความผิดฐานฟอกเงินได้เช่นกัน แต่ถ้ากระทำโดยบุคคลเดียวกัน นอกจากจะมีความผิดมูลฐานแล้ว ยังมีความผิดฐานฟอกเงินอีกกรรมหนึ่งด้วย และแม้เป็นการพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงินก็ต้องระวางโทษเท่าความผิดสำเร็จ ผู้ใดที่ช่วยเหลือหรือสนับสนุนในความผิดฐานฟอกเงินก็ต้องได้รับโทษเท่ากับตัวการกระทำความผิด ผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินย่อมได้รับโทษเช่นกัน ถ้าผู้กระทำการฟอกเงินเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่บางประการก็ต้องได้รับโทษที่หนักขึ้นเป็นทวีคูณ สำหรับมาตรการติดตามร่องรอยทางการเงินจากการทำธุรกรรมต่างๆที่น่าสงสัยหรือมีมูลค่าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดนั้นก็จะทำให้สาวไปถึงตัวผู้กระทำความผิดได้ นอกจากนั้นแล้วยังมีมาตรการริบทรัพย์สินที่แตกต่างจากกฎหมายอาญากล่าวคือ เพียงแค่มีเหตุอันควรสงสัย ก็สามารถริบเงินหรือทรัพย์สินได้โดยเจ้าของหรือผู้ครอบครองเงินหรือทรัพย์สินนั้นต้องเป็นผู้พิสูจน์ถึงแหล่งที่มา ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ เงินหรือทรัพย์สินนั้นก็ตกเป็นของแผ่นดิน โดยที่โจทก์ไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่ามีการกระทำความผิดของจำเลยโดยปราศจากข้อสงสัย

จึงจะดำเนินการริบทรัพย์สินได้ และยังสามารถริบทรัพย์สินนั้นได้ไม่ว่าจะแปลงสภาพทรัพย์สินเป็นอย่างไรหรือโอนไปที่ทอคก็ตาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงเป็นกฎหมายที่ช่วยป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการตัดมูลเหตุจูงใจของผู้ที่จะกระทำความผิดและทำให้ผู้ที่กระทำความผิดไปแล้วไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก เพราะไม่มีประโยชน์อันใดที่จะแสวงหาเงินได้มากเท่าใดก็ตามแล้วไม่ได้ใช้เงินนั้น

มาตรการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นสิ่งที่ติดตั้งที่ได้กล่าวมาแล้ว แต่การบังคับใช้กับความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้าซึ่งมีการยกวางขึ้นมาใหม่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและประกาศใช้เมื่อไม่นานมานี้ นั้นยังไม่มีแนวทางปฏิบัติ การกระทำบางอย่างอาจจะกระทบสิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นการสมควรที่จะศึกษาวิจัยว่าการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด มีผลกระทบอื่นๆตามมาหรือไม่ และมีความขัดข้องประการใดในการที่จะบังคับใช้ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความหมาย ลักษณะและรูปแบบของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา
2. เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราและปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดดังกล่าว
3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินคดี สถิติคดี และผลกระทบจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา
4. เพื่อศึกษาถึงหลักการและมาตรการสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

5. เพื่อศึกษาถึงการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็น ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยและ ต่างประเทศ

6. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงินกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา

7. เพื่อเสนอแนะแนวทางการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและ มาตรการอื่นที่มีประสิทธิภาพในความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

การปลอมหรือการแปลงเงินตราในปัจจุบันเป็นอาชญากรรมเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศอย่างมหาศาล แม้จะมีบทลงโทษตามประมวล กฎหมายอาญา หรือพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 แต่ก็ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการ กระทำความผิดได้เท่าที่ควร เพื่อให้การดำเนินการกับความผิดฐานนี้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น จึง เห็นสมควรให้มีการนำหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินการกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติป้องกัน และปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาใช้บังคับด้วย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งศึกษาความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราตามประมวล กฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 รวมทั้งปัญหาจากการบังคับใช้กฎหมายกับ ความผิดดังกล่าว และศึกษาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ โดยวิเคราะห์ผลที่ได้รับและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการ กำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมหรือแปลงเงินตรา เพื่อนำข้อบกพร่องมาแก้ไขและเพิ่ม ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ค้นคว้า รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมาย ข้อบังคับ ประกาศ ระเบียบ คำสั่ง และเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ เช่น หนังสือ บทความ รายงานการสัมมนา รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ วารสาร ตำรากฎหมาย ความคิดเห็นของนักกฎหมาย และคำพิพากษาของศาล รวมทั้งข้อมูลจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงความหมาย ลักษณะและรูปแบบของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา
2. ทำให้ทราบถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราและปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดดังกล่าว
3. ทำให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินคดี สถิติคดี และผลกระทบจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา
4. ทำให้ทราบถึงหลักการและมาตรการสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
5. ทำให้ทราบถึงการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทยและต่างประเทศ
6. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา
7. สามารถเสนอแนะแนวทางการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการอื่นที่มีประสิทธิภาพในความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา

บทที่ 2

ความคิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา

เงินตราเป็นสิ่งที่สำคัญมากในชีวิตประจำวัน เพราะในโลกนี้ไม่มีอะไรได้มาฟรีๆ ต้องใช้เงินแลกมาทั้งนั้น โดยปกติแล้วคนเราจะหาเงินมาได้ก็ต้องทำงาน ถ้าอยากรวยก็ยิ่งต้องขยันทำงาน นั่นคือวิถีทาง (Mean) เพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย (Goal) แต่บางคนอยากรวยกลับเกลียดการทำงาน จึงใช้ทางลัดโดยผลิตเงินตราขึ้นใช้เอง ซึ่งเป็นวิธีการที่ผิดกฎหมายและสังคมไม่ยอมรับ จากที่ทำขึ้นเพื่อใช้เองปริมาณน้อย นานวันเข้าก็เริ่มทำการค้าผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก ส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อประเทศที่ใช้เงินนั้นอย่างประเมินมูลค่ามิได้

2.1 ความหมายและความสำคัญของเงินตราของเงินตรา

คำว่า “เงิน” (money) ในทางเศรษฐศาสตร์หมายถึง “สื่อกลางในการแลกเปลี่ยน” หรือ “สื่อกลางในการซื้อขาย” (Medium of Exchange) ซึ่งสันนิษฐานว่ามาจากรากศัพท์ภาษาลาติน “Moneta” ที่เป็นสมญานามของเทพธิดายุโน (Juno) มเหสีของเทพเจ้าจูปีเตอร์ (Jupiter) ชาวโรมัน ได้อาศัยวิหาร “Juno Moneta” หรือวิหารยูโนในการทำเหรียญกษาปณ์ทองแดง “Moneta” จึงกลายมาเป็น “Money” ในภาษาอังกฤษ ซึ่งในที่สุดก็มีความหมายเลื่อนไปแปลว่าเงิน¹

เบอร์นาร์ด ลีตาร์ด (Bernard Lietaer) ได้ให้นิยามของ “เงิน” ว่า คือข้อตกลงภายในชุมชน ระหว่างสมาชิกชุมชนว่าจะใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสื่อในการชำระค่าสินค้า ข้อตกลงอาจทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือเป็นการยอมรับโดยทั่วไป โดยอิสระหรือบังคับ รู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ข้อตกลงใช้ได้เฉพาะภายในชุมชนนั้นๆ เงินบางประเภทใช้กันเฉพาะภายในกลุ่มเพื่อนฝูง (เช่น เบี้ยในวงไฟ) ในบางเวลา (เช่น บุหรี่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2) หรือในประเทศหนึ่ง (เงินตราประจำชาติ) ชุมชนอาจหมายถึงทั่วโลก (เช่น ทั่วโลกยอมรับเงินสกุลดอลลาร์เป็นเงินทุนสำรองของประเทศ)

¹ บุญเกิด งอกคำ, เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และทุนสำรองเงินตรา (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2526), หน้า 8.

หรือชุมชนที่อยู่กันกระจัดกระจาย (เช่น ชุมชนอินเทอร์เน็ต) สรุปแล้ว เมื่อชุมชนตกลงยอมรับสิ่งใดก็ตามเป็นสื่อกลางในการซื้อขายสินค้า สิ่งนั้นก็เปลี่ยนเป็นเงิน²

เมื่อเงินนั้นถูกตีตราหรือมีตราประทับจึงเรียกว่า “เงินตรา” สมัยก่อนนั้นถ้าอยากทราบน้ำหนักเงินแท่งหรือเงินก้อนก็ต้องใช้วิธีการชั่ง ถ้าอยากทราบเนื้อเงินหรือทองก็ต้องอาศัยวิธีการฝนดังที่สุนทรภู่ยอดกวีของไทยกล่าวเอาไว้ว่า “อันโบราณท่านว่าจะค้าขาย อย่างง่ายเงินก็ลองทองก็ฝน เกิดเป็นคนอย่าได้ไว้ใจคน...” ซึ่งการฝนดังกล่าวทำให้เนื้อเงินและทองสึกหรอลงไปเรื่อยๆ จึงมีการประทับตราหือของผู้ค้าเงินไว้ที่ตัวเงินเลยให้เป็นเครื่องหมายเฉพาะ เพื่อประกันความบริสุทธิ์ของเงินที่ตนทำขึ้น คนจึงเชื่อถือและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย³

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้นิยามคำว่า “เงินตรา” ว่า หมายถึง เงินที่รัฐกำหนดขึ้นไว้เพื่อใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ได้แก่ เหรียญกษาปณ์และธนบัตร

และพจนานุกรม ไทย – ไทย อาจารย์เปลื้อง ณ นคร ก็ได้ให้คำนิยามของ “เงินตรา” ว่า หมายถึง วัตถุหรือเหรียญ มีเครื่องหมายของรัฐบาล ใช้ชำระหนี้ตามกฎหมาย

สรุปแล้ว เงินคือสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน แต่ละชุมชนอาจใช้เงินที่มีลักษณะแตกต่างกัน และเพื่อให้เงินนั้นมีความน่าเชื่อถือจึงนำมาตีตราหรือประทับตราผู้จัดทำ ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลแต่ละประเทศนั้นเป็นผู้มีอำนาจในการออกเงินตราประจำชาติของตน เพื่อใช้ชำระหนี้ตามกฎหมาย ได้แก่ เหรียญกษาปณ์ และ ธนบัตร

พ.ร.บ. เงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 6 ได้บัญญัติไว้ว่า “เงินตรา ได้แก่ เหรียญกษาปณ์และธนบัตร”

1) ธนบัตร

² เบอ์นาร์ด์ ลีตาร์ด, เงินตราแห่งอนาคต, แปลโดย จินตลา วิเศษกุล (กรุงเทพมหานคร: สวนเงินมีมา, 2547), หน้า 93.

³ บุญเกิด งอกคำ, เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และทุนสำรองเงินตรา, หน้า 1-

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ธนบัตร หมายความว่า บัตรที่ออกใช้เป็นเงินตรา ซึ่งใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายโดยไม่จำกัดจำนวน ซึ่งสอดคล้องกับพ.ร.บ.เงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 15 ที่บัญญัติไว้ว่า “ธนบัตรเป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายโดยไม่จำกัดจำนวน”

2) เหรียญกษาปณ์

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เหรียญกษาปณ์ หมายถึง เงินตราโลหะที่ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายไม่เกินจำนวนที่กำหนดโดยกฎกระทรวง ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 11 ของพ.ร.บ.เงินตรา พ.ศ. 2501 ที่ว่า “เหรียญกษาปณ์เป็นเงินที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายไม่เกินจำนวนที่กำหนดโดยกฎกระทรวง” โดยทั่วไปแล้วเหรียญ (Coin) มักเป็นโลหะกลม มูลค่าที่แท้จริงของเหรียญไม่มากไปกว่าราคาหน้าเหรียญ และใช้เป็นหน่วยที่มีมูลค่าต่ำกว่าธนบัตร ซึ่งเหรียญกษาปณ์มีอยู่ 2 ประเภท⁴ คือ

- เหรียญกษาปณ์หมุนเวียน (Circulated coins) เป็นเหรียญกษาปณ์ที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนและใช้หมุนเวียนในชีวิตประจำวัน

- เหรียญกษาปณ์ที่ระลึก (Commemorative coins) เป็นเหรียญกษาปณ์ที่ผลิตออกใช้ในวโรกาสและโอกาสที่สำคัญ

แต่มีเหรียญอีกประเภทหนึ่งคล้ายเหรียญกษาปณ์ที่ระลึกซึ่งผลิตออกใช้ในวโรกาสและโอกาสที่สำคัญ คือ เหรียญที่ระลึก (Medal) ต่างกันตรงที่ไม่มียี่ห้อหน้าเหรียญ เนื่องจากมิใช่เงินตราที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย

เงินตรานั้นเป็นตัวแปรที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจและมีความสำคัญมากในชีวิตประจำวัน คนเราเมื่อจับจ่ายใช้สอยไม่ว่าซื้อสินค้าหรือการบริการก็ต้องใช้เงินเพราะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เป็นเครื่องวัดมูลค่าของสิ่งของหรือการใช้แรงงานนั้น และเป็นมาตรฐานการชำระหนี้ในอนาคต บ่งบอกได้ว่าจะต้องชดใช้หรือได้รับเป็นจำนวนเท่าไร ถ้าเป็นหนี้จำนวนมากก็สร้างความกลัดกลุ้มไม่สบายใจจนถึงขั้นคิดฆ่าตัวตาย อีกทั้งยังเป็นเครื่องสะสมมูลค่า เป็นตัวชี้ว่า

⁴ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงตามประมวลกฎหมายอาญา (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555), หน้า 16.

บุคคลนั้นร่ำรวยหรือยากจน ถ้ามีเงินจำนวนมากก็อยู่อย่างสะดวกสบาย ได้รับการนับหน้าถือตา ใครๆต่างก็เอาใจ มีแต่คนอยากคบหาสมาคม ใช้ตนเองประกันหนี้ได้ และขอสินเชื่อได้อย่างง่ายดาย เพราะถือว่ามีเครดิต คือมีความน่าเชื่อถือว่าจะชำระหนี้ได้แน่นอน แต่ถ้ามีเงินไม่มากก็ต้องใช้สอยอย่างประหยัด ใช้อย่างระมัดระวัง อยู่อย่างลำบาก อาจต้องอดมื้อกินมื้อ ไม่มีคนอยากเข้าใกล้เพราะกลัวเดือดร้อน เมื่อมองที่ตัวเงินก่อนตัวคน เงินเปรียบเสมือนพระเจ้าที่คลั่งบันดาลได้ทุกอย่าง มีอิทธิพลเหนือมนุษย์ คนบางคนจึงยอมทำชั่วก็เพราะเงิน ไม่ว่าจะในอดีตหรือปัจจุบันและไม่ว่าเงินจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม

2.2 วิวัฒนาการของเงินตรา

ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นเงินตราที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ มนุษย์ในสมัยโบราณได้นำสิ่งของมาแลกเปลี่ยนกันโดยตรง เมื่อมีความเจริญขึ้นก็เปลี่ยนจากระบบแลกเปลี่ยนสิ่งของ (Barter System) เป็นการใช้ของมีค่า หายากและเป็นที่ต้องการของมนุษย์มาเป็นตัวกลางแทน ต่อมาก็ได้มีการนำโลหะเงิน โลหะทอง ดีบุก ทองแดง หรือนิกเกิลมาทำเป็นเงินตรา ซึ่งเรียกว่า เหรียญกษาปณ์ (Coin) แต่ก็ไม่เพียงพอที่จะสนองความต้องการของมนุษย์ได้ จึงหันไปใช้กระดาษแทน (Bank note)

สำหรับวิวัฒนาการเงินตราของประเทศไทย ตามประวัติศาสตร์พบว่า เมื่อไทยได้ตั้งมั่นอยู่ในสุวรรณภูมิก็มีระบบเงินตราขึ้นใช้สืบต่อมาตั้งแต่บัดนั้น เริ่มตั้งแต่เงินพูน้น เงินทวารวดี เงินตราศรีวิชัย เงินตราโยนกเชียงแสน เงินลานนาไทย เงินล้านช้าง เงินสุโขทัย เงินสมัยกรุงศรีอยุธยา เงินตราสมัยกรุงธนบุรี จนกระทั่งกลายเป็นเงินตราสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ ซึ่งจะขอกล่าวโดยสังเขปดังนี้

1. เงินสุโขทัยมีลักษณะเป็นก้อนกลม ทำด้วยเนื้อเงินบริสุทธิ์หรืออาจเจือปนแร่อื่นบ้าง ปลายทั้งสองข้างงุ้มเข้าหากัน และเนื่องจากมีลักษณะเหมือนเอาตัวด้วงมาขดอจึงเรียกว่า “เงินพดด้วง” ซึ่งพด แปลว่า ขดหรืออ และ ด้วง เป็นชื่อแมลงชนิดหนึ่ง โดยกำหนดให้แต่ละก้อนมีน้ำหนักเท่ากันเรียกว่า “บาท” ซึ่งกลายมาเป็นหน่วยของเงินตราไทยในปัจจุบัน เมื่อโลหะเงินและทองเป็น

⁵ บุญเกิด งอกคำ, เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และทุนสำรองเงินตรา, หน้า 34-36.

ของหายาก มีราคาแพงมาก จึงมีการนำเอาเปลือกหอยหายากชนิดหนึ่งที่เป็นเงาและทนทานต่อการใช้มาเป็นเงินปลีก โดยเรียกหอยชนิดนี้ว่า “เบี้ย” แต่เดิมมีการเสาะหากันตามลำน้ำโขง จึงเรียกว่า “เบี้ยน้ำจืด” ต่อมาเมื่อพ่อค้าต่างประเทศนำเข้ามาขายให้ เมื่อได้มาจากทะเลจึงเรียกว่า “เบี้ยน้ำเค็ม” ค่าของเบี้ยนั้นเป็นไปตามกฎแห่งอุปสงค์และอุปทาน (Demand and Supply) ยามที่ขาดแคลนเบี้ย ค่าของเบี้ยก็สูงขึ้น ยามที่มีเบี้ยมาก ค่าของเบี้ยก็ต่ำลง ความจริงแล้วเบี้ยใช้ประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้ นอกจากทำเป็นเครื่องประดับ แต่ที่ใช้เป็นเงินก็เนื่องจากปลอมไม่ได้ ทนทาน หายาก และค่อนข้างสวยงาม เบี้ยได้ถูกใช้เป็นเงินปลีกตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมาและเป็นที่ยอมรับกันมาโดยตลอด กฎหมายต่างๆ ในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้กำหนดค่าชดใช้สินไหมทดแทนเป็นเบี้ย ให้ชำระค่าปรับต่างๆ ซึ่งต่อมาเรียกว่า “เบี้ยปรับ” จนกระทั่งมีการยกเลิกเบี้ยในสมัยรัชกาลที่ 4 เนื่องจากทางราชการได้หันไปใช้วัตถุอย่างอื่นแทน

ถึงแม้ว่าอาณาจักรลานนา ลานช้าง และสุโขทัยจะอยู่ในยุคสมัยที่ใกล้เคียงกันแต่ก็เป็นอิสระต่อกัน มีการใช้เงินตรารูปร่างที่ต่างกัน และพ่อค้าในอาณาจักรเหล่านี้ต่างก็มีเสรีภาพในการทำเงินตราออกใช้เอง โดยตราเครื่องหมายหรือยี่ห้อของตนลงในเนื้อเงินนั้นเพื่อให้เกิดความเชื่อถือ

2. เงินสมัยกรุงศรีอยุธยา มีอยู่ 4 ชนิด คือ

- 1) เงินพดด้วง มีลักษณะคล้ายเงินพดด้วงสมัยสุโขทัย เพียงแต่ปลายที่งอเข้าหากัน ไม่แหลม เงินพดด้วงจะทำด้วยเนื้อเงินอย่างเดียวกันหมด ส่วนใหญ่ตราจักรกับตราประจำตัวของกษัตริย์
- 2) เบี้ย เปลือกหอยที่ใช้เป็นเงินปลีก พ่อค้าเป็นผู้นำเข้ามาจากหมู่เกาะในทะเล ราคาเบี้ยไม่แน่นอน ขึ้นลงตามปริมาณที่มีอยู่ในขณะนั้น
- 3) ไพและกล่า เป็นเงินที่ไม่ได้ทำด้วยตัวเงิน แต่จะเป็นอะไรแน่นั้นไม่ปรากฏหลักฐาน เนื่องจากกรุงศรีอยุธยาได้ถูกทำลายลง
- 4) เงินประทับ เป็นเงินดินเผาตราต่างๆ ทำขึ้นใช้ในสมัยพระเจ้าบรมโกศ ใช้ต่างเบี้ย เนื่องจากเบี้ยขาดแคลน

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 36-39.

ในสมัยนี้รัฐบาลเป็นผู้ทำเงินตราแต่เพียงผู้เดียว หน่วยของเงินตราไทยมีทั้ง ชั่ง ตำลึง บาท สลึง เฟื้อง และไพ ต่อมามีการตั้งพิภคอัตราเงินระหว่างบาทกับสลึงขึ้นใหม่เป็นกึ่งบาท เมื่อพ่อค้าต่างชาติเข้ามาติดต่อค้าขายและนำเงินตราของประเทศตนเองเข้ามาด้วย จึงมีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศขึ้นเป็นครั้งแรก โดยพระคลังสินค้าเป็นเจ้าพนักงานกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน แต่อัตราแลกเปลี่ยนเงินสมัยนั้นก็ยังไม่แน่นอน

3. เงินตราสมัยกรุงธนบุรี สมัยนี้เป็นช่วงที่กำลังทำสงครามกู้ชาติบ้านเมือง ไม่มีความสงบ อีกทั้งเอกสารหลักฐานต่างๆก็กระจัดกระจายสูญหายจากการย้ายเมืองหลวงจึงไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าได้มีการสร้างเงินพดด้วงขึ้นใช้หรือไม่

4. เงินตราสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. 2325 จนถึงปัจจุบัน) ในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ยังคงใช้เงินพดด้วงอยู่โดยประทับตราจักรและตราประจำรัชกาล แต่ในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้มีพระราชดำริให้จัดทำเงินกระดาษออกใช้เป็นครั้งแรกในกรุงสยาม พ.ศ. 2396 โดยให้เรียกว่า “หมาย” ปรากฏตามจดหมายเหตุเรื่องโปรดเกล้าฯ ให้ใช้หมายแทนเงิน จ.ศ. ๑๒๑๕ (พ.ศ. 2396) เลขที่ ๘๔ มีใจความโดยย่อว่า

“มีพระบรมราชโองการรับสั่งว่า เงินเฟื้อง เงินสลึง และเงินบาท ที่ราษฎรใช้สอยกันอยู่ทุกวันนี้ มีนักเลงสุบฝิ่นปลอมแปลงเอาทองแดงและตะกั่วใส่ปนอยู่มีไชน้อย จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำหมายกระดาษแทนเงินขึ้น เพื่อไม่ให้มีเงินปลอมใช้ต่อไป เมื่อผู้ใดได้หมายกระดาษไปใครจะได้เงิน ก็ให้เอาหมายกระดาษมาแลกเปลี่ยนที่โรงทหาร ในพระบรมมหาราชวัง”⁷

หมายดังกล่าวทำด้วยกระดาษสีขาว ไม่มีหลักฐานยืนยันว่ามีการออกใช้เท่าใด สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอฯ ได้ทรงนิพนธ์เรื่องตำนานเงินตราไทยไว้ว่า “หมายเหล่านั้นไม่แพร่หลาย ใครได้มาก็เห็นจะไปขึ้นเงินที่พระคลังมหาสมบัติในไม่ช้า เพราะยังไม่แลเห็นประโยชน์ในการใช้กระดาษเป็นเครื่องแลกเปลี่ยน” และ Sir John Bowring ก็ได้ยืนยันไว้ในหนังสือ The Kingdom and People of Siam ว่า “ตัวสัญญาใช้เงินที่รัฐบาลออก คือหมายนั้นไม่ได้ใช้กันแพร่หลาย”⁸

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 164.

⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 165.

นอกจากนั้นพระองค์ยังได้ทรงโปรดให้สร้างใบสั่งจ่ายขึ้นอีกประเภทหนึ่ง เรียกว่า “ใบพระราชทานเงินตรา” ซึ่งเป็นเงินกระดาษเช่นเดียวกับหมาย ทำด้วยกระดาษปอนด์สีขาว มีหลักฐานบ่งชี้ว่าประชาชนไม่นิยมเช่นกัน เพราะกระดาษไม่เหมือนเงินเหรียญหรือเงินก้อน และมีความเชื่อว่าโลหะเท่านั้นที่ใช้เป็นเงินตรา จึงไม่เชื่อถือเงินประเภทนี้ ประชาชนที่ได้รับเงินกระดาษจะรีบไปขึ้นโลหะทันที แม้จะมีประกาศออกมารับรองค้ำประกันก็ตาม ซึ่งในปลายรัชกาลก็ได้เลิกใช้ไปโดยปริยาย

อย่างไรก็ตาม ในสมัยของพระองค์นั้นได้มีการค้าขายกับต่างชาติมากขึ้นอันเนื่องมาจากการทำสัญญาทางพระราชไมตรีและการค้า หรือที่เรียกกันว่าสัญญาเบาริง ทำให้เงินตราที่ใช้สอยอยู่ไม่เพียงพอหมุนเวียนแลกเปลี่ยน เงินตราขาดแคลน มีการใช้วิธีการต่างๆ มาแก้ไขสถานการณ์ เช่น เพิ่มช่างทำเงินแต่ก็ทำได้ล่าช้าเพราะเงินพดด้วงสมัยนั้นต้องทำด้วยมือ เมื่อเป็นเช่นนี้ พ่อค้าชาวต่างประเทศจึงได้นำเหรียญเงินนอก คือเงินตราต่างประเทศเข้ามาจับจ่ายซื้อสินค้าแทนเงินไทย ซึ่งทางราชการก็ได้ยอมรับและยินยอมให้ใช้ได้เช่นเดียวกับเงินตราไทยเพื่อให้การค้าดำเนินไปโดยสะดวก และเนื่องจากขณะนั้นเงินพดด้วงเองก็มีการปลอมกันอย่างมาก เพราะปลอมได้ง่าย แม้จะมีกฎหมายที่เขียนขาดลงโทษผู้กระทำผิดถึงตายแล้วก็ตาม ก็ยังมีการปลอมออกมาอยู่เรื่อยๆ รัฐบาลจึงชักชวนให้ราษฎรยอมรับเงินเหรียญดังกล่าวเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยออกประกาศให้ใช้เงินเหรียญนอกถึง 2 ฉบับ และออกประกาศขอพระราชบัญญัติให้ใช้เงินเหรียญนอกเพื่อกำหนดเบี้ยปรับแก่ผู้ที่ไม่รับเงินเหรียญไว้ แต่การที่ขาดแคลนเงินบาทแล้วไม่สามารถชักจูงให้ประชาชนร่วมมือในการใช้เงินเหรียญนอกอย่างได้ผลเพราะไม่คุ้นเคยและไม่ยอมรับนั้น ส่งผลให้รัชกาลที่ 4 ตัดสินใจสั่งซื้อเครื่องจักรทำเงินเหรียญมาจากประเทศอังกฤษ ซึ่งนับว่าระบบการเงินของไทยได้พัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง

เมื่อเครื่องจักรสามารถดำเนินการได้แล้ว จึงได้ออกประกาศพิเคราะห์ราคาเงินเหรียญบาทและเงินแป (แบน) “...ครั้นเมื่อราษฎรใช้เงินพดด้วงด้วยดีตราหลวง ดังนี้ ไม่มีสอบน้ำหนักแลดูเนื้อเงินแล้ว มีพวกช่างเหล็กช่างทองช่างเงินในกรุงบ้าง นอกกรุงบ้าง ลอบทำเงินเจือทองแดงแลเงินเจือดีบุกเป็นรูปพดด้วง ตีตราแกะปลอมให้เหมือนตราหลวง ทำเงินทองแดง เงินดีบุกขึ้นได้เป็นอันมากแล้ว ก็ลอบเข้ามาเปลี่ยนปลอมซื้อขายเองบ้าง ขายให้แก่ชายหญิงซึ่งเป็นคน โกง คน โกงรับไป

เปลี่ยนปลอมใช้สอยบ้าง เงินปลอมจึงชุกชุมขึ้นในแผ่นดิน เมื่อการเป็นดังนี้ พระเจ้าแผ่นดินซึ่งตั้ง
 โรงเงินหลวงพดด้วงตีตราให้ราษฎรใช้นั้น ก็เหมือนกับนายประกันให้อ้ายผู้ร้ายที่ทำเงินทองแดง
 ดิบกหรือยตราหลวงแล้วทำขึ้นนั้นไป เป็นที่ขัดเคืองพระราชหฤทัย ทรงโหมนัสมาช้านาน และ
 เมื่อการค้าขายในกรุงเจริญขึ้น มีเงินเหรียญเมืองต่างประเทศเข้ามามาก ลูกค้านอกประเทศเมื่อเอา
 เงินเหรียญมาซื้อของลูกค้านั้นในประเทศก็ใคร่จะยินดีรับไม่ ด้วยรังเกียจเงินว่าต่ำกว่าเงินบาทบ้าง
 ว่ากลัวจะเป็นเหรียญปลอมบ้าง หรือถึงจะยอมรับก็ต้องคิดกลับเป็นเงินบาทเป็นเฟื้องโดยมาตรา
 ธรรมเนียมไทย เป็นที่ยุ่งเถียงกันวุ่นวายไปกับลูกค้าต่างประเทศ กว่าจะตกลงกันก็ช้าเลยเวลาค้าขาย
 ไป ...เพราะเหตุนี้ บัดนี้ จึงได้ทรงพระราชดำริการให้ตั้งโรงจักรทำเงินแปะ เงินเหรียญขึ้นเป็นอย่าง
 ใหม่ ทำหมดจดสะอาด ใช้งานดีเหมือนกับเงินมาแต่เมืองยุโรป ที่เรียกว่า “เมืองฝรั่ง” โดยกำหนด
 เหรียญอย่างไทยเหรียญละบาทเป็นพื้นแล้ว มีเงินแปะละสองสลึงบ้าง สลึงบ้าง เฟื้องบ้าง...เงิน
 จำพวกนี้มีพระราชประสงค์จะให้เจ้านายแลข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อยแลราษฎรไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินทั้ง
 ปวงใช้ได้เสมอเงินบาท เงินกึ่งบาท เงินสลึง เงินเฟื้อง ไม่ให้อ้ายผู้ร้ายทำเงินแดงปลอมได้เลย
 เพราะจะทำได้โดยยาก...”⁹ ตามประกาศพิภักตราการเงินเหรียญบาทและเงินแปะนั้น มีทั้งเหรียญเงิน
 และเหรียญทองซึ่งมีหลายราคาด้วยกัน ส่วนเงินพดด้วงนั้นก็ยังคงให้ใช้ได้ต่อไป แต่ไม่ทำเพิ่มขึ้น
 อีก

สำหรับหอยเบี้ยที่ราษฎรใช้เป็นเงินปลีคนั้น ได้หายสาบสูญไปมากเมื่อกรุงแตก แต่เดิมที่
 กฎหมายกำหนดค่า 800 เบี้ยต่อ 1 เฟื้องเป็นเกณฑ์ ค่าของเบี้ยก็แพงขึ้นเป็น 200 เบี้ยต่อ 1 เฟื้อง เมื่อ
 พ่อค้าชาวต่างประเทศเห็นว่าเบี้ยมีราคาก็เก็บหอยเบี้ยใส่เรือเข้ามาขายในกรุงเทพฯ ทำให้ราคาของ
 เบี้ยลดลงเพราะมีมากเกินไป การที่เบี้ยมีราคาไม่คงที่เช่นนี้จึงได้มีการออกประกาศพระบรมราช
 โองการของรัชกาลที่ 4 เมื่อ 25 สิงหาคม 2405 ความว่า “...แต่ก่อนในบ้านเมืองไทยนานมาแล้วแต่
 โบราณ ราชการใช้หอยอย่างหนึ่งเรียกว่า “เบี้ย” มาแตกปลีออกไปจากเงินปลี ซื้อจ่ายขาย
 แลกเปลี่ยนแก่กันอยู่ ดังเช่นรู้เช่นเห็นด้วยกันทั้งนั้น ก็โดยประมาณตามพระราชกำหนดกฎหมาย
 โบราณว่า ให้คิดเบี้ยแปดร้อยต่อเฟื้อง...เมื่อเบี้ยมากก็บ่นว่ามาก ลำบากที่ต้องนับซื้อขายเข้าไป เมื่อ
 เบี้ยน้อยก็ซื้อของอ้อมท้องไม่ได้ ครั้นเมื่อเบี้ยแพงขึ้นก็กลับบ่นแล้วว่า เงินปลีไปแตกเบี้ยได้น้อยไป

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 62-64.

ราษฎรบนทั้งเมื่อเบี้ยมากน้อยเบี้ยถูกเบี้ยแพง ดังนั้นจะเอาเป็นประมาณก็ไม่ได้...บัดนี้ในกรุงเทพฯก็คิดประกอบการกลไฟทำกะแปะดีบุก ผสมด้วยทองแดงแลดีบุกดำ ทำให้แข็งกว่าดีบุกปกติ...กะแปะอย่างใหม่นี้มีเป็น ๒ ขนาด เพื่อจะใช้แทนเบี้ยร้อยแลเบี้ยห้าสิบในเบี้ยแปดร้อยต่อเฟื้องตามพระราชกำหนดกฎหมาย ราษฎรจะได้ซื้อขายแก่กันได้ง่ายๆไม่จำเป็นต้องเสียเวลานั่งนับเบี้ยอยู่อย่างก่อนกะแปะอย่างใหญ่ซึ่งมีวิธีใช้แทนเบี้ยร้อย ๘ กะแปะเป็นเฟื้องให้เรียกว่า “อัฐ”...กะแปะอย่างน้อยข้างเกลี้ยงให้แทนเบี้ยห้าสิบ ๑๖ กะแปะเป็นเฟื้อง ให้เรียกว่า “โสฬส”...”¹⁰

เงินกะแปะหรืออแปะเป็นเงินปลีกที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อลดความลำบากในการใช้หอยเบี้ย การที่เจอทองแดงและดีบุกดำก็เพื่อให้เหรียญดีบุกแข็ง ทำการปลอมแปลงลำบาก แต่ก็ยังมีผู้ทำปลอมขึ้นอยู่ดี ชาวต่างชาติจึงปล่อยข่าวว่าจะยุให้รัฐบาลเลิกใช้เหรียญดีบุก และสั่งเหรียญทองแดงมาจำหน่ายให้แก่รัฐบาลแทน ทำให้รัฐบาลต้องออกประกาศชี้แจงให้ราษฎรทราบว่ายังไม่เลิกเหรียญดีบุก และจะไม่ซื้อเหรียญทองแดงจากต่างประเทศ แต่รัฐบาลจะทำเหรียญทองแดงขึ้นใช้เอง ซึ่งมี 2 ชนิด คือ “ซีก” (ราคา 2 อันเฟื้อง) และ “เสี้ยว” (ราคา 4 อันเฟื้อง)

เหรียญเงินและเหรียญทองแดงที่รัฐบาลทำขึ้นนั้นได้ใช้กันอย่างแพร่หลาย ตรงกันข้ามกับเหรียญดีบุกและเหรียญทองคำ เนื่องจากเหรียญดีบุกถูกปลอมแปลงจึงไม่ค่อยนิยมใช้กัน อีกทั้งการที่ราษฎรเก็บเหรียญทองคำเอาไว้เห็นเป็นของมีค่าหรือไม่ก็นำไปทำเป็นทองรูปพรรณเพื่อใช้เป็นเครื่องประดับ ก็ทำให้เหรียญทองคำค่อยๆหายไปจากท้องตลาด เปรียบเสมือน “กฎเกรแฮม – Grasham Law” ที่ว่า “เงินเลวไล่เงินดี” ออกจากกระแสมุณเวียนอยู่เสมอ กล่าวคือ เหรียญที่ถูกขลิบ ถูกตอก ถูกสกัดด้วยน้ำยาเคมีเพื่อเอาโลหะ รวมทั้งเหรียญเงินชำระดูอื่นๆ หรือเงินปลอม ต่างก็ถือว่าเป็นเงินเลว ใครๆก็ไม่อยากได้หรืออยากเก็บไว้ จึงแพร่หลายอยู่ในกระแสมุณเวียน ส่วนเงินดีที่มีค่านั้น ผู้รับมักจะเก็บเอาไว้ ไม่นำออกมาหมุนเวียนอีก เช่น เหรียญที่ระลึกต่างๆ (เกรแฮม เป็นที่ปรึกษาของพระนางเจ้าอลิซาเบธที่ 1 แห่งกรุงอังกฤษ)¹¹

ต่อมาราคาทองแดงและดีบุกแพงขึ้น เมื่อมีผู้รู้ว่าค่าเงินเหรียญดีบุกและทองแดงราคาต่ำกว่าเนื้อโลหะที่ใช้ทำเหรียญ จึงพากันหลอมทำเป็นแท่งส่งออกไปขายนอกประเทศเพราะได้ราคาดี

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 68-72.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 79.

ประกอบกับเหรียญดีบุกมีการปลอมแปลงขึ้นใช้มาก พอกวาดล้างจับกุมอย่างเข้มงวด พวกนี้ก็หลบหนี จนสืบจับกันไม่ไหว ราษฎรก็พากันไม่ยอมรับ เพราะไม่ทราบว่าอันไหนจริง อันไหนปลอม เมื่อจะกลับไปใช้หอยเบี้ยอีก ก็หายากแล้ว เพราะได้เลิกใช้ไปนานหลายปี ทำให้การค้าขายหยุดชะงัก บ้านเมืองปั่นป่วน เหตุการณ์ยืดเยื้อจนถึงขั้นรุนแรงและเกิดความวุ่นวายแม้ในช่วงที่รัชกาลที่ 4 เสด็จสวรรคต

ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการทำเหรียญเงินตราพระเกี้ยวยอด (ตราจุลมงกุฎ) ซึ่งภายหลังได้เปลี่ยนตราประจำเงินเสียใหม่เป็นตราพระบรมรูป และมีการตั้งเครื่องจักรทำเงินใหม่จากประเทศอังกฤษเพราะเครื่องจักรเดิมที่ใช้ในสมัยรัชกาลที่ 4 นั้นมีความชำรุดบกพร่อง แต่ในช่วงที่พระองค์ขึ้นครองราชย์นั้น ความปั่นป่วนเกี่ยวกับเหรียญดีบุกทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ถึงกับได้ชื่อในภาษาจีนว่าเหรียญ “เกี” ซึ่งก็คือ เหรียญปลอมนั่นเอง ประกอบกับการขาดตลาดของเหรียญทองแดงและดีบุกเนื่องจากมีคนหลอมให้เป็นเนื้อโลหะส่งขายต่างประเทศเพราะรู้ว่าได้ราคาดีกว่า รัฐบาลจึงได้ออกประกาศให้ราษฎรนำทั้งเหรียญทองแดงและเหรียญดีบุกที่มีอยู่ในครอบครองมาขึ้นเงินที่พระคลังภายในเวลาที่กำหนด และออกใช้เหรียญดีบุกโสฬสขึ้นใหม่ สำหรับเหรียญทองแดงนั้นได้สั่งทำจากประเทศอังกฤษเพราะถ้าผลิตเองจะเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง แต่ประชาชนกลับนิยมใช้ปีโรงบ่อนเป็นเงินตรา

การเล่นเบี้ยในโรงบ่อนเดิมใช้เงินพดด้วงทั้งสิ้น แต่เนื่องจากเงินพดด้วงมีลักษณะกลมกลิ้งหายได้ง่าย ขนาดเล็กหยิบลำบากไม่คล่องตัว นายบ่อนชาวจีนจึงใช้ตัวทำคะแนนการพนันแทนเงินปลีกซึ่งเรียกว่า “ปี” มีหลายราคาอาจจะหล่นด้วยทองเหลืองหรือแก้วสีทำเป็นรูปร่างต่างๆ ต่อมาทำด้วยดินถ้วยชามเคลือบสี เรียกว่า “ปีกระเบื้อง” เมื่อคนเล่นแทงถูกก็ได้ปีและนำปีมาแลกเงิน เพราะฉะนั้นปีจึงเป็นเพียงตัวทำคะแนนในการเล่นเบี้ย ต่อมามีคนนำปีไปใช้ชำระหนี้ ซื้อขายสินค้า แลกๆ โรงบ่อนเพราะเชื่อว่าจะเอาไปแลกเป็นเงินเมื่อไรก็ได้ เมื่อคนที่รับไว้สามารถขึ้นเงินจากเจ้าของโรงบ่อนได้สะดวก จึงทำให้ปีกลายเป็นเงินตราขึ้นมา พอเริ่มใช้กันอย่างแพร่หลาย และมีการขาดตลาดของเหรียญทองแดงและดีบุกดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ราษฎรจึงนิยมใช้ปีแทนเงินปลีก ส่งผลให้นายบ่อนมีโอกาสได้กำไร โดยเอาเปรียบราษฎรที่มีปีอยู่ในครอบครองอย่างไม่ผิดกฎหมาย เพราะการออกปีกระเบื้องแต่ละปีของนายบ่อนเป็นสิทธิของผู้ประมูลอากรบ่อนเบี้ยได้

เท่านั้น ถ้าในปีถัดไป นายอากรคนเก่าประมูลบ่อนเบี้ยไม่ได้ มีการเปลี่ยนนายบ่อนใหม่ ก็จะยกเลิกปีเดิม โดยประกาศให้ราษฎรเอาปีมาขึ้นเงินภายในกำหนด ผู้ใดเอาปีมาขึ้นเงินไม่ทันก็ต้องขาดทุนไป ทำให้ราษฎรขาดทุนทั่วหน้ากัน ทางการจะเอาโทษนายบ่อนก็ไม่ได้ เนื่องจากราษฎรยอมรับปีของนายบ่อนเอง เมื่อเป็นเช่นนี้และเป็นช่วงที่เงินตราขาดแคลน รัฐบาลจึงได้ออกเงินกระดาษที่เรียกกันว่า “อัฐกระดาษ” ราคาหนึ่งอัฐ ให้ราษฎรใช้แทนอัฐโลหะไปก่อน แต่ก็ไม่ได้ได้รับความนิยม เพราะเปื่อยยุ่ยง่าย แม้ว่าจะพยายามชี้แจงให้ราษฎรทราบถึงประโยชน์ในการใช้อย่างไรก็ตาม เมื่อเหรียญทองแดงที่สั่งทำจากประเทศอังกฤษเข้ามาแล้ว ราษฎรก็ยังไม่ยอมใช้สอยเพราะนิยมใช้ปีของโรงบ่อนอยู่ ทำให้รัฐบาลจำต้องออกประกาศลงวันที่ 25 สิงหาคม 2418 ยกเลิกปี ห้ามมิให้ราษฎรไทยจีนและผู้หนึ่งผู้ใดใช้ปีซื้อขายกันต่อไป การซื้อขายให้ใช้เหรียญทองแดงดังกล่าวแทนเป็นอันว่าปีหมดสภาพเป็นเงินตรานับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา¹²

เมื่อเหรียญทองแดงที่ได้สั่งทำจากอังกฤษจำหน่ายหมดแล้วก็ได้มีการทำเหรียญทองแดงขึ้นใหม่ และมีการผลิตขึ้นมาอีกหลายรุ่น แต่การที่มาตรฐานเงินไทยมีหลายหน่วยนั้นทำให้ไม่สะดวกแก่การค้าคำนวณและการทำบัญชี จึงได้อิงหลักสากลนิยมที่เงินดอลลาร์ 1 เหรียญมี 100 เซนต์ ว่า 1 เหรียญของไทยควรมี 100 สตางค์ ทำให้เงินตราของไทยเปลี่ยนจากระบบ ชั่ง ตำลึง บาท สลึง เพื่ออง ฯลฯ มาเป็นระบบสตางค์ ซึ่งในตอนแรกนั้นราษฎรไม่เคยชินกับสตางค์แต่ท้ายที่สุดแล้วก็สามารถปรับตัวได้

เมื่อมีการติดต่อกับต่างประเทศเพิ่มมากขึ้น ธนาคารต่างชาติก็ได้เข้ามาเปิดสาขาคำเนินกิจการธนาคารในประเทศไทย แต่ละธนาคารต่างได้รับอนุญาตจากรัฐบาลไทยให้ออกบัตรธนาคาร ซึ่งเป็นตัวสัญญาจะจ่ายเงินตราโลหะแก่ผู้ที่นำบัตรมาขึ้นเมื่อทวงถามได้ แต่บัตรธนาคารดังกล่าวนี้ไม่สามารถใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ธนาคารเองก็ไม่มีสาขาในต่างจังหวัดให้ติดต่อขึ้นเงินได้อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่นิยมเงินกระดาษ บัตรธนาคารจึงไม่แพร่หลาย คงใช้กันอยู่ในระหว่างหมู่พ่อค้าชาวต่างประเทศและชนชั้นสูงในกรุงเทพฯ เท่านั้น

การที่มีความเจริญในด้านการค้านั้นทำให้ต้องใช้เงินจำนวนมาก แต่การใช้เหรียญกษาปณ์มีความลำบากในการพกพา และเสียเวลาในการตรวจนับ จึงเกิดแนวความคิดที่จะสร้างเงินกระดาษ

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 92-93.

ขึ้นใช้ถาวรเหมือนนานาอารยประเทศ โดยให้เจ้าพนักงานเก็บเงินตราไว้ในท้องพระคลังแล้วออกไปสำคัญให้แก่ราษฎรไปใช้ต่างเงินตรา เรียกว่า เงินกระดาษหลวง ซึ่งผู้ที่ได้รับก็สามารถนำมาขึ้นเงินได้ แต่ก็มีได้สำเร็จ เนื่องจากช่วงเวลานั้นยังไม่มีความพร้อม แต่แนวความคิดที่จะให้มีเงินกระดาษนั้นก็มิอยู่เรื่อยมา จนในที่สุดก็ได้มีความคิดให้รัฐบาลเป็นผู้ออกธนบัตรเอง โดยเก็บตัวเงินที่มาแลกธนบัตรไว้เป็นหลักประกันสำหรับจ่ายคืน จึงมีการออกธนบัตรธนาคารที่ธนาคารต่างชาติเป็นผู้ออก รัฐบาลได้ประกาศใช้ พ.ร.บ.ธนบัตร ร.ศ. ๑๒๑ เมื่อ 24 มิถุนายน 2445 โดยมีคำปรารภว่า “...มีพระบรมราชโองการฯ ให้ประกาศทราบทั่วกันว่า การค้าขายในพระราชอาณาจักร ณ บัดนี้ ย่อมสมบูรณ์ขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นอันมาก การรับส่งเงินทอง ซึ่งเป็นของกลางสำหรับแลกเปลี่ยนในระหว่างสินค้าทั้งหลาย ย่อมมีจำนวนที่รับจ่ายมากขึ้น การที่นำเงินไปคราวละหลายๆ เช่นนั้น ย่อมให้เป็นเครื่องลำบากเสียเวลาของอาณานิคมราษฎรผู้รับจ่ายเงินหลายๆ เป็นเอกประการ เพื่อประโยชน์ต่อความสะดวกของประชาชน ให้เจ้าพนักงานกระทรวงพระคลังมหาสมบัติจัดทำตัวสำคัญที่ใช้แทนเงินเรียกว่า ธนบัตร ขึ้น เพื่อรับแลกเงินของประชาชนเก็บรักษาไว้ และจำหน่ายธนบัตรให้ออกใช้จ่ายแทนเงิน เพื่อสะดวกต่อการนับและตรวจตรา หรือจะพาไปมาก็ง่ายกว่าที่จะขนเงินอันมีจำนวนมากไปนั้น...”¹³

เงินกระดาษดังกล่าวเป็นรูปแบบตัวสัญญาใช้เงินของรัฐบาล สัญญาจะจ่ายเงินให้แก่ผู้นำตัวมาขึ้น โดยทันที เรียกว่า ธนบัตร และให้ธนบัตรเป็นสิ่งที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย โดยให้ใช้เงินตราของรัฐบาลได้ทั่วราชอาณาจักร นอกจากนั้นยังจัดตั้งกรมธนบัตร เพื่อให้ประชาชนสามารถนำธนบัตรมาขึ้นเอาเงินตราโลหะได้ในกรุงเทพฯ หรือจะขึ้นตามพระคลังของรัฐบาลที่ต่างจังหวัดก็ได้ สำหรับเงินตราที่ได้รับจากการแลกเอาธนบัตรนั้นจะเก็บไว้เป็นเงินสำรองเพื่อรับขึ้นธนบัตรที่จำหน่ายออกไป และสามารถนำไปลงทุนได้โดยมีหลักประกันตามสมควร ตามที่บัญญัติไว้ว่า “บรรดาเงินตราซึ่งรับไว้จากผู้ซึ่งนำมาแลกธนบัตรไปตามพ.ร.บ.นี้ให้เก็บไว้เป็นเงินสำรอง ซึ่งจะรับขึ้นธนบัตรที่ได้ออกไปนั้นทั้งสิ้น” ซึ่งเหรียญบาทเป็นทุนสำรองเงินตราชนิดแรก จากนั้นก็มีทุนสำรองในรูปแบบต่างๆ เปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมไปตามสถานการณ์และความจำเป็นของประเทศ

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 179-180.

ในระยะแรกนั้นรัฐบาลได้มอบหมายให้บริษัท โทมัส เดอ ลารู จำกัด ที่ตั้งอยู่ในประเทศอังกฤษ เป็นผู้พิมพ์ธนบัตรและได้ประกาศออกใช้ตามพ.ร.บ.ธนบัตรครั้งแรกเมื่อวันที่ ๗ ก.ย. ร.ศ. ๑๒๑ (พ.ศ. 2445)

ต่อมาได้มีการประกาศใช้พ.ร.บ.เงินตรา ร.ศ. ๑๒๒ (พ.ศ. 2446) กำหนดเกี่ยวกับการทำเงินตราและการใช้เงินตราให้เป็นระเบียบ ซึ่งนำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายครั้งจนกระทั่งกลายเป็นพ.ร.บ.เงินตรา พ.ศ. 2501 ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ และเนื่องจากเงินพดด้วงมีลักษณะปลอมแปลงได้ง่าย ทำให้ประชาชนเสียประโยชน์ จึงออกประกาศให้ราษฎรเลิกใช้เงินพดด้วงทุกชนิดตั้งแต่วันที่ 28 ตุลาคม 2447 ให้ถือว่าเป็นเงินตราที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ไม่จำเป็นที่ผู้หนึ่งผู้ใดต้องยอมรับชำระหนี้ โดยให้ราษฎรมาแลกเงินพดด้วงภายในเวลาที่กำหนด และมีการกำหนดเหรียญกษาปณ์ออกเป็น 7 ชนิดราคาด้วยกันได้แก่ เหรียญทองทอง(10 บาท) เหรียญบาทเงิน(1 บาท) เหรียญสองสลึงเงิน(2 สลึง) เหรียญสลึงเงิน(1 สลึง) เหรียญทองขาว 10 สตางค์ เหรียญทองขาว 5 สตางค์ และเหรียญทองแดง 1 สตางค์ ซึ่งมีทั้งที่ได้ทำขึ้นและมีได้ทำออกใช้

ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีผู้นำเงินเหรียญสลึงงหรือซำรุดซึ่งได้เลิกใช้แล้วมาปะปนกับเงินเหรียญทำให้ประชาชนพากันไม่ยอมใช้เงินเหรียญสลึง จึงมีการออกประกาศแจ้งว่าตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2456 เป็นต้นไป เงินเหรียญสลึงให้ถือเป็นเหรียญกษาปณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจนกว่าจะประกาศให้ใช้เงินอย่างใหม่ต่อไป ซึ่งต่อมาก็ได้มีการจัดทำเหรียญสองสลึงเงินและเหรียญสลึงเงินอย่างใหม่ออกใช้ และการที่เงินเหรียญบาทตรามงกุฎและตราพระเกี้ยวได้ออกใช้นานแล้ว ลวดลายลบลือนจึงออกประกาศให้เลิกใช้เหรียญบาทตรามงกุฎและตราพระเกี้ยวตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2457 โดยถือเป็นเหรียญกษาปณ์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย สำหรับการทำเงินเหรียญบาทในสมัยของพระองค์นั้นมีถึงปี พ.ศ. 2461 เพราะได้เริ่มจำหน่ายธนบัตรชนิดราคา 1 บาทออกมาแทน

ต่อมาสมัยรัชกาลที่ 7 ได้มีการประกาศใช้เหรียญเงินห้าสิบบาทและยี่สิบบาทขึ้นใหม่ และในสมัยรัชกาลที่ 8 ก็ได้มีการจัดทำเหรียญทองแดงราคาครึ่งสตางค์ออกใช้ เนื่องจากขณะนั้นประชาชนที่ยากจนยังซื้อของในราคาแพง อันเป็นผลมาจากจำนวนหน่วยเงินตราที่สูง ทำให้สิ่งของบางอย่างซึ่งไม่ควรจะมีราคาถึงหนึ่งสตางค์ต้องเพิ่มราคาตามจำนวนหน่วยให้ถึงหนึ่งสตางค์

ช่วงที่เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2484-2488) โลหะมีราคาแพงขึ้น จึงมีการเปลี่ยนเหรียญบางชนิดที่ทำด้วยทองขาวเป็นเนื้อเงินบริสุทธิ์ ที่ทำด้วยทองแดงก็เปลี่ยนเป็นดีบุก ทำให้รัฐบาลประหยัดค่าใช้จ่ายไปได้มากเพราะผลิตเหรียญโดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่แล้วภายในประเทศ เมื่อเนื้อเงินมีราคาสูงขึ้น รัฐบาลจึงเปลี่ยนให้เหรียญบางชนิดมาใช้ดีบุกแทน และลดน้ำหนักเหรียญที่ทำด้วยดีบุกเมื่อดีบุกนั้นมีราคาสูงขึ้น

รัฐบาลญี่ปุ่นได้เสนอให้ไทยจัดตั้งธนาคารกลางขึ้น รัฐบาลจึงได้ตราพ.ร.บ.ธนาคารแห่งประเทศไทยออกใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2485 และเมื่อความต้องการธนบัตรในยามสงครามทวีความรุนแรงขึ้น แต่การส่งธนบัตรจากต่างประเทศไม่สามารถกระทำได้ รัฐบาลไทยจึงได้เจรจาขอให้มีการจัดพิมพ์ที่ญี่ปุ่น แต่การขนส่งเข้ามาในไทยทางอากาศเกิดเหตุขัดข้อง และทั้งที่ได้รับความแจ้งว่าธนบัตรถูกไฟไหม้หมดแล้ว แต่กลับมีธนบัตรที่ปลอมลายเซ็นรัฐมนตรีคลังเข้ามาในไทย ส่งผลให้ประชาชนผู้สุจริตได้รับความเดือดร้อน ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงต้องรับแลกเงินไว้ สำหรับการขนส่งทางเรือนั้นสามารถเข้ามาถึงท่าเรือกรุงเทพฯ ได้ แต่ถูกคนร้ายลักไปขณะลำเลียงทางรถไฟ เข้ามากรุงเทพฯ ซึ่งต่อมาก็ได้มีธนบัตรที่ปลอมลายเซ็นรัฐมนตรีคลังเข้ามาอีก ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงรับแลกเงินที่ได้มาโดยสุจริต เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงมีการจัดพิมพ์เองในกรุงเทพฯ วัสดุที่ใช้พิมพ์ก็หาภายในประเทศ เพราะจำเป็นต้องใช้อย่างรีบด่วน

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้ยุติลงเมื่อ 16 สิงหาคม 2488 แต่ธนบัตรยังขาดแคลนอยู่มาก บริษัทโทมัสเองก็ได้รับความเสียหายจากสงครามด้วยจึงไม่สามารถพิมพ์ธนบัตรให้ได้ รัฐบาลจึงได้ติดต่อขอร้องไปยังรัฐบาลอเมริกันให้ช่วยจัดพิมพ์ธนบัตรให้ กระทรวงการคลังของสหรัฐฯจึงได้ทำสัญญาว่าจ้างบริษัท Tudor Press Inc เป็นผู้จัดพิมพ์

ในสมัยรัชกาลที่ 9 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัฐบาลพอจะหาทองแดงมาทำเหรียญกษาปณ์ได้ แต่เนื่องจากทองแดงยังมีราคาสูงอยู่ จึงทำได้แค่บางชนิด บางชนิดคงทำด้วยดีบุกต่อไป แต่เหรียญดีบุกนั้นไม่เป็นที่นิยมของประชาชน เมื่อราคาทองแดงลดลง รัฐบาลจึงได้จัดทำเหรียญทองแดงขึ้นแทน สำหรับธนบัตรนั้น ในปี 2490 ธนาคารแห่งประเทศไทยพยายามติดต่อให้บริษัทโทมัสพิมพ์ธนบัตรต่อไป เนื่องจากธนบัตรที่ออกใช้ในขณะนั้นมีการปลอมแปลงกันมากเพราะที่ผ่านมามีบริษัทออกใช้เอง ต่อมาปี 2491 รัฐบาลไทยได้สั่งให้บริษัทโทมัสระงับ

การพิมพ์ธนบัตรไทยที่โรงพิมพ์ธนบัตรสาขาในพม่า เพราะสถานการณ์ในพม่าไม่ค่อยสงบ แต่ธนบัตรบางส่วนได้ตกลงขณะลำเลียงกลับประเทศอังกฤษ และได้มีผู้นำเข้ามาใช้ในประเทศไทย ธนาคารแห่งประเทศไทยจึงต้องรับแลกไว้อีก ซึ่งบริษัทโทมัสก็ได้ซื้อมาใช้ให้เต็มราคาของธนบัตรที่มีผู้นำมาแลก อย่างไรก็ตาม บริษัทโทมัสก็ยังคงเป็นผู้จัดพิมพ์ธนบัตรไทยมาอย่างต่อเนื่อง

เมื่อวันที่ 28 มกราคม 2501 กระทรวงการคลังได้ประกาศใช้เหรียญกษาปณ์เงินชนิดราคา 1 บาทใหม่ หลังจากที่ได้จัดทำเหรียญบาทมาเป็นเวลานาน เพื่อให้ประชาชนใช้แทนธนบัตรชนิดราคา 1 บาท เพราะใช้ได้ทนทานกว่า และเป็นการประหยัดค่าพิมพ์ธนบัตรไปในตัว ซึ่งต่อมาได้มีการจัดทำเหรียญกษาปณ์ทองขาวหนึ่งบาทขึ้นแทน หลังจากนั้นก็มีกรยกเลิกธนบัตรชนิดราคา 5 บาท เพื่อออกเหรียญกษาปณ์ราคา 5 บาทมาใช้แทน เพราะธนบัตรชนิดราคาตัวนั้น ต้องผลิตออกมาเยอะ เพื่อให้ประชาชนใช้หมุนเวียนอย่างคล่องตัว แต่การที่เป็นกระดาษ อายุการใช้งานสั้น ทำให้รัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์และทำลายธนบัตรเป็นจำนวนมาก ต่างจากเหรียญกษาปณ์ที่มีความคงทนในการใช้งานมากกว่าและเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่า เหรียญบางชนิดก็เปลี่ยนเป็นทองเหลือง และมีการปรับปรุงเหรียญกษาปณ์ให้มีลักษณะใช้งานหมุนเวียนถาวร ซึ่งเหรียญกษาปณ์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือ เหรียญ 25 สตางค์, 50 สตางค์, 1 บาท, 2 บาท, 5 บาท และ 10 บาท

บริษัทโทมัสได้หยุดพิมพ์ธนบัตรในปี พ.ศ. 2512 เนื่องจากรัฐบาลไทยได้มอบหมายให้ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินการพิมพ์ธนบัตรเอง ซึ่งโรงพิมพ์ธนบัตร ธนาคารแห่งประเทศไทยนั้นได้เปิดดำเนินการเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2512

ธนบัตรที่เคยออกใช้ในไทยมีทั้งชนิดราคา 50 สตางค์ 1 บาท, 5 บาท, 10 บาท, 20 บาท, 50 บาท, 100 บาท, 500 บาท และ 1,000 บาท ซึ่งในปัจจุบันเหลือเพียงแค่ธนบัตรชนิดราคา 20 บาท, 50 บาท, 100 บาท, 500 บาท และ 1,000 บาท และไม่จำเป็นต้องนำไปขึ้นเป็นเงินตราโลหะอีกต่อไป

สรุปแล้ว การผลิตธนบัตรแทนเหรียญกษาปณ์บางชนิดนั้น ก็เพื่อให้มีความคล่องตัว เนื่องจากเหรียญกษาปณ์ทำมาจากโลหะ ถ้าใช้เป็นจำนวนมาก จะทำให้พกพาไม่สะดวก และเสียเวลาในการตรวจนับ และการผลิตเหรียญกษาปณ์แทนธนบัตร โดยเฉพาะธนบัตรชนิดราคาตัวที่ต้องผลิตออกมาเยอะเพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน ก็เนื่องจากรัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์และทำลายธนบัตรเป็นจำนวนมากเพราะกระดาษมีอายุการใช้งานสั้น แต่เหรียญ

กษาปณ์นั้นมีความคงทนในการใช้งาน จึงเสียดำใช้จ่ายในการผลิตน้อยกว่า แต่ไม่ว่าเป็นเหรียญกษาปณ์หรือธนบัตร การผลิตขึ้นมาใหม่หรือเปลี่ยนแปลงให้มีลักษณะต่างไปจากเดิมก็ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. เมื่อวัสดุที่ใช้ผลิตเงินตราขึ้นหายาก และมีราคาแพงมาก เช่น ในสมัยสุโขทัย โลหะเงินหรือโลหะทองหายาก มีราคาแพง ก็นำหอยเบี้ยมาใช้แทนเงินปลีก หรือ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เบี้ยขาดแคลน ก็ใช้ดินเผาตีตราต่างๆ ซึ่งเรียกว่า เงินประทับ
2. วัสดุที่ใช้ทำเงินตราหมดอายุการใช้งาน เพราะนำออกใช้มานานแล้ว เช่น ธนบัตรบางชนิดเปียกใกล้จะขาด หรือเหรียญบางชนิดมีลวดลายลบเลือนลงไปมาก
3. เงินตราที่ใช้สอยอยู่ไม่เพียงพอกับการหมุนเวียนแลกเปลี่ยน เช่น ช่วงที่โลหะทำเหรียญมีค่ามากกว่าราคาหน้าเหรียญ ก็มีการหลอมเอาไปขาย ทำให้เงินตราขาดแคลน เงินนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีพ ก็ต้องผลิตให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะช่วงที่ระบบเศรษฐกิจขยายตัว การประกอบธุรกิจหรือการจับจ่ายใช้สอยเพิ่มมากขึ้น หรือมีการเพิ่มขึ้นของประชากรที่ต้องผลิตเงินตราให้มากขึ้นเช่นเดียวกัน
4. เพื่อให้สอดคล้องกับมูลค่าตามความเป็นจริง เช่น จำนวนหน่วยเงินตราสูงเกินไป ทำให้สิ่งของบางอย่างที่ราคาต่ำกว่าต้องเพิ่มราคาตามจำนวนหน่วยเงินตรานั้น ประชาชนจึงซื้อของในราคาแพง
5. เพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย หรือ จำเป็นต้องใช้อย่างรีบด่วน เช่น ในสมัยสงครามโลก ต้องใช้วัตถุดิบที่อยู่ภายในประเทศมาผลิตเงินตราขึ้นใช้เอง
6. เงินตรานั้นขาดความเชื่อถือจากประชาชน เช่น ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีผู้นำเงินเหรียญสตึงงอหรือชำรุดที่ได้เลิกใช้แล้วมาปะปนกับเงินเหรียญดีทำให้ประชาชนพากันไม่ยอมใช้เงินเหรียญสตึง จนต้องมีประกาศยกเลิกใช้ในเวลาต่อมา
7. เงินตรานั้นมีการปลอมแปลงได้ง่าย เช่น เงินพดด้วงถูกปลอมแปลงมาก สุดท้ายจึงมีการยกเลิกในสมัยรัชกาลที่ 5

ไม่ว่าจะผ่านไปกี่ยุคกี่สมัย การปลอมแปลงเงินตรานั้นก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการผลิตเงินตราขึ้นมาใหม่หรือเปลี่ยนแปลงให้ต่างไปจากเดิม

2.3 การปลอมหรือการแปลงเงินตรา

ผู้ที่ทำเงินตราขึ้นใช้แต่เดิมมาไม่ใช่รัฐบาล แต่เป็นเอกชน คือ พ่อค้าเงิน ศิลาจารึกสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีข้อความที่จารึกเกี่ยวกับการค้าขายเงินไว้ว่า “...ใครใคร่ค้าช้างค้า...ใครใคร่ค้าเงินค้า...”¹⁴ เพราะฉะนั้น ในสมัยโบราณ การค้าขายและทำเงินตราของไทยจึงเป็นไปอย่างมีเสรีภาพ แต่ในปัจจุบันเอกสิทธิ์ในการทำเงินตรากลับเป็นของรัฐบาลแต่เพียงผู้เดียว รัฐบาลมีอำนาจนี้ตั้งแต่เมื่อไรนั้น ไม่มีหลักฐานปรากฏ แต่ในสมัยอยุธยา รัฐบาลก็มีอำนาจนี้แล้ว

กล่าวคือ ในสมัยอยุธยานั้นได้มีหลักการทำเงินที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ 2 ประการ¹⁵ ดังนี้

1) ห้ามผู้อื่นทำเงินตราออกใช้นอกจากรัฐบาล รัฐบาลได้ใช้อำนาจผูกขาดการทำเงินตราแต่เพียงผู้เดียว

2) รัฐบาลได้ทำเงินตราโดยใช้เนื้อเงินบริสุทธิ์เหมือนกันหมด

เสรีภาพในการทำเงินออกมาใช้แต่ก่อนนั้นจึงได้สิ้นสุดลง รัฐบาลเท่านั้นที่เป็นผู้จัดทำเงินตรา และบุคคลอื่น ๆ ที่มีเงินจะใช้จ่ายโดยเอกเทศหาได้ไม่ ต้องส่งเงินไปให้เจ้าพนักงานหลอมเป็นตัวเงินและตีตราเสียก่อนจึงจะใช้ได้ ถ้าเงินที่ใช้จ่ายไม่มีตรา ผู้เป็นเจ้าของจะต้องถูกลงโทษฐานทำเงินปลอม โดยมีบัญญัติไว้แน่ชัดว่า ถ้าจับได้ครั้งแรกให้ตัดนิ้วมือซ้าย ครั้งที่ 2 ตัดนิ้วมือขวา ครั้งที่ 3 ก็ต้องลงโทษถึงตาย

ในปัจจุบัน พ.ร.บ. เงินตรา พ.ศ. 2501 กำหนดผู้จัดทำและนำออกใช้ซึ่งเงินตราดังต่อไปนี้

มาตรา 10 ให้กระทรวงการคลังจัดทำและนำออกใช้ซึ่งเหรียญกษาปณ์

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

¹⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

เหรียญกษาปณ์ตามวรรคหนึ่ง แต่ละชนิด ราคา ที่นำออกใช้ ให้มีได้เพียงขนาดเดียว และจะมีขนาดเท่ากับเหรียญกษาปณ์ชนิด ราคาอื่นไม่ได้ เว้นแต่กรณีการจัดทำและนำออกใช้ เป็นเหรียญกษาปณ์ที่ระลึก หรือเหรียญกษาปณ์ที่ใช้แทนเหรียญกษาปณ์ที่ถอนคืน

ชนิด ราคา โลหะ อัตราเนื้อโลหะ น้ำหนัก ขนาด ลวดลาย และลักษณะอื่นๆ (ถ้ามี) ของเหรียญกษาปณ์ รวมทั้งอัตราเพื่อเหลือเพื่อขาด ให้กำหนดโดยกฎกระทรวง

มาตรา 14 ให้ธนาคารแห่งประเทศไทยมีอำนาจจัดทำ จัดการ และนำออกใช้ซึ่งธนบัตรของรัฐบาลตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ต่อไป

ให้รัฐมนตรีประกาศ ชนิด ราคา สี ขนาด และลักษณะอื่น ๆ ของธนบัตรที่จะออกใช้ในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่ในกรณีที่จะนำออกใช้ซึ่งธนบัตรถอนคืน

เพราะฉะนั้นผู้ที่มีอำนาจจัดทำและนำออกใช้ซึ่งเงินตราในประเทศไทย ก็คือ

- กระทรวงการคลัง โดยกรมธนารักษ์ มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของเหรียญกษาปณ์
- ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นธนาคารกลางของประเทศ มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วน ของธนบัตร นอกจากจะทำหน้าที่ออกธนบัตร พิมพ์ธนบัตร รักษาทุนสำรองเงินตรา ยังทำหน้าที่เป็นนายธนาคารของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงิน เป็นธนาคารของรัฐบาลและเป็นตัวแทนทางการเงินของรัฐบาล สามารถดำเนินกิจการทางการเงินระหว่างประเทศและดำเนินนโยบายทางการเงินเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจของชาติได้อีกด้วย

ผู้นั้นนอกเหนือจากสองหน่วยงานนี้ถ้าได้ผลิตเงินตราขึ้นมาใหม่หรือทำให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น โดยที่รู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีอำนาจ ย่อมเป็นการปลอมหรือการแปลงเงินตรา

2.3.1 คำนิยาม

2.3.1.1 การปลอมเงินตรา

หมายถึง การทำสิ่งใดให้เหมือนเงินตรา โดยไม่มีอำนาจทำความผิดเกิดขึ้นเมื่อทำ
 สิ่งนั้นให้เหมือนเงินตรา โดยไม่จำเป็นต้องเหมือนกันโดยแยกไม่ออก¹⁶ คือ การปลอมจะผิดจากของ
 จริงมากน้อยเพียงใดไม่สำคัญ เพียงแค่หลงให้ผู้ไม่ระวังหลงเข้าใจว่าเป็นเงินตราด้วยลักษณะ
 ภายนอกที่มีลวดลาย สี ขนาดพออย่างเดียวกันก็เป็นการปลอมแล้ว นอกจากนั้นวัสดุที่ใช้ในการทำ
 ปลอมก็ไม่จำเป็นต้องเป็นชนิดเดียวกันกับเงินตราที่แท้จริงอีกด้วย¹⁷

คำพิพากษาฎีกาที่ 744/2521 วินิจฉัยว่า เส้นสีแดงที่กระดาษของกลางต่างกับ
 ธนบัตรของแท้ เป็นเรื่องของขีดความสามารถที่จะทำปลอม ไม่จำเป็นต้องถึงกับเหมือนของแท้จน
 ไม่รู้ว่าปลอมหรือแท้

2.3.1.2 การแปลงเงินตรา

หมายถึง การทำให้เงินตราที่แท้จริงผิดไปจากเดิม อาจจุดแก้แต่งเติมตัวอักษร
 ตัวเลขต่างๆ แต่จะเป็นความผิดก็ต่อเมื่อมีมูลเหตุชักจูงใจเพื่อให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีมูลค่าสูงกว่าที่เป็นจริง
 เท่านั้น¹⁸

การปลอมหรือการแปลงเงินตราในปัจจุบันนั้นทำได้แนบเนียนและใกล้เคียงกับ
 ของจริงมาก จึงสมควรที่จะหัดสังเกตและปฏิเสธเงินชนิดนั้นเพื่อป้องกันมิให้เกิดความสูญเสีย
 ประโยชน์ทั้งของตนเองและประเทศชาติ

2.3.2 ข้อสังเกตเกี่ยวกับเงินปลอม

สำหรับเหรียญกษาปณ์ แต่เดิมนั้นได้ใช้วิธีการดังต่อไปนี้ในการตรวจสอบเงินที่มีการ
 ปลอมหรือการแปลง¹⁹

¹⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงตาม
 ประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 20.

¹⁷ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ตอน ๑, พิมพ์ครั้งที่ 8
 (กรุงเทพมหานคร: จีรรัชการพิมพ์, 2548), หน้า 536-537.

¹⁸ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงตาม
 ประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 23.

1. การฝนเหรียญ ถ้าเป็นเหรียญกษาปณ์ทองคำ การตรวจสอบปริมาณส่วนผสมของเนื้อทองจะทำโดยฝนเหรียญนั้นลงบนก้อนหินสีดำ ซึ่งเรียกว่า “หินลองทอง” เพื่อดูสีของโลหะที่ติดอยู่บนหินแล้วเปรียบเทียบกับสีของทองคำตัวอย่างก็จะทราบว่าเหรียญนั้นมีส่วนผสมของทองคำเต็มค่าหรือไม่

2. การตอกตราเพราะอาจมีการเคลือบหรือชุบโลหะราคาต่ำให้มีลักษณะเหมือนโลหะราคาสูง ในภาษาช่างของไทยเรียกว่า “เปียกทองทา” หรือ “เปียกเงินทา” และเรียกเงินที่มีการปลอมว่า “เงินพราง” โดยนำทองคำหรือโลหะเงินที่มีราคาสูงมาเคลือบทองแดงหรือตะกั่ว ทำให้ดูเป็นเงินหรือทองทั้งก้อนทั้งที่ความจริงมีปริมาณเล็กน้อย ผู้ที่ได้ไปจะรู้ก็ต่อเมื่อโลหะมีค่าที่เคลือบไว้แตก ร่อนจนเห็นเนื้อในหรือมีสนิมเขียวเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นจึงมีการใช้สิ่วหรือตราเล็กๆ ตอกลงไปเพื่อตรวจดูเนื้อโลหะข้างใน ว่าเป็นเงินพรางที่เคลือบโลหะเงินหรือโลหะทองหรือไม่

3. การชั่งและวัดขนาด เพื่อเชื่อมโยงระหว่างปริมาตรกับน้ำหนักของโลหะ แม้น้ำหนักของโลหะต่างชนิดจะเท่ากัน แต่ปริมาตรก็ย่อมต่างกัน

4. การตัดและบาก คือตัดเหรียญกษาปณ์ออกครึ่งหนึ่งเพื่อดูเนื้อใน ว่ามิได้นำโลหะมีค่าออกไปและใส่โลหะราคาต่ำแทน

เมื่อในปัจจุบัน มูลค่าของธนบัตรที่ผลิตและใช้หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจมีมากกว่าเหรียญกษาปณ์ จึงมีการปลอมหรือการแปลงธนบัตรเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะธนบัตรที่มีคนใช้จ่ายในชีวิตประจำวันมากที่สุด บุคคลทั่วไปอาจสังเกตได้ดังต่อไปนี้²⁰

สำหรับธนบัตรปลอม

¹⁹ นวรัตน์ เลนะกุล, เขียนบาท กษาปณ์ เบงก์ (กรุงเทพมหานคร: สารคดี, 2542), หน้า 93-95.

²⁰ บุญเกิด งอกคำ, เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และทุนสำรองเงินตรา, หน้า 199-200.

1. ตรวจโดยวิธีสัมผัส เมื่อใช้มือลูบเบาๆที่อักษรคำว่า “รัฐบาลไทย” ด้านหน้าธนบัตรจริงทุกชนิดราคา จะรู้สึกนูนสะดุดมือ เพราะพิมพ์ด้วยระบบการพิมพ์เส้นนูน แต่ธนบัตรปลอมพิมพ์ด้วยระบบธรรมดา

2. ตรวจดูโดยวิธีส่องกับแสงสว่าง เมื่อส่องธนบัตรจริงกับแสงสว่าง จะเห็นพระบรมฉายาลักษณ์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นลายน้ำอยู่ในเนื้อกระดาษธนบัตรตรงช่องว่างที่เว้นไว้ กรณีธนบัตรปลอม จะสังเกตเห็นได้ว่าลายน้ำปลอมไม่ได้อยู่ในเนื้อกระดาษ ส่วนมากจะพิมพ์ลายน้ำพระบรมฉายาลักษณ์ด้วยหมึกสีขาว หรือด้วยน้ำมันสบนด้านหน้าหรือด้านหลังของธนบัตรปลอม และเงาหนักเบาของลายน้ำปลอมก็แตกต่างกัน มีความทึบ ไม่สดใส จึงมีความแตกต่างกับลายน้ำของธนบัตรจริง

3. ตรวจเนื้อกระดาษธนบัตร ธนบัตรจริงทุกชนิดราคาจะมีเส้นใยสังเคราะห์สอดไว้ในเนื้อกระดาษตามความกว้างของธนบัตร ถ้าใช้แว่นขยายส่องจะเห็นตัวอักษรคำว่า “ประเทศไทย” บนลายเส้นดังกล่าว แต่ถ้าเป็นธนบัตรปลอม เมื่อใช้ปลายเข็มหมุดสะกิดที่เส้นใยสังเคราะห์แล้วจะพบว่าไม่มีอยู่ในเนื้อกระดาษ หรือเมื่อฉีกธนบัตรให้ขาดผ่านเส้นดังกล่าว จะไม่สะดุดและฉีกขาดได้ตลอดทั้งฉบับ แต่ธนบัตรจริงนั้นจะฉีกเส้นพลาสติกทำให้ฉีกขาดได้ไม่ตลอด

4. ตรวจความชัดเจนของรายละเอียด เมื่อเปรียบเทียบธนบัตรจริงกับธนบัตรปลอมแล้วจะเห็นได้ว่า เส้นลายประดิษฐ์และลายกนกโดยทั่วไปของธนบัตรปลอมไม่ชัดเจนเหมือนธนบัตรจริง จุดที่ควรสังเกต คือบริเวณพระพักตร์ของพระเจ้าอยู่หัว ธนบัตรจริงจะมีลายเส้นละเอียด ชัดเจน เส้นพระเกศาแยกละเอียดออกเป็นเส้นๆ พระเนตรชัดเจนแจ่มใส แต่ธนบัตรปลอมนั้น พระพักตร์จะมีลายเส้นใหญ่กว่าและขาดตอน เส้นพระเกศาจะทึบ

ส่วนธนบัตรที่มีการแปลงเพื่อเพิ่มมูลค่านั้น ให้ลองสะกิดตัวเลขว่ามีการขูดลบแก้ไข หรือหลุดลอกออกมาหรือไม่ แต่ในปัจจุบันพบได้น้อยมาก เพราะธนบัตรแต่ละราคามีสีแตกต่างกัน มักพบวิธีการขูดลบแก้ไขตัวเลขในลอตเตอรี่ให้ถูกรางวัลซะมากกว่า

การปลอมธนบัตรแต่ละครั้งหรือแต่ละคนอาจแตกต่างกันในแต่ละจุด ทำให้มีธนบัตรปลอมออกมาหลายแบบ โดยหลักแล้วจะเป็นเรื่องของกระดาษ สีหมึกพิมพ์ ลวดลาย ตัวอักษร

ตัวเลข ลายมือชื่อ และลายน้ำ²¹ ถ้าไม่เก็บรายละเอียด ก็มักจะเป็นการปลอมอย่างหยาบๆ ประชาชนทั่วไปสามารถดูออก แต่ถ้าเก็บรายละเอียดได้มาก ก็ทำให้ยากที่จะทราบว่าเป็นธนบัตรปลอมหรือไม่

การผลิตเงินตราชนิดใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาที่เป็นการแก้ที่ปลายเหตุและเป็นวิธีการที่ไม่ค่อยได้ผล เพราะไม่ว่าจะทำออกมากี่ครั้ง ทำให้ปลอมแปลงยากขนาดไหน ก็มักมีการปลอมหรือแปลงเงินตราอยู่เรื่อยไปเป็นวงจรที่ไม่มีวันสิ้นสุด ทำให้เสียทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย จึงต้องมีกฎหมายออกมาใช้บังคับเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเหล่านี้

2.4 กฎหมายที่บังคับใช้กับความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตราในประเทศไทย

การที่กฎหมายบัญญัติความผิดเกี่ยวกับเงินตราเอาไว้ ก็เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดและคุ้มครองความน่าเชื่อถือของเงินตราที่แท้จริงในการเป็นตัวกลางแลกเปลี่ยนสิ่งของ ทำให้ประชาชนยอมรับ ไม่ต้องกลัวว่าถ้ารับไปแล้วจะไม่ได้รับการชำระหนี้ สังคมสงบสุข ไม่เกิดความวุ่นวาย

ในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 พระเจ้าอู่ทอง ปฐมกษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา ก็ปรากฏว่าได้มีการปลอมเงินทองแดงกันแล้ว ซึ่งกฎหมายพระโอยการลักษณโจร ข้อที่ 156 มาตรา 1 ก็ได้กำหนดโทษอย่างรุนแรงแก่ผู้ทำเงินปลอม กล่าวคือ “ผู้ใดทำเงินทองแดงเงินพรางเงินรวทองพรางทองแดงทองอาบแลแกะตราปลอมตอกตราพดด้วงเทียม พิจารณาเป็นสัง ให้ตัดนิ้วมือเสีย อย่าให้กุมก้อนกิมได้...”²²

หลังจากกรุงศรีอยุธยาถูกตีแตก ก็มีการตั้งกรุงเทพมหานครเป็นราชธานี รัชกาลที่ 1 ได้ทรงรวบรวมกฎหมายที่กระจัดกระจายขึ้นเสียใหม่ และตั้งชื่อว่า “กฎหมายตราสามดวง” ซึ่งมีกฎหมายอยู่หมวดหนึ่งชื่อว่า พระโอยการอาญาหลวง ข้อที่ 59 มาตราหนึ่ง ได้กำหนดความผิด

²¹ ช่อทิพย์ จ่านังคังษ์, คำอธิบายพระราชบัญญัติเงินตรา (กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์, 2521), หน้า 98.

²² บุญเกิด งอกคำ, เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และทุนสำรองเงินตรา, หน้า 15.

เกี่ยวกับการปลอมแปลงว่า“เพราะพรางควักตราปลอมตรา ใต้สวนแพ้แท้จริงดังนี้ ผู้นั้นเลมิด ท่านให้ลงโทษ ๔ สถาน สถานหนึ่งคือ

ให้ฆ่าเสีย ๑

ให้ตัดปากเสีย ๑

ให้ตัดนิ้วมือเสีย ๑

ให้ทวนด้วยลวดหนัง 50 ที ๑”²³

ถึงอย่างไรก็ตาม ในสมัยรัชกาลที่ 1 ก็ยังคงมีการปลอมแปลงเงินตราเกิดขึ้น เมื่อจับคนร้ายได้จึงมีการออกประกาศเมื่อ พ.ศ. 2327 ให้พิพากษาโทษอายสน ช่างเงินกับพวก “จับได้อายสนช่างเงินแก่กับบ่อเกิดภรรยาพระไชยนาถนอกราชการ คบพวกเพื่อนเป็นอันมาก คิดกันให้อายสนไปทำเงินแดงในป่าตำบลท่าพุดยายชา แขวงเมืองนครไชยศรี บางใหญ่ แขวงเมืองนนทบุรี พดด้วงดอกตราเอาเข้ามาปลอมใช้ในพระนคร ทรงพระกรุณาให้ลงพระราชอาชญาเข็ญนริบราชบาตร ตัดนิ้วสักหน้า ตระเวนบก 3 วัน ตระเวนเรือ 3 วัน ส่งตัวไปจำไว้ ณ คุก จนกว่าจะตาย อย่าให้คนร้ายคูเยี่ยงอย่างกัน”²⁴

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 ก็ออกประกาศเมื่อ พ.ศ. 2398 ว่า “...ทรงพระราชดำริเห็นว่า คนที่ทำเงินแดงนี้มีโทษมาก ตั้งใจจะถือคนทั่วพระราชอาณาจักร ถือทั้งพระ ถือทั้งฤหัสถ์ ถือทั้งวัด ถือทั้งบ้าน วิสัยตราที่ตีประจານี้ จำเพาะมีแต่เจ้าพนักงานแห่งเดียว เหมือนกับในหลวงเป็นประกันนำเงินสูงต่ำและหนักเบากับคนทั้งหลายทั้งพระราชอาณาจักร เขต อ้ายพวกเหล่านี้ทำเงินแดงปลอมเงินดีทำตราตีปลอมตราหลวงมีโทษเป็นมหันตโทษ จึงโปรดให้ตัดมือเสียเพียงข้อแล้วจำไว้ ณ คุกจนตาย”²⁵

แม้ว่าการปลอมแปลงเงินตราจะมีโทษหนักเพียงไรก็ตาม แต่ก็ยังมีการการกระทำผิดเช่นนี้เกิดขึ้นอยู่ตลอดมา ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายที่บังคับใช้กับความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตรามีดังนี้คือ

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 16.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17.

2.4.1 ประมวลกฎหมายอาญา

ตามประมวลกฎหมายอาญา ลักษณะ 7 ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง หมวด 1 ความผิดเกี่ยวกับเงินตราได้มีการกำหนดไว้ในมาตรา 240 ถึงมาตรา 249 ซึ่งความผิดฐานปลอมเงินตราและแปลงเงินตรานั้นเป็นไปตามมาตรา 240 และ 241 ตามลำดับ

มาตรา 240 ผู้ใดทำปลอมขึ้นซึ่งเงินตรา ไม่ว่าจะปลอมขึ้นเพื่อให้เป็นเหรียญกระษาปณ์ ธนบัตรหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้อำนาจให้ออกใช้ หรือทำปลอมขึ้นซึ่งพันธบัตรรัฐบาลหรือใบสำคัญสำหรับรับดอกเบี้ยพันธบัตรนั้นๆ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานปลอมเงินตรา ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

ความผิดฐานนี้ต้องมีเจตนาทำปลอมขึ้นเพื่อให้เป็นเงินตรา ถ้าเป็นการถ่ายรูปจำลองธนบัตรหรือพันธบัตรให้เห็นว่าเป็นรูปถ่าย ไม่เป็นความผิดตามมาตรา²⁶ เจตนาของผู้กระทำเป็นสิ่งสำคัญเพียงแต่กระทำโดยตั้งใจให้เหมือนของจริงก็เป็นความผิดแล้ว ไม่ได้ดูที่ผลว่าเหมือนของจริงมากน้อยเพียงใด²⁷

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1969/2505 วินิจฉัยว่า ทดลองทำเหรียญ ๕๐ สตางค์ปลอม แต่ยังไม่เหมือนของจริงยังจะทดลองอีก ก็เป็นความผิดสำเร็จ

มาตรา 241 ผู้ใดแปลงเงินตรา ไม่ว่าจะ เป็นเหรียญกระษาปณ์ ธนบัตรหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้อำนาจให้ออกใช้ หรือแปลงพันธบัตรรัฐบาลหรือใบสำคัญสำหรับรับดอกเบี้ยพันธบัตรนั้นๆ ให้ผิดไปจากเดิม เพื่อให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีมูลค่าสูงกว่าจริง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานแปลงเงินตรา ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท

²⁶ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ตอน ๑, หน้า 538.

²⁷ สถิตย์ ไพเราะ, “กฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๕-๒๔๙, ๓๖๙-๓๘๘” ใน รวมคำบรรยายเนติบัณฑิตยสภา ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๖๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๑, ประเสริฐ เสียงสุทธีวงศ์, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เนติบัณฑิตยสภา, 2553), หน้า 208.

มาตรานี้ต้องมีเจตนาพิเศษเพื่อให้เชื่อว่ามีมูลค่าสูงกว่าจริง ถ้าทำให้เชื่อว่ามีมูลค่าเท่าเดิมหรือต่ำกว่าที่เป็นจริง ไม่ถือว่าเป็นความผิดฐานแปลงเงินตรา

คำพิพากษาฎีกาที่ 599/2476 เงินเหรียญบาทหรือเหรียญสองสลึงมีรอยเจาะข้าง ซ่างทำเครื่องเงินอุดรูเจาะนั้น เป็นการกระทำที่ไม่เปลี่ยนมูลค่าให้สูงกว่าเดิม น้ำหนักก็ไม่น้อยลง แม้ น้ำหนักจะเพิ่มขึ้นบ้าง แต่มูลค่าก็ยังคงเป็นเหรียญบาทหรือเหรียญ ๕๐ สตางค์อยู่ตามเดิม ไม่เป็นความผิดฐานนี้

ประเด็นก็คือจำเป็นต้องมีมูลค่าสูงกว่าที่นำออกใช้หรือไม่ เช่น แผลงธนบัตร 500 บาท ให้หลงเชื่อว่าเป็นธนบัตร 5,000 บาท ซึ่งความจริงแล้วไม่มีธนบัตรเช่นนี้ออกใช้ แล้วจะเป็นความผิดหรือไม่ เรื่องนี้มีความคิดแตกต่างกัน โดยศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์เห็นว่าเป็นการแปลงเงินตรา เช่นเดียวกัน เพราะกฎหมายมิได้บัญญัติว่ามูลค่าสูงกว่าจริงต้องเป็นมูลค่าเงินตราชนิดที่สูงขึ้น จึงไม่ต้องมีเงินตราที่ออกใช้เงินตามค่าที่แปลงนั้นก็ได้อ²⁸ แต่อาจารย์สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุลเห็นต่างออกไปว่าการคุ้มครองเงินตราเป็นการคุ้มครองความน่าเชื่อถือที่ทำให้มีการหมุนเวียนเกิดขึ้น หากเป็นเงินตราที่ไม่มีการนำออกมาใช้หมุนเวียนแล้วก็ไม่น่าจะเป็นการแปลงเงินตรา แต่น่าจะเป็นความผิดฐานเลียนแบบเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 249 ที่บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดทำบัตรหรือโลหะตราใดๆให้มีลักษณะและขนาดคล้ายคลึงกับเงินตรา ไม่ว่าจะเป็เหรียญกระษาปณ์ ธนบัตร หรือสิ่งใดๆ ซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้อำนาจให้ออกใช้ หรือพันธบัตรรัฐบาล หรือใบสำคัญสำหรับดอกเบียพันธบัตรนั้นๆ หรือจำหน่ายบัตรหรือโลหะตราเช่นว่านั้น ต้องระวางโทษ...” มากกว่า²⁹

โดยส่วนตัวแล้วเห็นด้วยกับอาจารย์สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล เนื่องจากกฎหมายคุ้มครองความน่าเชื่อถือของเงินตรา เมื่อเป็นเงินตราที่ไม่มีอยู่จริง คนส่วนใหญ่จะต้องสังเกตอยู่แล้วว่าธนบัตรที่ตนได้รับหรือใช้จ่ายไปนั้นราคาเท่าไร เพื่อรักษาประโยชน์สูงสุดของตน แต่ถ้ารับมาเรื่อยๆ ไม่ทันสังเกตก็อาจมีขึ้นได้ จึงต้องเอาผิดเพื่อป้องกันคนที่ถูกหลอกหลวง แต่ครั้งจะให้รับโทษเช่นเดียวกับความผิดฐานแปลงเงินตราก็ดูเหมือนจะมากเกินไป การกำหนดให้มีความผิดฐาน

²⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ตอน ๑, หน้า 540.

²⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงตามประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 24.

เลียนแบบเงินตราน่าจะมีความเหมาะสมกว่า เมื่อทำสิ่งที่มีลักษณะ ขนาดคล้ายคลึงกับเงินตรา แม้ว่า จะเป็นราคาที่ไม่ได้อยู่จริงก็เป็นความผิดสำเร็จทันที

อย่างไรก็ตาม ธนาคารแห่งประเทศไทยก็เคยแปลงธนบัตรบางประเภทออกมาใช้ด้วยความ จำเป็น เช่น ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ธนบัตรไทยได้จัดพิมพ์ที่ญี่ปุ่น แต่เมื่อญี่ปุ่นเข้ายึดครองชวาได้ ก็จัดพิมพ์ที่นั่น โดยใช้กระดาษธรรมดา ประกอบกับเทคนิคการพิมพ์ดำ ทำให้เงินชนิดราคา 10 บาท นี้คุณภาพต่ำ จึงไม่ได้นำออกใช้ แต่จะทิ้งก็น่าเสียดาย การดัดแปลงเพื่อนำออกใช้จะช่วยบรรเทา ความขาดแคลนธนบัตรได้ เลยแก้ไขเป็นธนบัตรราคา 50 สตางค์ โดยพิมพ์คำว่า “๕๐ สตางค์” ทับลง ไปให้เห็นชัด หรือในกรณีของธนบัตรราคา 1 บาทแบบพิเศษ รุ่น 2 ที่อังกฤษเตรียมนำมาใช้ในไทย ช่วงสงคราม ซึ่งเรียกอีกอย่างว่า “แบบบุก” ก็มีการรับมอมมาดัดแปลงโดยพิมพ์ข้อความต่างๆลงไป รวมทั้งในกรณีของธนบัตรราคา 1 ดอลลาร์ที่ไทยจัดพิมพ์เองเพื่อเตรียมไปใช้ใน 4 รัฐมลายูแต่ไม่ได้ นำออกใช้ จึงนำมาดัดแปลงแก้ไขเป็นชนิดราคา 50 บาทหรือที่เรียกกันว่า แบงก์ “กงเต็ก” นั่นเอง เนื่องจากมีลักษณะเหมือนธนบัตรกงเต็กที่เผาให้คนตาย เป็นต้น

ถ้าเงินที่ถูกปลอมหรือแปลงนั้นเป็นเงินตราต่างประเทศ ก็มีความผิดตามมาตรา 247

มาตรา 247 ถ้าการกระทำความดังกล่าวในหมวดนี้เป็นการกระทำเกี่ยวกับเงินตรา ไม่ว่าจะ เป็น เหรียญกษาปณ์ ธนบัตรหรือสิ่งอื่นใด ซึ่งรัฐบาลต่างประเทศออกใช้หรือให้อำนาจให้ออกใช้ หรือเกี่ยวกับพันธบัตรรัฐบาลต่างประเทศหรือใบสำคัญสำหรับรับดอกเบี้ยพันธบัตรนั้น ผู้กระทำ ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้นๆ

คำพิพากษาฎีกาที่ 1116/2501 วินิจฉัยไว้ว่า มิและจำหน่ายธนบัตรรัฐบาลต่างประเทศปลอม เป็นความผิด แต่ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งตามมาตรา 247 ประมวลกฎหมายอาญา

เพราะฉะนั้นแล้ว เงินตราที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจึงมีทั้งเงินตราไทยและเงินตรา ต่างประเทศ ซึ่งตามมาตรา 240 มาตรา 241 และมาตรา 247 ได้แก่ เหรียญกษาปณ์และธนบัตร อีกทั้งคุ้มครองไปถึงสิ่งอื่นใดซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้อำนาจให้ออกใช้ พันธบัตรรัฐบาลหรือใบสำคัญ สำหรับดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลอีกด้วย แต่ต้องเป็นเงินตราที่ออกใช้หมุนเวียนในปัจจุบันเท่านั้น ถ้าเป็นเงินตราที่ยกเลิกไปแล้ว ถึงจะมีผู้ทำปลอมขึ้นเพื่อไปจำหน่ายแก่ผู้สะสมธนบัตร ก็ไม่มี

ความผิดฐานปลอมเงินตรา แต่อาจมีความผิดฐานอื่น เช่น ฉ้อโกง เป็นต้น³⁰ หรืออาจเป็นความผิดฐานทำสิ่งให้แทนเงินตราโดยรัฐบาลมิได้อนุญาตตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 9³¹

คำพิพากษาฎีกาที่ 584 ร.ศ. 127 วินิจฉัยว่า ทำวัตถุเป็นรูปเงินพดด้วงมีอัตราผิดกับที่รัฐบาลประกาศให้ใช้แลกเปลี่ยน โดยทำขึ้นเพื่อหลอกขายว่าเป็นเงินแท้ที่ซุกได้ ไม่เป็นความผิดฐานปลอมเงินตรา

นอกจากทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตราแล้ว ยังกระทำความผิดอื่นกับสิ่งที่ตนปลอมแปลงนั้นในหมวดความผิดเกี่ยวกับเงินตราอีก จะลงโทษเฉพาะความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือแปลงเงินตรานั้น ซึ่งเป็นไปตามมาตรา 248 โดยครอบคลุมไปถึงการปลอมหรือการแปลงเงินตราต่างประเทศด้วย

มาตรา 248 ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา 240 มาตรา 241 หรือมาตรา 247 ได้กระทำความผิดตามมาตราอื่นที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้อันเกี่ยวกับสิ่งที่ตนปลอมหรือแปลงนั้นด้วย ให้ลงโทษผู้นั้นตามมาตรา 240 มาตรา 241 หรือมาตรา 247 แต่กระหนเดียว

มาตรานี้จึงเป็นข้อยกเว้นของหลักหลายกรรมต่างกันตามมาตรา 91 “เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ...”

2.4.2 พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

ตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 9 ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับเงินตราไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดทำ จำหน่าย ใช้ หรือนำออกใช้ซึ่งวัตถุหรือเครื่องหมายใด ๆ แทนเงินตรา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี” ถ้าฝ่าฝืนจะได้รับโทษตามมาตรา 35 “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 9 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

³⁰ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค ๒-๑, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2553), หน้า 148, อ้างถึงใน สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงตามประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 17.

³¹ จิตติ ติงศกัทธิย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ตอน ๑, หน้า 535-536.

พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มีขึ้นเพื่อรวบรวมกฎหมายว่าด้วยเงินตราที่ใช้กันมาแต่เดิม มีอยู่อย่างกระจัดกระจาย สับสนปะปนกันไม่เป็นหมวดหมู่ทั้งในพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา และกฎกระทรวงรวมหลายฉบับให้เป็นระบบ และปรับปรุงแก้ไขหลักจัดการเงินตรา ระบบชั่วคราวให้สามารถใช้ได้ถาวรสืบไป ไม่ต้องต่ออายุกันเป็นคราวๆตั้งแต่ก่อน การแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมอีกหลายครั้งก็เพื่อให้มีความคล่องตัว เหมาะสมกับเหตุการณ์ และสอดคล้องกับวิวัฒนาการของเงินตรา โดยเฉพาะการเงินระหว่างประเทศ อันเป็นการรักษาความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศนั่นเอง

เพราะฉะนั้น โดยแท้จริงแล้ว พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมจึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อกำหนดวิธีการจัดการกับเงินตราให้ทันสมัย เอื้อต่อภาวะเศรษฐกิจและเข้าไปในแนวทางเดียวกันกับระหว่างประเทศ อันส่งผลให้การค้ามีความคล่องตัวและฐานะการเงินของรัฐมีความมั่นคง ไม่ได้มุ่งเน้นถึงการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา การกำหนดความผิดเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดการเงินตราให้มีประสิทธิภาพเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 240 และมาตรา 241 เป็นบทบัญญัติหลักที่ใช้กับการกระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตรา

ตามประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา เป็นความผิดที่ใช้หลักอำนาจลงโทษสากล ไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะเป็นคนสัญชาติไทยหรือไม่ ผู้เสียหายจะเป็นคนไทยหรือต่างชาติ ถึงแม้กระทำความผิดภายนอกประเทศ ก็นำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษภายในประเทศได้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 7 “ผู้ใดกระทำความผิดดังระบุไว้ต่อไปนี้ นอกราชอาณาจักร จะต้องรับโทษในราชอาณาจักร คือ...(2) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและแปลง ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 240 ถึง มาตรา 249...” เพราะเห็นว่าเป็นความผิดสำคัญที่อาจกระทบจากประเทศหนึ่งไปยังอีกประเทศหนึ่งและลามไปถึงประชาคมทั่วโลกได้

การบังคับใช้กฎหมายกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราก็เหมือนคดีทั่วไป คือ โจทก์กล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดและพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำความผิดโดยปราศจากข้อสงสัย เมื่อศาลเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงก็จะลงโทษตามประเภทและอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น โทษทางอาญามีอยู่ 5 ประเภท เป็นไปตามประมวลกฎหมาย

อาญา มาตรา 18 คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ซึ่งโทษที่นำมาใช้กับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามมาตรา 240 และมาตรา 241 ได้แก่ โทษจำคุกและโทษปรับ และศาลจะลงโทษริบทรัพย์สินได้ก็ต่อเมื่อพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดอาญาตามฟ้องจริง โดยทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือได้มาจากการกระทำความผิด เว้นแต่เป็นทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิดให้รับเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของบุคคลใดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติหลักการริบทรัพย์สินและประเภทของทรัพย์สินที่รับได้³² ดังนี้

มาตรา 32 ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้รับเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

มาตรา 33 ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

- (1) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ
- (2) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

มาตรา 34 บรรดาทรัพย์สิน

(1) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา 143 มาตรา 144 มาตรา 149 มาตรา 150 มาตรา 167 มาตรา 201 หรือมาตรา 202 หรือ

(2) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

³² วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน,” จากรายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษาวิจัยในโครงการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2) เสนอต่อสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, หน้า 169-171. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

ให้รับเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

จากบทบัญญัติดังกล่าว สามารถแบ่งการริบทรัพย์สินออกได้เป็น 3 กรณีด้วยกัน คือ

1. ทรัพย์สินที่ศาลจะต้องริบเสมอตามมาตรา 32 ไม่อาจใช้ดุลพินิจได้ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของบุคคลใดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ สาระสำคัญของการริบทรัพย์สินประเภทนี้อยู่ที่สภาพของทรัพย์สินอันเป็นความผิดในตัวเอง การทำหรือมีไว้ซึ่งทรัพย์สินเช่นนั้นจึงเป็นความผิด ทรัพย์สินอันเป็นความผิดในตัวเอง ได้แก่ เงินตราปลอม เงินตราแปลง ทรัพย์สินเหล่านี้มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้โดยชัดแจ้ง ห้ามมิให้ผู้ใดทำหรือมีไว้ในครอบครอง เพราะมีลักษณะเป็นอันตรายต่อสังคมส่วนรวม กระทบกระเทือนต่อความสงบสุขเรียบร้อยของสังคม เมื่อลักษณะของทรัพย์สินเป็นสิ่งผิดกฎหมายอยู่ในตัวเอง กฎหมายจึงบังคับให้ริบทรัพย์สินโดยเด็ดขาด เพื่อป้องกันมิให้ทรัพย์สินนั้นเป็นอันตรายต่อสังคมต่อไป

2. ทรัพย์สินที่ศาลต้องริบเสมอ เว้นแต่เป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ตามมาตรา 34 สาระสำคัญของการริบทรัพย์สินประเภทนี้ คือ (1) ทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งซึ่งได้ใช้หรือได้มาในการกระทำความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตำแหน่งหน้าที่ราชการ เจ้าพนักงานในการยุติธรรม และตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เช่น เงินที่ให้สินบนเจ้าพนักงาน หรือ (2) ทรัพย์สินนั้นเป็นสิ่งซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นกำลังใจในการที่บุคคลได้กระทำความผิด เช่น เงินรางวัลในการที่เขาได้กระทำความผิด กรณีตามมาตรา 34 นี้ ศาลจะต้องริบเสมอไม่อยู่ในดุลพินิจของศาล แต่มิได้บังคับโดยเด็ดขาด เพราะโดยสภาพแล้วมิใช่ทรัพย์สินที่ทำหรือมีไว้เป็นความผิดในตัวเอง จะริบทรัพย์สินของบุคคลภายนอกผู้ซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดไม่ได้

3. ทรัพย์สินที่อยู่ในดุลพินิจของศาล โดยจะริบหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่เป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ตามมาตรา 33 ซึ่งได้แก่ทรัพย์สินดังต่อไปนี้

(ก) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิด ตามสภาพของทรัพย์สิน บุคคลใดก็ตามสามารถครอบครองได้โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่จะถูกริบเมื่อมีการนำทรัพย์สินไปใช้โดยผิด

กฎหมาย ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดจะต้องเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการกระทำความผิดโดยตรง ก่อให้เกิดผลเป็นความผิดขึ้น และถ้าไม่มีทรัพย์สินเช่นว่านี้ การกระทำความผิดย่อมไม่สำเร็จ หากทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นเพียงการช่วยเหลือหรือให้ความสะดวกในการกระทำความผิด ไม่ได้ใช้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด ก็ไม่ถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ในการกระทำความผิด³³

คำพิพากษาฎีกาที่ 6674/2538, คำพิพากษาฎีกาที่ 4390/2539, และคำพิพากษาฎีกาที่ 4003/2541 ในความผิดฐานแข่งรถในทางตาม พ.ร.บ. จราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 134 รถจักรยานยนต์ที่ใช้ในการแข่งถือเป็นทรัพย์สิน ซึ่งจำเลยได้ใช้ในการกระทำความผิด ธิปไตยตาม มาตรา 33(1)

(ข) ทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด คือ มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว แต่ไม่ได้ใช้ทรัพย์สินนั้นกระทำความผิดก็สามารถริบได้ หรือแม้กระทั่งยังมิได้มีการกระทำความผิดก็สามารถริบได้เช่นกัน แต่จะต้องเป็นทรัพย์สินที่โดยสภาพมีไว้เพื่อกระทำความผิดโดยตรง และต้องมีเจตนากระทำความผิดด้วย และไม่หมายรวมถึงทรัพย์สินที่มีไว้เพียงเพื่อใช้ในธุรกิจปกติธรรมดา

ศาสตราจารย์หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 27(1) ซึ่งเป็นที่มาของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 33(1) นี้ไว้อย่างชัดเจนว่า “เห็นว่าการริบทรัพย์สินแม้จะเป็นโทษก็มีลักษณะเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ฉะนั้นศาลควรมีอำนาจที่จะริบทรัพย์สินได้ในกรณีที่ความปลอดภัยของประชาชนถูกระทบกระเทือน ฉะนั้นถ้าจำเลยได้แสดงกิริยาออกมภายนอกให้ปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นจำเลยมีไว้เพื่อใช้สำหรับกระทำความผิดแล้ว แม้การกระทำนั้นจะไม่ถึงขั้นพยายามกระทำความผิดก็ดี ศาลย่อมมีอำนาจริบได้ เหตุผลที่ควรเป็นเช่นนี้ก็ต่อศาลควรจะตัดไฟต้นลม โดยทำให้จำเลยปราศจากเสียซึ่งเครื่องมือที่อาจใช้ในการกระทำความผิดต่อไปภายหน้า”³⁴

³³ พิพัฒน์ จักรางกูร, กฎหมายอาญาภาค 1 (กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2525), หน้า 107-108.

³⁴ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา (พระนคร: วิบูลกิจ, 2495), หน้า 277-278, อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: จีระราชการพิมพ์, 2546), หน้า 787-788.

ศาสตราจารย์จิติ ดิงศภัทย์ ได้กล่าวว่าไว้ในเรื่องนี้ในทำนองเดียวกันว่า “การริบทรัพย์สิน...อาจริบทรัพย์สินที่บุคคลมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งมีลักษณะเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย เพราะยังไม่มีกระทำความผิดเกิดขึ้น...”³⁵

ฎีกาที่ 5220/2531 จำเลยที่ 3 ตระเตรียมเงินจำนวน 850,000 บาท เพื่อนำมาซื้อยาเสพติดให้โทษตามที่จำเลยที่ 1 ติดต่อกับผู้ขาย แต่จำเลยที่ 1 สามารถนำยาเสพติดให้โทษมามอบให้จำเลยที่ 2 ได้ในปริมาณราคาเพียง 600,000 บาท เงินที่จำเลยที่ 3 เตรียมมายังคงเหลือ 250,000 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเดียวกันกับเงินที่ได้เตรียมมาซื้อยาเสพติดให้โทษในตอนแรก จึงถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ศาลมีอำนาจสั่งริบได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 33(1)

(ก) ทรัพย์สินที่ได้มาโดยได้กระทำความผิด หมายความว่า จะต้องมีการฟ้องจำเลยในความผิดดังกล่าว และได้มีการพิสูจน์ความผิดนั้นต่อศาล แล้วศาลพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิด จึงจะริบทรัพย์สินนั้นที่มาจากกระทำความผิดนั้นได้ (ต่างกับการริบทรัพย์สินที่ “มีไว้” เป็นความผิดตามมาตรา 32)³⁶

ฎีกาที่ 1768/2543 และ 1814/2543(ประชุมใหญ่) วินิจฉัยว่าศาลไม่มีอำนาจริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดในคดีอื่นของจำเลย

ทรัพย์สินที่ได้มาโดยได้กระทำความผิดต้องเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญาโดยตรงเท่านั้น เช่น เงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด ธนบัตรของกลางที่ได้มาจากการฉ้อโกงประชาชน เป็นต้น แต่ถ้าเป็นกรณีที่ทรัพย์สินได้เปลี่ยนสภาพไป ศาลจะไม่ริบทรัพย์สินนั้น

การริบทรัพย์สินตามข้อ(ก) (ข) และ (ค) เป็นการริบทรัพย์สินโดยให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจที่จะริบหรือไม่ก็ได้ ไม่ใช่การริบทรัพย์สินโดยเด็ดขาดดังเช่นมาตรา 32 และมาตรา 34 การที่ศาลใช้ดุลพินิจว่าสมควรจะริบทรัพย์สินนั้นหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับชนิดของทรัพย์สิน พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด

³⁵ จิติ ดิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค ๑ (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525), หน้า 935-936, อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑, หน้า 788.

³⁶ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑, หน้า 794.

เป็นเรื่องๆ ไป แต่การริบทรัพย์สินตามมาตรา 33 ต้องเป็นทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยได้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องเท่านั้น หากเป็นทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ หรือได้มาในการกระทำความผิดซึ่งโจทก์มิได้ฟ้องให้ลงโทษก็จะริบทรัพย์สินนั้นไม่ได้³⁷

ฎีกาที่ 3608/2537 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานมิเฮโรอินไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย ศาลจะริบของกลางคือ ไซลิ่งค์พร้อมเข็มฉีดยาไม่ได้ เพราะเป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดฐานเสพยาเฮโรอินซึ่งโจทก์มิได้ฟ้องจำเลยด้วย

เงินสดของจำเลยจำนวนหนึ่งที่จำเลยได้มาจากการซื้อขายเฮโรอิน ศาลก็จะริบไม่ได้เช่นกัน เพราะโจทก์มิได้ฟ้องลงโทษจำเลยในความผิดฐานจำหน่ายเฮโรอินด้วย

การริบทรัพย์สินประเภทที่ระบุไว้ตามมาตรา 32, มาตรา 33 หรือมาตรา 34 นั้น โจทก์ต้องมีคำขอให้ริบไว้ด้วย มิฉะนั้นศาลก็ไม่อาจสั่งริบได้เพราะจะเป็นการพิพากษาเกินคำขอ ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคหนึ่ง “ห้ามมิให้พิพากษาหรือสั่ง เกินคำขอหรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง” และถ้าโจทก์มีคำขอให้ริบทรัพย์สินดังกล่าวแล้ว แม้ไม่ระบุมาในคำขอท้ายฟ้อง ศาลก็มีอำนาจริบได้³⁸

และเมื่อศาลได้พิพากษาให้ริบทรัพย์สินแล้ว ไม่ว่าจะเป็นการริบทรัพย์สินโดยเด็ดขาด หรืออยู่ในดุลพินิจของศาลก็ตาม จะมีผลทำให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินทันทีตามมาตรา 35

มาตรา 35 ทรัพย์สินซึ่งศาลพิพากษาให้ริบให้ตกเป็นของแผ่นดิน แต่ศาลจะพิพากษาให้ทำให้ทรัพย์สินนั้นใช้ไม่ได้ หรือทำลายทรัพย์สินนั้นเสียก็ได้

แต่การตกเป็นของแผ่นดินโดยคำพิพากษาของศาลกรณีตามมาตรา 33 และมาตรา 34 (ทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ หรือได้มาจากการกระทำความผิด และทรัพย์สินที่ได้ให้ในการกระทำความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตำแหน่งหน้าที่ราชการ เจ้าพนักงานในการยุติธรรม และตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 781.

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 797.

บุคคลได้กระทำความผิด) ไม่เป็นการเด็ดขาด เจ้าของกรรมสิทธิ์ที่แท้จริงอาจร้องคัดค้านและขอคืนทรัพย์สินดังกล่าวได้ หากเข้าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามมาตรา 36

มาตรา 36 ในกรณีที่ศาลสั่งให้ริบตามมาตรา 33 หรือมาตรา 34 ไปแล้ว หากปรากฏในภายหลังโดยคำเสนอของเจ้าของแท้จริงว่า ผู้เป็นเจ้าของแท้จริงมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด ก็ให้ศาลสั่งให้คืนทรัพย์สิน ถ้าทรัพย์สินนั้นยังคงมีอยู่ในความครอบครองของเจ้าพนักงาน แต่คำเสนอของเจ้าของแท้จริงนั้นจะต้องกระทำต่อศาลภายในหนึ่งปีนับแต่วันคำพิพากษาถึงที่สุด

การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นหลักพื้นฐานในการนำไปใช้กับกฎหมายเฉพาะฉบับอื่นๆที่กำหนดโทษริบทรัพย์สินไว้ เว้นแต่กฎหมายนั้นได้บัญญัติหลักเกณฑ์การริบทรัพย์สินต่างออกไปจากประมวลกฎหมายอาญา เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีกฎหมายกำหนดความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตราไว้ แต่ก็ยังคงมีการกระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นอยู่เรื่อยมา

2.5 สถิติและตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตราของประเทศไทย

การปลอมหรือแปลงเงินตรานั้นมีอยู่เสมอมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่เดิมผู้ที่ปลอมแปลงเงินมักเป็นผู้ที่ชำนาญการ เมืองจีนในยุคโบราณให้ช่างทำเงินปลอมเข้ารับราชการเป็นช่างทำเงินหลวงจำนวนมาก เนื่องจากมีฝีมือทัดเทียมกับช่างหลวง อีกทั้งช่างหลวงก็มีไม่พอ ก่อนสมัยรัชกาลที่ 4 ก็เช่นกัน เมื่อจับคนร้ายได้ ก็ลงโทษเพียงแค่จำคุกให้หลบจำ โดยละเว้นโทษตัดมือและจำคุกไว้พอประมาณ แล้วก็บรรจุให้เป็นข้าราชการ เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเป็นเหตุจูงใจให้คนร้ายคิดปลอมแปลงเงินกันมากมาย เพื่อหาช่องทางเข้ารับราชการด้วยวิธีดังกล่าว จึงต้องนำโทษตัดมือออกมาใช้อีกเพื่อป้องกันการปลอมแปลงเงินตรา ในสมัยรัชกาลที่ 5 ก็ได้มีคดีที่เจ้านายเชื้อพระวงศ์ชั้นสูงเข้าร่วมในขบวนการปลอมธนบัตร³⁹ หรือในบางคดีก็มีขุนนางเข้ามาพัวพันด้วยเช่นกัน

³⁹ บุญเกิด งอกคำ, เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และทุนสำรองเงินตรา, หน้า 23-25.

เพราะฉะนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นชนชั้นต่ำ ยากจน หรือไม่มีความรู้ที่คิดรวทางลัดเลยทำผิดเท่านั้น ชนชั้นสูง คนรวย หรือผู้ที่มีความรู้ก็กระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตราได้เช่นกัน เพราะมีความโลภจนไม่รู้จักคำว่าพอ ซึ่งในปัจจุบันความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราได้ถูกจัดเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง (คณะกรรมการสมาคมทนายความของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจไว้ว่า “อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ คือ พฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย มีการแสดงออกที่ไม่รุนแรง ส่วนมากเป็นการกระทำที่เกี่ยวกับการหลอกลวง การปลอมแปลง การปกปิดซ่อนเร้น การยักย้ายถ่ายเท การละเลยต่อหน้าที่ หรือการใช้อุบายที่ผิดกฎหมาย”⁴⁰) โดยให้ตำรวจ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ, อัยการ กองคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร และกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานเฉพาะเข้ามาดำเนินการปราบปรามอาชญากรรมประเภทนี้โดยตรง เพื่อลดความเสียหายที่มีมูลค่ามหาศาล

การปลอมหรือการแปลงเงินตรา โดยเฉพาะธนบัตรปลอมได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเห็นได้จากสถิติคดีดังต่อไปนี้

⁴⁰ อภินพ สุจิตัญญุโณ, “การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550), หน้า 8.

สถิติคดีการจับกุมธนบัตร(ไทย)ปลอม⁴¹

ช่วงเวลา	จำนวนคดี ที่จับกุมได้	ชนิดราคาธนบัตรปลอมที่จับกุมได้ (ฉบับ)					
		1000 บาท	500 บาท	100 บาท	50 บาท	20 บาท	รวม (ฉบับ)
ปี 2551	n/a	1466	353	41	13	6	1879
ปี 2552	n/a	57	2388	0	311	8	2764
ปี 2553	45	6930	83	5	149	10	7177
ปี 2554	51	1589	1151	263	418	36	3457
ปี 2555	30	2519	15	99	1	4	2638

แม้ว่าจากสถิติที่จับกุมธนบัตรปลอมจะมีแนวโน้มลดลง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าภาระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราในเวลานั้นลดน้อยลง เพราะอาจมีผู้กระทำความผิดที่เล็ดรอดจากการจับกุมไปได้ ประกอบกับสถิตินี้เป็นสถิติการจับกุมธนบัตรปลอมเฉพาะธนบัตรไทย เพราะฉะนั้นผู้กระทำความผิดอาจทำการปลอมแปลงเงินสกุลอื่นซึ่งมีปริมาณมากกว่านี้ก็เป็นได้

คดีเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ยกตัวอย่างเช่น ในช่วงต้นเดือนมีนาคม 2555 ได้มีการตรวจพบการแพร่กระจายของธนบัตรปลอมชนิดราคา 1000 บาท แบบ 15 ปรับปรุง หมวด 0ตจ และมีหมายเลขเรียงลำดับกันดังนี้ 1449010 – 9, 1449030 – 59 และ 1449080 – 99 โดยตรวจพบครั้งแรกในพื้นที่ จ.ขอนแก่น จากนั้นพบการแพร่กระจายอย่างต่อเนื่องไปในหลายพื้นที่ ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี จังหวัดนครราชสีมา จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดลพบุรี จังหวัดอ่างทอง จังหวัดนครปฐม จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสมุทรปราการ กรุงเทพฯ จังหวัดตรัง และ จังหวัดสงขลา

⁴¹ ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ทีมสืบสวน 1-2. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

จากการที่เจ้าหน้าที่ได้เฝ้าติดตามความเคลื่อนไหว และสืบหาเบาะแสของกลุ่มธนบัตรปลอมชนิดราคา 1000 บาท แบบ 15 ปรับปรุง หมวด 0ตจ 1449XXX ดังกล่าวโดยเฝ้าติดตามพฤติกรรมของบุคคลที่ต้องสงสัยว่าน่าจะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการทำธนบัตรปลอมร่วมกันมาอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้ตัดสินใจขอหมายศาลเข้าตรวจค้นบ้านเช่าพักอาศัยแห่งหนึ่งของนาย A (นามสมมติ) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการทำธนบัตรปลอมและเป็นผู้ที่มีความรู้ค่อนข้างดีเกี่ยวกับการพิมพ์ ส่วนใหญ่จะทำปลอมธนบัตรปลอมสกุลเงินต่างประเทศ โดยครั้งหลังสุดถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมได้เมื่อปี 2547 เนื่องจากทำธนบัตรสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ปลอม และเพิ่งพ้นโทษออกมาได้ไม่นาน

จากการตรวจค้นภายในบ้านได้ของกลางเป็นกระดาษที่พิมพ์ภาพธนบัตรชนิดราคา 1000 บาท แบบ 15 ปรับปรุง ด้านหน้าและด้านหลังไว้แล้วแต่ยังไม่ได้ตัดให้เป็นฉบับ จำนวน 4 แผ่น มีกลุ่มหมวดหมายเลขเดียวกัน 3 หมวดหมายเลข ได้แก่ 0ตจ 1449054 0ตจ 1449055 และ 0ตจ 1449058 และสิ่งพิมพ์ปลอมหลายรายการ เช่น ธนบัตรสกุลเงินต่างประเทศหลายสกุล สลากกินแบ่งรัฐบาล ทะเบียนรถ หนังสือเดินทางต่างประเทศ ฯลฯ กระดาษหลายแบบหลายขนาดที่ไว้ใช้ในการทำปลอม แผ่นเพลทหลายแบบที่ใช้ทำปลอม แท่นพิมพ์ขนาดใหญ่จำนวน 3 เครื่อง ซึ่งซื้อมาจากโรงพิมพ์เก่า เครื่องพิมพ์ สีที่ใช้ในการทำปลอม และอุปกรณ์อื่นๆ อีกหลายรายการ ซึ่งอุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้ปรากฏข่าวสารว่ามีนายทุนชาวต่างชาติเป็นผู้จัดหาให้การสนับสนุน และจากการสอบสวนในเบื้องต้น นาย A ให้การรับสารภาพว่า ได้รับจ้างทำธนบัตรปลอมสกุลเงินต่าง ๆ และสิ่งพิมพ์ปลอมอื่น ตามแต่ที่มีผู้มาว่าจ้างโดยคิดราคาตามความซับซ้อนของงาน สำหรับภาพธนบัตรไทยปลอมได้มีเพื่อนนำมาให้เป็นตัวอย่างเพื่อทำปลอม⁴²

สำหรับตัวอย่างคดีที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตรา ตามคำพิพากษาฎีกา ได้แก่

⁴² ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ทิมสืบสวน 1-2. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 332/2503 กรณีตาม มาตรา 249 แห่งประมวลกฎหมายอาญา เป็นเรื่องที่ทำบัตรหรือโลหะธาตุอย่างใดให้มีลักษณะและขนาดคล้ายคลึงกับเงินตราขึ้นเท่านั้น โดยผู้กระทำไม่เจตนาทำปลอมให้เป็นเงินตราเพื่อนำออกวางใช้เป็นเงินตราที่แท้จริง

ฉะนั้น เมื่อจำเลยเจตนาทำปลอมให้เป็นเงินตราเพื่อนำออกวางใช้เป็นเงินตราที่แท้จริง กรณีจึงปรับด้วย มาตรา 249 ไม่ได้ ต้องปรับด้วย มาตรา 240

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1969/2505 บุคคลอื่นนำเครื่องมือปลอมเหรียญกษาปณ์ไปทำปลอมเหรียญกษาปณ์ที่บ้านจำเลย เพื่อให้จำเลยดูความสามารถนั้น จำเลยไม่ใช่ตัวการในการทำปลอม เพราะมิได้ร่วมในการทดลองทำด้วย แต่การที่จำเลยยอมให้ใช้สถานที่ ภาชนะเตาไฟของตนนั้นเป็นการให้ความสะดวกในการทำปลอมเหรียญกษาปณ์ จึงมีพยานเป็นผู้สนับสนุน

บุคคลอื่นนำเครื่องมือไปทำเหรียญกษาปณ์ปลอมที่บ้านจำเลย แต่ไม่เหมือนของจริงจึงฝากเครื่องมือไว้ วันรุ่งขึ้นจะมาทดลองทำให้ดูใหม่อีกเช่นนี้ ได้ชื่อว่าจำเลยมีเครื่องมือไว้เพื่อใช้ในการปลอมเหรียญกษาปณ์แล้ว ส่วนเหรียญกษาปณ์ที่จำเลยรับฝากไว้ในวันนั้นไม่เหมือนของจริง บุคคลอื่นจะมาทำให้ดูอีก จึงเป็นการรับไว้มิใช่เพื่อนำออกใช้

จำเลยสนับสนุนให้บุคคลอื่นทำปลอมเหรียญกษาปณ์และมีเครื่องมืออันเกี่ยวกับการทำปลอมเหรียญกษาปณ์นั้นไว้ ซึ่งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 246, 240, 86 นั้น ให้ลงโทษจำเลยตามมาตรา 240, 86 กระทั่งเดียวตามมาตรา 248 (ประชุมใหญ่ครั้งที่ 15/2505)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 92/2521 เมื่อจำเลยทำปลอมเงินตราเป็นเหรียญกษาปณ์ราคาอันละห้ำบาทซึ่งรัฐบาลไทยออกใช้ เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 240 และจำเลยมีไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งเงินตราที่จำเลยทำปลอมขึ้นดังกล่าว เป็นความผิดตามมาตรา 244 กับจำเลยทำและมีเครื่องมือและวัตถุสำหรับทำปลอมเงินตราดังกล่าวด้วย เป็นความผิดตามมาตรา 246 จำเลยกระทำความผิดตามมาตรา 240 และได้กระทำผิดตามมาตรา 244 มาตรา 246 เกี่ยวกับเงินตราที่จำเลยทำปลอมขึ้นด้วยซึ่งความผิดตามมาตรา 244 มาตรา 246 บัญญัติไว้ในลักษณะ 7 หมวด 1 หมวดเดียวกับมาตรา 240 ดังนั้น เมื่อจำเลยกระทำความผิดตามมาตรา 240 และศาลลงโทษตามมาตรา 240 แล้ว จะลงโทษจำเลยตามมาตรา 246 อีกกระทงหนึ่งไม่ได้ เพราะมาตรา 248 บัญญัติให้ลงโทษแต่กระทงเดียว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 553/2536 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 248 บัญญัติว่า “ถ้าผู้กระทำความผิดตามมาตรา 240 มาตรา 241 หรือมาตรา 247 ได้กระทำความผิดตามมาตราอื่นที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้อันเกี่ยวกับสิ่งที่ตนปลอมหรือแปลงนั้นด้วย ให้ลงโทษผู้นั้นตามมาตรา 240 มาตรา 241 หรือมาตรา 247 แต่กระหนเดียว” ที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์พิพากษาว่าจำเลยทั้งสองมีความผิดตามมาตรา 240, 244 และ 246 แล้วเรียงกระทงลงโทษจำเลยทั้งสองเป็น 3 กระทง จึงขัดต่อบทกฎหมายดังกล่าว กรณีนี้ต้องถือว่าศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ลงโทษจำคุกจำเลยทั้งสองตามมาตรา 240 เพียงกระหนเดียว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6126/2540 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 248 ให้ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานปลอมเงินตราตามมาตรา 240 หรือผู้กระทำความผิดฐานแปลงเงินตราตามมาตรา 241 หรือผู้กระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตราต่างประเทศตามมาตรา 247 ซึ่งได้กระทำความผิดตามมาตราอื่นที่บัญญัติไว้ในหมวด 1 ลักษณะ 7 อันเกี่ยวกับสิ่งที่ตนปลอมหรือแปลงนั้นตามมาตรา 240 มาตรา 241 หรือมาตรา 247 แต่กระหนเดียว ดังนั้น การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาว่าจำเลยที่ 1 มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 244, 246 และมาตรา 247 นั้น เป็นการพิพากษาว่า จำเลยที่ 1 มีความผิดฐานมิไว้เพื่อนำออกใช้ซึ่งธนบัตรปลอมของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งตนได้มาโดยรู้ว่าเป็นของปลอมกระหนหนึ่ง และฐานมีเครื่องมือหรือวัตถุสำหรับปลอมเงินตราของประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อใช้ในการปลอมเงินตราดังกล่าวอีกกระหนหนึ่ง โดยศาลอุทธรณ์มิได้พิพากษาว่าจำเลยที่ 1 ได้กระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตราต่างประเทศตามมาตรา 247 กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 248 ที่จะต้องลงโทษจำเลยที่ 1 ตามมาตรา 247 แต่กระหนเดียว การที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้เรียงกระทงลงโทษจำเลยที่ 1 จึงชอบแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1106/2547 จำเลยที่ 1 ทำปลอมขึ้นซึ่งธนบัตรซึ่งรัฐบาลไทยออกใช้กับธนบัตรซึ่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกาออกใช้ เป็นการกระทำที่มีเจตนาให้เกิดผลแตกต่างกัน จึงเป็นความผิดหลายกรรม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2045/2553 โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 240, 244 และ 341 โดยความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 240 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท จึงเป็นคดีที่มี

อัตราโทษจำคุกอย่างต่ำตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป หากจำเลยให้การรับสารภาพก็เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องนำสืบพยานหลักฐานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยและศาลต้องฟังพยานหลักฐาน โจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 เมื่อปรากฏตามรายงานกระบวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นว่า จำเลยให้การรับสารภาพ โจทก์และจำเลยแถลงไม่คิดใจสืบพยาน ศาลชั้นต้นจึงให้รอฟังคำพิพากษาและได้อ่านคำพิพากษาให้โจทก์จำเลยฟังในวันนั้นเอง โดยโจทก์จำเลยได้ลงลายมือชื่อไว้ในรายงานกระบวนการพิจารณาดังกล่าว ซึ่งหากโจทก์เห็นว่าการที่จำเลยให้การรับสารภาพแล้ว โจทก์จะต้องสืบพยาน โจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลยในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 240 ดังกล่าว โจทก์ก็ชอบที่จะคัดค้านหรือแถลงขอสืบพยานโจทก์ต่อไป เมื่อโจทก์แถลงไม่คิดใจสืบพยาน โจทก์จึงไม่มีพยานหลักฐานที่จะให้ศาลรับฟังลงโทษจำเลยในบทมาตราดังกล่าวได้ ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาชอบแล้ว คดีจึงไม่มีเหตุที่จะย้อนสำนวนไปให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการใหม่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 208

สำหรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 244 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสามหมื่นบาท และความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 341 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดในสองมาตราดังกล่าวไม่ใช่คดีที่มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคหนึ่ง จึงไม่อยู่ในบังคับที่โจทก์จะต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลย และศาลไม่จำเป็นต้องฟังพยานหลักฐานของโจทก์เสียก่อน หากศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยตามคำรับสารภาพ ศาลก็คงลงโทษจำเลยในบทมาตราดังกล่าวได้ ดังนั้น คดีนี้ศาลชั้นต้นยอมฟังว่าจำเลยกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 244 และมาตรา 341 ตามฟ้องได้โดยไม่จำเป็นต้องสืบพยานโจทก์ประกอบคำรับสารภาพของจำเลย ที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องโจทก์ในความผิดสองมาตราดังกล่าวจึงเป็นการไม่ถูกต้อง ปัญหาดังกล่าวนี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกาชอบที่จะยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขเสียให้ถูกต้องได้

จากเดิมที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราเพียงลำพังหรือมีตัวการ ผู้สนับสนุนเพียงไม่กี่คนก็พัฒนารูปแบบโดยรวมมือกันอย่างเป็นเครือข่าย ขบวนการ

กลายเป็นองค์กรอาชญากรรม มีการระดมสมาชิกเพื่อประสานงาน ช่วยเหลือกันอย่างเป็นระบบ และจากเพียงแค่กระทำความผิดภายในประเทศก็ขยายออกไปนอกประเทศ มีการปลอมแปลงทั้งเงินตราไทยและต่างประเทศ โดยเฉพาะสกุลเงินดอลลาร์ที่มีคนนิยมใช้กันมาก คนในประเทศหนึ่ง (ประเทศ A) อาจตั้งชื่อเงินที่ถูกปลอมแปลงจากประเทศหนึ่ง (ประเทศ B) เพื่อนำไปเผยแพร่ในประเทศนั้น (ประเทศ A) ต่อไป เป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่ทำให้ผู้ใช้เงินตราเหล่านี้เดือดร้อนเป็นอย่างมาก ระบบเศรษฐกิจพังทลายด้วยเงินที่ไม่ได้เกิดจากผลิตผลทางการผลิตและเป็นการบ่อนทำลายชาติในที่สุด

อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ได้ให้คำจำกัดความ “องค์กรอาชญากรรม (Organized Crime)” ไว้ว่า “กลุ่มที่มีการจัดโครงสร้างของบุคคลสามคนหรือมากกว่าที่ดำรงอยู่เป็นระยะเวลาหนึ่งและที่มีการประสานการดำเนินงานระหว่างกัน โดยมีเป้าหมายในการกระทำอาชญากรรมร้ายแรงหนึ่งอย่างหรือมากกว่า หรือในการกระทำความผิดตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญานี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์ทางวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม” ซึ่งความผิดร้ายแรงตามอนุสัญญานี้คือ “ความผิดที่มีโทษทางอาญาโดยให้จำกัดเสรีภาพของจำเลยอย่างน้อย 4 ปี”

และได้กำหนดลักษณะความผิดที่ให้อถือว่าเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ คือ

- มีการกระทำความผิดมากกว่า 1 รัฐ
- มีการกระทำความผิดขึ้นในรัฐหนึ่ง แต่ส่วนสำคัญของการเตรียมการ การวางแผน การสั่งการ และการควบคุมการปฏิบัติได้มีการกระทำขึ้นในอีกรัฐหนึ่ง
- มีการกระทำความผิดขึ้นในรัฐหนึ่ง แต่เกี่ยวข้องหรือเป็นเหตุให้กลุ่มองค์กรอาชญากรรมดำเนินกิจกรรมในรัฐอื่นมากกว่ารัฐหนึ่ง
- มีการกระทำความผิดขึ้นในรัฐหนึ่ง แต่มีผลกระทบอย่างมากในอีกรัฐหนึ่ง

ความผิดฐานปลอมเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 240 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท และความผิดฐานแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 241 ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาท จึงเป็นความผิดร้ายแรง เมื่อ

ในปัจจุบันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรามีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มคนจำนวนมากขึ้น โดยแบ่งหน้าที่ ประสานงานระหว่างกัน เพื่อหวังผลตอนแทนจากการค้าเงินปลอม ทำให้เกิดผลกระทบอย่างมหาศาลกับประเทศที่ใช้สกุลเงินที่มีการปลอมแปลงเหล่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นอาชญากรรมข้ามชาติในรูปขององค์กรอาชญากรรมแบบหนึ่งได้เช่นกัน

ที่สำคัญคือ อาชญากรนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราไปโอน เปลี่ยนแปลงสภาพให้ดูเสมือนเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินอันจะทำให้สาวไปถึงการกระทำความผิดของตนได้ยาก หรือที่เรียกว่า การฟอกเงิน โดยอาจฟอกเงินภายในประเทศหรือใช้ประเทศอื่นเป็นแหล่งสำคัญในการฟอกเงิน การฟอกเงินจึงเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติประเภทหนึ่งที่อนุสัญญาฯ กำหนดไว้

การฟอกเงินเป็นปัญหาสำคัญ เพราะติดตามร่องรอยของผู้กระทำความผิดได้ยาก อาชญากรสามารถนำรายได้สกปรกจำนวนมหาศาลไปหล่อเลี้ยงองค์กรของตน นำไปเป็นต้นทุนในการขยายอาชญากรรมและก่อความผิดในรูปแบบอื่นๆ ตามมาหลายประการ อีกทั้งยังนำไปติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐในการขยายอิทธิพลและอำนาจของตนเพื่อแสวงหาประโยชน์ แม้สมาชิกขององค์กรจะถูกจับกุม เงินปลอมหรือเครื่องมือเครื่องใช้บางอย่างถูกยึดไป ก็ไม่กระทบกระเทือน มีคนอื่นขึ้นมาทำแทนเสมอ กลายเป็นวงจรอาชญากรรมที่ปราบปรามได้ยากและไม่มีวันสิ้นสุด

แม้ในประเทศไทยจะมีกฎหมายบังคับใช้กับความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตราที่ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะไม่สามารถดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายจำนวนมากอันเป็นมูลเหตุจูงใจของผู้กระทำความผิดได้เท่าที่ควร

2.6 ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตรา

การที่กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสาเหตุหลัก 2 ประการ ดังนี้

(1) ด้านสารบัญญัติ บทลงโทษตามกฎหมายที่บังคับเอาทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด
ไม่รุนแรงเพียงพอ

บทลงโทษตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 ที่ว่า “...ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสาม
ปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” นั้น ไม่สูงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรง
กลัว ไม่ว่าจะปรับโทษจำคุกหรือโทษปรับก็ตาม สำหรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญานั้น
ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรามีบทลงโทษสูงกว่าความผิดอื่นภายในหมวด
เดียวกัน และมีโทษเกี่ยวกับร่างกายสูงถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกไว้นานหลายปีก็จริง แต่ก็อาจ
ได้รับการลดโทษในภายหลัง ทำให้ติดคุกเพียงไม่กี่ปี ที่สำคัญคือ โทษเกี่ยวกับทรัพย์สินเรียกได้ว่า
เล็กน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด โดยเฉพาะการทำในลักษณะของ
การค้า โอกาสที่จะร่ำรวย มีเงินเลี้ยงครอบครัวให้อยู่อย่างสุขสบาย และความโลภเป็นสาเหตุให้บาง
คนเสี่ยงที่จะกระทำความผิด เห็นได้จากสมัยก่อนที่มีโทษหนักมากถึงขนาดตัดมือ ตัดนิ้ว เพื่อมิให้
กระทำความผิด แต่ก็ยังมีคนฝืนที่จะกระทำแสดงว่าต้องมีผลตอบแทนที่คุ้มค่า เมื่อโทษในปัจจุบันที่
มีสภาพบังคับกับทรัพย์สินยิ่งเบาบางลง ก็ย่อมส่งผลให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นอยู่เรื่อยมา

อีกทั้งการริบทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 33
ยังไม่สอดคล้องกับแนวความคิดที่ว่า “การลงโทษริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดและผู้เกี่ยวข้อง
กับการกระทำความผิดอย่างเด็ดขาดและกว้างขวางจะช่วยให้สามารถยับยั้งและปราบปรามการ
กระทำความผิดได้ผลดีกว่าการลงโทษ โดยวิธีจำกัดสิทธิเสรีภาพ หรือทำให้ได้รับทุกข์ทรมานหรือ
ประจานตำหนิติเตียนต่อสาธารณชน เพราะการริบทรัพย์สินเป็นการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำ
ความผิดได้รับผลประโยชน์ในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการกระทำความผิด อันจะ
เป็นการป้องกันสังคมตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการป้องกัน⁴³” เนื่องจากการริบทรัพย์สินตาม
ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 33 ไม่สามารถสาวไปถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับการแปลงสภาพ
แล้ว จะจำกัดเฉพาะเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดโดยตรงเท่านั้น ทั้งที่ในความเป็น

⁴³ วันชัย ศรีนวลนัต, “การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษริบทรัพย์สินในคดีอาชญากรรม,”
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2532), หน้า 90.

จริงผู้กระทำผิดมักนำเงินที่ได้มาไปซื้อสิ่งของราคาแพง เช่น บ้าน รถยนต์ เพชรพลอย อัญมณีฯ นำไปฝากธนาคาร โอนให้ผู้อื่น หรือเอาไปเปิดกิจการ สร้างบริษัทขึ้นมาบังหน้า เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงิน ที่เรียกว่า “การฟอกเงิน” คือ นำเงินสกปรกที่ได้มาจากการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ไปเปลี่ยนสภาพให้กลายเป็นเงินสะอาด จากนั้นก็นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของตน โดยเฉพาะองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติที่นำไปก่ออิทธิพล หรือนำไปเป็นต้นทุนก่ออาชญากรรมซ้ำหรือก่อความผิดอื่นได้ กลายเป็นวงจรอาชญากรรมที่ยากแก่การปราบปราม ซึ่งผู้ที่กระทำการฟอกเงินนั้น อาจจะเป็นผู้ที่กระทำความผิดเองหรือเป็นบุคคลอื่นที่ช่วยปกปิดแปลงสภาพทรัพย์สินก็ได้ แม้จะลงโทษผู้กระทำผิดฐานปลอมเงินตรา หรือแปลงเงินตราแล้ว แต่ก็ไม่สามารถเอาผิดกับผู้อื่นที่ช่วยทำการฟอกเงิน ทำให้มีเงินไปสนับสนุนการขยายฐานอาชญากรรมอยู่เรื่อยไป เมื่อกฎหมายที่มีอยู่ขัดแย้งกับวิถีการดำเนินชีวิตจึงไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดที่เป็นอยู่ได้เท่าที่ควร

(2) ด้านวิธีสบัญญัติ กระบวนการพิจารณาคดีและหลักปฏิบัติทางกฎหมายบางประการทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดพ้นจากคดีและไม่ต้องรับโทษ

การดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรานั้นก็เหมือนคดีอาญาทั่วไปที่โจทก์ต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยปราศจากข้อสงสัย ถ้าพยานหลักฐานไม่เพียงพอ อาจทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดรอดจากคดีและไม่สามารถบังคับโทษทางอาญาได้ โดยเฉพาะโทษริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 ทั้งที่มีเงินหรือทรัพย์สินเป็นจำนวนมากจนผิดสังเกตก็ตาม เนื่องจากการริบทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 ต้องมีการฟ้องจำเลยในความผิดดังกล่าวและได้มีการพิสูจน์ความผิดนั้นต่อศาลจนปราศจากข้อสงสัยแล้ว และศาลพิพากษาว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงจึงจะริบทรัพย์สินนั้นได้⁴⁴ และถึงแม้มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ก็เป็นเพียงส่วนน้อยมีไม่กี่คน แต่คนอื่นๆ ที่กระทำความผิดและผู้ที่อยู่เบื้องหลังก็ยังคงทำการปลอมหรือการแปลงเงินตราต่อไป เพราะพยานหลักฐานที่มีไม่สามารถสาวไปถึงผู้อื่นซึ่งเป็นผู้บงการได้

⁴⁴ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑, , หน้า 794.

นอกจากนั้น จากการศึกษาคำพิพากษาฎีกาที่ผ่านมา พบว่าปัญหาที่ศาลยกฟ้องส่วนหนึ่งมาจากกรณีที่ไม่ได้ปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 วรรคแรกที่บัญญัติไว้ว่า “ในชั้นพิจารณา ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง ศาลจะพิพากษาโดยไม่สืบพยานหลักฐานต่อไปก็ได้ เว้นแต่คดีที่มีข้อหาในความผิดซึ่งจำเลยรับสารภาพนั้น กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น ศาลต้องฟังพยานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง” คือความผิดฐานปลอมเงินตราตามมาตรา 240 และความผิดฐานแปลงเงินตราตามมาตรา 241 มีอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไป เมื่อจำเลยให้การรับสารภาพตามฟ้อง โจทก์ต้องสืบพยานประกอบคำรับสารภาพของจำเลยให้ศาลฟังพยานหลักฐานโจทก์จนกว่าจะพอใจว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง การที่โจทก์แถลงไม่สืบพยานไม่ว่ามาจากความพลั้งเผลอหรือสาเหตุใดก็ตาม ย่อมทำให้โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานที่จะให้ศาลรับฟังลงโทษจำเลยได้ ศาลจึงต้องพิพากษายกฟ้อง ทำให้จำเลยหลุดพ้นจากการถูกดำเนินคดีไปอย่างง่ายดาย ทั้งที่มีคำรับสารภาพของจำเลยแล้วก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายยิ่งนัก หรือในกรณีที่โจทก์ลี้มขอให้รับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา ศาลก็ไม่มีอำนาจรับทรัพย์สินดังกล่าวได้ โดยเฉพาะในกรณีของมาตรา 33 ซึ่งไม่ใช่การรับทรัพย์สินโดยเด็ดขาด เป็นการรับทรัพย์สินตามฐานความผิดที่โจทก์ฟ้องเท่านั้น หากเป็นทรัพย์สินที่มีได้เกี่ยวข้องกับฐานความผิดที่โจทก์มิได้ฟ้องขอให้ลงโทษก็จะรับทรัพย์สินนั้นไม่ได้ เพราะเป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 192 วรรคหนึ่ง ที่ห้ามมิให้พิพากษาหรือสั่ง เกินค่าขอหรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง หลักปฏิบัติทางกฎหมายมีขึ้นเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปอย่างเรียบร้อย เป็นแบบแผนในแนวทางเดียวกัน แต่ก็เป็นช่องว่างที่จะทำให้จำเลยหลุดพ้นจากการดำเนินคดีหรือไม่ต้องรับโทษบางประการ

ด้วยสาเหตุทั้งสองประการทำให้กฎหมายที่มีอยู่ไม่สามารถบังคับใช้กับความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตราได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ทำให้เกิดผลกระทบต่อประเทศที่ใช้สกุลเงินที่มีการปลอมแปลงนั้นอย่างมหาศาล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติ

2.7 ผลกระทบจากการกระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตรา

2.7.1 ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

ระบบแลกเปลี่ยนสิ่งของตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้ล่าช้าอันเนื่องมาจากมูลค่าสิ่งของแต่ละอย่างนั้นไม่เท่ากัน ทั้งความต้องการของแต่ละคนก็ต่างกัน เงินตราจึงถือกำเนิดขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ระบบเศรษฐกิจดำเนินไปได้ด้วยดี มีสภาพคล่อง แต่การที่มีเงินปลอมหรือเงินแปลงอยู่ในท้องตลาด ทำให้ผู้รับเงินต้องใช้ความระมัดระวังมากขึ้น การค้าขายจึงเกิดความล่าช้า เศรษฐกิจชะงักงันและไม่เติบโตในที่สุด

การที่เงินมีอิทธิพลต่อระดับราคาสินค้าและบริการ (ปริมาณเงินในท้องตลาดมาก ราคาสินค้าจะสูงขึ้น ปริมาณเงินในท้องตลาดน้อย ราคาสินค้าจะถูกลง) อีกทั้งเป็นตัวกำหนดระดับรายได้ประชาชาติและการว่างงานของประเทศ (ปริมาณเงินมีอิทธิพลต่ออัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวกำหนดการลงทุน ทำให้กระทบต่อรายได้ประชาชาติและการว่างงานของประเทศ) เงินจึงเป็นตัวแปรที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจซึ่งรัฐบาลและธนาคารกลางต้องทำหน้าที่ควบคุมหรือกำหนดทิศทาง ตลอดจนแก้ไขปัญหาต่างๆ เพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเงินของประเทศ โดยปกติแล้วจะอาศัยนโยบายการคลังในการวางแผนปรับภาวะการเงินของรัฐบาลให้เหมาะสมและดำเนินการตามนโยบายการเงินอันเป็นเครื่องมือควบคุมปริมาณเงินให้พอเพียงกับความต้องการของประชาชน มีสัดส่วนพอเหมาะกับสินค้าและบริการ และไม่เกิดภาวะเงินเฟ้อ หรือเงินฝืดในประเทศ แต่เงินปลอมหรือเงินแปลงนั้นเป็นเงินนอกระบบที่อยู่นอกเหนือการคาดเดาของรัฐ เป็นตัวขัดขวางความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจ ถ้าไม่สามารถแก้ไขได้ทันท่วงทีจะส่งผลกระทบต่อระบบการเงินของประเทศถูกทำลาย

2.7.2 ผลกระทบต่อสังคม

หัวใจสำคัญของเงินตราคือต้องได้รับการเชื่อถือว่าใช้ชำระหนี้ได้อย่างแท้จริง เห็นได้จากธนบัตรที่เป็นเงินกระดาษธรรมดา แต่เสมือนของมีค่าที่ใครๆก็อยากมีไว้ในครอบครอง เพราะมีกฎหมายรับรองไว้ อีกทั้งยังมีทุนสำรองเงินตราตามธนบัตรนั้น ทำให้ทุกคนยอมรับ แต่ประเทศที่มีเงินปลอม เงินแปลงออกมาปะปนกับเงินจริงจะทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือในเงินตราลดน้อยลง ไม่อยากรับเงินตราชนิดนั้น เพราะไม่แน่ใจว่าเงินนั้นเป็นเงินของจริงที่ใช้ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายได้หรือไม่ ถ้ามีเงินปลอมหรือเงินแปลงระบาดอย่างหนักจนเงินตราของรัฐบาลไม่มีความหมายในสายตาของประชาชนอีกต่อไป อาจทำให้กลับไปสู่ระบบแลกเปลี่ยนสิ่งของที่มีมาแต่เดิม หรือมีผู้คิด

ทำเงินตราขึ้นมาใหม่ใช้ในวงแคบแตกเป็นหลายกลุ่ม ซึ่งต่างก็อยากให้อยอมรับเงินตราที่กลุ่มตนคิด
ขึ้น สังคมเกิดความปั่นป่วนวุ่นวายไม่จบสิ้น

2.7.3 ผลกระทบต่อความมั่นคง

เมื่อบ้านเมืองไม่สงบ ประเทศชาติก็ไม่มั่นคง คนภายในประเทศเองยังไม่ยอมรับเงินตราที่
รัฐจัดทำขึ้น แล้วประเทศอื่นจะยอมรับได้อย่างไร เมื่อเกิดความไม่เชื่อถือ ชาวต่างชาติก็ไม่ยอมรับ
การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เพราะไม่มั่นใจในค่าเงินบาท แม้จะมีทุนสำรองระหว่างประเทศ
ก็ตาม อาจมีการใช้สกุลเงินอื่นแทน จนท้ายที่สุดอาจถูกต่างชาติเข้ามาแทรกแซงและไม่มีเงินตรา
ไทยอีกต่อไป

การที่ประชาชนไม่ยอมแจ้งการกระทำความผิดที่ตนพบเห็น หรือทราบในภายหลังว่าเงินที่
ตนรับมาเป็นเงินที่มีการปลอมแปลง แต่ไม่ยอมเดือดร้อน ไม่อยากเสียเวลา และนำเงินนั้นออกใช้
ต่อไป แม้รู้ว่าการกระทำเช่นนั้นจะเป็นความผิดก็ตาม ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เงินปลอม เงินแปลง
แพร่กระจายมากขึ้น เกิดผลกระทบในวงกว้าง และยากแก่การปราบปราม การปลอมแปลงเงินจึง
เป็นปัญหาสำคัญที่ควรได้รับการแก้ไข

แต่เดิมนำ ถ้าเงินตราที่ใช้หมุนเวียนอยู่ในท้องตลาดถูกปลอมแปลง ก็มักมีการประกาศ
ยกเลิกเงินชนิดนั้น โดยให้นำเงินมาแลก และจัดทำเปลี่ยนแปลงเงินตราเพื่อออกใช้ใหม่ เมื่อมีการ
ปลอมแปลงอีก ก็ให้เลิกใช้แล้วออกเงินมาใหม่ เป็นวงจรเช่นนี้อยู่เรื่อยไป การทำเช่นนี้เป็นการ
แก้ปัญหาก็ปลายเหตุและสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์ แม้จะมีการทำลวดลายให้ยากแก่การปลอม
แปลง ผู้กระทำความผิดก็มักจะเลียนแบบให้ใกล้เคียงที่สุด การที่คนในสังคมมีแต่ความเร่งรีบเพื่อ
ทำมาหากินจึงรับชำระหนี้โดยไม่ได้สังเกต ทำให้เกิดปัญหา สังคมวุ่นวาย มีแต่ความไม่ไว้ใจกัน มี
การปฏิเสธไม่รับชำระหนี้ด้วยเงินชนิดนั้น ทั้งที่เป็นเงินตราที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมายอย่างแท้จริง
เพราะฉะนั้นการที่จะจัดการกับผู้กระทำความผิดพวกนี้ต้องแก้ที่ต้นเหตุ คือ ยับยั้งการกระทำ
ความผิด เมื่อสาเหตุของการกระทำความผิดคือรายได้จำนวนมากที่มาจาก การปลอมแปลงเงินเพื่อ
ค้าขาย ก็ต้องจัดการกับทรัพย์สินของผู้กระทำผิด กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึง
เป็นวิธีการหนึ่งที่เหมาะสมในการแก้ปัญหาดังกล่าว

ถึงแม้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะมีความคล้ายคลึงกับความผิดฐานรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 357 คือเอาผิดกับผู้ปกปิดแปรสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้เสมือนกลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็มีความแตกต่างกัน เนื่องจาก ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 357 บัญญัติว่า “ผู้ใดช่วยซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย ช่วยพาเอาไปเสีย ซื่อ รับจํานำหรือรับไว้โดยประการใด ซึ่งทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำความผิด ถ้าความผิดนั้นเข้าลักษณะลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หนีโจง ชักยอก หรือเจ้าพนักงานชักยอกทรัพย์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานรับของโจร...” การบังคับเอาทับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดจึงมีเพียงไม่กี่อย่างเท่านั้น ไม่อาจนำเรื่องความผิดฐานรับของโจรไปบังคับกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดประเภทอื่นนอกจากนี้

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายที่บังคับกับทรัพย์สินทุกชนิดที่ได้มาจากการกระทำความผิดไม่ว่าจะโอนไปที่ทอดหรือแปลงสภาพทรัพย์สินนั้นเป็นอย่างไก็ตาม และเอาผิดกับผู้ทำการฟอกเงินได้แม้ผู้นั้นไม่ใช่ผู้กระทำความผิดอาญาที่แท้จริงในตอนแรก เป็นมาตรการขจัดเหตุจูงใจในการกระทำความผิดและเป็นการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์จากทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการกระทำความผิด มาตรการรับทรัพย์สินตามกฎหมายฉบับนี้สามารถบังคับใช้ได้โดยไม่คำนึงว่าผู้กระทำความผิดจะได้รับการลงโทษหรือไม่ ผู้กระทำความผิดหรือเจ้าของทรัพย์สินต้องเป็นคนพิสูจน์ที่มาของทรัพย์สินนั่นเอง เป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้กับฝ่ายจำเลย ทำให้ชุดช่องว่างการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่และเสริมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถยับยั้งและปราบปรามการกระทำความผิดได้เป็นอย่างดี

บทที่ 3

การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ปัจจุบันนี้การฟอกเงินเป็นรูปแบบที่นิยมกันมากของอาชญากรในการใช้เป็นเครื่องมือปกปิดการกระทำความผิด ผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราที่เช่นกันมักนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปโอน เปลี่ยนแปลงสภาพให้ดูเสมือนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบ เป็นการปกปิดแหล่งที่มาของเงิน เพื่อให้ตรวจสอบยาก และนำเงินหรือทรัพย์สินเหล่านั้นไปใช้เป็นประโยชน์แก่ตน รวมทั้งขยายเครือข่ายอาชญากรรมต่อไป กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงเป็นเครื่องมือที่จะจัดการกับผู้กระทำความผิดเหล่านี้และตัดวงจรอาชญากรรมให้สิ้นซาก ซึ่งในบทนี้จะศึกษาเกี่ยวกับมาตรการต่างๆของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และการนำกฎหมายดังกล่าวมาบังคับใช้กับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา

3.1 ความรู้ทั่วไปของการฟอกเงิน

3.1.1 ความหมายของการฟอกเงิน

คำว่า “การฟอกเงิน” (Money Laundering) เป็นถ้อยคำที่รู้จักกันมานานในเหล่าองค์กรอาชญากรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ที่คิดค้นแนวคิดของการฟอกเงินดังกล่าวนี้ คือ นายเมเยอร์แลนสกี (Meyer Lansky) อันมีหลักการเกี่ยวกับการนำเงินที่ได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “เงินสกปรก” (Dirty Money) มาผ่านกระบวนการทางพาณิชย์กรรมหรือธุรกรรมเพื่อให้กลายเป็นเงินที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือที่เรียกกันว่า “เงินสะอาด” (Clean Money) หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการขจัดร่องรอยของผลประโยชน์ซึ่งเกิดจากการกระทำอันผิดกฎหมาย โดยผ่านขั้นตอนของการ โอนและการดำเนินธุรกิจต่างๆ เพื่อให้จำนวนผลประโยชน์ดังกล่าวกลายเป็นรายได้ที่ชอบด้วยกฎหมายในที่สุด จึงอาจกล่าวได้ว่า “การฟอกเงิน” เป็นแต่เพียงเหลี่ยมในการปกปิดผลประโยชน์อันมหาศาล ซึ่งมีที่มาจากประกอบอาชญากรรมต่างๆ เช่น การค้ายาเสพติด

การฉ้อโกง การค้าสินค้าเถื่อน การลักพาตัว การค้าอาวุธเถื่อน การก่อการร้าย และการหลีกเลียงภาษี เป็นต้น¹

ผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายของการฟอกเงินไว้มากมาย ยกตัวอย่างเช่น

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนแปลงเงินที่ได้มาโดยไม่ถูกกฎหมายหรือไม่สุจริตให้กลายเป็นเงินที่ได้มาโดยสุจริต หรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าทุจริต หรืออาจกล่าวโดยทั่วไปว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้เงินสกปรกกลายเป็นเงินสะอาด หรือกลายเป็นเงินที่สามารถอ้างอิงได้ว่าได้มาอย่างไร และการฟอกเงินนั้นไม่จำเป็นต้องผูกติดกับกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยทั่วไป (ความเห็นของศาสตราจารย์วีระพงษ์ บุญโญภาส)²

การฟอกเงิน คือ การกระทำใดๆที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เงินหรือทรัพย์สินซึ่งมีที่มาจาก การกระทำความผิดเปลี่ยนแปลงสภาพเป็นเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย (ความเห็นของศาสตราจารย์ไชยยศ เหมะรัชตะ)³

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายหรือโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้เสมือนหนึ่งว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบ หรืออาจจะกล่าวอีกนัยว่า การฟอกเงินเป็นกระบวนการซึ่งกระทำโดยบุคคลต่อทรัพย์สินเพื่อปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมาย และทำให้รายได้นั้นมีที่มาโดยชอบด้วยกฎหมาย (ความเห็นของพันตำรวจโทสีหนาท ประยูรรัตน์)⁴

¹ Robinson Jeffrey, *The Laundrymen* (New York: Acrode Publishing, 1996), pp. 4-5.

² วีระพงษ์ บุญโญภาส, *กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2550), หน้า 34.

³ ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลดีเด่นตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 39 และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 9, 2539-2540), หน้า 7.

⁴ สีหนาท ประยูรรัตน์, *คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542* (กรุงเทพมหานคร: ส.เอเชีย เพลส, 2542), หน้า 61.

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้ดูเหมือนหนึ่งว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือพิสูจน์ไม่ได้ว่าได้มาโดยไม่ชอบ (ความเห็นของท่านอรรถทพ ลิจิตจิตตะ)⁵

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยผิดกฎหมายให้ดูเหมือนว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะผู้กระทำความผิดกฎหมายไม่ต้องการให้ผู้อื่นทราบที่มาของทรัพย์สิน จึงจำเป็นต้องใช้วิธีปิดบังหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน อันจะช่วยปิดบังการกระทำความผิดของตนได้อีกด้วย นอกจากนี้ทรัพย์สินอื่นที่ได้กลายเป็นเงินสะอาดแล้ว ผู้กระทำความผิดกฎหมายก็สามารถใช้เป็นทุนในการขยายเครือข่ายอาชญากรรมและคุ้มครองความมั่นคงให้กับอาชญากรรมของตนด้วย (ความเห็นของท่านสุรพล ไตรเวทย์)⁶

การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำที่ผิดกฎหมายโดยตรงเป็นสิ่งอื่น แล้วนำสิ่งนั้นไปเปลี่ยนต่อโดยทำให้ถูกกฎหมาย เช่น นำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดไปเข้าธนาคาร ไปซื้อเช็คเดินทาง ซื้อหุ้น ซื้อบ้าน ที่ดิน แล้วก็ขายสิ่งเหล่านั้นต่อไปก็จะได้ “เงินใหม่” ที่มีใช้เงิน “ก้อนเดียวกัน” กับเงินที่ได้มาแต่แรก (ความเห็นของรองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)⁷

สรุปแล้ว การฟอกเงิน คือ การเปลี่ยน แปรสภาพเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดหรือได้มาโดยไม่สุจริตให้เสมือนกลายเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของรายได้อันมิชอบด้วยกฎหมายนั้น

⁵ อรรถทพ ลิจิตจิตตะ, “ประเทศไทยจะได้อะไรจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” ใน รวมบทความและสารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542), หน้า 47.

⁶ สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2548), หน้า 25.

⁷ ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, “ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน,” ใน รวมบทความและสารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542), หน้า 86-87.

สำหรับความหมาย “การฟอกเงิน” ตามกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ของประเทศไทยนั้นบัญญัติไว้ดังนี้

มาตรา 5 ผู้ใด

1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นไม่ว่าก่อน ขณะหรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

ความผิดตามกฎหมายบัญญัติไว้อย่างครอบคลุมและกว้างขวาง สามารถเอาผิดผู้ที่ทำการฟอกเงินได้ไม่ว่าจะเปลี่ยนหรือแปรสภาพทรัพย์สินนั้นเป็นอย่างไร

แหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้นำมาดำเนินการเปลี่ยนแปลงสภาพหรือที่เรียกกันว่านำมาฟอกนั้น โดยแท้จริงแล้วอาจมีที่มาจากกระทำความผิดอันเป็นความผิดตามกฎหมายประการหนึ่งและที่มาจากกระทำความผิดอันชอบด้วยกฎหมายอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้สามารถแยกแหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สินที่นำมาฟอกได้เป็นแหล่งใหญ่ๆ หลายแหล่งด้วยกัน คือ⁸ จากวงการเมือง, จากการฉ้อโกงประชาชน, จากการค้ายาเสพติด, จากวงพนัน, จากสินบน, จากความประสงค์ส่วนตัวที่จะปกปิด (เช่น มรดกหรือเงินรางวัล), จากกลุ่มเศรษฐกิจ (เช่น เรื่องของสัมปทาน), จากรัฐ (อาจต้องปกปิดเพื่อความมั่นคงของชาติ), จากการเรียกค่าคุ้มครอง, จากกิจการธุรกิจ (เพื่อหลีกเลี่ยงภาษี) รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินจากการค้าทางเพศสิ่งลามกอนาจารและเงินนอกระบบอื่นๆ แต่เงินหรือทรัพย์สินที่มาจากกระทำความผิดเท่านั้นที่อยู่ในความควบคุมตามเจตนารมณ์ของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

⁸ ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน”, หน้า 8-10.

การเปลี่ยนสภาพเงินหรือทรัพย์สินอันไม่ชอบด้วยกฎหมายให้เป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมาย มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ 3 ประการ⁹ คือ

หนึ่ง เพื่อปกปิดแหล่งที่มาและเจ้าของเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบดังกล่าวนี้ ไม่ให้บุคคลอื่นทราบว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด

สอง เพื่อหลบเลี่ยงการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดใดๆของผู้ซึ่งเป็นเจ้าของเงินที่นำมาฟอก ทำให้บรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สามารถติดตามร่องรอยได้ สร้างความสับสนแก่การตรวจสอบในภายหลัง

สาม เพื่อสามารถนำเงินนั้นกลับไปได้โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยใช้สนับสนุนในการกระทำความผิด หรือเพื่อขยายขอบเขตเครือข่ายของการกระทำความผิดต่อไป อันเป็นการสร้างฐานอำนาจทางอาชญากรรมให้แข็งแกร่งจนยากแก่การปราบปราม

ขั้นตอนการฟอกเงินเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่¹⁰

(1) Placement ระดับขั้นเอาไปวางไว้กับที่ หมายถึง การเก็บเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไว้อย่างปกปิดในที่ซ่อนเร้นและปลอดภัยที่สุด โดยเงินยังคงเป็นเงิน เป็นระดับขั้นต้นและเป็นวิธีการดั้งเดิม ในสมัยโบราณก็คือการเอาผ้าห่อเงินใส่ไหฝังดินไว้ แต่ในยุคสมัยใหม่ นอกจากจะเก็บไว้ในตัวบ้านแล้ว ก็ใช้วิธีการฝากธนาคารหรือสถาบันการเงิน อาจใช้ชื่อย่อหรือชื่อคนอื่นถ้าทำได้ เป็นการวางพื้นฐานของการฟอกเงิน โดยนำเข้าสู่ระบบที่ถูกต้องตามกฎหมาย

(2) Layering ระดับขั้นแปรเปลี่ยนเป็นชั้น หมายถึง การนำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปทำธุรกรรมต่างๆให้ซับซ้อนขึ้นเป็นลำดับชั้น โดยซื้อทรัพย์สินหรือสิ่งทำสิ่งของมีค่า มีราคาแพง เช่น เพชรพลอย ทองคำ รถยนต์ อาคาร บ้านเรือน ที่ดิน ซื้อหุ้นหรือหลักทรัพย์ ทรัพย์สินที่ต้องจดทะเบียนการถือกรรมสิทธิ์อาจใช้ชื่อที่อยู่คนอื่นที่ไว้ใจได้ หรืออาจทำการขาย โอนยก

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7-8.

¹⁰ วาทิน คำทรงศรี, การฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2539), หน้า 83-85.

มรดก หรือนำไปฝากไว้กับคนอื่นที่ไว้ใจ เป็นการตัดตอนปกปิดร่องรอยและทำให้การตรวจสอบ เป็นไปอย่างยากลำบาก

(3) Integration ระดับขั้นการคละเคล้าผสมผสาน หมายถึง การนำเงินที่ได้จากการกระทำ ความผิด หรือที่ได้มาโดยไม่ชอบส่วนใหญ่ไปผสมกับเงินส่วนน้อยที่ได้จากรายได้ส่วนอื่นซึ่งมา จากการลงทุนประกอบกิจการต่างๆที่ถูกต้อง คือนำเงินที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไปหมุนเวียนปะปน กับเงินในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นมาบังหน้า อาจเป็นบริษัทนายหน้า รับ จ้างนอกรับซื้อขายฝากที่ดินหรืออสังหาริมทรัพย์ ปล่อยเงินกู้ได้ดอกเบี้ย รับเหมาก่อสร้าง หรือลงทุน ข้ามประเทศ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเงินทั้งหมดนั้นเป็นรายได้ที่ถูกต้องตามกฎหมาย

3.1.2 รูปแบบของการฟอกเงิน

การปิดบังซุกซ่อนเงินหรือทรัพย์สินของอาชญากรในอดีต อาจใส่ตู้เซฟ ซ่อนไว้ในกำแพง หรือใส่โถงฝังดินไว้อย่างมิดชิด แต่ปัจจุบันนี้อาชญากรต่าง ๆ มักนิยมนำเงินหรือทรัพย์สินมาฟอก หลายรูปแบบเพื่อที่จะนำไปเป็นทุนขยายฐานในการก่ออาชญากรรมให้กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะ อาชญากรรมข้ามชาติ อย่างไรก็ตาม การปกปิดซุกซ่อนเงินหรือทรัพย์สินอย่างมิดชิดก็คงมีอยู่บ้าง สำหรับรูปแบบในการฟอกเงินนั้นพอจะสรุปได้ดังนี้¹¹

(1) การนำเงินสดติดตัวออกนอกประเทศ

คือนำเงินสดที่ได้มาจากการกระทำผิดกฎหมาย หรือได้มาโดยไม่สุจริตพกติดตัวไปใช้จ่าย ในต่างประเทศ ในอดีตนิยมใช้กันมาก แต่เนื่องจากปัจจุบันเงินสดที่ได้จากการกระทำผิดมีความผิดมี จำนวนมากขึ้น ประเทศต่างๆเริ่มมีมาตรการกำกับควบคุมดูแลการทำธุรกิจด้วยเงินสดที่เข้มงวดขึ้น ธุรกิจที่เกี่ยวข้อกับเงินสดจำนวนมากอาจเป็นที่สังเกตและถูกเพ่งเล็งได้ง่าย อีกทั้งระบบการเงิน ของบางประเทศไม่นิยมใช้จ่ายหรือทำธุรกิจด้วยเงินสด การนำเงินสดติดตัวออกไปนอกประเทศจึง ไม่เป็นที่นิยมกระทำกันแล้ว อาจกระทำเฉพาะบางประเทศที่ไม่เข้มงวดในการใช้เงินสดทำธุรกรรม

¹¹ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, หน้า 63.

หรืออาศัยการนำเงินสดผ่านพรมแดนระหว่างประเทศโดยติดสินบนเจ้าพนักงานซึ่งเป็นการเสี่ยงภัยอย่างมาก

(2) การส่งเงินสดหรือการโอนเงินออกนอกประเทศ

คือการนำเงินสดฝากไว้ในต่างประเทศเพื่อให้เงินที่ผิดกฎหมายเข้าไปหมุนเวียนอยู่ในระบบการเงินของประเทศดังกล่าว จากนั้นก็โอนเงินกลับมายังอาชญากรโดยอาศัยวิธีการต่างๆ เช่น ทางโทรคมนาคม (Wire Transfer) เป็นต้น เงินที่ผิดกฎหมายก็จะแปรสภาพเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมายทันที วิธีการดังกล่าวนี้นิยมใช้ในประเทศที่ไม่มีการควบคุมระบบธนาคารหรือสถาบันการเงินที่เข้มงวดเกี่ยวกับการนำเงินสดออกนอกประเทศ

(3) การฝากเงินกับสถาบันการเงินในประเทศ

การฟอกเงินในลักษณะนี้เป็นวิธีการหลักที่นิยมใช้กันในประเทศที่ไม่มีระบบการควบคุมหรือตรวจสอบการทำธุรกรรมเงินสดที่เข้มงวดโดยการเปิดเผยชื่อแท้จริงของเจ้าของธุรกิจหรือเจ้าของบัญชีและรายงานการทำธุรกรรมที่มีมูลค่า การฝากหรือถอนเงินกับสถาบันการเงินสามารถใช้นามแฝงหรือชื่อปลอมเพื่อไม่ให้สามารถสืบหาเจ้าของบัญชีได้ อันจะทำให้มีเงินหลังไหลเข้าสู่ประเทศได้มาก แต่ในขณะเดียวกันก็ทำให้อาชญากรใช้สถาบันการเงินเหล่านี้เป็นเครื่องมือเพื่อการฟอกเงิน

(4) การจัดตั้งบริษัทหรือกิจการขึ้นบังหน้า

คือการฟอกเงินโดยจัดตั้งบริษัทหรือกิจการที่มีการไหลเวียนของเงินสดสูง เช่น ร้านค้าปลีก เพื่อทำธุรกิจถูกกฎหมายขึ้นมาบังหน้า อาจเป็นบริษัทที่ดำเนินธุรกิจจริงๆหรือบริษัทที่ตั้งแต่เพียงในนาม และมีการนำเงินที่ได้จากการกระทำความคิดเข้าไปลงทุนปะปนในกิจการดังกล่าวแล้วนำผลกำไรของบริษัทหรือกิจการนั้นออกมาใช้ ทำให้ดูเหมือนว่าได้เงินมาโดยสุจริต หรืออาจเป็นการฟอกเงินผ่านทางกรดำเนินงานของบริษัทหรือกิจการ อาทิ เช่น ซื้อกิจการในต่างประเทศแล้วให้กิจการของตนในประเทศสั่งซื้อสินค้าจากกิจการในต่างประเทศดังกล่าวโดยใช้ “ใบส่งสินค้า (Invoice)” เพื่อแสดงว่าได้มีการสั่งซื้อสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศ ทั้งที่ไม่มีการส่งมอบสินค้า หรือ

มีการแจ้งมูลค่าของสินค้าที่สั่งซื้อสูงเกินความเป็นจริง เพื่อให้เงินสภปรกนั้นถูกพอกด้วยการโอน
เงินกันระหว่างกิจการสองแห่ง

(5) การดำเนินธุรกรรมอื่นๆ

นอกจากวิธีการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีการพอกเงินในลักษณะอื่นอีก เช่น

- ซื้ออสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินที่มีค่า เช่น ทองคำ อัญมณี ศิลปวัตถุ พระเครื่อง เป็นต้น
แล้วทยอยขายในภายหลัง

- นำเงินสดไปซื้อกรมธรรม์ประกันภัยแบบจ่ายเบี้ยประกันครั้งเดียว (Premium) ซึ่งอาจ
นำไปขายหรือเปลี่ยนไปลงทุนในรูปแบบอื่นๆได้

- นำเงินไปซื้อหลักทรัพย์ และขายต่อเพื่อผลกำไร หรือเก็บไว้เพื่อรับเงินปันผล โดยเฉพาะ
การลงทุนเกี่ยวกับหุ้นและพันธบัตร ที่มีลักษณะเป็นธุรกรรมระหว่างประเทศผ่านทางบริษัท
นายหน้า เนื่องจากค่าตอบแทนหลักมาจากค่านายหน้าในการขาย บริษัทเหล่านี้จึงมีแรงจูงใจที่จะไม่
นำพาต่อแหล่งที่มาของเงินของลูกค้า

- นำเงินสดไปซื้อตราสารการเงินที่เปลี่ยนมือได้ ซึ่งอาจจะไม่มีการควบคุมจากสถาบัน
การเงินผู้ออกตราสาร

- ซื้อกิจการที่มีผลขาดทุน แต่เป็นกิจการที่มีรายรับเป็นเงินสด และทำให้ธุรกิจดังกล่าว
ค่อยๆฟื้นตัวขึ้นมา โดยอาศัยเงินที่ผิดกฎหมายทำเป็นดอกผลจากการประกอบธุรกิจนั้น

- นำเงินที่ได้จากการกระทำผิดไปแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราต่างประเทศ เพื่อปกปิดแหล่งที่มา
และสร้างความซับซ้อนในการตรวจสอบ อีกทั้งยังอาจได้ผลกำไรจากค่าเงินที่สูงขึ้น จากนั้นก็นำมา
แลกกลับคืนเป็นเงินที่ใช้ได้ในราชอาณาจักร

- นำเงินที่ได้จากการกระทำผิดไปปล่อยกู้นอกระบบ เพื่อให้เงินเปลี่ยนมือและได้
ดอกเบี้ยในอัตราสูงจากผู้กู้

- ใช้บริการบัตรเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัตรเครดิตต่างๆ และใช้เงินสดผิดกฎหมายในลักษณะของการชำระใบแจ้งหนี้ที่ออกตามระบบให้บริการของสถาบันการเงินหรือธุรกิจให้สินเชื่อต่างๆ

- ใช้บริการจากธนาคารนอกระบบหรือธนาคารใต้ดิน ซึ่งการดำเนินธุรกรรมจะไม่ทิ้งร่องรอยทางเอกสารหรือร่องรอยเพื่อการตรวจสอบเอาไว้ เนื่องจากระบบธนาคารแบบนี้อาศัยความไว้วางใจแบบเครือข่ายของครอบครัว (Family Connection) เมื่อนักฟอกเงินนำเงินไปให้แก่ธนาคารใต้ดินที่มีหน้าที่แจ้งแก่ผู้ร่วมงานในอีกประเทศหนึ่งเกี่ยวกับการส่งเงิน จะได้ไปรับเงินแบบพิเศษ ซึ่งอาจเป็นแผ่นกระดาษฉีกครึ่ง หรือเครื่องหมายพิเศษ ผู้ฝากเงินจะต้องแสดงสิ่งเหล่านี้เพื่อรับเงินในประเทศปลายทางที่ส่งไป เป็นที่น่าสนใจว่าการส่งเงินนอกระบบแบบนี้ เงินจริงๆ ไม่ได้ถูกส่งข้ามพรมแดนประเทศเลย

- ฟอกเงินในบ่อนการพนัน เพราะการพนันในบางประเทศเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย และมักจะไม่มีมาตรการควบคุมดูแลเข้มงวดเท่าธนาคาร จึงถูกใช้เป็นที่แลกเปลี่ยนเงินย่อยเป็นธนบัตรใหญ่ หรืออาจเล่นการพนันด้วยเงินสดสกปรกจำนวนมากแล้วเบิกเงินคืนโดยขอรับเป็นเช็คในชื่อของตนเองหรือบุคคลที่สาม

การพัฒนาเทคโนโลยีการชำระเงินก็มีส่วนสำคัญที่เอื้อต่อการฟอกเงินรูปแบบใหม่คือ การที่บัตร Smart Cards สามารถใช้ชำระเงินและเติมมูลค่าของบัตรได้จากตู้ ATM หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือเป็นแบบใช้หมดแล้วทิ้งจะทำให้โอนเงินผ่านจากบัตรสู่บัตรโดยไม่ต้องอาศัยคนกลาง อาจไม่มีวงเงินจำกัดหรือใช้สกุลเงินต่างชาติได้ การตรวจสอบร่องรอยจึงเป็นไปได้ยาก การใช้อินเทอร์เน็ตในการโอนเงิน หรือที่เรียกว่า Electronic Money ก็เช่นกัน ซึ่งในขณะนี้เห็นได้จากการให้บริการออนไลน์ของธนาคาร ลูกค้าสามารถใช้ website ของธนาคารในการตรวจสอบยอดเงินคงเหลือในบัญชี บางแห่งสามารถโอนเงินระหว่างบัญชีได้ด้วย¹² การกำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงินให้ทันกับเหตุการณ์ในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยหยุดยั้งการนำเงินสกปรกไปเป็นฐานก่ออาชญากรรมอื่นอีก

¹² นิกร เกริกกุล, การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร: Translators-at-Law.Com, 2543), หน้า 11.

3.1.3 แนวคิดและทฤษฎีในการกำหนดความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการฟอกเงิน

นักกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ได้นำทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2 ทฤษฎีมาพิจารณาประกอบแนวคิดเรื่องการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกา คือ ทฤษฎีการสมคบกัน (Conspiracy Theory) และทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน (Aiding and Abetting Theory) อันมีสาระสำคัญดังนี้¹³

(1) ทฤษฎีการสมคบกัน (Conspiracy Theory)

ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักกฎหมายความคิดพื้นฐานของการสมคบกันกระทำผิดอาญาที่ว่า “บุคคลที่ร่วมในการสมคบกันจะต้องมีความรับผิดชอบเช่นเดียวกับตัวการ” โดย Pinkerton Rule ได้วางหลักไว้ว่า ผู้ร่วมสมคบกันจะต้องถือว่าร่วมกระทำความผิด สำหรับการกระทำของผู้ที่ร่วมสมคบกันในความหมายนี้คือ การให้ความช่วยเหลือในการสมคบกันกระทำความผิด ซึ่งทำให้คณะบุคคลกลายเป็นกลุ่มบุคคล ตามหลักตรรกวิทยาที่ว่า การก่อตั้งมีที่มาจากการตกลง และการตกลงนำไปสู่การสมคบกัน และการสมคบกันก่อให้เกิดความรับผิดชอบเช่นเดียวกับตัวการ

สำหรับแนวคิดเรื่องความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินนี้ ยังมีแนวคิดเพิ่มเติมว่า การกระทำความผิดเกิดขึ้น เมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกันกระทำความผิดต่อสหรัฐ หรือน้อยมลรัฐ โดยถือว่าสหรัฐเป็นผู้เสียหายและเพื่อพิสูจน์ความผิด ต้องแสดงให้เห็นว่า

- 1) บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปสมคบกัน หรือตกลงกระทำความผิดต่อสหรัฐหรือน้อยมลรัฐ และ
- 2) อย่างน้อยที่สุด ผู้ที่ได้สมคบกันมีการกระทำที่แสดงออกเพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของการสมคบกัน

ด้วยเหตุนี้ การสมคบกันจึงต้องมีการตกลงที่จะกระทำความผิด โดยการกระทำนั้นต้องมีการแสดงออกมากกว่าประการหนึ่งหรือสองประการอันนำไปสู่การบรรลุข้อตกลง จึงจะเป็นสิ่งที่

¹³ ชัยนันท์ แสงปุดตะ, “กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541), หน้า 19-20.

นำมาฟ้องคดีได้ ถ้าหากไม่สามารถฟ้องร้องในความผิดฐานฟอกเงินก็อาจฟ้องในข้อหาสมคบกันกระทำความผิดได้ เพราะการสมคบกันไม่ต้องมีการกระทำถึงขั้นกระทำความผิดสำเร็จ แต่ต้องมีการกระทำการอันเป็นความผิด

(2) ทฤษฎีการช่วยเหลือและสนับสนุน (Aiding and Abetting Theory)

การที่นำทฤษฎีนี้มาใช้ประกอบกับคดีฟอกเงิน เนื่องจากการฟอกเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ถือว่าเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนอาชญากร ไม่ว่าจะเป็นองค์กรอาชญากรรมหรือไม่ก็ตาม ในการใช้เงินที่ได้มาเพื่อขยายอิทธิพลสำหรับการประกอบอาชญากรรมต่อไป ต้องมีการพิสูจน์ว่า ผู้กระทำการฟอกเงินได้รู้ว่าเงินดังกล่าวได้มาจากการกระทำความผิดและผู้กระทำได้ทำการฟอกเงินโดยมีเจตนาที่จะช่วยให้มีการกระทำความผิดต่อไป กล่าวอีกนัยหนึ่งว่าผู้กระทำการฟอกเงินเป็นผู้สืบทอดอาชญากรรม

จากทฤษฎีทั้งสองข้างต้นพิจารณาได้ว่า การฟอกเงินเป็นการสมคบกันประกอบอาชญากรรมเศรษฐกิจรูปแบบหนึ่ง อีกทั้งยังเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนอาชญากรรมต่อไปอย่างเป็นวัฏจักร

สำหรับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินการกับทรัพย์สินที่นำมาใช้กับความผิดฐานฟอกเงินนั้น มาจากความคิดของนักอาชญาวิทยายุคใหม่ที่เห็นว่า การนำมาตราการลงโทษริบทรัพย์สินอย่างเด็ดขาดและกว้างขวางมาใช้กับผู้กระทำความผิดและผู้เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่ประกอบอาชญากรรมเพื่อหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเป็นหลัก จะช่วยยับยั้งและปราบปรามการกระทำความผิดได้ดีกว่าการลงโทษด้วยวิธีจำกัดเสรีภาพหรือทำให้ได้รับทุภะทรมานหรือการประจานต่อสาธารณชน เพราะการริบทรัพย์สินเป็นการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับประโยชน์ในทรัพย์สินซึ่งเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการกระทำความผิด โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งความผิดประเภทที่มีผลตอบแทนสูง จึงเป็นการป้องกันสังคมตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน (Prevention Theory) ได้อย่างแท้จริง¹⁴

คำว่า “ริบทรัพย์สิน” ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกาได้ให้คำจำกัดความไว้สองประการคือ

“Forfeiture” หมายถึง การสูญเสียทรัพย์สินโดยปราศจากค่าตอบแทน เนื่องจากบุคคลกระทำความผิดกฎหมาย เป็นการดำเนินคดีต่อทรัพย์สินโดยตรง ผลของการริบทรัพย์สินเป็นการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเฉพาะสิ่งจากเจ้าของให้ตกเป็นของรัฐ¹⁵

การริบทรัพย์สินแบบ Forfeiture เป็นการดำเนินคดีต่อทรัพย์สินโดยตรง ศาลสามารถริบทรัพย์สินได้โดยไม่ต้องพิจารณาว่าเจ้าของทรัพย์สินได้ถูกศาลพิพากษาลงโทษเนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญาหรือไม่

“Confiscation” หมายถึง การที่รัฐยึดทรัพย์สินมาจากบุคคลใดโดยไม่มีค่าตอบแทนให้แก่เจ้าของ เพราะบุคคลนั้นถูกศาลพิพากษาลงโทษเนื่องจากการทำความผิดอาญา¹⁶

ตามความหมาย Confiscation จะริบทรัพย์สินได้ก็ต่อเมื่อเจ้าของทรัพย์สินถูกศาลพิพากษาลงโทษเนื่องจากการทำความผิดทางอาญา

¹⁴ วันชัย ศรีนวลนัต, “การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532), หน้า 90.

¹⁵ Jean F. Rydstrom, “Forfeiture and penalties,” in *American Jurisprudence*, ed. Oscar C. Sattinger (N.Y. : The Lawyers Co Operative Publishing, 1968), 36:1. อ้างถึงใน วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน,” จากรายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษาวิจัยในโครงการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2) เสนอต่อสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, หน้า 25. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

¹⁶ Henry Campbell Black, *Black’s Law Dictionary*, 6 th ed. (St. Paul : West Publishing, 1990), p. 299.

การริบทรัพย์สินทั้งสองประการมีลักษณะแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม การริบทรัพย์สินนั้นต้องเป็นผลอันเนื่องมาจากการกระทำผิดกฎหมายของบุคคล

การริบทรัพย์สินที่ไม่คำนึงว่าผู้กระทำความผิดจะได้รับการลงโทษหรือไม่เป็นหลักที่นำมาใช้กับความผิดฐานฟอกเงิน แต่การจะบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้นั้นต้องพิจารณาความผิดมูลฐานเป็นสำคัญ

3.1.4 ความผิดมูลฐานกับการฟอกเงิน

3.1.4.1 ความหมายของความผิดมูลฐาน

ความผิดมูลฐานไม่ได้มีคำนิยามไว้โดยเฉพาะ แต่ก็เป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปว่า ความผิดมูลฐานคือ ความผิดอาญาที่เป็นมูลเหตุ เป็นที่มา หรือเป็นฐานก่อให้เกิด หรือให้ได้มาซึ่งเงินหรือทรัพย์สินจากการกระทำความผิด เมื่อนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญาดังกล่าวไปโอน เปลี่ยนสภาพ หรือกระทำความด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิด อำพรางที่มาของเงินหรือทรัพย์สินนั้นๆ กระบวนการดังกล่าวนี้จะเรียกว่า “การฟอกเงิน”¹⁷

ท่านสุรพล ไตรเวทย์ อธิบายว่า “ความผิดมูลฐาน” คือความผิดที่ก่อให้เกิดรายได้ ซึ่งผิดกฎหมาย และรายได้จากการกระทำความผิดดังกล่าวอาจจะถูกนำไปทำการฟอกเงินต่อไปโดยวิธีการต่างๆ เช่น ปิดบัง ซ่อนเร้น เปลี่ยนสภาพหรือลักษณะของทรัพย์สิน เพื่อปิดบังความผิดและแหล่งที่มาของทรัพย์สิน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดและทรัพย์สินนั้นพ้นจากการถูกดำเนินการตามกฎหมาย¹⁸

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความผิดมูลฐานก็คือฐานความผิดอาญาที่รัฐบัญญัติไว้ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยกำหนดมาตรการลงโทษแก่ผู้ที่กระทำการฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำตามฐานความผิดอาญาที่กำหนดไว้นั้นเอง

¹⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน”, หน้า 178-179.

¹⁸ สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน, , หน้า 69.

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของแต่ละประเทศ ได้กำหนดความผิดอันเกี่ยวกับแหล่งที่มาของเงินและทรัพย์สินไว้ หรือที่เรียกกันตามกฎหมายว่า “ความผิดมูลฐาน” โดยสามารถแยกลักษณะของความผิดมูลฐานเป็นหลักใหญ่ๆ ได้ดังนี้¹⁹

(1) ความผิดมูลฐานร่วม เป็นความผิดที่กฎหมายฟอกเงินของแต่ละประเทศกำหนดไว้ ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเป็นปัญหาสำคัญที่ทุกประเทศต่างก็ให้ความสำคัญ

(2) ความผิดมูลฐานสากล เป็นความผิดบางลักษณะที่เป็นการกระทำข้ามชาติ ซึ่งกฎหมายของหลายประเทศเริ่มกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน เช่น ความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี และการค้าอาวุธเถื่อน เป็นต้น

(3) ความผิดมูลฐานภายใน เป็นความผิดบางลักษณะที่มีผลกระทบเฉพาะในแต่ละประเทศ ซึ่งมีการกำหนดไว้ในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศนั้น เช่น การหลบเลี่ยงภาษี การทุจริตต่อหน้าที่ราชการ การฉ้อโกงประชาชน และการลักพาตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ เป็นต้น

3.1.4.2 ความสำคัญของความผิดมูลฐาน

การกำหนดความผิดมูลฐานเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะเป็นตัวกำหนดว่าจะนำมาตรการตามกฎหมายนี้ไปบังคับใช้กับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินได้หรือไม่ อีกทั้งการดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ย่อมมีผลกระทบต่อประชาชนและการประกอบธุรกิจที่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องไปด้วยกัน จึงต้องมีการพิจารณาให้รอบคอบว่าความผิดอาญามูลฐานใดบ้างที่สมควรนำมาตรการดังกล่าวนี้มาใช้

¹⁹ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” ใน รวมบทความและสาระน่ารู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542), หน้า 13-14.

ความผิดมูลฐานจะมีความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้นขึ้นอยู่กับจำนวนความผิดที่แต่ละประเทศได้มีการกำหนดให้เป็นความผิดฐานฟอกเงิน โดยกฎหมายแม่แบบของสหประชาชาติหรือข้อเสนอแนะของกลุ่มเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการทางการเงินก็ได้กำหนดแนวทางไว้อย่างกว้างขวางในการที่แต่ละประเทศจะกำหนดความผิดต่างๆลงในกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศตน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบปรามการฟอกเงิน²⁰

3.2 กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในประเทศไทย

แม้ว่าอนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการค้ายาเสพติดและวัตถุมีฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ.1988 หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาจะถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อใช้ปราบปรามการค้ายาเสพติด แต่อนุสัญญานี้ก็ได้เป็นแม่แบบของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเกือบทุกประเทศในการออกมาตรการต่างๆมาควบคุมการฟอกเงิน โดยเฉพาะการบังคับเอากับทรัพย์สินประเทศไทยเองก็เช่นกัน อนุสัญญาดังกล่าวส่งผลให้มีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ใช้บังคับมาจนถึงทุกวันนี้

3.2.1 ประเภทของความผิดมูลฐาน

3.2.1.1 หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศไทย

โดยหลักการแล้ว การกำหนดความผิดมูลฐานในประเทศไทยมีแนวคิดว่าควรเป็นการกระทำความผิดอาญาที่มีลักษณะดังต่อไปนี้²¹

- (1) ความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินงานในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม

²⁰ วีระพงษ์ บุญโยภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึด อาศัยและริบทรัพย์สิน”, หน้า 27.

²¹ สีหนาท ประยูรรัตน์, คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, หน้า 72.

อาชญากรรมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกสังคม โดยเฉพาะอาชญากรรมที่ผลตอบแทนมีมูลค่าสูงยิ่งส่งผลให้มีปริมาณอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น แม้กฎหมายจะมีบทลงโทษที่รุนแรงก็ตาม เมื่อถูกปราบปรามอย่างหนัก ผู้กระทำความผิดจึงวางแผนให้ลับซับซ้อนมากขึ้น จากที่กระทำโดยลำพังก็เปลี่ยนเป็นการรวมตัวกัน ทำงานเป็นขบวนการในรูปแบบองค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) และพัฒนาเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ส่งผลกระทบต่อหลายประเทศ ยกที่จะปราบปรามและดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ถึงแม้จะจับกุมได้ก็เป็นเพียงสมาชิกระดับล่างเท่านั้น องค์กรอาชญากรรมยังคงมีเครือข่ายและสมาชิกที่แข็งแกร่งอยู่เช่นเดิม แต่เนื่องจากการดำเนินงานของกลุ่มองค์กรอาชญากรรมนั้นจำเป็นต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก เพื่อดึงดูดให้คนเป็นสมาชิกขององค์กร ใช้เป็นต้นทุนในการกระทำความผิด และใช้เงินติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือนักการเมืองผู้มีอิทธิพลต่างๆ ทำให้สามารถขยายขอบเขตการประกอบอาชญากรรมได้มากขึ้น เงินจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรอาชญากรรมดำเนินการต่อไปได้ หากขาดเงินทุนหมุนเวียน องค์กรอาชญากรรมย่อมเกิดความไม่มั่นคงและไม่สามารถอยู่รอดได้ เมื่อกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีมาตรการริบทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดอย่างเด็ดขาดและกว้างขวาง สามารถสกัดกั้นองค์กรอาชญากรรมที่เป็นปัญหาร้ายแรงของประเทศได้ การกำหนดความผิดมูลฐานจึงมุ่งเน้นความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินงาน ในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม²²

(2) ความผิดที่ลักษณะของการประกอบอาชญากรรมได้รับผลตอบแทนสูง

ปัจจุบันอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมส่วนใหญ่มักเป็นอาชญากรรมที่มีผลตอบแทนเป็นเงินได้จำนวนมากมหาศาล เช่น การค้ายาเสพติด อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น เงินได้เหล่านี้เข้ามาและออกไปเร็ว ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศแต่อย่างใด เพราะไม่มีการนำไปลงทุนในกิจการใดอย่างจริงจัง และยังก่อให้เกิดอุปสรรคอย่างยิ่งในการ

²² ปกรณ์ ปิติกุลตั้ง, “การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 31-32.

บังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากเงินจำนวนมหาศาลนี้ส่วนหนึ่งจะนำไปใช้สร้างอำนาจและอิทธิพลแก่ผู้กระทำความผิดและพวกพ้อง โดยการเข้าไปครอบงำเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมืองเพื่อใช้เป็นช่องทางแสวงหาผลประโยชน์และปกปิดการกระทำความผิด ที่สำคัญที่สุดคือเงินได้จำนวนมหาศาลนี้ถูกนำไปใช้เป็นต้นทุนในการประกอบอาชญากรรมอีกหรือก่ออาชญากรรมอื่นขึ้นมา ซึ่งทำให้เกิดวัฏจักรของการประกอบอาชญากรรมอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การที่กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีมาตรการริบทรัพย์สินที่ตัดโอกาสมิให้ผู้ประกอบอาชญากรรมนำเงินได้จาก การกระทำความผิดไปใช้เป็นประโยชน์แก่ตนหรือก่ออาชญากรรมอื่น ความผิดมูลฐานจึงเน้นความผิดที่ลักษณะของการประกอบอาชญากรรมได้รับผลตอบแทนสูง ซึ่งโดยทั่วไปมักจะเป็นคดีเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ก่อความเสียหายต่อสังคม เศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศเป็นส่วนรวม²³

(3) ความผิดที่เป็นการกระทำสลับซับซ้อน ยกแก่การปราบปราม

รูปแบบการประกอบอาชญากรรมในปัจจุบัน ได้พัฒนาให้มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรวมตัวกันในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม ทำให้ยากที่จะปราบปรามและยากที่จะรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อบำบัดคดีกับผู้กระทำความผิดหลัก การที่กฎหมายไม่สามารถปราบปรามการกระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ อาจมาจากความล้าหลังของกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถนำกฎหมายมาปรับใช้กับลักษณะการกระทำความผิดในปัจจุบันได้ หรืออาจเป็นเพราะบทลงโทษเบาเกินไป ไม่เหมาะสม ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกิดความเกรงกลัวหรือหลบจำ เมื่อกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีวิธีการสืบสวนสอบสวนพิเศษซึ่งช่วยเหลือและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจในการตรวจสอบหรือติดตามการกระทำความผิดที่มีลักษณะสลับซับซ้อนดังกล่าวได้ การกำหนดความผิดมูลฐานจึงมุ่งเน้นความผิดที่เป็นการกระทำสลับซับซ้อน ยกแก่การปราบปราม เพื่อสกัดกั้นการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ²⁴

(4) ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 32-33.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33

อาชญากรรมบางประเภท นอกจากจะส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับเหยื่ออาชญากรรมแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจอีกด้วย ที่เห็นได้ชัด คือ อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Crime) เช่น แชร้ลู้กโซ่ การปั่นหุ้น เป็นต้น อาชญากรรมประเภทนี้สร้างความเสียหายมากกว่าอาชญากรรมธรรมดาหลายเท่าตัว มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก เศรษฐกิจทั้งระบบได้รับความกระทบกระเทือน ความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ทางธุรกิจของประเทศถูกทำลาย จึงสมควรหามาตรการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมาตรการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถบังคับใช้กับการกระทำความผิดในลักษณะเช่นนี้ได้ การกำหนดความผิดมูลฐานจึงมุ่งเน้นความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ²⁵

3.2.1.2 ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

พ.ศ. 2542

สำหรับประเทศไทยได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ซึ่งแต่เดิมมี 9 ฐานความผิด ดังนี้

(1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดหรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

(2) ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณีในสถานการค้าประเวณี

(3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชนตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน

²⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33-34.

(4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งกระทำโดยกรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงินนั้น

(5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

(6) ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือริดเอาทรัพย์สินที่กระทำโดยอำนาจอั้งยี่ หรือช่องโจรตามประมวลกฎหมายอาญา

(7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร

(8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(9) ความผิดเกี่ยวกับการพนันตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นแต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่าสิบล้านบาทขึ้นไป

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 มาตรา 53(1) หรือ (2) ยังได้กำหนดให้ความผิดต่อไปนี้^๑เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องให้สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้ คือ

ห้ามมิให้ผู้สมัครหรือผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจูงใจให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้แก่ตนเอง หรือผู้สมัครอื่น หรือพรรคการเมืองใด หรือให้งดเว้นการลงคะแนนให้แก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใด ด้วยวิธีการ

(1) จัดทำ ให้ เสนอให้ สัญญาว่าจะให้ หรือจัดเตรียมเพื่อจะให้ ทรัพย์สิน หรือผลประโยชน์อื่นใดอันอาจคำนวณเป็นเงินได้แก่ผู้ใด

(2) ให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม แก่ชุมชน สมาคม มูลนิธิ วัด สถาบันการศึกษา สถานสงเคราะห์หรือสถาบันอื่นใด

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ำมนุษย์ พ.ศ. 2551 มาตรา 14 ได้บัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เช่นกัน

ในปัจจุบันพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ได้เพิ่มความผิดมูลฐานในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อีก 12 ฐานความผิดซึ่งต่อจากเดิม คือ

(10) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด

(11) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการช่วยจำหน่าย ซื่อ รับจํานำ หรือรับ ไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า

(12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ควบตรา แสตมป์ และตั๋วตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า

(13) ความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอม หรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า

(14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า

(15) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า

(16) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัสตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน

(17) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับผลประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

(18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อ โกง หรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระ

(19) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นโจรสลัดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเป็นโจรสลัด

(20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่เป็นกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

(21) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธหรือเครื่องมืออุปกรณ์ของอาวุธที่ใช้หรืออาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงครามตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์

ความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นี้รวมถึงการกระทำความผิดอาญาอนาจารอาณัติกร ซึ่งหากการกระทำความผิดนั้นได้กระทำลงในราชอาณาจักรจะเป็นความผิดมูลฐานด้วย

และตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2556 มาตรา 16 ก็ได้กำหนดความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ซึ่งบัญญัติไว้ดังนี้
คือ

“ผู้ใดจัดหา รวบรวม หรือดำเนินการทางการเงินหรือทรัพย์สินหรือดำเนินการด้วย
ประการใดๆ โดยรู้อยู่แล้วว่าผู้ได้รับประโยชน์ทางการเงินหรือทรัพย์สินหรือจากการดำเนินการนั้น
เป็นบุคคลที่ถูกกำหนด หรือโดยเจตนาให้เงินหรือทรัพย์สินหรือการดำเนินการนั้นถูกนำไปใช้เพื่อ
สนับสนุนการดำเนินกิจกรรมใดๆ ของบุคคลที่ถูกกำหนดหรือของบุคคลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกับ
การก่อการร้าย ผู้นั้นกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ต้องระวางโทษ
จำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดเป็นผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน หรือสมคบกันในการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง
ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในการกระทำความผิดนั้น

ผู้ใดพยายามกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ผู้นั้นต้องระวางโทษสองในสามส่วน
ของโทษที่ได้กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

นิติบุคคลใดกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสามต้องระวาง
โทษปรับตั้งแต่ห้าแสนบาทถึงสองล้านบาท

ในกรณีที่การกระทำความผิดของนิติบุคคลตามวรรคสี่เกิดจากการสั่งการหรือการ
กระทำของบุคคลใดหรือไม่สั่งการ หรือไม่กระทำการอันเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำของกรรมการ
ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น บุคคลดังกล่าว
ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้ง
ปรับ

ให้ความผิดตามมาตรานี้ เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและ
ปราบปรามการฟอกเงิน”

เพราะฉะนั้น ประเทศไทยจึงมีความผิดมูลฐานทั้งสิ้น 24 ประเภท ได้แก่ (1)
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงค้าเด็ก (3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง
ประชาชน (4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอก ฉ้อโกง ซึ่งกระทำลงโดยผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจสั่งการ
ของสถาบันการเงิน (5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ใน

กระบวนการยุติธรรม (6) ความผิดเกี่ยวกับกรรโชก ริดเอาทรัพย์โดยอ้างอำนาจอั้งยี่ ช่งโจร (7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีภาษีศุลกากร (8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย (9) ความผิดเกี่ยวกับการพนัน (10) ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (11) ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ (12) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่หรือมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม (13) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจร (14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋ว (15) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า (16) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทาง (17) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม (18) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเกิดอันตรายสาหัส (19) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น (20) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อ โกง หรือยักยอก (21) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัด (22) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ (23) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธหรือเครื่องมืออุปกรณ์ของอาวุธที่ใช้ในการรบหรือสงคราม และ (24) ความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย

ความผิดมูลฐาน 24 ประเภทดังกล่าว เป็นความผิดที่รัฐถือว่าร้ายแรงและเป็นภัยอย่างยิ่งต่อสังคม ซึ่งโดยแท้จริงแล้วผู้กระทำความผิดตามบทกฎหมายดังกล่าวแต่ละมาตราก็จะมีความผิดในตัวเองอยู่แล้ว แต่เนื่องจากการสอบสวนจับกุมการกระทำความผิดในความผิดมูลฐานดังกล่าวค่อนข้างยาก และกฎหมายที่มีอยู่ปราบปรามการกระทำความผิดมูลฐาน ไม่ได้เท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องตรากฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นมาเพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดตามความผิดมูลฐานทั้ง 24 ประเภทดังกล่าวนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นไปฟอกเพื่อให้กลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่สะอาดแล้วนำกลับมาประกอบอาชญากรรมอีก เพราะฉะนั้นหากผู้กระทำความผิดมูลฐานทั้ง 24 ประเภทได้เงินหรือทรัพย์สินมาจากการกระทำความผิดแล้วเก็บไว้ มิได้นำไปฟอกตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ก็จะไม่มีความผิดฐานฟอกเงินตามพระราชบัญญัตินี้ แต่จะผิดกฎหมายตามความผิดมูลฐานเท่านั้น หากแต่ถ้าผู้กระทำ

ความผิดหรือบุคคลอื่นนำเอาเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมูลฐานไปดำเนินการฟอกเงินตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ก็จะมีความผิดฐานฟอกเงิน²⁶

3.2.2 มาตรการสำคัญในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

3.2.2.1 มาตรการทางอาญา

3.2.2.1.1 การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาและความผิดสากล

เป็นการกำหนดความผิดทางอาญาเพื่อลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานฟอกเงิน โดยเฉพาะ เพราะฉะนั้นผู้ที่กระทำการฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดและความผิดนั้นเป็นความผิดมูลฐาน ถึงแม้จะไม่ใช่ว่าผู้ที่กระทำความผิดมูลฐานย่อมมีความผิดฐานฟอกเงินและได้รับโทษเช่นกัน ลักษณะของฐานความผิดนี้สอดคล้องกับมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาเวียนนาปี 1988 ที่ให้ประเทศภาคีกำหนดการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายของแต่ละประเทศซึ่งถือเป็นความผิดสากล โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติความผิดอาญาฐานฟอกเงินไว้ดังนี้

มาตรา 5 “ผู้ใด

(1) โอน รับโอน หรือเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อชุกซ่อนหรือปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สินนั้น หรือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ว่าจะก่อนขณะ หรือหลังการกระทำความผิด มิให้ต้องรับโทษหรือรับโทษน้อยลงในความผิดมูลฐาน หรือ

(2) กระทำด้วยประการใดๆ เพื่อปกปิดหรืออำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆ ซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดผู้นั้นกระทำความผิดฐานฟอกเงิน”

²⁶ วิชัย ตันติกุลานันท์, คำอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร), หน้า 17.

การกำหนดความผิดอาญาฐานฟอกเงินนั้น ทำให้สามารถดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดซึ่งไม่ว่าจะแปรสภาพอย่างไรหรือโอนไปที่ทอดก็ตมก็ยังคงอยู่ภายใต้การบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 อยู่นั่นเอง

เทคโนโลยีที่พัฒนาในปัจจุบันและการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นเครือข่าย ทำให้อาชญากรสามารถฟอกเงินได้หลายรูปแบบ มีความรวดเร็วและติดตามได้ยาก โดยเฉพาะการกระทำข้ามอาณาเขตรัฐ เช่น การโอนเงินระหว่างประเทศ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 6 จึงเป็นบทบัญญัติขยายเขตอำนาจศาล²⁷ เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงิน แม้กระทำการนอกประเทศไทย ผู้กระทำผิดก็ต้องรับโทษในประเทศไทย ดังนี้

มาตรา 6 “ผู้ใดกระทำความผิดฐานฟอกเงิน แม้จะกระทำนอกราชอาณาจักร ผู้นั้นจะต้องรับโทษในราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ถ้าปรากฏว่า

(1) ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทย หรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

(2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

(3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว และการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ทั้งนี้ ให้นำมาตรา 10 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม”

²⁷ ปกรณ์ ปิติกุลตั้ง, “การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลียงภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากรเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน”, หน้า 36.

ในวรรคท้ายที่บัญญัติให้นำมาตรา 10 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาใช้ บังคับโดยอนุโลมนั้น หมายความว่าห้ามมิให้ลงโทษผู้นั้นในราชอาณาจักรเพราะการกระทำนั้นอีก ถ้า

(1) ได้มีคำพิพากษาของศาลในต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ปล่อยตัวผู้นั้น หรือ

(2) ศาลในต่างประเทศพิพากษาให้ลงโทษและผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว

ถ้าผู้ต้องคำพิพากษาได้รับโทษสำหรับการกระทำนั้นตามคำพิพากษาของ ศาลในต่างประเทศมาแล้ว แต่ยังไม่พ้นโทษ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับ ความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ หรือจะไม่ลงโทษเลยก็ได้ ทั้งนี้โดยคำนึงถึงโทษที่ผู้นั้นได้รับมาแล้ว

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ที่ทำการฟอกเงินในต่างประเทศแม้จะไม่ได้กระทำความผิดมูลฐานก็อาจต้องรับโทษในประเทศไทยได้ตามเกณฑ์ที่ได้กล่าวมาแล้ว

3.2.2.1.2 การกำหนดมาตรการลงโทษผู้สนับสนุนหรือช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำความผิด หรือผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน

ด้วยรูปแบบการฟอกเงินที่ซับซ้อนเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบจับกุมโดย แ่งหน้าที่และประสานงานกับบุคคลในตำแหน่งหน้าที่ต่างๆ ทำให้การฟอกเงินอาจเกี่ยวข้องกับ บุคคลหลายคน จึงกำหนดบทลงโทษเกี่ยวกับความผิดฐานฟอกเงินให้ครอบคลุมไปถึงบุคคลต่างๆ ที่ ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนหรือทำการสมคบกันเพื่อกระทำความผิด รวมถึงผู้พยายามกระทำความผิดด้วย

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ กำหนดบทลงโทษผู้ที่สนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำความผิดฐานฟอกเงินไว้ดังนี้

มาตรา 7 “ในความผิดฐานฟอกเงิน ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับตัวการในความผิดนั้น

(1) สนับสนุนการกระทำความผิดหรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดก่อน หรือขณะกระทำความผิด

(2) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใดๆ หรือกระทำการใดๆ เพื่อช่วยให้ผู้กระทำความผิดหลบหนี หรือเพื่อบริการให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษ หรือเพื่อให้ได้รับประโยชน์ในการกระทำความผิด

ผู้ใดจัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ที่พำนัก หรือที่ซ่อนเร้น เพื่อช่วยบิดามารดา บุตร สามี หรือภริยาของตนให้พ้นจากการถูกจับกุม ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

สำหรับบทลงโทษผู้ที่พยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน และผู้สมคบกันเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินเป็นไปตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 8 และ มาตรา 9 ดังนี้

มาตรา 8 “ผู้ใดพยายามกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ”

มาตรา 9 “ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ถ้าได้มีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ในกรณีที่ความผิดได้กระทำถึงขั้นลงมือกระทำความผิด แต่เนื่องจากการเข้าขัดขวางของผู้สมคบทำให้การกระทำนั้นกระทำไปไม่ตลอดหรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ผู้สมคบที่กระทำการขัดขวางนั้น คงรับโทษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งเท่านั้น

ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกลับใจให้ความจริงแก่การสมคบต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะมีการกระทำความผิดตามที่ได้สมคบกัน ศาลจะไม่ลงโทษผู้นั้นหรือลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้”

บทลงโทษตามกฎหมายนี้เป็นบทลงโทษที่หนักพอสมควร เพราะผู้สนับสนุนการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 86 ได้รับโทษเพียงสองในสามส่วนของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่สนับสนุนนั้น และในส่วนของ การพยายามกระทำ

ความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 80 ก็ระวางโทษเพียงสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเท่านั้น นอกจากนี้ยังเพิ่มความผิดฐานสมคบกันเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ทำให้บทลงโทษตามกฎหมายนี้ครอบคลุมทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

3.2.2.1.3 การกำหนดมาตรการลงโทษที่หนักขึ้นเมื่อผู้มีตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

การตรวจสอบ ติดตามร่องรอยของการฟอกเงินและการดำเนินคดีเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษก็มีความลำบากพอสมควรอยู่แล้ว หากเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้บริหารสถาบันการเงินเป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง ย่อมมีแนวโน้มที่จะส่งผลเสียหายและสร้างความลำบากในการตรวจสอบจับกุมเพื่อดำเนินคดีมากขึ้นทวีคูณ เพราะสามารถอาศัยโอกาสตำแหน่งและอำนาจที่ตนมีอยู่กระทำความผิดฐานฟอกเงินและปกปิดร่องรอยได้โดยง่าย พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดโทษในกรณีพิเศษบางกรณีไว้ดังนี้

มาตรา 10 “เจ้าพนักงาน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ข้าราชการ พนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ พนักงานองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ กรรมการหรือผู้บริหารหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ กรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการจัดการของสถาบันการเงิน หรือกรรมการขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ผู้ใดกระทำความผิดตามหมวดนี้ต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้ใดกระทำความผิดตามหมวดนี้ ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น”

มาตรา 11 “กรรมการ อนุกรรมการ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ รองเลขานุการ พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงาน หรือข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย

อาญา อันเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดตามหมวดนี้ ต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นผู้ใดร่วมในการกระทำความผิดกับบุคคลตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าในฐานะตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุนต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง”

3.2.2.2 การกำหนดมาตรการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน

การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นไปตามมาตรา 32, มาตรา 33 และมาตรา 34 ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ศาลจะลงโทษริบทรัพย์สินได้ก็ต่อเมื่อพิพากษาว่าจำเลยกระทำความผิดอาญาตามฟ้องจริง โดยทรัพย์สินของกลางนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือได้มาจากการกระทำความผิด เว้นแต่เป็นทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดในตัวเอง ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของบุคคลใดและมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ริบเสียทั้งสิ้น เมื่อศาลสั่งริบทรัพย์สิน ทรัพย์สินของกลางนั้นก็จะตกเป็นของแผ่นดิน อย่างไรก็ตาม ถ้าทรัพย์สินของกลางที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดมีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปแล้ว การริบทรัพย์สินตามกฎหมายอาญาก็ไม่สามารถบังคับใช้ได้ จึงไม่เอื้อต่อการจัดการกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเท่าที่ควร

การที่มีขอบเขตจำกัดในเรื่องของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบ ทำให้พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ขยายความหมายของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบให้กว้างขวางออกไป เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เข้าไปพัวพันกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งมีปริมาณมากและสลับซับซ้อนกว่าทรัพย์สินที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมประเภทอื่นๆ²⁸ ซึ่งมาตรา 27 และมาตรา 30 แห่ง

²⁸ วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน”, หน้า 172.

พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติถึงมาตรการริบทรัพย์สินเพื่อเสริมโทษริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาไว้ 2 ลักษณะ²⁹ คือ

1. การริบทรัพย์สินของกลางในคดีอาชญากรรม ตามมาตรา 30 ซึ่งได้แก่ บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายบัญญัติให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ตาม

การดำเนินการต่อทรัพย์สินของกลางเหล่านี้ในชั้นจับกุมและสอบสวนเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเช่นเดิม แต่พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาชญากรรมนั้นเพื่อขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินของกลางในคดี ซึ่งเมื่อศาลสั่งริบแล้ว ทรัพย์สินดังกล่าวจะตกให้แก่กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด³⁰ (ทรัพย์สินของกลางที่เป็นวัตถุออกฤทธิ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ หรือวัตถุอื่น ซึ่งบุคคลได้ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับวัตถุออกฤทธิ์ตามมาตรา 116 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 เมื่อศาลสั่งริบ ทรัพย์สินของกลางเหล่านี้จะตกให้แก่กระทรวงสาธารณสุข³¹)

2. การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามมาตรา 27 ซึ่งตามคำนิยาม “ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด” (มาตรา 3) หมายถึง เงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และหมายความรวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อหรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินนั้น

²⁹ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ, ถาม-ตอบเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542), หน้า 161.

³⁰ ชาดิชชาย สุทธิกลม, “มาตรการริบทรัพย์สินและการปราบปรามการฟอกเงินในคดีอาชญากรรม,” ใน รวมบทความและสารระนำรู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542), หน้า 151.

³¹ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ, ถาม-ตอบเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 151.

เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้ง และไม่ว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม

ทรัพย์สินในกรณีนี้จะไม่ผ่านขั้นตอนการนำส่งให้พนักงานสอบสวน แต่คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบ ยึด หรืออายัดทรัพย์สินดังกล่าว โดยส่งเรื่องให้พนักงานอัยการร้องต่อศาลขอให้ริบทรัพย์สิน เมื่ออัยการมีคำสั่งฟ้องคดี และศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษในความผิดหลัก³² ถ้าคดีมีมูลว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและเจ้าของทรัพย์สินไม่สามารถแสดงหลักฐานได้ว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทรัพย์สินจะตกได้แก่กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

แม้ว่าการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะขยายขอบเขตการริบทรัพย์สินให้ครอบคลุมไปถึงเงินหรือทรัพย์สินที่เปลี่ยนสภาพไปจากเดิม แต่การที่มาตรการริบทรัพย์สินดังกล่าวผูกติดกับคดีอาญาหลัก คือ ครอบครองที่ยังไม่มีการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก็ไม่สามารถเริ่มกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินได้ และแม้สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้แล้ว มีการดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินจนกระทั่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวินิจฉัยให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินแล้วก็ตาม หากพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีผู้ต้องหา หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลย การยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยคนนั้นก็ป็นอันสิ้นสุดลง ต้องคืนทรัพย์สินให้แก่เจ้าของ³³ แม้ผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินจะพิสูจน์ถึงที่มาของตัวทรัพย์สินไม่ได้ก็ตาม เป็นการสืบจากตัวผู้ต้องหาที่กระทำความผิดไปหาตัวทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดหรือที่เรียกว่า มาตรการริบทรัพย์สินทางอาญา ขั้นตอนเช่นนี้ทำให้การริบทรัพย์สินไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 152.

³³ ชาดิชชาย สุทธิกลม, “มาตรการริบทรัพย์สินและการปราบปรามการฟอกเงินในคดียาเสพติด,” ใน รวมบทความและสารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน, หน้า 155-156.

การที่พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มีบทบัญญัติที่สามารถริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดได้อย่างกว้างขวางทั้งทรัพย์สินที่ได้ใช้ มีไว้เพื่อใช้ ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด รวมทั้งทรัพย์สินที่ได้รับมาจากการกระทำความผิดและที่ถูกแปรสภาพไปเป็นทรัพย์สินอื่น หรืออยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น ทำให้สามารถริบทรัพย์สินที่ถูกพอกมาจากเงินรายได้จากการค้ายาเสพติดได้ตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ก็เป็นเรื่องเฉพาะของยาเสพติดเท่านั้น ไม่รวมถึงการกระทำความผิดอื่นๆ ประกอบกับการที่ยังมิได้กำหนดให้การพอกเงินหรือการเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินเป็นความผิดตามกฎหมายและการขาดมาตรการเสริมในการติดตามร่องรอยทางการเงิน รวมทั้งการริบทรัพย์สินที่ยังผูกติดกับคดีอาญา จึงทำให้มาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัตินี้มีประสิทธิภาพในระดับหนึ่งเท่านั้น³⁴

พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการพอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงถือกำเนิดขึ้นมาเพื่อเป็นมาตรการเสริมให้การดำเนินการกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งนอกจากจะกำหนดความผิดฐานพอกเงินเพื่อบังคับใช้กับความผิดมูลฐานต่างๆ แล้ว ยังมีการนำเอามาตรการริบทรัพย์สินด้วยกระบวนการทางแพ่งมาปรับใช้ ซึ่งเรียกว่า มาตรการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินนั่นเอง

มาตรการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน หรือที่เรียกว่ามาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งนี้เกิดจากแนวความคิดที่ว่าเงินหรือทรัพย์สินจำนวนมากจะไม่มีประโยชน์ใดๆ แก่อาชญากรผู้เป็นเจ้าของเลย ถ้าไม่สามารถใช้ประโยชน์จากเงินหรือทรัพย์สินนั้นได้ ผลของมาตรการนี้จะทำให้อาชญากรไม่สามารถใช้เงินหรือทรัพย์สินสกปรกขยายเครือข่ายการกระทำความผิดได้³⁵

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 158.

³⁵ วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดมูลฐานพอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการพอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน”, หน้า 62.

มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดผลประโยชน์ทางการเงิน หมายความว่าผลประโยชน์นั้นจะถูกโอน โยกย้าย หรือแปรสภาพเป็นทรัพย์สินใดๆก็ตาม เป็นมาตรการที่มุ่งตัวทรัพย์สินเป็นสำคัญ หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินทันที โดยไม่ต้องมีการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและพิสูจน์ความผิดโดยปราศจากข้อสงสัยจึงจะริบทรัพย์สินได้ คือไม่พิจารณาว่าผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษตามความผิดมูลฐานนั้นๆหรือไม่ จึงเป็นการตัดมูลเหตุจูงใจที่สำคัญในการประกอบอาชญากรรม และส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถนำผลประโยชน์ดังกล่าวกลับมาใช้เป็นทุนในการประกอบอาชญากรรมหรือขยายเครือข่ายขององค์กรได้อีก ถือเป็นส่วนสำคัญในการตัดทอนอำนาจขององค์กรดังกล่าว

ทรัพย์สินที่อาจถูกริบได้จะต้องเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดและความผิดนั้นเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 3 ได้กำหนดนิยามไว้ดังนี้

“ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด” หมายความว่า

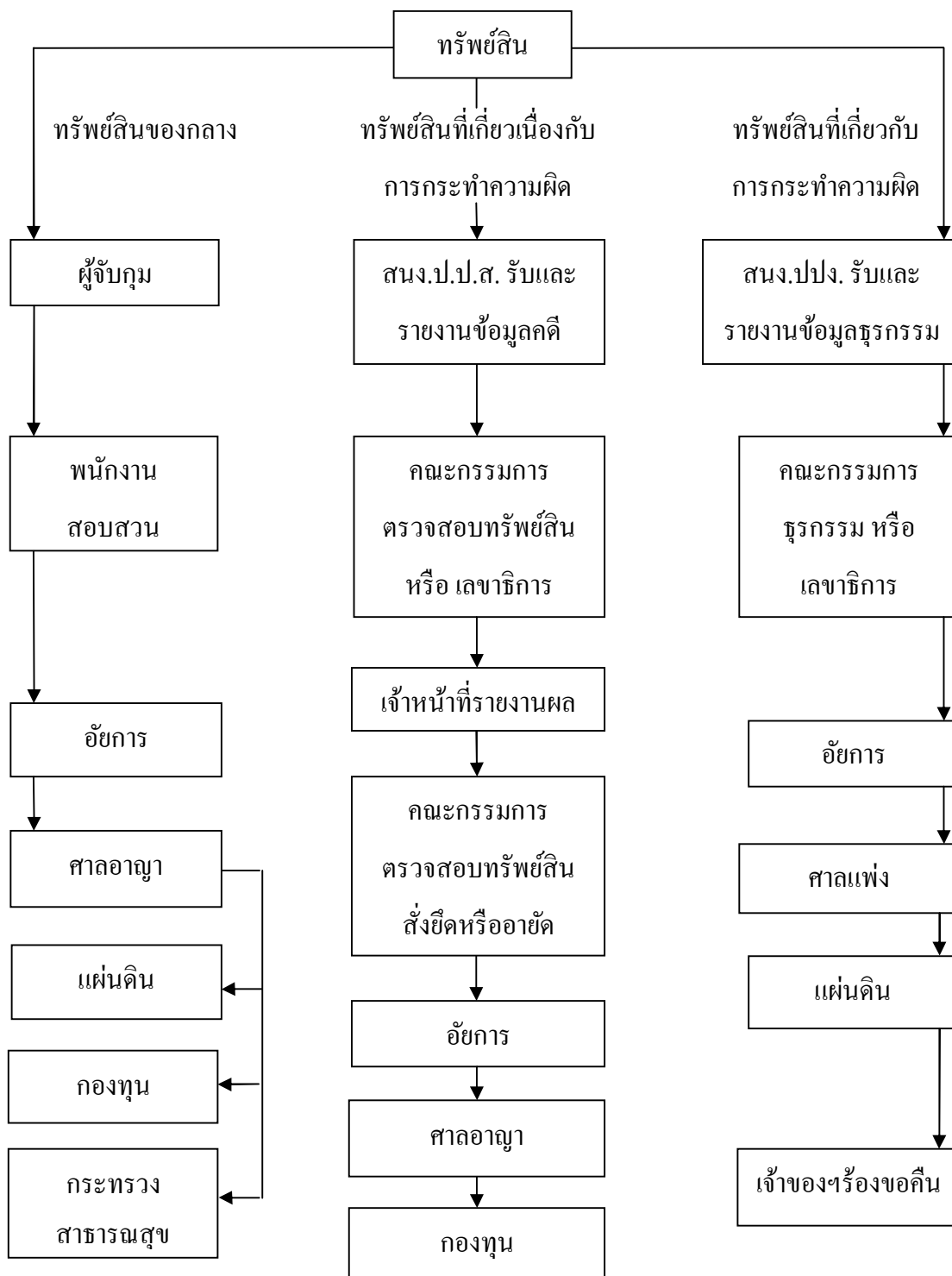
(1) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินหรือจากการสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำซึ่งเป็นความผิดมูลฐาน หรือความผิดฐานฟอกเงินและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้หรือสนับสนุนการกระทำความผิดมูลฐานตาม (8) ของบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” หรือการกระทำความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายด้วย

(2) เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการจำหน่าย จ่าย โอน ด้วยประการใดๆซึ่งเงินหรือทรัพย์สินตาม(1) หรือ

(3) ดอกผลของเงินหรือทรัพย์สินตาม (1) หรือ (2)

ทั้งนี้ไม่ว่าทรัพย์สินตาม (1) (2) หรือ (3) จะมีการจำหน่าย จ่าย โอน หรือเปลี่ยนแปลงไปกี่ครั้งและไม่ว่าจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลใด โอนไปเป็นของบุคคลใด หรือปรากฏหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลใด

แผนภูมิเปรียบเทียบการรับทรัพย์สิน³⁶

³⁶ อรรถพ ลิขิตจิตตะ, ถาม-ตอบเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 154.

การตรวจสอบและดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติ³⁷ เป็นไปตามขั้นตอน คือ คณะกรรมการธุรกรรมจะตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรมที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้รับมาจากสถาบันการเงิน (มาตรา 13, มาตรา 14) หรือสำนักงานที่ดิน (มาตรา 15) หรือผู้ประกอบการอาชีพที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 16) หากมีเหตุอันควรสงสัยและมีพยานหลักฐานอันสมควรว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นไว้ก่อนได้ภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกินสามวันทำการ ในกรณีจำเป็นหรือเร่งด่วน เลขานุการปปง. จะสั่งยับยั้งการทำธุรกรรมไปก่อนก็ได้แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรมในภายหลัง (มาตรา 35) แต่ถ้ามีพยานหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องหรืออาจเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน คณะกรรมการธุรกรรมก็มีอำนาจยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นชั่วคราวภายในเวลาที่กำหนดแต่ไม่เกินสิบวันทำการ(มาตรา 36)

ในขั้นนี้ หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจจะมีกร โอน จำกัด ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด คณะกรรมการธุรกรรมมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวไม่เกินเก้าสิบวัน สำหรับกรณีจำเป็นเร่งด่วน เลขานุการปปง. อาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไปก่อน แล้วรายงานต่อคณะกรรมการธุรกรรมในภายหลัง (มาตรา 48)

หลักสำคัญของการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวตามมาตรา 48 ต้องปรากฏว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามนิยามข้างต้น และเมื่อตรวจสอบแล้วต้องมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า อาจมีการ โอน จำกัด ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นด้วย จึงจะใช้อำนาจในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวก่อนได้

ถ้ามีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจจะมีกร โอน จำกัด ยักยอก ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใด แต่ทรัพย์สินนั้น ไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือในกรณีเป็น

³⁷ วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึด อายัดและริบทรัพย์สิน”, หน้า 180-182.

ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดจริงแต่ไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจจะมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้น ก็จะทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราวไม่ได้

สำหรับการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยร้องขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเป็นไปตามมาตรา 49 วรรคหนึ่งที่บัญญัติว่า

“ภายใต้บังคับมาตรา 48 วรรคหนึ่ง ในกรณีที่ปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ให้เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินโดยเร็ว...” ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ

กรณีแรก เป็นกรณีที่มีการดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวตามมาตรา 48 วรรคหนึ่ง คือ เมื่อคณะกรรมการธุรกรรมสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราว มีกำหนดเวลาไม่เกินเก้าสิบวัน และในช่วงเวลาดังกล่าวปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการปปง.จะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการพิจารณาเพื่อยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

กรณีที่สอง เป็นกรณีที่ไม่มีดำเนินการยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวตามมาตรา 48 วรรคหนึ่ง เนื่องจากไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจจะมีการโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด แต่จากการตรวจสอบรายงานและข้อมูลเกี่ยวกับการทำธุรกรรม ปรากฏว่ามีหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการปปง.จะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

หลังจากที่อัยการยื่นคำร้อง หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าอาจมีการโอน จำหน่าย หรือ ยักย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เลขาธิการปปง.จะส่งเรื่องให้พนักงานอัยการยื่นคำขอฝ่ายเดียวร้องขอให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวก่อนมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินก็ได้

อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัตินี้ก็ได้มีบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิของผู้ทำธุรกรรมที่ ถูกสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และผู้มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินตามมาตรา 48 โดยเปิดโอกาสให้แสดง หลักฐานว่าเงินหรือทรัพย์สินในการทำธุรกรรมนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพิสูจน์ได้ว่าไม่มีเหตุที่จะโอน จำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินใดที่เป็นทรัพย์สิน ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนการยึดหรืออายัดดังกล่าว และในกรณีมีการยื่น คำร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินตามมาตรา 49 แล้ว เจ้าของทรัพย์สินหรือผู้มีส่วนได้ เสียในทรัพย์สินอาจยื่นคำร้องขอคืนก่อนศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินก็ได้ โดย แสดงให้ศาลเห็นว่าตนเป็นเจ้าของที่แท้จริงและทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำ ผิด หรือตนเป็นผู้รับโอนโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาโดยสุจริตและตามสมควรในทาง ศิลธรรมอันดีหรือในทางกฤษฎาสาธารณะ (มาตรา 50 วรรคหนึ่ง) กรณีเป็นผู้รับประโยชน์ใน ทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ตกเป็นของแผ่นดิน ก็สามารถยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิของ ตนได้ โดยต้องยื่นก่อนศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินเช่นเดียวกัน และต้องแสดง ให้ศาลเห็นว่าตนเป็นผู้รับประโยชน์โดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือได้มาซึ่งประโยชน์โดยสุจริต และตามสมควรในทางศิลธรรมอันดีหรือในทางกฤษฎาสาธารณะ (มาตรา 50 วรรคสอง)

เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น กฎหมายได้เปิดโอกาสให้เจ้าของ ผู้รับโอน หรือ ผู้รับประโยชน์ทรัพย์สินนั้นยื่นคำร้องได้อีก แม้ศาลแพ่งจะได้สั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของ แผ่นดินไปแล้วก็ตาม แต่ต้องยื่นคำร้องภายในหนึ่งปีนับแต่ศาลมีคำสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของ แผ่นดินถึงที่สุดและต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าไม่สามารถยื่นคำร้องคัดค้านได้ก่อนหน้านั้น เพราะไม่ ทราบถึงประกาศหรือหนังสือแจ้งของเลขาธิการปปง.หรือมีเหตุขัดข้องประการอื่น ซึ่งก่อนที่ศาลจะ มีคำสั่งจะแจ้งให้เลขาธิการปปง.ทราบและให้โอกาสพนักงานอัยการเข้ามาโต้แย้งคำร้องนั้นได้ (มาตรา 53)³⁸

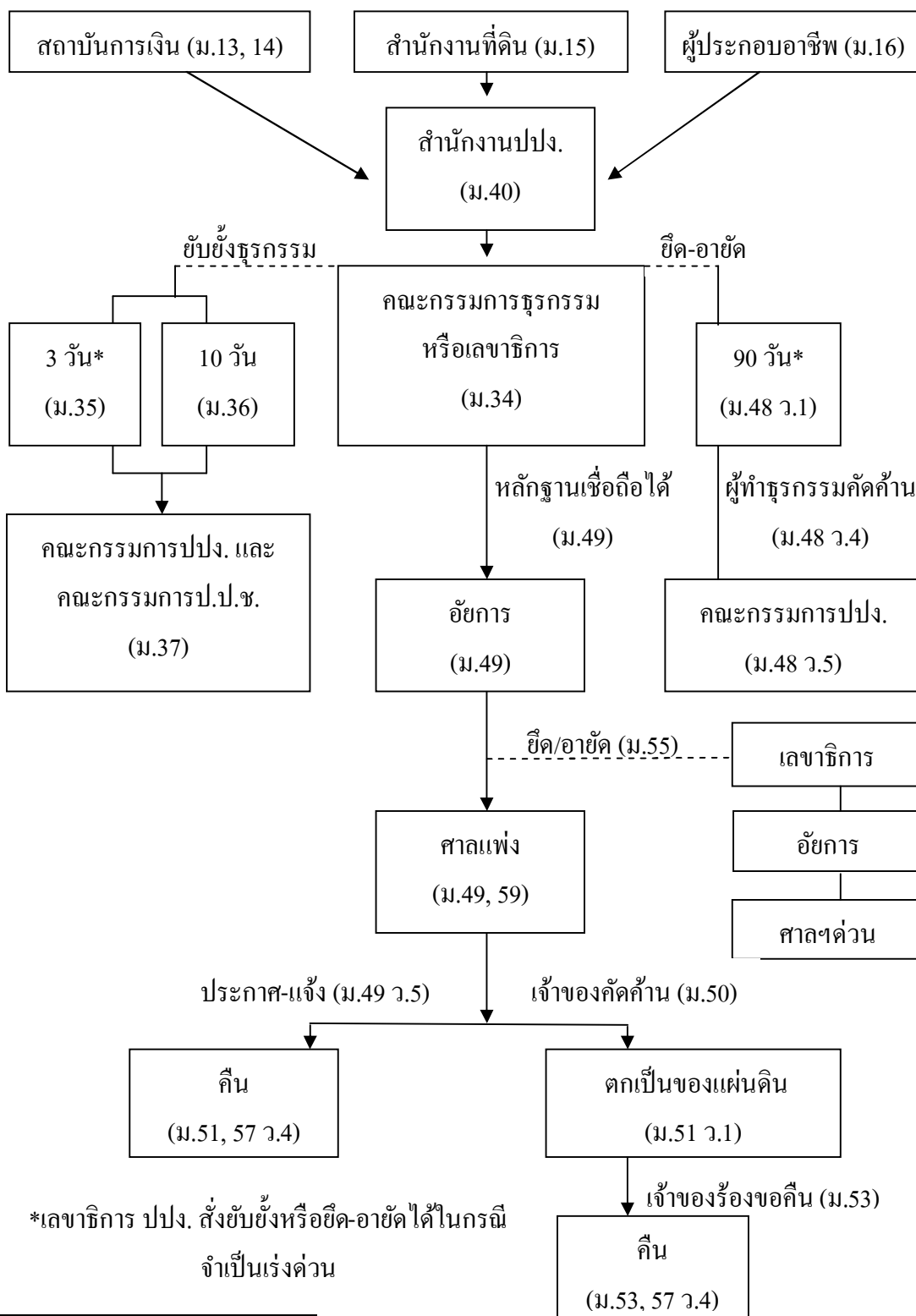
³⁸ อรรถนพ ลิขิตจิตตะ, “ประเทศไทยจะได้อะไรจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงิน,” ใน รวมบทความและสาระนั้น่ารู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน, หน้า 52.

มาตรการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินนั้น นำเอาหลักการผลักระการพิสูจน์มาใช้³⁹ เพราะเป็นการยากลำบากที่จะพิจารณาเบื้องต้นว่า ทรัพย์สินส่วนใดหรือจำนวนเท่าใดน่าจะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เห็นได้จากพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 51 วรรคสามที่กำหนดข้อสันนิษฐานไว้ว่า “หากผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของหรือผู้รับโอนทรัพย์สิน เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับหรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานว่าบรรดาทรัพย์สินดังกล่าวเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดหรือได้รับโอนมาโดยไม่สุจริตแล้วแต่กรณี” และ 52 วรรคสองที่กำหนดข้อสันนิษฐานไว้ว่า “หากผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้รับประโยชน์ เป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับหรือเคยเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้กระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงินมาก่อน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นผลประโยชน์ที่มีอยู่หรือได้มาโดยไม่สุจริต” พนักงานอัยการซึ่งยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินก็เพียงแต่นำสืบให้เข้าข้อสันนิษฐานว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จากนั้นผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์แล้วแต่กรณี จะต้องพิสูจน์หรือแสดงข้อเท็จจริงหักล้างข้อสันนิษฐานดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งถ้าศาลเชื่อหรือฟังขึ้นก็จะเป็นผลให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้น แต่ถ้าศาลไม่เชื่อข้อเท็จจริงที่แสดงต่อศาล ก็จะสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

และในกรณีที่ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดใดเป็นทรัพย์สินที่สามารถดำเนินการตามกฎหมายอื่นได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นตามกฎหมายดังกล่าว หรือดำเนินการไปแล้วแต่ไม่เป็นผล หรือหากดำเนินการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จะก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่า ก็ให้ดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นต่อไปตามพระราชบัญญัตินี้ โดยสามารถร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นตกเป็นของแผ่นดินได้ แม้จะไม่มีผู้ถูกลงโทษในการกระทำความผิดมูลฐานนั้นตามคำพิพากษาคดีอาญาก็ตาม มาตรการนี้จึงมีประโยชน์ในการสกัดกั้นการฟอกเงินและหยุดยั้งการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

³⁹ สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน, หน้า 149-150.

แผนภูมิแสดงการตรวจสอบการฟอกเงิน⁴⁰

*เลขานุการ ปง. สั่งยับยั้งหรือยึด-อายัดได้ในกรณี
จำเป็นเร่งด่วน

⁴⁰ อรรถพล ลิขิตจิตตะ, “ประเทศไทยจะได้อะไรจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน,” ใน รวมบทความและสาระน่ารู้เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน, หน้า 53.

3.2.2.3 การกำหนดให้มีการรายงานและแสดงตน

เมื่อสถาบันการเงินเป็นสถานที่ที่นักฟอกเงินต้องเข้าไปใช้บริการ มาตรการหนึ่งที่จะใช้หยุดยั้งกระบวนการฟอกเงิน คือ การวางแผนปฏิบัติให้สถาบันการเงินเหล่านี้ โดยเฉพาะธนาคาร ให้มีหน้าที่สำคัญ คือ การบังคับให้ลูกค้าแสดงตน (Customer Identification) การเก็บรักษาข้อมูล (Record keeping) และการให้รายงานธุรกรรมการเงินที่ต้องสงสัย (Reporting of Suspicious Transactions) มาตรการเหล่านี้เป็นกระบวนการเพื่อประกันให้เกิดร่องรอยทางเอกสาร (Paper Trail) หรือร่องรอยเพื่อการตรวจสอบ (Audit Trail) ที่จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายนั่นเอง⁴¹ นอกจากสถาบันการเงินแล้ว สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพบางประเภทที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินก็มีส่วนสำคัญที่จะช่วยติดตามร่องรอยทางการเงินได้

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 20 ได้กำหนดให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพบางประเภทจัดให้ลูกค้าแสดงตนทุกครั้งก่อนการทำธุรกรรมที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง เพื่อใช้พิจารณาความเหมาะสมระหว่างการทำธุรกรรมและตัวผู้ทำธุรกรรมว่ามีความขัดแย้งกันหรือไม่ และเพื่อให้ทราบตัวตนที่แท้จริงของลูกค้า ป้องกันการใช้ชื่อและที่อยู่ปลอม หรือเอกสารแสดงตนปลอม ทำให้ง่ายต่อการติดตาม เป็นการนำแนวทางของอนุสัญญากรุงเวียนนา (The Vienna Convention) และแนวนโยบายของกลุ่มเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการทางการเงิน หรือ Financial Action Task Force (FATF) ในเรื่องของ Know Your Customer Policy มาปรับใช้ และนอกจากจัดให้ลูกค้าแสดงตนแล้ว สถาบันการเงินต้องจัดให้ลูกค้านันทักข้อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรมดังกล่าว อีกทั้งเก็บรักษาข้อมูลการทำธุรกรรม ข้อมูลการแสดงตน และบันทึกข้อเท็จจริงไว้ด้วย

ตามแนวทางของกลุ่มเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการทางการเงิน หรือ Financial Action Task Force (FATF) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 มาตรา 13 มาตรา 14 มาตรา 15 และมาตรา 16 ได้กำหนดหน้าที่ให้สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้

⁴¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน”, หน้า 17-18.

ประกอบอาชีพบางประเภทที่อาจมีส่วนเกี่ยวข้องกับการฟอกเงินรายงานการเคลื่อนไหวของธุรกรรมที่มีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดไว้ (ธุรกรรมที่ใช้เงินสดมีจำนวนเกินกว่า 2 ล้านบาท, ธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินมีมูลค่าเกินกว่า 5 ล้านบาท) หรือธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย (ไม่ว่าจะมีจำนวนเกินกว่าที่กำหนดหรือไม่ก็ตาม) ให้แก่สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทราบ เพื่อพิสูจน์แหล่งที่มาของเงินหรือทรัพย์สิน ทำให้การติดตามและตรวจสอบการฟอกเงินเป็นไปได้ง่าย มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถป้องกันมิให้มีการโยกย้ายถ่ายโอนเงินและทรัพย์สินสกรปรกจนกลายเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากสถาบันการเงินสำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพบางประเภทเป็นผู้รู้ดีที่สุดว่าเงินสดและทรัพย์สินต่างๆ เคลื่อนไหวไปที่ไหนอย่างไร⁴² ถ้าสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพบางประเภทฝ่าฝืน ไม่ยอมรายงานการทำธุรกรรมย่อมมีความผิด จึงเป็นมาตรการบังคับให้มีการรายงานธุรกรรมทางการเงินทุกชนิด

นอกจากมาตรการต่างๆดังกล่าวแล้ว เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถติดตามร่องรอยของทรัพย์สินได้ จึงมีการให้อำนาจ กรรมการธุรกรรม เลขานุการ ปปง. และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขานุการ ปปง. มีอำนาจส่งหนังสือสอบถามหรือหรือเรียกให้บุคคลหรือหน่วยงานใดมาให้อธิบาย คำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งเอกสาร หลักฐานต่างๆมาเพื่อให้ตรวจสอบและมีอำนาจเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใดๆที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ ยึดหรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานได้ (มาตรา 38) เป็นการเพิ่มอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบการฟอกเงินตามแนวทางของอนุสัญญาฯหรือกฎหมายของต่างประเทศที่ไทยมีพันธกรณีไว้

3.2.3 การดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.

2542

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 62.

การดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 สามารถแยกอธิบายได้ดังนี้

3.2.3.1 การดำเนินคดีอาญาสำหรับความผิดมูลฐาน

การดำเนินคดีอาญาสำหรับความผิดมูลฐาน คือ การดำเนินคดีในความผิดอาญาที่เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ทั้งสิ้น 24 ประเภท ได้แก่ (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ความผิดเกี่ยวกับการค้าหญิงค้าเด็ก (3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน (4) ความผิดเกี่ยวกับการยักยอก ฉ้อโกง ซึ่งกระทำลงโดยผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจสั่งการของสถาบันการเงิน (5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม (6) ความผิดเกี่ยวกับกรรโชก ริดเอาทรัพย์โดยอ้างอำนาจอั้งยี่ ซ่องโจร (7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีภาษีศุลกากร (8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย (9) ความผิดเกี่ยวกับการพนัน (10) ความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง (11) ความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ (12) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่หรือมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม (13) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจร (14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋ว (15) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า (16) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทาง (17) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม (18) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเกิดอันตรายสาหัส (19) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น (20) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง หรือยักยอก (21) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นโจรสลัด (22) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่เป็นกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ (23) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธหรือเครื่องมืออุปกรณ์ของอาวุธที่ใช้ในการรบหรือสงคราม และ (24) ความผิดฐานสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

3.2.3.2 การดำเนินคดีอาญาสำหรับความผิดฐานฟอกเงิน

การดำเนินคดีอาญาสำหรับความผิดฐานฟอกเงิน คือ การดำเนินคดีอาญากับผู้ที่ฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 5 ผู้สนับสนุน

หรือช่วยเหลือผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา 7 ผู้พยายามกระทำความผิดตามมาตรา 8 และผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงินตามมาตรา 9

ถ้าผู้มีตำแหน่งหน้าที่เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็ต้องได้รับโทษหนักขึ้น

มาตรา 38/1 ได้ให้เลขอาชกร รongเลขอาชกร และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขอาชกรมีอำนาจจับผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินและบันทึกถ้อยคำผู้ถูกจับเพื่อเป็นหลักฐานเบื้องต้นได้แล้วส่งตัวไปยังพนักงานสอบสวน ซึ่งการปฏิบัติต้องอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3.2.3.3 การดำเนินคดีอาญากับสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพบางประเภทที่กฎหมายกำหนด

การดำเนินคดีอาญากับสถาบันการเงินและผู้ประกอบอาชีพบางประเภทที่กฎหมายกำหนดคือการดำเนินคดีอาญาฐานฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดไว้ได้แก่

- (1) การไม่รายงานการทำธุรกรรม
- (2) การไม่จัดให้ลูกค้าแสดงตนก่อนการทำธุรกรรม
- (3) การไม่จัดให้ลูกค้าบันทึกชื่อเท็จจริงเกี่ยวกับธุรกรรม
- (4) การไม่เก็บรักษารายละเอียดเกี่ยวกับการแสดงตนและบันทึกชื่อเท็จจริงของลูกค้า
- (5) การไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการธุรกรรม
- (6) การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดความจริงที่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบในรายงานการทำธุรกรรมหรือบันทึกชื่อเท็จจริง

(7) การไม่มาให้ถ้อยคำ ไม่ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือไม่ส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐาน หรือขัดขวางไม่ให้ความสะดวกในการปฏิบัติงานตามกฎหมายของพนักงานเจ้าหน้าที่

(8) การทำให้บุคคลอื่นล่วงรู้ข้อมูลที่เก็บรักษาไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

(9) การชักย้าย ทำให้เสียหาย ทำลาย ซ่อนเร้น เอาไปเสีย ทำให้สูญหาย หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งเอกสารหรือบันทึกข้อมูลหรือทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานยึดหรืออายัดไว้ หรือที่ตนรู้หรือควรรู้ว่าจะตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายนี้

(10) การรู้ หรืออาจรู้ความลับในราชการเกี่ยวกับการดำเนินการตามกฎหมาย กระทำด้วยประการใดๆ ให้ผู้อื่นรู้ หรืออาจรู้ความลับดังกล่าว โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

3.3 แนวคิด มาตรการ และลักษณะความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศ

แนวความคิดในการกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศต่าง ๆ นั้น มีที่มาแตกต่างกันแต่ส่วนใหญ่มักเป็นผลสืบเนื่องจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และอาชญากรรมที่มีรายได้มหาศาลอันเข้ามาสู่กระบวนการฟอกเงิน ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะกล่าวถึงการกำหนดความผิดมูลฐานของบางประเทศเท่านั้น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 ข้อเสนอแนะของกลุ่มเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการทางการเงิน (Financial Action Task Force : FATF)

การที่แต่ละประเทศมีกรอบทางกฎหมาย กรอบทางปกครอง และกรอบปฏิบัติการที่หลากหลาย และมีระบบการเงินที่แตกต่างกัน ทำให้การบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการฟอกเงินอาจไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงมีการประชุมในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมทั้งเจ็ด (สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี แคนาดา และญี่ปุ่น) เพื่อพัฒนาแนวความคิดในการป้องกันระบบการเงินของโลก กลายเป็นกลุ่มเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการทางการเงิน หรือ Financial Action Task Force : FATF ซึ่งเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อป้องกันการฟอกเงิน โดยออกข้อเสนอแนะ 40 ประการ (The 40 Recommendations) ซึ่งต่อมาก็มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพื่อขยาย

ขอบเขตของข้อเสนอแนะให้ครอบคลุมไปไกลกว่าเรื่องการฟอกเงินที่ได้จากยาเสพติด และดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะพิเศษ 8 ข้อ ว่าด้วยการต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Eight Special Recommendations on Terrorist Financing) ซึ่งต่อมาได้ขยายเป็น 9 ข้อ

ข้อเสนอแนะ 40+9 ประการ (The 40+9 Recommendations) ของ FATF ได้รับการยอมรับว่าเป็นมาตรฐานสากลในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (anti-money laundering – AML) และต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (counter the financing of terrorism – CFT) และการแพร่ขยายอาวุธ มีการกำหนดรายละเอียดอย่างครอบคลุม ครอบคลุมและสอดคล้องกันเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายอาญา กฎหมายเกี่ยวกับธนาคาร ตลอดจนมาตรการและข้อปฏิบัติต่างๆ ของสถาบันการเงิน รวมทั้งข้อกำหนดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อเป็นนโยบายแบบอย่างให้แต่ละประเทศนำไปปรับใช้กับกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับสภาพการณ์เฉพาะของประเทศนั้นๆ โดยข้อเสนอเหล่านี้มีหลักการสอดคล้องกับอนุสัญญาเวียนนา ซึ่งมีสาระสำคัญในการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา ทำการยึดและอายัดทรัพย์สินที่ได้มาจากการฟอกเงิน และหน้าที่ของสถาบันการเงินในการรายงานและเปิดเผยข้อมูลของลูกค้าอันเกี่ยวกับธุรกรรม⁴³

อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศใดๆ จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกของ FATF จะต้องให้สัตยาบันยอมรับการบังคับใช้มาตรการตามอนุสัญญาของสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการค้ายาเสพติดและวัตถุมีฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ.1988 หรืออนุสัญญากรุงเวียนนาเสียก่อน (แม้อนุสัญญากรุงเวียนนาออกมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติด แต่มาตรการทางอาญาภายใต้อนุสัญญากรุงเวียนนาสามารถนำมาใช้ปราบปรามอาชญากรรมทางการเงิน และเป็นที่มาของกฎหมายแม่แบบว่าด้วยการฟอกเงิน) และประเทศนั้นๆ จะต้องมีมาตรการทางกฎหมายตามความจำเป็นเพื่อปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับการฟอกเงิน

ข้อเสนอแนะของ FATF ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การตรวจสอบเพื่อทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้า การเก็บรักษาหลักฐาน และการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเป็น

⁴³ ไชยยศ เหมะรัชตะ, “มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน” ใน รวมบทความและสารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน, หน้า 9-10.

สิ่งสำคัญที่สถาบันการเงิน ธุรกิจและผู้ประกอบวิชาชีพที่ไม่ใช่สถาบันการเงินบางประเทศต้องปฏิบัติ เพื่อใช้ติดตามร่องรอยทางการเงินและเป็นหลักฐานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด

สำหรับการฟอกเงินและการริบทรัพย์ ตามข้อแนะนำที่ 3 ความผิดฐานฟอกเงิน และข้อแนะนำที่ 4 การริบทรัพย์และมาตรการชั่วคราว เป็นไปดังนี้⁴⁴

ข้อแนะนำที่ 3 ความผิดฐานฟอกเงิน

“แต่ละประเทศควรกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาโดยอยู่บนพื้นฐานของอนุสัญญาเวียนนา (The Vienna Convention) และอนุสัญญาพาเลโม (The Palermo) แต่ละประเทศควรนำอาชญากรรมเกี่ยวกับการฟอกเงินมาปรับใช้กับความผิดร้ายแรงทั้งหมดทุกประการโดยมีเจตนาเพื่อรวบรวมความผิดมูลฐานให้ครอบคลุมขอบเขตกว้างขวางที่สุด”

บันทึกการตีความคำแนะนำ FATF ข้อที่ 3 (ความผิดฐานฟอกเงิน)

“1. แต่ละประเทศควรกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดทางอาญาโดยอาศัยพื้นฐานของอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการค้ายาเสพติดและสารที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ปี ค.ศ.1988 (The United Nations Convention against Illicit in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988) (หรือ อนุสัญญาเวียนนา) และอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ.2000 (the United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000) (หรือ อนุสัญญาพาเลโม)

2. แต่ละประเทศควรนำความผิดฐานฟอกเงินมาใช้กับความผิดร้ายแรงทั้งหมดโดยควรมุ่งดำเนินการรวมความผิดมูลฐานให้ครอบคลุมขอบเขตกว้างขวางที่สุด ความผิดมูลฐานอาจอธิบายได้โดยการอ้างถึงความผิดทั้งหมด (reference to all offences) หรืออ้างถึงยอดสูงสุดที่ยึดโยงกับความผิดร้ายแรงประเภทหนึ่ง หรือไม่ก็ยึดโยงกับโทษจำคุกที่ใช้กับความผิดมูลฐาน (เรียกว่าวิธีการใช้ยอดสูงสุดเป็นตัวกำหนด – threshold approach) หรืออ้างถึงรายการความผิดมูลฐานต่างๆ หรืออ้างถึงการผสมผสานวิธีการดังกล่าวนี้เข้าด้วยกัน

⁴⁴ กลุ่มเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการทางการเงิน (FINANCIAL ACTION TASK FORCE), ข้อแนะนำ FATF [ออนไลน์], 15 กุมภาพันธ์ 2555, แหล่งที่มา: <http://www.fatf.gafi.org>

3. ในกรณีที่แต่ละประเทศใช้วิธียึดยอดสูงสุดเป็นตัวกำหนดความผิด (threshold approach) ความผิดมูลฐานทั้งหลายอย่างน้อยที่สุด ควรประกอบไปด้วยความผิดทั้งหมดที่อยู่ภายในกรอบของความผิดร้ายแรงตามกฎหมายแห่งชาติของตน หรือควรจบรวมความผิดทั้งหลายที่กำหนดโทษสูงสุดคือการจำคุกมากกว่า 1 ปี หรือสำหรับประเทศที่กำหนดยอดขั้นต่ำสำหรับความผิดเอาไว้ในกฎหมายของตน ความผิดมูลฐานควรประกอบด้วยความผิดทั้งหมดที่มีบทลงโทษจำคุกอย่างน้อยมากกว่า 6 เดือนขึ้นไป

4. ไม่ว่าจะนำวิธีใดมาใช้ อย่างน้อยที่สุดแต่ละประเทศควรรวมเอาความผิดจำนวนหนึ่ง ในแต่ละประเภทของความผิดที่ระบุชื่อไว้ มารวมไว้ด้วย ความผิดฐานฟอกเงินควรขยายไปครอบคลุมถึงทรัพย์สินประเภทใดก็ได้ที่เป็นรายได้จากอาชญากรรม ไม่ว่าจะโดยทางตรง หรือทางอ้อม และไม่ว่าจะมีมูลค่าเท่าใด เมื่อทำการพิสูจน์ว่าทรัพย์สินเป็นรายได้จากอาชญากรรมหรือไม่ นั่น ไม่น่าจะมีความจำเป็นต้องให้ศาลพิพากษาว่าบุคคลได้กระทำความผิดมูลฐาน

5. ความผิดมูลฐานสำหรับการฟอกเงิน ควรขยายไปครอบคลุมถึงการกระทำที่เกิดขึ้นในอีกประเทศหนึ่ง และเป็นความผิดในประเทศนั้น และน่าจะเป็นความผิดมูลฐานหากเกิดขึ้นภายในประเทศ แต่ละประเทศอาจกำหนดไว้ว่าเงื่อนไขเพียงประการเดียวที่ต้องเกิดขึ้นก่อน (เงื่อนไขสำเร็จก่อน) (the only prerequisite) ก็คือการกระทำดังกล่าวน่าจะเป็นความผิดมูลฐานหากความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นภายในประเทศของตน

6. แต่ละประเทศอาจกำหนดว่าความผิดฐานฟอกเงินไม่นำมาใช้กับบุคคลผู้ซึ่งกระทำความผิดมูลฐาน ถ้าเป็นกรณีที่หลักการขั้นพื้นฐานของกฎหมายภายในประเทศของประเทศดังกล่าว กำหนดไว้เช่นนั้น

7. แต่ละประเทศควรดำเนินการให้มั่นใจว่า

(a) เจตนาและความรู้ที่จำเป็น ซึ่งจะนำมาพิสูจน์ว่าเป็นความผิดฐานฟอกเงิน อาจอนุมานได้จากสภาพการณ์ของความเป็นจริงที่เป็นกลางอย่างแท้จริง (from objective factual circumstances)

(b) มาตรการลงโทษทางอาญาที่มีประสิทธิผลและสมศักดิ์ส่วน อีกทั้งเป็นการยับยั้งด้วยนั้น ควรนำมาปรับใช้กับบุคคลธรรมดาที่ถูกศาลพิพากษาว่ามีความผิดฐานฟอกเงิน

(c) ความรับผิดทางอาญาและมาตรการลงโทษทางอาญา (criminal liability and sanctions) ซึ่งถ้าใช้ไม่ได้ (เพราะหลักการขั้นพื้นฐานของกฎหมายภายในประเทศไม่เอื้อ) ก็ให้ใช้ความรับผิดทางแพ่งหรือความรับผิดทางปกครองและมาตรการลงโทษทางแพ่งและทางปกครองกับนิติบุคคล การกระทำดังกล่าวนี้ไม่ควรเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินคดีทางอาญา ทางแพ่งหรือทางปกครองกับนิติบุคคลไปพร้อมๆกัน โดยเฉพาะในประเทศที่มีความรับผิดมากกว่ารูปแบบเดียว มาตรการทั้งหลายดังกล่าวไม่ควรบดบังความรับผิดทางอาญาของบุคคลธรรมดา การลงโทษทั้งหมดควรเป็นการลงโทษที่สัมฤทธิ์ผล สมศักดิ์ส่วนและมีผลเป็นการยับยั้ง

(d) ควรมีความผิดอันด้รอง (ancillary offences) ต่อเนื่องจากความผิดฐานฟอกเงิน ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วม การมีส่วนเกี่ยวข้อง หรือการสมคบคิดที่จะกระทำ พยายามจะกระทำ ช่วยเหลือสนับสนุน อำนวยความสะดวกให้ และให้คำปรึกษาในการทำความผิด เว้นเสียแต่ว่าหลักการขั้นพื้นฐานของกฎหมายภายในประเทศไม่อนุญาตให้กระทำได้”

ข้อแนะนำที่ 4 การริบทรัพย์และมาตรการชั่วคราว

“แต่แต่ละประเทศควรใช้มาตรการที่คล้ายคลึงกับมาตรการทั้งหลายที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาเวียนนา (Vienna Convention) อนุสัญญาพาเลโม (Palermo Convention) และอนุสัญญาว่าด้วยการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (The Terrorist Financing Convention) รวมถึงมาตรการทางนิติบัญญัติ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของตนสามารถอายัดหรือยึดและริบสิ่งต่อไปนี้ได้โดยไม่ทำให้สิทธิโดยสุจริตของบุคคลที่สามเสียหาย (without prejudicing the rights of bona fide third parties) คือ (a) ทรัพย์สินที่ได้มาจากการฟอกเงิน (b) รายได้จากการฟอกเงินหรือความผิดมูลฐานหรือเครื่องมือ (instrumentalities) ทั้งหลายที่ใช้หรือมีเจตนาจะใช้ในการฟอกเงินหรือความผิดมูลฐาน (c) ทรัพย์สินอันเป็นรายได้จากการให้การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายหรือจากการกระทำอันเป็นการก่อการร้ายหรือจากองค์กรก่อการร้ายหรือรายได้ที่ใช้หรือมีเจตนาจะใช้หรือจัดสรรเพื่อใช้ในการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้ายหรือการกระทำอันเป็นการก่อการร้ายหรือองค์กรก่อการร้าย หรือ (d) ทรัพย์สินที่มีมูลค่าเท่ากัน (property of corresponding value)

มาตรการเช่นว่านั้นควรรวมไว้ซึ่งอำนาจที่จะ (a) ระบุดิตตามร่องรอย และประเมินทรัพย์สินที่ตกอยู่ในข่ายจะถูกริบ (b) ใช้มาตรการชั่วคราว เช่น ยึดและอายัดเพื่อป้องกันการซื้อขายใดๆ การโอนหรือการจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวออกไป (c) ใช้ขั้นตอนอันเป็นการป้องกันการกระทำหรือเป็นการบอกล้างการกระทำ (void actions) ที่จะก่อผลเสียหายต่อความสามารถของประเทศในอันที่จะยึดหรืออายัดหรือกอบกู้ทรัพย์สินที่ตกอยู่ในข่ายจะถูกริบนั้นกลับคืนมาและ (d) ดำเนินการใช้มาตรการสืบสวนสอบสวนใดๆที่เหมาะสม

แต่แต่ละประเทศควรพิจารณาใช้มาตรการทั้งหลายที่อนุญาตให้ริบรายได้หรือเครื่องมือทั้งหลาย (proceeds or instrumentalities) โดยไม่ต้องกำหนดให้มีคำพิพากษาว่ามีความผิดทางอาญาก่อน (เป็นการริบทางแพ่ง) หรือควรพิจารณาใช้มาตรการที่กำหนดให้ผู้กระทำความผิดแสดงถึงต้นตอที่มาอันถูกต้องตามกฎหมายของทรัพย์สินที่ถูกกล่าวหาว่าตกอยู่ในข่ายถูกริบ トラบเท่าที่ข้อกำหนดดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับหลักการของกฎหมายภายในประเทศของตน”

บันทึกการตีความข้อแนะนำ FATF ที่ 4 การริบและมาตรการชั่วคราว

“แต่แต่ละประเทศควรจัดตั้งกลไกที่ทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ของตนสามารถบริหารจัดการทรัพย์สินที่ถูกอายัดหรือถูกยึด หรือถูกริบนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อจำเป็นก็ให้สามารถจำหน่ายทรัพย์สินดังกล่าวออกไปได้ กลไกเหล่านี้ควรใช้ได้ทั้งในบริบทของการดำเนินคดีภายในประเทศ และในแง่ที่เกี่ยวกับคำร้องขอจากต่างประเทศ”

สำหรับการจำแนกประเภทความผิดของ Financial Action Task Force หรือ FATF ตามอภิธานศัพท์ของข้อแนะนำ 40 ประการ (40 Recommendations) ที่ควรกำหนดเป็นความผิดมูลฐานได้แก่

- “-การเข้าร่วมในกลุ่มองค์กรอาชญากรรมและแก๊งค์ผู้เรียกค่าคุ้มครอง (racketeering)
- การก่อการร้าย รวมถึงการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย
- การค้ามนุษย์ และการลักลอบขนผู้ย้ายถิ่นฐาน (migrant smuggling)
- การเอารัดเอาเปรียบทางเพศ (sexual exploitation) รวมถึงการเอารัดเอาเปรียบทางเพศกับเด็ก
- การลักลอบค้ายาเสพติดและสารที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท (psychotropic substances)

- การลักลอบค้าอาวุธ
- การลักลอบค้าของโจรสลัดและสินค้าอื่นๆ
- การฉ้อราษฎร์บังหลวง และการให้สินบน
- การฉ้อโกง
- การปลอมแปลงเงินตรา
- การปลอมผลิตภัณฑ์และการละเมิดลิขสิทธิ์ผลิตภัณฑ์
- อาชญากรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
- ฆาตกรรม, การทำร้ายร่างกายจนได้รับบาดเจ็บร้ายแรง (grievous bodily injury)
- การลักพาตัว การกักขังหน่วงเหนี่ยวโดยผิดกฎหมายและการจับเป็นตัวประกัน
- การปล้นและลักขโมย
- การลักลอบขน (smuggling) (รวมถึงในแง่ที่เกี่ยวกับศุลกากร และภาษีสรรพสามิต และภาษีทั่วไป)
- อาชญากรรมเกี่ยวกับภาษี (tax crimes) (เกี่ยวกับภาษีโดยตรงและทางอ้อม)
- การข่มขู่กรรโชก (extortion)
- การปลอมแปลง (forgery)
- การละเมิดลิขสิทธิ์หรือการจี้ปล้น (piracy)
- การซื้อขายหุ้นด้วยข้อมูลภายในและการปั่นหุ้น (insider trading and market manipulation)

เมื่อตัดสินเกี่ยวกับความผิดประเภทต่างๆที่จะนำมารวมไว้เป็นความผิดมูลฐานภายใต้หัวข้อแต่ละหัวข้อตามบัญชีข้างบนนั้น แต่ละประเทศอาจจะตัดสินใจตามกฎหมายภายในประเทศของตนว่าจะกำหนดหรือนิยามการกระทำความผิดเหล่านั้นอย่างไร และลักษณะขององค์ประกอบความผิดแต่ละอย่างนั้นจะเป็นอย่างไรจึงจะทำให้ความผิดเหล่านั้นเป็นความผิดร้ายแรง (serious offences)”

3.3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาถือได้ว่าเป็นประเทศที่ริเริ่มมีแนวความคิดในเรื่องการให้มีกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นในประเทศต่างๆทั่วโลก ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินของสหรัฐอเมริกามีดังนี้⁴⁵ คือ

(1) Federal Crimes and Criminal Procedure

เป็นหลักกฎหมายเบื้องต้นในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการเงิน รวมทั้งการนำเข้าหรือนำออกซึ่งตราสารหรือเอกสารทางการเงินประเภทต่างๆ โดยมีการกำหนดโทษและลักษณะการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด อันได้แก่

(1.1) การกระทำหรือพยายามกระทำการ ดังนี้

- สนับสนุน หรือช่วยเหลือในการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน
- ปกปิด หรือซ่อนเร้นในการกระทำความผิด
- หลีกเลี่ยงไม่รายงานการโอนเงิน

ให้ระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญ หรือสองเท่าของมูลค่าทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ขึ้นอยู่ที่ว่าจำนวนใดจะสูงกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1.2) การกระทำ หรือพยายามนำเข้า หรือนำออกไปซึ่งตราสารหรือเอกสารทางการเงิน (Monetary Instrument) เช่น เงินตราของทุกประเทศ เช็คเดินทาง เช็คธนาคาร ตั๋วเงิน และตัวสัญญาใช้เงิน เป็นต้น โดยไม่มีการรายงานให้เจ้าหน้าที่ทราบ ให้ระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญ หรือสองเท่าของมูลค่านั้น ทั้งนี้แล้วแต่ว่าจำนวนใดจะสูงกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1.3) ผู้กระทำความผิดทั้งสองกรณีดังกล่าวมานี้ ต้องรับผิดทางแพ่งไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินนั้น หรือไม่เกิน 10,000 เหรียญ

⁴⁵ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542), หน้า 36-41.

มีข้อสังเกตว่ากฎหมายดังกล่าวมีลักษณะเป็นบทกำหนดโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการเงิน รวมถึงการไม่รายงานการนำเงินหรือเอกสารทางการเงินเข้าหรือออกนอกประเทศ โดยเฉพาะ แต่ยังไม่มียกเว้นลักษณะเป็นข้อบังคับที่ความผิดมูลฐานอย่างชัดเจน

(2) Bank Secrecy Act 1970

กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการพิสูจน์ทราบแหล่งที่มาของเงิน ปริมาณเงินและความเคลื่อนไหวของกระแสการเงินที่นำเข้าหรือออกนอกประเทศ หรือที่ฝากไว้ในธนาคารหรือสถาบันการเงิน เป็นกฎหมายที่ช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถตรวจสอบและสืบสวนผู้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายได้ โดยกฎหมายว่าด้วยการรักษาความลับของสถาบันการเงินไม่เป็นอุปสรรคอีกต่อไป ซึ่งมีสาระสำคัญ⁴⁶ คือ

(2.1) กำหนดให้สถาบันการเงินต้องรู้จักลูกค้าที่มาติดต่อทำธุรกรรมกับหรือผ่านสถาบันการเงิน โดยลูกค้าต้องแสดงตนและที่อยู่จริง ไม่อนุญาตให้มีการเปิดบัญชีโดยใช้ชื่อปลอมหรือนามแฝง

(2.2) กำหนดให้สถาบันการเงิน จัดทำและเก็บรักษาบันทึกข้อมูลทางการเงินไว้เป็นเวลา 5 ปี ซึ่งหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขให้เป็นไปตามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้กำหนด (Title 31 United States Code, section 5318 (3))

(2.3) กำหนดให้ธนาคารหรือสถาบันการเงิน รวมทั้งบุคคลธรรมดา รายงานข้อมูลด้านการเงินประเภทต่างๆต่อหน่วยงานของรัฐ ได้แก่

- กำหนดให้สถาบันการเงินภายในประเทศรายงานธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงิน การรับเงิน การโอนเงิน (หรือตราสารทางการเงินอื่นๆตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนด) ซึ่งมีจำนวนตามที่กฎหมายกำหนด คือ เกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐขึ้นไป (Title 31 United States Code, section 5313 (a))

⁴⁶ U.S. Department of Justice, Investigation and Prosecution of Illegal Money Laundering: A Guide to the Bank Secrecy Act, (Drug Enforcement Administration, 1983), pp. 34-58.

- กำหนดให้บุคคลผู้ใดหรือตัวแทนหรือผู้รับฝากเงินรายงานการนำเงินหรือตราสารทางการเงิน ซึ่งมีจำนวนเกินกว่า 10,000 เหรียญสหรัฐขึ้นไปเข้ามาหรือออกนอกสหรัฐ (Title 31 United States Code, section 5316)

หากสถาบันการเงินหรือผู้ใดฝ่าฝืนกฎหมาย ไม่ยอมรายงานดังที่กล่าวมานี้ จะต้องรับโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญา (Title 31 United States Code, section 5312 (a) (1) และ Title 31 United States Code, section 5322 (a) (b))

กฎหมายฉบับนี้อยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริงที่รัฐสภาพบว่า “การต่อสู้ต่ออาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยมาตรการที่เหมาะสมและถูกต้องในการเก็บข้อมูลของสถาบันการเงิน” เพราะฉะนั้นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฉบับนี้คือ ความผิดของสถาบันการเงิน เป็นความผิดมูลฐานที่สืบจากตัวบทกฎหมาย แต่ไม่แยกช้อออกมา

(3) Money Laundering Control Act 1986 (MLCA)

ด้วยเหตุที่กฎหมายซึ่งบังคับใช้แล้วยังมีช่องโหว่ จึงมีการประกาศใช้กฎหมาย Anti-Drug Act of 1986 แต่รู้จักกันในนามของกฎหมายควบคุมการฟอกเงิน หรือเรียกว่า The Money Laundering Control Act 1986 (MLCA) ซึ่งบัญญัติไว้ใน Title 18 United States Code Section 1956 (18 U.S.C. Section 1956) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการต่อต้านอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และเป็นกฎหมายที่กำหนดความผิดมูลฐานเพื่อควบคุมการฟอกเงิน โดยห้ามเกี่ยวข้องกับฟอกเงินในหลายลักษณะ เพื่อให้ครอบคลุมเรื่องของการโอนเงินที่ได้มาจากการประกอบอาชญากรรม⁴⁷ อันมีหลักเกณฑ์ดังนี้

(3.1) บุคคลใดก็ตามดำเนินการหรือพยายามที่จะดำเนินธุรกรรมทางการเงิน (Financial transaction) อันเกี่ยวเนื่องกับเงินที่ได้มาจากการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย (Unlawful activity) โดยรู้ถึงที่มาของเงินในการดำเนินธุรกรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะโดยเจตนาช่วยเหลือในการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่าธุรกรรมทั้งหมดหรือบางส่วนซึ่งกระทำดังกล่าว นั้น มีขึ้นเพื่อ

⁴⁷ ชัยนันท์ แสงปุดตะ, “กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน”, หน้า 35-38.

- ปกปิด หรือลวงสภาพ ที่ตั้ง แหล่งที่มา ความเป็นเจ้าของ หรือการควบคุมรายได้
ของการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ

- หลีกเลี่ยงการรายงานธุรกรรมซึ่งกำหนดไว้ภายใต้กฎหมายของมลรัฐ หรือ
กฎหมายของสหรัฐอเมริกา (State of Federal Law)

จะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญ หรือปรับเป็นจำนวนสองเท่าของ
มูลค่าทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวกับธุรกรรม แล้วแต่ว่าจำนวนใดมากกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกินยี่สิบปี หรือทั้ง
จำทั้งปรับ (Title 18 United States Code, section 1956 (a) (1))

(3.2) บุคคลใดก็ตาม ทำการส่ง หรือพยายามที่จะส่งตราสารทางการเงิน (Monetary
instrument) หรือเงินทุน (funds) ภายในสหรัฐอเมริกา ออกหรือผ่าน ไปยังสถานที่แห่งใดภายนอก
สหรัฐอเมริกา หรือนำเข้าซึ่งตราสารหรือเงินทุนใดๆยังสหรัฐอเมริกา จากหรือผ่านสถานที่แห่งใด
ภายนอกสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะโดยเจตนาช่วยเหลือในการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือรู้ว่า
ตราสารทางการเงินหรือเงินทุนดังกล่าวเกี่ยวข้องกับเงินซึ่งได้มาจากการอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย
และรู้ว่าการส่งหรือนำเข้าเงินทั้งหมดหรือบางส่วนดังกล่าว นั้น มีขึ้นเพื่อ

- ปกปิด หรือลวงสภาพ ที่ตั้ง แหล่งที่มา ความเป็นเจ้าของ หรือการควบคุมรายได้
ของการกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือ

- หลีกเลี่ยงการรายงานธุรกรรมซึ่งกำหนดไว้ภายใต้กฎหมายของมลรัฐ หรือ
กฎหมายของสหรัฐอเมริกา (State of Federal Law)

จะต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500,000 เหรียญ หรือปรับเป็นจำนวนสองเท่าของ
มูลค่าทรัพย์สินซึ่งเกี่ยวกับธุรกรรม แล้วแต่ว่าจำนวนใดมากกว่ากัน หรือจำคุกไม่เกินยี่สิบปี หรือทั้ง
จำทั้งปรับ (Title 18 United States Code, section 1956 (a) (2))

(3.3) บุคคลใดก็ตาม ดำเนินการหรือพยายามดำเนินธุรกรรมดังที่กล่าวมาในข้อ
(3.1) หรือส่งหรือนำเข้า หรือพยายามส่งหรือนำเข้า ดังที่กล่าวมาแล้วในข้อ (3.2) ต้องรับผิดชอบ
เป็นจำนวนไม่เกินกว่ามูลค่าของทรัพย์สิน เงินทุน หรือตราสารทางการเงินซึ่งเกี่ยวกับธุรกรรม หรือ
เป็นเงิน 10,000 เหรียญสหรัฐ (Title 18 United States Code, section 1956 (b))

การกระทำอันไม่ชอบด้วยกฎหมายที่กำหนดไว้ (Specified Unlawful Activity) เป็นไปตาม section 1956 (c) (7) คือ

(a) การกระทำความผิดหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความผิดตามข้อหาที่กำหนดไว้ในมาตรา 1961 (1) ของตอนนี้ เว้นแต่การกระทำนั้นกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติเงินตราและภายใต้การรายงานการโอนเงินระหว่างประเทศ (มาตรา 1961 เป็นกฎหมายที่ป้องกันการกระทำมิฉฉาชีพโดยมิได้กำหนดการกระทำความผิดเป็นฐานความผิดใดก็ตามผิดหนึ่ง แต่นำความผิดหลายๆฐานมารวมกันเป็น “แบบแผนของการประกอบมิฉฉาชีพ” เพื่อที่จะได้ตัวผู้บงการที่แท้จริงในการกระทำความผิดแต่ละฐานมาลงโทษ)

(b) ความผิดต่อรัฐต่างประเทศซึ่งเกี่ยวกับการผลิต และการนำเข้าสินค้า การขาย การจำหน่ายสารเสพติดตามพระราชบัญญัติควบคุมสารเสพติด

(c) การกระทำความผิดซึ่งก่อให้เกิดการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมายอย่างต่อเนื่อง ดังคำนิยามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติควบคุมสารเสพติด มาตรา 408 หรือ

(d) การกระทำความผิดข้อหาต่างๆตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 152 (ความผิดเกี่ยวเนื่องกับการซ่อนเร้นทรัพย์สิน การอ้างสิทธิเรียกร้องและสาบานตัวที่เป็นเท็จ การให้สินบน), มาตรา 215 (ความผิดเกี่ยวเนื่องกับการให้ค่าคอมมิชชั่นหรือของขวัญในการขอกู้ยืม), ...

จากการศึกษากฎหมายฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกาทั้ง 3 ฉบับดังกล่าวจะเห็นได้ว่า Federal Crimes and Criminal Procedure นั้นมีบทกำหนดโทษแต่ไม่บ่งชี้ความผิดมูลฐานอย่างชัดเจน สำหรับกฎหมาย Bank Secrecy Act 1970 (BSA) และกฎหมาย Money Laundering Control Act of 1986 (MLCA) ทั้ง 2 ฉบับนี้ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้ค่อนข้างเห็นได้ชัด คือ BSA มีเจตจำนง (Will) เพื่อพิสูจน์ทราบแหล่งที่มาของเงิน ปริมาณและความเคลื่อนไหวของกระแสการเงินที่อยู่ในธนาคาร สถาบันการเงินต่างๆ เพราะฉะนั้นความผิดมูลฐานของกฎหมายฉบับนี้ก็จะเกี่ยวข้องกับความผิดของสถาบันการเงิน ส่วน MLCA เป็นการกำหนดความผิดมูลฐานในหลายลักษณะให้ครอบคลุมการโอนเงินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรม โดยผู้กระทำนั้นต้องมีเจตนาที่จะสนับสนุนการกระทำความผิด หรือรู้ว่าการ โอนเงินนั้นมีวัตถุประสงค์ที่จะปกปิดแหล่งที่มาหรือเจ้าของเงิน หรือหลบเลี่ยงการรายงานการ โอนเงิน เป็นการเอาผิดกับบุคคลทั้งหลายที่เกี่ยวข้องทั้งสถาบันการเงินและบุคคลธรรมดา

เพียงแต่กฎหมาย 3 ฉบับนี้ ทำให้สหรัฐอเมริกาที่มีความผิดมูลฐานที่จะบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้กว่า 200 ฐานความผิด การที่เป็นประเทศที่มีอิสระและเสรีภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ทำให้รัฐบาลต้องออกกฎหมายครอบคลุมการกระทำ ความผิดให้มากที่สุด เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้มีประสิทธิภาพนั่นเอง⁴⁸

นอกจากนี้แล้วประเทศสหรัฐอเมริกายังออก USA Patriot Act 2001 หรือ Anti-Terrorist Financial Act H.R. 2975 ให้เป็นกฎหมายปราบปรามแหล่งเงินทุนขององค์กรก่อการร้ายข้ามชาติ โดยเพิ่มฐานความผิดให้การกระทำความผิดฐานฟอกเงินรวมถึงการกระทำความผิดดังต่อไปนี้ด้วย⁴⁹

(1) การฟอกเงินในประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีความเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชญากรรมนอกประเทศและการวางแผนเพื่อประกอบอาชญากรรมทางการเมืองในประเทศสหรัฐอเมริกา

(2) การฟอกเงินผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (Cyber Money Laundering) หรือเพื่อสนับสนุนองค์กรก่อการร้ายข้ามชาติ

(3) การเพิ่มโทษสำหรับความผิดฐานเคลื่อนย้ายเงินตราออกนอกประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต

(4) ให้ศาลสูงสุดแห่งสหรัฐอเมริกา (Supreme Court) มีอำนาจในการพิจารณาเปรียบเทียบปรับผู้ที่เคลื่อนย้ายเงินออกนอกประเทศมากกว่า 300,000 เหรียญสหรัฐ และไม่รายงานต่อหน่วยงานของศุลกากร

(5) ให้อำนาจเจ้าหน้าที่สหรัฐอเมริกาในการดำเนินคดีการฉ้อโกงบัตรเครดิตต่างๆของประเทศสหรัฐอเมริกาที่เกิดขึ้นนอกประเทศ

(6) ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการดำเนินคดีสถานที่ที่มีการวางแผนและเตรียมการกระทำฟอกเงินได้

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 57.

⁴⁹ วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน”, หน้า 33-34.

การกำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการฟอกเงินของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้นมักเป็นอาชญากรรมของสหรัฐ (Federal Crimes) หรือความผิดมูลฐานที่รัฐเห็นว่าเป็นภัยคุกคามต่อทั้งประเทศ ไม่ใช่เพียงมลรัฐใดมลรัฐหนึ่ง และเกี่ยวข้องกับเงินจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่ทำในรูปของกระบวนการที่มีความซับซ้อน ยากต่อการตรวจสอบ จึงได้ออกกฎหมายในลักษณะดังกล่าวนี้

ประเทศสหรัฐอเมริกามีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาการฟอกเงินอยู่ 3 หน่วยงาน คือ 1) Financial Crime Enforcement Network (FinCEN), 2) Asset Forfeiture and Money Laundering Section (AFMLS) และ 3) The Office of Financial Enforcement

FinCEN เป็นหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาการฟอกเงินโดยตรง มีหน้าที่ในการรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินของประชาชนและผู้ต้องสงสัย ซึ่งผลของการวิเคราะห์ข้อมูลที่พบว่าเป็นการทำธุรกรรมที่ผิดกฎหมายจะถูกส่งไปยังหน่วยปราบปรามเพื่อดำเนินการสืบสวน สอบสวน จับกุมและยึดทรัพย์สืบต่อไป

AFMLS คือ หน่วยงานที่มีหน้าที่นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ของ FinCEN มาใช้ในการสืบสวนสอบสวน เป็นหน่วยงานที่มีอำนาจตามกฎหมาย Money Laundering Control Act สามารถยึดทรัพย์สินได้ทั้งในทางแพ่งและทางอาญา

The Office of Financial Enforcement เป็นหน่วยงานที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย Bank Secrecy Act (BSA) 1970 มีหน้าที่ในการจัดเก็บข้อมูลทางการเงินที่ได้รับจากการรายงานธุรกรรมของสถาบันการเงินและหน่วยงานต่างๆ และมีหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดตามกฎหมาย Bank Secrecy Act ด้วย⁵⁰

3.3.3 ประเทศออสเตรเลีย

⁵⁰ ขจีรัตน์ อัครจิตสกุล, “กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษากรณีการรายงานธุรกรรมขององค์กรที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551), หน้า 85 – 86.

ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศหนึ่งที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสมบูรณ์มากที่สุด อีกทั้งยังมีมาตรการป้องปรามและปราบปรามการฟอกเงินทุกรูปแบบอย่างครบวงจร ได้แก่⁵¹

(1) Customs Act 1901

กฎหมายฉบับนี้ทำให้รัฐมีอำนาจในการยึดรายได้ซึ่งมีที่มาจากการค้ายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นเงินสด เช็ค หรือทรัพย์สิน (มาตรา 229A) และให้อำนาจศาลสั่งปรับผู้กระทำความผิดได้สูงเท่ากับผลประโยชน์ที่ได้รับมาจากการค้ายาเสพติด (มาตรา 243)

อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้ก็มิได้กำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับยาเสพติดโดยตรง เพียงแต่ใช้ป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด โดยให้อำนาจรัฐใช้มาตรการบังคับเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดดังกล่าว

(2) Proceeds of Crime Act 1987

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้หลายประการ คือ

(2.1) ให้ศาลมีอำนาจในการสั่งยึดทรัพย์สินที่ใช้หรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

(2.2) ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการขออำนาจศาล สั่งให้สถาบันการเงินส่งข้อมูลของบุคคลใดให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อมีเหตุอันควรสงสัย หรือเชื่อว่าข้อมูลของบุคคลใดแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นกำลังหรือกำลังจะกระทำความผิดหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดข้อหาที่รุนแรง (Serious offense) เช่น การค้ายาเสพติด การฉ้อโกง การฟอกเงิน การหลีกเลียงภาษี เป็นต้น หรือแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับหรือกำลังจะได้รับผลประโยชน์ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการกระทำความผิด

⁵¹ ไชยยศ เหมะรัชตะ, มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, หน้า 50-54.

(2.3) ให้สถาบันการเงินเก็บรักษาเอกสารหลักฐานธุรกรรมทางการเงิน (Financial Transaction Document) ไว้อย่างน้อยเป็นเวลา 7 ปี

(2.4) หากเจ้าหน้าที่ตำรวจเชื่อว่าบุคคลใดมีทรัพย์สินซึ่งได้มาจากการกระทำความผิด (Tainted Property) ไว้ในครอบครอง สามารถขอหมายค้นจากศาลได้ หรือขอหมายค้นทางโทรศัพท์ได้ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน

(2.5) บทกำหนดโทษสำหรับผู้กระทำการฟอกเงิน ในกรณีเป็นบุคคลธรรมดา ปรับไม่เกิน 200,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีเป็นนิติบุคคล ปรับไม่เกิน 600,000 เหรียญ

กฎหมายฉบับนี้เป็นการให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้แก่ ศาลยุติธรรม เจ้าหน้าที่ตำรวจ และกำหนดบทลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด มิได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้อย่างชัดเจน แต่น่าจะหมายถึงการกระทำความผิดข้อหาที่รุนแรงตามที่ได้ยกตัวอย่างไว้

(3) Financial Transaction Reports Act 1988 (FTR Act) (เดิมเรียกว่า Cash Transaction Report Act 1988)

มาตรการรายงานธุรกรรมทางการเงินตามกฎหมายฉบับนี้ครอบคลุมธุรกรรมการเงินทุกประเภท ไม่จำกัดเฉพาะในรูปของเงินสดเท่านั้น เมื่อมีการรายงานธุรกรรมมายังหน่วยงานที่เรียกว่า Australian Transaction Reports and Analysis Centre (AUSTRAC) หน่วยงานนี้จะทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลแล้วส่งไปยังหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่งธุรกรรมที่ต้องรายงานตามกฎหมายฉบับนี้ คือ

(3.1) การรายงานธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการโอนเงินสด ซึ่งมีอยู่สองกรณี

กรณีแรก บุคคลใดโอนเงินตราออสเตรเลียหรือเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 เหรียญออสเตรเลีย ออกภายนอกประเทศหรือภายในประเทศออสเตรเลีย (มาตรา 15(1))

กรณีที่สอง บุคคลใดได้รับโอนจากอีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งเงินตราออสเตรเลียหรือเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 5,000 เหรียญออสเตรเลียจากภายนอกประเทศออสเตรเลีย (มาตรา 15(5))

หากไม่ทำการรายงานตามที่กำหนดไว้ดังกล่าว บุคคลนั้นจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย คือ บุคคลธรรมดาต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญหรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือ ทั้งจำทั้งปรับ ถ้าเป็นนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกิน 25,000 เหรียญ (มาตรา 15(6))

(3.2) การรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัย ผู้ค้าเงินสด (Cash Dealer) ผู้เป็นคู่ค้าฝ่ายหนึ่งของธุรกรรมต้องรายงานธุรกรรมดังกล่าว เมื่อมีข้อมูล ดังนี้

กรณีแรก เกี่ยวข้องกับการสืบสวนฐานหลบเลี่ยงหรือพยายามหลบเลี่ยงภาษีตามกฎหมายภาษี หรือ

กรณีที่สอง เกี่ยวข้องกับการสืบสวนหรือวิธีพิจารณาความบุคคลใดในความผิดต่อกฎหมายแห่งเครือจักรภพหรือประเทศออสเตรเลีย หรือ

กรณีที่สาม เป็นการสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย Proceeds of Crimes Act 1987 หรือกฎข้อบังคับซึ่งออกมาภายใต้กฎหมายฉบับดังกล่าว (มาตรา 16(1))

เมื่อผู้ค้าเงินสดได้รายงานข้อมูลดังกล่าวไปแล้ว ต้องไม่เปิดเผยการรายงานนั้นแก่บุคคลใด มิฉะนั้นจะมีความผิดตามกฎหมายฉบับนี้ ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญหรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา 16 (5A) และมาตรา 16 (5B))

หากผู้ค้าไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าวนี้ จะมีความผิดและมีบทกำหนดโทษ คือ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญหรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคลต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 25,000 เหรียญ (มาตรา 28)

ผู้ที่จัดเป็นผู้ค้าเงินภายใต้ FTR Act นี้ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์, บริษัทประกันภัย, บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์, ทรัสต์, ร้านรับซื้อขายตัวเดินทางหรือรับแลกเปลี่ยนเงินตรา, ผู้เคลื่อนย้าย

เงินในความหมายตามธรรมดา, ร้านรับซื้อขายเงินตราหรือวัตถุมีค่า (Currency or Bullion Sellers), บ่อนการพนัน, ตัวแทนรับซื้อขายเงินตราหรือธุรกิจนอกระบบ⁵²

(3.3) การรายงานคำสั่งเกี่ยวกับการโอนเงินระหว่างประเทศจากลูกค้าโดย กำหนดให้ผู้ค้าเงินสด ผู้กระทำการแทนหรือตามคำร้องขอของบุคคลใด ซึ่งไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ หรือผู้ค้านั้นไม่ใช่ธนาคารพาณิชย์ ต้องรายงานธุรกรรมดังกล่าว ดังนี้

กรณีแรก ผู้ค้านั้นเป็นผู้ที่ส่งเงินทุนระหว่างประเทศออกนอกประเทศออสเตรเลีย หรือ

กรณีที่สอง ผู้ค้านั้นเป็นผู้รับเงินทุนระหว่างประเทศ ซึ่งได้ทำส่งในประเทศ ออสเตรเลีย (มาตรา 17B)

หากผู้ค้าไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ดังกล่าวนี้ จะมีความผิดและมีบท กำหนดโทษคือ ถ้าผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 5,000 เหรียญ หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ และถ้าผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ต้องระวางโทษปรับ ไม่เกิน 25,000 เหรียญ (มาตรา 28)

กฎหมายนี้เป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่รัฐในการสืบสวนสอบสวนการกระทำความผิดต่างๆ เช่น การหลีกเลี่ยงภาษี การกระทำความผิดตามกฎหมายหุ้นส่วนบริษัท การฟอกเงินจากการค้ายา เสพติด และจากองค์กรอาชญากรรม เป็นต้น จากการทำธุรกรรมทางการเงินทั้งภายในและนอก ประเทศทุกประเภท ไม่ได้มุ่งเน้นการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินแต่อย่างใด แต่ความผิดมูลฐานน่าจะเกี่ยวกับธุรกรรมการโอนเงินทั้งหมด และพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงภาษี

(4) Telecommunication Act 1991

กฎหมายฉบับนี้ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการขออนุญาตศาลเพื่อใช้มาตรการดักฟังการ กระทำความผิดทางโทรศัพท์ (Wiretapping) ได้ในคดีสำคัญๆ เช่น การค้ายาเสพติด ฆาตกรรม การ

⁵² วีระพงษ์ บุญญากาศ และคณะ, “การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็น องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปราม การฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน”, หน้า 42.

ลักพาตัว การหลอกลวงภาษี Serious Fraud หรือ Serious Revenue เป็นต้น และให้ใช้มาตรการดักฟัง การกระทำความผิดนี้กับความผิดฐานฟอกเงินด้วย กฎหมายฉบับนี้จึงเป็นกฎหมายนำร่องในการนำ มาตรการใหม่ๆทางวิธีพิจารณาความอาญามาใช้ เป็นการเพิ่มอำนาจเจ้าหน้าที่รัฐ แต่อาจต้องตัด ทอนสิทธิบางประการของประชาชน เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามอาชญากรรมตามนโยบาย Crime Control Model

ในประเทศออสเตรเลีย การใช้มาตรการดักฟังการกระทำความผิดมีความจำเป็นอย่างมาก ในการติดตามอาชญากรรมทางการเงินและการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพราะช่วยสนับสนุน การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐในการตรวจสอบหาข้อมูล พร้อมกับรับทราบข้อมูลที่จำเป็นต่อการ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษากฎหมายทั้ง 4 ฉบับของประเทศออสเตรเลียดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากฎหมาย มุ่งเน้นการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยเอื้อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นส่วน ใหญ่ มิได้เน้นถึงการกำหนดลักษณะหรือความผิดของอาชญากรรม แต่กฎหมายของประเทศ ออสเตรเลียได้เน้นการกระทำความผิดที่เป็นข้อหารุนแรง (Serious offence) ดังที่ได้ยกตัวอย่างฐาน ความผิดไว้ เช่น การค้ายาเสพติด การเลี่ยงภาษี จึงอาจกล่าวได้ว่า ความผิดมูลฐานของประเทศ ออสเตรเลียหมายถึงความผิดที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้อหารุนแรง แต่ก็ไม่ได้กำหนด โดยเฉพาะเจาะจง เพียงแต่กำหนดไว้ในลักษณะครอบคลุมกว้างๆ ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ อื่นๆตามที่กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้กำหนดไว้ด้วยเช่นกัน

3.3.4 ประเทศอังกฤษ

การที่ประเทศอังกฤษ โดยเฉพาะลอนดอนเป็นศูนย์กลางทางการเงินของโลก ทำให้สถาบัน การเงินและสมาคมให้กู้ยืมเพื่อก่อสร้างอาคาร (Building society) ต้องเผชิญกับปัญหาการฟอกเงิน

ซึ่งเสี่ยงกับการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีและชื่อเสียงในวงการธุรกิจ อังกฤษจึงมีบทบาทสำคัญในการต่อสู้กับการฟอกเงิน⁵³

ประเทศอังกฤษได้เห็นถึงความจำเป็นในการปกป้องความมั่นคงของตลาดเงินดังกล่าว จึงได้พัฒนากฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการฟอกเงิน โดยครอบคลุมอาชญากรรมหลัก 3 ประการ คือ ยาเสพติด ก่อการร้าย และอาชญากรรมอื่นๆ ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นมีอยู่หลายฉบับด้วยกัน⁵⁴ ได้แก่

1. Drug Trafficking Act 1994 – England and Wales only

ประเทศอังกฤษให้ความสำคัญกับเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด จึงได้ตราพระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยกำหนดให้การฟอกเงินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดเป็นความผิดอาญาร้ายแรง นอกจากจะเอาผิดกับผู้กระทำความผิดแล้ว กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดความผิดไปถึงผู้อื่นที่ให้ความสะดวกในการเก็บรักษาหรือควบคุมดูแลซึ่งรายได้จากการค้ายาเสพติด รวมทั้งผู้รับครอบครอง หรือใช้รายได้จากการค้ายาเสพติดนั้น กรณีการไม่รายงานการรู้หรือสงสัยเกี่ยวกับการฟอกเงินและการก่อให้เกิดความเสียหายแก่การสืบสวนการฟอกเงินก็ถือว่ามีความผิดเช่นกัน

กฎหมายฉบับนี้ให้สันนิษฐานไว้ว่า ทรัพย์สินของผู้ค้ายาเสพติด 6 ปีย้อนหลังเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด แต่เจ้าของทรัพย์สินสามารถพิสูจน์ความเป็นมาของทรัพย์สินนั้นได้⁵⁵

2. Prevention of Terrorism (Temporary Provisions) Act 1989

⁵³ Joint Money Laundering Steering Group, Money Laundering (Revised), Guidance Notes for Mainstream Banking-Lending and Deposit Taking Activities, para 5 February 1995. อ้างถึงใน สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน, หน้า 43.

⁵⁴ สุรพล ไตรเวทย์, คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน, หน้า 44-47.

⁵⁵ ฉัตรชัย ตรีพิพัฒน์กุล, “ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 : ศึกษากรณีการรายงานการดำเนินการตามหมวดสี่ของคณะกรรมการธุรกรรมและเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), หน้า 66.

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดความผิดที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรักษาหรือควบคุมรายได้ของผู้ก่อการร้ายในลักษณะของการช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวก, ความผิดเกี่ยวกับการไม่รายงานการรู้หรือสงสัยเกี่ยวกับการฟอกเงิน ซึ่งสืบเนื่องมาจากการค้า อาชีพธุรกิจ หรือการว่าจ้างแก่ตำรวจ และความผิดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่การสืบสวนการฟอกเงิน

ความผิดเกี่ยวกับการไม่รายงานหรือความผิดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลซึ่งอาจก่อความเสียหายแก่การสอบสวนไม่นำมาใช้กับผู้วิชาชีพในการให้คำปรึกษาทางกฎหมายซึ่งต้องเก็บข้อมูลที่ได้รับการจากการประกอบวิชาชีพเป็นความลับหรือเปิดเผยข้อมูลแก่ลูกความหรือบุคคลอื่นใดเพื่อดำเนินการตามกฎหมาย

3. Criminal Justice (Scotland) Act 1987 (as amended by the Criminal Justice Act 1993)

รัฐบาลอังกฤษได้ตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้นเพื่อใช้บังคับในสกอตแลนด์ โดยนำความผิดตามกฎหมาย Drug Trafficking Act 1994 เกี่ยวกับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้อื่นในการเก็บรักษารายได้จากการค้ายาเสพติด การรับ ครอบครอง หรือใช้เงินได้จากการค้ายาเสพติด การไม่รายงานการรู้หรือสงสัยเกี่ยวกับการฟอกเงิน และการก่อให้เกิดความเสียหายแก่การสืบสวนการฟอกเงินมาใช้บังคับด้วย

4. Money Laundering Regulation 1993

กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้สถาบันการเงินและบุคคลอื่นตามที่กฎหมายกำหนดต้องมีการจัดตั้งระบบเพื่อต่อต้านการฟอกเงิน การฝ่าฝืนระเบียบโดยไม่จัดตั้งและดูแลกระบวนการต่อต้านการฟอกเงินจะเป็นความผิดอาญา ไม่ว่าการฟอกเงินจะได้เกิดขึ้นจริงในสถาบันการเงินนั้นหรือไม่ก็ตาม

หน้าที่ของสถาบันการเงินและบุคคลอื่นตามที่กฎหมายกำหนดในการต่อต้านการฟอกเงินได้แก่

- การควบคุมการติดต่อสื่อสารตามสมควรเพื่อป้องกันหรือยับยั้งการฟอกเงิน
- การตรวจสอบธุรกรรมที่อาจเป็นการฟอกเงิน
- การเก็บรักษาข้อมูลที่เป็นการบ่งชี้ตัวตนของลูกค้า

- การรายงานเกี่ยวกับตัวตนของลูกค้าหรือความสงสัยว่าอาจมีการฟอกเงิน
- การให้ความรู้และการฝึกอบรมพนักงานในการต่อต้านการฟอกเงิน⁵⁶

3.3.5 ประเทศสิงคโปร์

การฟอกเงินในประเทศสิงคโปร์เป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางทางการเงินและการลงทุน กฎหมายรักษาความลับของธนาคารประกอบกับขาดการกำหนดให้ต้องรายงานธุรกรรมทางการเงิน ทำให้ประเทศสิงคโปร์เป็นแหล่งดึงดูดผู้ค้ายาเสพติด อาชญากร และองค์กรก่อการร้ายให้เข้ามาฟอกเงิน จึงสมควรต้องมีกฎหมายเพื่อจัดการกับการกระทำความผิดดังกล่าว

กฎหมายหลักที่ใช้ต่อต้านการฟอกเงินของประเทศสิงคโปร์ ได้แก่ กฎหมาย The Corruption, Drug Trafficking, and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act (Chapter 65A) (CDSA) ซึ่งกำหนดความผิดทางอาญาสำหรับการฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด (drug trafficking) และการกระทำความผิดอาญา (criminal conduct) อีก 370 ฐานความผิด รวมทั้งการกระทำความผิดในต่างประเทศซึ่งหากได้กระทำในประเทศสิงคโปร์แล้วจะเป็นความผิดตามกฎหมายนี้⁵⁷

การกระทำความผิดอาญา (criminal conduct) หมายถึง

a. การกระทำหรือการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในประเทศสิงคโปร์หรือสถานที่อื่นใด หากการกระทำความผิดนั้น

(i) เป็นความผิดร้ายแรง (นอกเหนือจากความผิดตามมาตรา 44 หรือมาตรา 47 ของกฎหมาย CDSA) หรือ

(ii) เป็นความผิดร้ายแรงตามกฎหมายของรัฐต่างชาติ

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 67-68.

⁵⁷ Banker's Academy, Anti-Money Laundering (AML) in Singapore [online], 19 January 2013, Available from : <http://www.bankersacademy.com/resources/free-tutorials/354-aml-singapore>

b. การเข้าร่วมหรือการมีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อตกลง (arrangement) ไม่ว่าจะเกิดขึ้นในประเทศสิงคโปร์หรือสถานที่อื่นใด หากข้อตกลงนั้น

(i) เป็นการตกลงเพื่อเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามวรรค a. เพื่อประโยชน์ของผู้กระทำความผิด หรือ

(ii) เป็นการตกลงเพื่อเก็บรักษาเงินที่ได้รับมอบหมายจากผู้กระทำความผิดตามวรรค a. ให้ดูแลรักษาไว้ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือช่วยจำหน่ายเงินดังกล่าวด้วยการลงทุนหรือด้วยวิธีอื่นใด

c. การรับ การครอบครอง การใช้ การปกปิด หรือการเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินของบุคคลที่ได้ทรัพย์สินมาจากการกระทำความผิดตามวรรค a. ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน และไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือ

d. การโอนหรือยกย้ายทรัพย์สินตามวรรค c. เพื่อให้พ้นไปจากเขตอำนาจศาลของประเทศสิงคโปร์

และการกระทำความผิดร้ายแรง (serious offence) หมายถึง

- (a) การกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในบัญชีที่ 2
- (b) สมคบกันกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในบัญชีที่ 2
- (c) ใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในบัญชีที่ 2
- (d) พยายามกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในบัญชีที่ 2 หรือ
- (e) ช่วยเหลือ สนับสนุน หรือให้คำแนะนำสำหรับการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ในบัญชีที่ 2

ความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมาย CDSA ได้แก่การกระทำ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การช่วยเหลือผู้อื่นในการเก็บรักษาเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดและการกระทำความผิดอาญา (มาตรา 43, 44)

มาตรา 43

“(1) ภายใต้บังคับของบทบัญญัติ (3) ผู้ใดเข้าร่วมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อตกลง (arrangement) โดยรู้หรือควรรู้ว่าข้อตกลงนั้น

(a) เป็นการตกลงช่วยเหลือผู้อื่นเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ายาเสพติดเพื่อประโยชน์ของผู้กระทำความผิด (ไม่ว่าจะเป็นการปกปิด ยักย้ายออกจากเขตอำนาจศาล โอนให้ตัวแทน หรือโดยวิธีอื่นใด)

(b) เป็นการตกลงเพื่อดูแลรักษาผลประโยชน์ที่ได้จากความผิดฐานค้ายาเสพติด โดยอาจเป็นเงินที่ได้รับมอบหมายจากผู้กระทำความผิดให้ดูแลรักษาไว้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือช่วยจำหน่ายเงินดังกล่าวด้วยการลงทุนหรือด้วยวิธีอื่นใด

หากผู้นั้นรู้หรือควรรู้ว่าบุคคลที่ตนดูแลทรัพย์สินให้ เป็นผู้กระทำความผิดฐานค้ายาเสพติด หรือได้ทรัพย์สินมาจากการค้ายาเสพติด ย่อมต้องรับผิดตามมาตรา

(2) ในมาตรานี้ ทรัพย์สินที่ได้รับจากการค้ายาเสพติดหมายความรวมถึง ทรัพย์สินทั้งหมดหรือบางส่วน ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นทรัพย์สินที่เป็นผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติด

(3) เมื่อบุคคลใดแจ้งต่อเจ้าพนักงานให้ทราบถึงข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินเงิน หรือการลงทุนใดอาจเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด

(a) ถ้าหากผู้แจ้งข้อมูลกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติ (1) ผู้แจ้งข้อมูลจะไม่ต้องรับผิดตามมาตรา

(i) ได้มีการแจ้งก่อนที่ผู้แจ้งข้อมูลจะกระทำการอันฝ่าฝืนบทบัญญัติ (1) ด้วยความยินยอมของพนักงาน หรือ

(ii) ได้มีการแจ้งโดยไม่ชักช้าภายหลังจากที่ผู้แจ้งข้อมูลกระทำการอันฝ่าฝืนบทบัญญัติ (1)

(b) ผู้แจ้งข้อมูลจะไม่ถือว่าละเมิดข้อห้ามการเปิดเผยข้อมูล ไม่ว่าจะ เป็นข้อห้ามตามกฎหมาย สัญญา หรือกฎระเบียบทางวิชาชีพ และ

(c) ผู้แจ้งข้อมูลไม่ต้องรับผิดในความเสียหายใดๆอันเกิดจากการแจ้งข้อมูลดังกล่าว

(4) ในการพิจารณาคดีสำหรับความผิดตามมาตรา

(a) ว่าจำเลยไม่รู้หรือควรรู้ว่าข้อตกลง (arrangement) ที่ได้กระทำนั้นเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานค้ายาเสพติด

(b) ว่าจำเลยไม่รู้หรือควรรู้ว่าข้อตกลง (arrangement) ที่ได้กระทำนั้นเป็นการตกลงช่วยเหลือผู้อื่นเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ใน (1) หรือ

(c) ว่าจำเลยมีเจตนาจะแจ้งข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยแก่เจ้าพนักงานตามบทบัญญัติ (3) แล้ว แต่มีเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจแจ้งได้ตามบทบัญญัติ (3)(a) หรือ

(d) ว่าในกรณีที่จำเลยผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้เป็นลูกจ้าง จำเลยมีหน้าที่พิสูจน์ว่าได้แจ้งข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยตามบทบัญญัติ (3) ให้แก่บุคคลที่มีหน้าที่รับแจ้งแล้ว

(5) ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับหากผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ถ้าหากผู้กระทำความผิดไม่ใช่บุคคลธรรมดา (นิติบุคคล) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์”

มาตรา 44

“(1) ภายใต้บังคับของบทบัญญัติ (3) ผู้ใดเข้าร่วมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อตกลง (arrangement) โดยรู้หรือควรรู้ว่าข้อตกลงนั้น

(a) เป็นการตกลงช่วยเหลือผู้อื่นเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาเพื่อประโยชน์ของผู้กระทำความผิด (ไม่ว่าจะเป็นการปกปิด ยักย้ายออกจากเขตอำนาจศาล โอนให้ตัวแทน หรือโดยวิธีอื่นใด)

(b) เป็นการตกลงเพื่อดูแลรักษาผลประโยชน์ที่ได้จากความผิดอาญา โดยอาจเป็นเงินที่ได้รับมอบหมายจากผู้กระทำความผิดให้ดูแลรักษาไว้ ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือช่วยจำหน่ายเงินดังกล่าวด้วยการลงทุนหรือด้วยวิธีอื่นใด

หากผู้นั้นรู้หรือควรรู้ว่าบุคคลที่ตนดูแลทรัพย์สินให้ เป็นผู้กระทำความผิดอาญาหรือได้ทรัพย์สินมาจากการกระทำความผิดอาญา ย่อมต้องรับผิดตามมาตรานี้

(2) ในมาตรานี้ ทรัพย์สินที่ได้รับจากการกระทำความผิดอาญาหมายความรวมถึง ทรัพย์สินทั้งหมดหรือบางส่วน ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นทรัพย์สินที่เป็นผลประโยชน์จากการกระทำความผิดอาญา

(3) เมื่อบุคคลใดแจ้งต่อเจ้าพนักงานให้ทราบถึงข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินเงิน หรือการลงทุนใดอาจเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา

(a) ถ้าหากผู้แจ้งข้อมูลกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติ (1) ผู้แจ้งข้อมูลจะไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรานี้ถ้าหากการแจ้งเป็นไปในกรณีต่อไปนี้

(i) ได้มีการแจ้งก่อนที่ผู้แจ้งข้อมูลจะกระทำการอันฝ่าฝืนบทบัญญัติ (1) ด้วยความยินยอมของเจ้าพนักงาน หรือ

(ii) ได้มีการแจ้งโดยไม่ชักช้าภายหลังจากที่ผู้แจ้งข้อมูลกระทำการอันฝ่าฝืนบทบัญญัติ (1)

(b) ผู้แจ้งข้อมูลจะไม่ถือว่าละเมิดข้อห้ามการเปิดเผยข้อมูล ไม่ว่าจะเป็ข้อห้ามตามกฎหมาย สัญญา หรือกฎระเบียบทางวิชาชีพ และ

(c) ผู้แจ้งข้อมูลไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายใดๆอันเกิดจากการแจ้งข้อมูลดังกล่าว

(4) ในการพิจารณาคดีสำหรับความผิดตามมาตรานี้ จำเลยมีหน้าที่พิสูจน์

(a) ว่าจำเลยไม่รู้หรือควรรู้ว่าข้อตกลง (arrangement) ที่ได้กระทำนั้นเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญา

(b) ว่าจำเลยไม่รู้หรือควรรู้ว่าข้อตกลง (arrangement) ที่ได้กระทำนั้นเป็นการตกลงช่วยเหลือผู้อื่นเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามที่บัญญัติไว้ใน (1) หรือ

(c) ว่าจำเลยมีเจตนาจะแจ้งข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยแก่เจ้าพนักงานตามบทบัญญัติ (3) แล้ว แต่มีเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจแจ้งได้ตามบทบัญญัติ (3)(a) หรือ

(d) ว่าในกรณีที่จำเลยผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้เป็นลูกจ้าง จำเลยมีหน้าที่พิสูจน์ว่าได้แจ้งข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยตามบทบัญญัติ (3) ให้แก่บุคคลที่มีหน้าที่รับแจ้งแล้ว

(5) ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับหากผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ถ้าหากผู้กระทำความผิดไม่ใช่บุคคลธรรมดา (นิติบุคคล) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์”

2. พบการทำธุรกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดและการกระทำความผิดอาญา แต่ไม่รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยนั้น (มาตรา 39)

มาตรา 39

“(1) เมื่อบุคคลใดรู้หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าทรัพย์สินใด

(a) ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม เป็นทรัพย์สินที่ได้มา

(b) ได้ถูกใช้

(c) มีไว้เพื่อใช้

สำหรับการกระทำความผิดอาญาหรือการค้ายาเสพติด ซึ่งการรู้หรือมีเหตุอันควรสงสัยของบุคคลผู้แจ้งอาจเกิดจากการทำธุรกิจ วิชาชีพ หรือการทำงาน และบุคคลนั้นต้องแจ้งเหตุดังกล่าวต่อเจ้าพนักงานของหน่วยงาน Suspicious Transaction Reporting Office โดยไม่ชักช้า

(2) ผู้ใดฝ่าฝืนบทบัญญัติใน (1) จะมีความผิดและต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์

(3) รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้อาจกำหนดคุณสมบัติของบุคคล สถานการณ์ที่ต้องแจ้งเหตุ รูปแบบ และวิธีการในการแจ้งเหตุตามบทบัญญัติ (1)

(4) ผู้เป็นทนายความ หรือลูกจ้าง หรือล่ามแปลภาษาย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย และจะไม่มีความคิดแม้ไม่แจ้งข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยอันเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติ (1) และ (2) ก็ตาม

(5) จำเลยผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้มีหน้าที่พิสูจน์ว่าการที่ตนไม่แจ้งข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยนั้นเนื่องจากมีเหตุอันสมควร

(6) ผู้ใดโดยสุจริต ทำการแจ้งต่อเจ้าพนักงานของหน่วยงาน Suspicious Transaction Reporting Office

(a) ซึ่งข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยตามบทบัญญัติ (1)(a), (b) หรือ (c) หรือ

(b) ซึ่งข้อมูลใดๆที่เกิดจากการรู้หรือความสงสัยของตนเอง

ผู้แจ้งข้อมูลจะไม่ถือว่าละเมิดข้อห้ามการเปิดเผยข้อมูล ไม่ว่าจะ เป็นข้อห้ามตามกฎหมาย สัญญา หรือกฎระเบียบทางวิชาชีพ และไม่ต้องรับผิดชอบในความเสียหายใดๆอันเกิดจากการแจ้งข้อมูลดังกล่าว

(7) นอกเหนือจากกรณีตามบทบัญญัติ (5) หรือ (6) ในกรณีที่จำเลยผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้เป็นลูกจ้าง จำเลยมีหน้าที่พิสูจน์ว่าได้แจ้งข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยนั้นให้แก่บุคคลที่มีหน้าที่รับแจ้งแล้ว

(8) การแจ้งข้อมูลในกรณี (7) ไม่ถือว่าเป็นการเปิดเผยข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นการห้ามตามกฎหมาย สัญญา หรือกฎระเบียบทางวิชาชีพ

(9) คำว่า “การคุ้มครองตามกฎหมาย” ในมาตรานี้มีความหมายเช่นเดียวกันกับมาตรา 35(2)”

3. การรับ การครอบครอง การใช้ การปกปิด และการเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติดและการกระทำความผิดอาญา (มาตรา 46, 47)

มาตรา 46

“(1) ผู้ใด

(a) ปกปิดหรือซ่อนเร้นอำพรางทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดฐานค้ายาเสพติดทั้งหมดหรือบางส่วน ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม

(b) โอนหรือยกย้ายทรัพย์สิน ได้มาจากการกระทำความผิดฐานค้ายาเสพติดออกไปเพื่อให้พ้นจากเขตอำนาจศาล

(c) รับ ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน ได้มาจากการกระทำความผิดฐานค้ายาเสพติด ผู้นั้นมีความผิด

(2) ผู้ใดรู้หรือควรรู้ว่าทรัพย์สินใด เป็นทรัพย์สินที่ผู้อื่น ได้มาจากการค้ายาเสพติดไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม

(a) ปกปิดหรือซ่อนเร้นอำพรางทรัพย์สินดังกล่าว หรือ

(b) โอนหรือยกย้ายทรัพย์สิน ได้มาจากการกระทำความผิดฐานค้ายาเสพติดออกไปเพื่อให้พ้นจากเขตอำนาจศาล

ผู้นั้นมีความผิด

(3) ผู้ใดรับ ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้หรือควรรู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ผู้อื่น ได้มาจากการค้ายาเสพติดไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ผู้นั้นมีความผิด

(4) ในบทบัญญัติ (1)(a) และ (2)(a) การปกปิดหรือซ่อนเร้นอำพรางทรัพย์สินหมายความรวมถึงการปกปิดหรือซ่อนเร้นอำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆซึ่งทรัพย์สิน

(5) เพื่อประโยชน์ของบทบัญญัติ (3) การให้ทรัพย์สินเพื่อเป็นค่าตอบแทนนั้นยังไม่เป็นความผิด หากมูลค่าของทรัพย์สินน้อยกว่าราคาตลาดมาก เว้นแต่การให้ค่าตอบแทนนั้นได้ให้แก่บุคคลผู้ให้บริการหรือช่วยเหลือในการค้าขายเสพติด

(6) ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับหากผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ถ้าหากผู้กระทำความผิดไม่ใช่บุคคลธรรมดา (นิติบุคคล) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์”

มาตรา 47

(1) ผู้ใด

(a) ปกปิดหรือซ่อนเร้นอำพรางทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญาทั้งหมดหรือบางส่วน ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม

(b) โอนหรือยกย้ายทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญาออกไปเพื่อให้พ้นจากเขตอำนาจศาล

(c) รับ ครองครอง หรือใช้ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญา
ผู้นั้นมีความผิด

(2) ผู้ใดรู้หรือควรรู้ว่าทรัพย์สินใด เป็นทรัพย์สินที่ผู้อื่นได้มาจากการกระทำความผิดอาญา ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วน และ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม

(a) ปกปิดหรือซ่อนเร้นอำพรางทรัพย์สินดังกล่าว หรือ

(b) โอนหรือยกย้ายทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอาญาออกไปเพื่อให้พ้นจากเขตอำนาจศาล

ผู้นั้นมีความผิด

(3) ผู้ได้รับ ครองครอง หรือใช้ทรัพย์สิน โดยรู้หรือควรรู้ว่าเป็นทรัพย์สินที่ผู้อื่นได้มาจากการกระทำความผิดอาญาไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน และไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม ผู้นั้นมีความผิด

(4) ในบทบัญญัติ (1)(a) และ (2)(a) การปกปิดหรือซ่อนเร้นอำพรางทรัพย์สินหมายความรวมถึงการปกปิดหรือซ่อนเร้นอำพรางลักษณะที่แท้จริง การได้มา แหล่งที่ตั้ง การจำหน่าย การโอน การได้สิทธิใดๆซึ่งทรัพย์สิน

(5) เพื่อประโยชน์ของบทบัญญัติ (3) การให้ทรัพย์สินเพื่อเป็นค่าตอบแทนนั้นยังไม่เป็นความผิด หากมูลค่าของทรัพย์สินน้อยกว่าราคาตลาดมาก เว้นแต่การให้ค่าตอบแทนนั้นได้ให้แก่บุคคลผู้ให้บริการหรือช่วยเหลือในการกระทำความผิดอาญา

(6) ผู้กระทำความผิดตามมาตรานี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับหากผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ถ้าหากผู้กระทำความผิดไม่ใช่บุคคลธรรมดา (นิติบุคคล) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์

4. การเปิดเผยข้อมูลแก่ผู้อื่นซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่การสอบสวนความผิดตามกฎหมาย CDSA (มาตรา 48)

มาตรา 48

“(1) ผู้ใด

(a) รู้หรือควรรู้ว่าเจ้าพนักงานกำลังปฏิบัติหน้าที่หรือจะปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่นที่ออกตามความในพระราชบัญญัตินี้ และ

(b) เปิดเผยแก่ผู้อื่นซึ่งข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใดๆที่อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวน

ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 30,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) ผู้ใด

(a) รู้หรือควรรู้ว่ามีการแจ้งข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยต่อเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัตินี้ และ

(b) เปิดเผยแก่ผู้อื่นซึ่งข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใดๆที่อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการสอบสวนตามที่มีการแจ้งข้อมูลหรือเหตุอันควรสงสัยนั้น

ผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 30,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ

(3) ทนายความหรือเสมียนทนายไม่ต้องรับผิดตามบทบัญญัติ (1) หรือ (2) สำหรับการเปิดเผยข้อมูลหรือข้อเท็จจริง

(a) ต่อลูกความหรือตัวแทนของลูกความเพื่อให้คำปรึกษาทางกฎหมายหรือให้บริการทางวิชาชีพ หรือ

(b) ต่อผู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดี

(4) บทบัญญัติ (3) ไม่นำไปบังคับใช้กับการเปิดเผยข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่มีวัตถุประสงค์มิชอบด้วยกฎหมาย

(5) ในการพิจารณาคดีความผิดตามบทบัญญัติ (1) หรือ (2) จำเลยมีหน้าที่พิสูจน์ว่าตนไม่รู้หรือไม่ควรรู้ได้ว่าการเปิดเผยข้อมูลจะทำให้เกิดความเสียหายตามที่ระบุไว้ในบทบัญญัติ (1) หรือ (2)

(6) ยกเว้นความผิดให้แก่เจ้าพนักงานหรือนุคคลผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการบังคับใช้หรือมีเจตนาเพื่อบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวกับการค้ายาเสพติดหรือความผิดร้ายแรง

สรุปคือ ผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย CDSA ในมาตรา 43, 44, 46 และ 47 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับหากผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลธรรมดา ถ้าหากผู้กระทำความผิดไม่ใช่บุคคลธรรมดา (นิติบุคคล) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,000,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ สำหรับความผิดตามมาตรา 39 ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 20,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ และความผิดตามมาตรา 48 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 30,000 ดอลลาร์สิงคโปร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่บทบัญญัติตามมาตรา 39 และมาตรา 48 ไม่นำไปใช้กับทนายความในกรณีการฟ้องร้องดำเนินคดี หรือการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย

กฎหมาย CDSA ได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) (Amendment) Act 2007 (the “CDSA Amendment Act”) โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2007 ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวมีขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (1) เพื่อขยายขอบเขตของความผิดฐานฟอกเงินตามกฎหมาย CDSA ให้รวมถึงการรับ การครอบครอง การใช้ การปกปิด และการเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด
- (2) เพื่อสร้างความชัดเจนว่าเมื่อใดต้องรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย
- (3) เพื่อสร้างระบบการรายงาน (reporting system) สำหรับการเคลื่อนไหวของเงินตรา ระหว่างประเทศ และตราสารเปลี่ยนมือชนิดผู้ถือ
- (4) เพื่อเพิ่มอัตราโทษสำหรับบางฐานความผิดตามกฎหมาย CDSA

การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย CDSA ในปี ค.ศ. 2007 ประเทศสิงคโปร์ได้เพิ่มความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นอีกจำนวนมาก โดยบัญญัติไว้ในบัญชีที่ 2 แห่งกฎหมาย CDSA ซึ่งล้วนแต่เป็นความผิดที่มีความเสี่ยงสูงต่อการฟอกเงิน เช่น การค้าอวัยวะ ภายในของมนุษย์ การค้าเวชภัณฑ์ที่มีการปลอมปน

หน่วยสอบสวนทางการเงิน (Financial Investigation Division) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนกคดีเศรษฐกิจ (Commercial Affairs Department) ในกรมตำรวจสิงคโปร์ (Singapore Police Force) นั้นเป็นหน่วยงานหลักสำหรับต่อสู้กับการฟอกเงินในประเทศสิงคโปร์ โดยได้แบ่งออกเป็น 3 แผนกย่อยได้แก่

(1) แผนกสอบสวนทางการเงิน (The Financial Investigation Branch) รับผิดชอบการสอบสวนเกี่ยวกับการฟอกเงินและความผิดอื่นตามกฎหมาย Corruption, Drug Trafficking and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act (Cap. 65A) (“CDSA”) รวมทั้งความผิดตามกฎหมาย Terrorism (Suppression of Financing) Act (Cap. 325) (“TEFA”)

(2) แผนกทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด (The Proceeds of Crime Unit) รับผิดชอบการสอบสวนทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด รวมทั้งในการสอบสวนคดีอาญา

ยังให้บริการนำทรัพย์สินกลับคืนให้แก่ผู้เสียหายด้วย (asset recovering) ตลอดจนมีหน้าที่จำแนก ประเมิน ความคุ้มครอง และริบทรัพย์สินที่เกิดขึ้นหรือได้รับมาจากการประกอบอาชญากรรม และบริหารจัดการทรัพย์สินดังกล่าวจนกว่าจะมีคำสั่งให้ริบทรัพย์สินหรือคำสั่งให้คืนทรัพย์สินดังกล่าวตามกฎหมาย CDSA

(3) แผนกรับรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย (The Suspicious Transaction Reporting Office) เป็นหน่วยงานสำหรับการรับและวิเคราะห์รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยจาก สถาบันการเงินและกิจการอื่นที่เกี่ยวข้อง (other parties) รวมทั้งทำหน้าที่เป็นศูนย์ข้อมูลทางการเงิน สำหรับการตรวจจับการฟอกเงิน การสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และความผิดอาญา อื่นๆ อีกทั้งเป็น FIU ของประเทศสิงคโปร์ด้วย

สำหรับหน่วยงานอื่นที่มีอำนาจเกี่ยวกับการต่อต้านการฟอกเงิน ได้แก่ หน่วยงาน Monetary Authority of Singapore (“MAS”) ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากในการร่าง กฎหมายต่อต้านการฟอกเงินในประเทศสิงคโปร์ โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันการเงิน นอกจากนี้หน่วยงานดังกล่าวยังทำงานใกล้ชิดกับ FATF และมักกำหนดแนวปฏิบัติ (guidelines) ข้อสังเกต และกฎระเบียบอันเป็นการสนับสนุนทางอ้อมในการบังคับใช้กฎหมาย CDSA และ TEFA⁵⁸

3.3.6 ประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศสาธารณรัฐ ฟิลิปปินส์⁵⁹ คือ Anti-Money Laundering Act of 2001 ซึ่งมีจุดประสงค์ในการป้องกันและ ปราบปรามการฟอกเงินในกิจการที่ผิดกฎหมายทุกชนิดและป้องกันมิให้สถาบันการเงินใน

⁵⁸ IBA Anti-Money Laundering Forum, The Lawyer’s Guide to Legislation and Compliance [online], 19 January 2013, Available from : <http://www.anti-moneylaundering.org/asiapacific/Singapore.aspx>

⁵⁹ วีระพงษ์ บุญโญภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็น องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปราม การฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน”, หน้า 50-54.

ฟิลิปปินส์ถูกใช้เป็นแหล่งฟอกเงิน แต่จุดประสงค์ที่สำคัญคือ การไม่ให้ประเทศฟิลิปปินส์ตกเป็นแหล่งสวรรค์ของการฟอกเงินในภูมิภาคนี้ ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลฟิลิปปินส์จึงได้เร่งออกกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอย่างเร่งด่วน โดยไม่ได้มีการพิจารณาที่ระมัดระวังมากนัก

แนวคิดในการร่างกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฉบับนี้มีดังต่อไปนี้⁶⁰

- (1) การแสดงเจตจำนงของประเทศฟิลิปปินส์ในการปราบปรามการฟอกเงินอย่างจริงจัง
- (2) การกำหนดฐานความผิดในการกระทำการฟอกเงิน
- (3) การกำหนดภาระหน้าที่ในการรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยว่าจะเป็นการฟอกเงินเสนอแก่รัฐ
- (4) การกำหนดให้มีการคุ้มครองผู้ที่รายงานข้อมูลความลับของลูกค้าของสถาบันการเงินเพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีฟอกเงิน โดยสุจริต
- (5) การกำหนดมาตรการบังคับทางแพ่งกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน
- (6) การก่อตั้งหน่วยงาน FIU: Financial Intelligence Unit
- (7) การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ผิดกฎหมาย ทั้งที่อยู่ภายในสถาบันการเงินและนอกสถาบันการเงิน
- (8) การกำหนดความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงิน

ฐานความผิดที่สามารถบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้เป็นไปตาม Section 3(I) Unlawful Activities ได้แก่

- (1) ความผิดเกี่ยวกับการลักพาตัว
- (2) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดภายใต้ The Dangerous Drugs Act 1972
- (3) ความผิดเกี่ยวกับการรับสินบน ภายใต้ The Anti-Grafted and Corrupted Practice Act
- (4) ความผิดเกี่ยวกับการเรียกค่าไถ่
- (5) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญาฟิลิปปินส์

⁶⁰ Juan De Zuniga Jr., Reform on Money Laundering in Philippines. A PowerPoint Presentation.

- (6) ความผิดเกี่ยวกับการพนัน
- (7) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นโจรสลัด
- (8) ความผิดเกี่ยวกับ Qualified Theft
- (9) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน (Swindling)
- (10) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนของผิดกฎหมาย (Smuggling)
- (11) ความผิดเกี่ยวกับการทุจริตภายใต้ Electric Commerce Act of 2000
- (12) ความผิดเกี่ยวกับสลัดอากาศ การวางเพลิง การฆาตกรรม ตามประมวลกฎหมายอาญา
ที่อาจเกี่ยวข้องกับการกระบวนกรก่อการร้าย
- (13) การทุจริตเกี่ยวกับหลักทรัพย์ ภายใต้ Security Regulation Code of 2000
- (14) ความผิดรุนแรงที่มีบทลงโทษตามกฎหมายต่างประเทศ

การที่ประเทศฟิลิปปินส์ได้รับบทเรียนจากการทุจริตและการฟอกเงินของผู้นำประเทศจึงนับได้ว่าความผิดเกี่ยวกับการรับสินบน (Anti-Graft Policy) มีความสำคัญมากที่สุด

สำหรับองค์ประกอบความผิดในการฟอกเงินเป็นไปตามมาตรา 4 ของกฎหมายฉบับนี้ที่บัญญัติให้ผู้กระทำความผิดดังต่อไปนี้มีความผิดฐานฟอกเงิน

- (a) บุคคลใดโดยรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นการฟอกเงินหรือทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจาก การฟอกเงิน ได้กระทำการ หรือ พยายามกระทำการแปลงสภาพทรัพย์สินนั้น
- (b) บุคคลใดโดยรู้ว่าการกระทำนั้นเป็นการฟอกเงินหรือทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำฟอกเงิน ได้เข้าช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกในการกระทำตามข้อ (a) นั้น
- (c) บุคคลใด กระทำการปกปิด ซ่อนเร้น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำฟอกเงินและไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตาม The Anti-Money Laundering Council (AMLC)

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศฟิลิปปินส์เป็นไปตามแนวทางของ Financial Action Task Force (FATF) เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ มีการกำหนดความผิดมูลฐานซึ่งส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาของฟิลิปปินส์ และอาชญากรรมทางการเงิน แต่ฐานความผิดหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินที่ได้จากการก่อการร้ายข้ามชาติ คือ ความผิดเกี่ยวกับสลัดอากาศ เพราะเงินที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการก่อการร้าย

ดังกล่าวถือเป็นการฟอกเงิน สำหรับส่วนที่เกี่ยวกับองค์กรข้ามชาติโดยเฉพาะ ยังไม่ปรากฏในกฎหมายฉบับนี้ การที่ขอร่างกฎหมายอย่างเร่งด่วนดังกล่าวแล้วเพื่อให้ทันต่อการบังคับใช้อาจทำให้กฎหมายมีข้อบกพร่องบางประการ แต่คาดว่าจะมีการแก้ไขปรับปรุงในเวลาต่อมา

3.3.7 ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซียมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน⁶¹ ดังนี้คือ

1) Anti-Money Laundering Act 2001

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้มากกว่า 100 ฐานความผิด (ตาม Second Schedule) เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา, ความผิดตามกฎหมายยาเสพติด, ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับระเบิด, ความผิดตามกฎหมายอาวุธปืน, ความผิดตามกฎหมายอุตสาหกรรม, ความผิดตามกฎหมายประกันภัย, ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการลักพาตัว, ความผิดตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชัน, ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับธนาคารและสถาบันการเงิน, ความผิดตามกฎหมายการพนัน, ความผิดตามกฎหมายเด็ก, ความผิดตามกฎหมายบริษัท, ความผิดตามกฎหมายลิขสิทธิ์, ความผิดตามกฎหมายวัตถุระเบิดและอาวุธ, ความผิดตามกฎหมายศุลกากร, ความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงินตรา, ความผิดตามกฎหมายความปลอดภัยในโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีบทลงโทษที่รุนแรงและส่วนที่สนับสนุนอำนาจการทำงานของเจ้าหน้าที่เพื่อปราบปรามการฟอกเงินอย่างกว้างขวาง ได้แก่ การให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปค้นหรือจับกุมในที่เกิดเหตุได้โดยไม่ต้องอาศัยหมายค้น เจ้าหน้าที่สามารถทำลายประตูของที่รโหฐานเพื่อเข้าไปค้นหาพยานหลักฐานในการดำเนินคดีได้ถ้าจำเป็น การที่กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างกว้างขวางประกอบกับมาตรการบังคับที่รุนแรง ทำให้ส่งผล

⁶¹ วีระพงษ์ บุญโยภาส และคณะ, “การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึดอายัดและริบทรัพย์สิน”, หน้า 44-50.

กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก แต่ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามการฟอกเงินของประเทศมาเลเซียนั่นเอง

2) Anti-Money Laundering Bill 2001

กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายที่ใช้ปราบปรามการฟอกเงินในประเทศมาเลเซีย รวมทั้งสถาบันการเงินนอกระบบที่อยู่ในบังคับของ Labuan Offshore Financial Services Authority (LOFSA) และได้กำหนดฐานความผิดในการฟอกเงินไว้กว่า 119 ฐานความผิด นอกจากนี้กฎหมายดังกล่าวยังได้ก่อตั้งหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่รับรายงานธุรกรรมทางการเงินหรือข้อมูลเกี่ยวกับการฟอกเงินที่เรียกว่า Financial Intelligence Unit (FIU) อีกทั้งยังให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนความผิดฐานฟอกเงินเป็นอย่างมาก โดยสามารถค้นหรือเข้าไปแสวงหาพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินคดีได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น

ตามมาตรา 3 ของกฎหมายฉบับนี้

“Unlawful activity” หมายถึง กิจกรรมใดๆที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมกับการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดฐานฟอกเงิน

“Serious offence” หมายถึง

- (a) การกระทำใด ๆ ที่อยู่ภายใต้การกำหนดของ Second Schedule
- (b) การพยายามกระทำความผิดเหล่านั้น หรือ
- (c) การช่วยเหลือผู้กระทำความผิด

“Money laundering” หมายถึง การกระทำความผิดดังต่อไปนี้

- (a) การจัดหาโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อให้มีการทำธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิด
- (b) การจัดหา การโอน การรับ การแปลงสภาพ การแลกเปลี่ยน การทำลาย การใช้ การเอาออกไปนอกหรือการนำเข้ามาในประเทศซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด

และองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน เป็นไปตามมาตรา 4 คือ

- (1) บุคคลใด

(a) มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิด

(b) ให้ความช่วยเหลือในประการอื่นๆ

(2) บุคคลที่กระทำความผิดตามข้อ (1) และเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด Serious Offence ตามบัญชีท้ายกฎหมายฉบับนี้

สำหรับหน่วยงาน Labuan Offshore Financial Services Authority (LOFSA) เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลการทำงานของสถาบันการเงินนอกระบบซึ่งมีเครือข่ายอยู่ทั่วโลกโดยกำหนดนโยบายควบคุมการดำเนินงานในสถาบันการเงินและมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นธุรกิจสถาบันการเงินที่จะเกิดขึ้นใหม่และเป็นหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนด้วย

กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศมาเลเซียนั้นได้กำหนดความผิดมูลฐานไว้อย่างมากมาย รวมทั้งกำหนดแนวทางการสืบสวนสอบสวนและดำเนินคดีเกี่ยวกับการฟอกเงินไว้อย่างละเอียด มีบทลงโทษสำหรับการฝ่าฝืนที่รุนแรง สามารถนำไปเป็นแนวทางยกร่างกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศอื่นได้เป็นอย่างดี

ความผิดมูลฐานภายใต้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของแต่ละประเทศย่อมมีความแตกต่างกันตามสภาพของระบบกฎหมายและสภาพสังคม แต่ส่วนใหญ่แล้วจะกำหนดความผิดมูลฐานไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นความผิดที่มีความร้ายแรง ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ เพื่อให้สามารถบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

เมื่อพิจารณาการกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศต่างๆดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสามารถแบ่งลักษณะของการกำหนดความผิดมูลฐานได้เป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทแรก ระบุฐานความผิดไว้ค่อนข้างชัดเจนและระบุไว้เป็นจำนวนมากหลายฐานความผิด ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์

ประเภทที่สอง ไม่ระบุฐานความผิดแยกออกอย่างชัดเจน แต่กำหนดลักษณะที่จะเป็นความผิดมูลฐานไว้กว้างๆ ทำให้ครอบคลุมความผิดได้หลายประเภท ได้แก่ ออสเตรเลีย อังกฤษ

ความผิดมูลฐานของประเทศไทยนั้น มีลักษณะกำหนดประเภทความผิดอย่างชัดเจนแต่มีฐานความผิดน้อยกว่าประเทศอื่นๆ ยังมีความผิดอีกหลายประเภทที่เป็นปัญหาสำคัญและส่งผลกระทบต่อประเทศอย่างมหาศาล จึงสมควรที่จะพิจารณาให้ความผิดเหล่านั้นเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 ซึ่งในปัจจุบันความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราที่ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของความผิดมูลฐานโดยยกร่างขึ้นมาใหม่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและประกาศใช้เมื่อไม่นานมานี้

3.4 การกำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542

ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในส่วนของความผิดมูลฐานนั้น

มาตรา 3 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (10) (11) (12) (13) (14) (15) (16) (17) (18) (19) (20) และ (21) ของบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

“...(12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์และตั๋วตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า...”

มาตรา 4 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551

“ความผิดมูลฐานตามวรรคหนึ่ง ให้หมายความรวมถึงการกระทำความผิดอาญานอกราชอาณาจักรซึ่งหากการกระทำความผิดนั้นได้กระทำลงในราชอาณาจักรจะเป็นความผิดมูลฐานด้วย”

3.4.1 เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือแปลงเงินตราเป็นความผิดมูลฐาน

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 ตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัตินั้นได้บัญญัติไว้ว่า

“... โดยที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ไม่ได้กำหนดให้การกระทำความผิดอาญาร้ายแรงบางฐานความผิดเป็นความผิดมูลฐาน ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดสามารถนำเงินและทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดมาใช้สนับสนุนการกระทำความผิดอาญาได้อีก จึงเห็นควรกำหนดความผิดมูลฐานเพิ่มเติมและกำหนดกรอบของความผิดมูลฐานให้ชัดเจน เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน นอกจากนี้ ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่จะกำหนดนโยบายในการประเมินความเสี่ยงเกี่ยวกับการฟอกเงินและเสนอแนะแนวทางเพื่อป้องกันความเสี่ยง กำหนดเรื่องมาตรการคุ้มครองพยาน เรื่องตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษที่จะได้รับเงินเพิ่มตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และให้กรมสอบสวนคดีพิเศษสนับสนุนการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดหรือการดำเนินการกับทรัพย์สินเกี่ยวกับการกระทำความผิด รวมทั้งกำหนดให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบปรับ ทั้งนี้ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานสากล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

ช่วงที่มีการยกร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556 นั้น บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ...⁶² ได้กล่าวถึงเหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังต่อไปนี้

⁶² บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 142 วรรคห้า) ของคณะกรรมการกฤษฎีกา

“สืบเนื่องจากคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Financial Action Task Force on Money laundering : FATF) กำหนดรายชื่อให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีข้อบกพร่องเชิงยุทธศาสตร์ในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย เนื่องจากประเทศไทยยังขาดกฎหมายที่เป็นมาตรฐานสากลด้านการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและต่อต้านการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย ซึ่งการกำหนดรายชื่อประเทศไทยดังกล่าว จะส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงิน ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ในการทำธุรกรรมทางการเงินระหว่างประเทศ และอาจเกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในภาพรวม จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล โดยพิจารณาจากข้อสังเกตของผู้ประเมินหรือ (FATF) ซึ่งได้ประเมินในปี พ.ศ. 2550 เป็นหลัก นอกจากนี้ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินและสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมีประสิทธิภาพมากขึ้น”

และได้กล่าวถึงสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ ในส่วนของความผิดมูลฐาน (ร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา 3 และ ร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา 4) ไว้ว่า

“จากผลการประเมินของ FATF ในปี พ.ศ. 2550 ผู้ประเมินระบุว่าประเทศไทยมีข้อบกพร่องด้านกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับข้อแนะนำที่ 1 (ตรงกับข้อแนะนำที่ 3 ปี 2555) ซึ่งกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินเป็นความผิดอาญาร้ายแรง และกำหนดให้ความผิดอาญาประเภทร้ายแรงที่มีโทษจำคุกอย่างน้อยมากกว่า 6 เดือนเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน และขยายผลไปถึงการกระทำความผิดมูลฐานที่กระทำนอกประเทศด้วย ดังนี้

(1) ความผิดมูลฐานไม่ครอบคลุมความผิดที่ร้ายแรงทั้งหมดและไม่ครอบคลุมความผิด 14 ประเภท จาก 20 ประเภทที่ FATF กำหนดไว้ (ความผิดมูลฐานที่ FATF กำหนดไว้ครอบคลุมความผิดทั้งสิ้น 20 ประเภท (designated categories of offences) ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับการเข้าร่วมองค์กรอาชญากรรม ความผิดฐานก่อการร้ายรวมทั้งความผิดฐานการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย การค้ามนุษย์และการลักลอบเข้าเมือง ความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณีหญิงและเด็ก ความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ความผิดเกี่ยวกับการค้าอาวุธ

ความผิดเกี่ยวกับการค้าของโจรและสินค้าอื่น ความผิดเกี่ยวกับการคอร์รัปชันและการรับสินบน ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกง ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเงินตรา ความผิดเกี่ยวกับการปลอม และละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า ความผิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงและการทำร้ายร่างกายจนทำให้เกิดอันตรายสาหัส ความผิดเกี่ยวกับการลักพาตัว การกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายและการจับตัวประกัน ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบนำเข้าสินค้า ความผิดเกี่ยวกับการขกขอกทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเอกสาร ความผิดเกี่ยวกับโจรสลัด ความผิดฐานลักลอบค้าอาวุธสงคราม และความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งในปี 2555 ได้เพิ่มอาชญากรรมเกี่ยวกับภาษี (tax crimes) (เกี่ยวกับภาษีโดยตรงและทางอ้อม))

ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีเพียง 11 มูลฐาน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มประเภทความผิดมูลฐานที่ FATF กำหนดไว้ครอบคลุมความผิดทั้งสิ้น 20 ประเภท โดยเพิ่มความผิดมูลฐานอีก 12 ความผิดมูลฐาน ในบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” ของมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (ร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา 3) คือ

1. ความผิดเกี่ยวกับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกอั้งยี่หรือเป็นพรรคพวกช่องโจรหรือการเข้าร่วมกับองค์กรอาชญากรรม
2. ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจรอันมีลักษณะเป็นการค้า
3. ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา
4. ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า
5. ความผิดเกี่ยวกับการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบเฉพาะที่มีลักษณะที่เป็นการค้า
6. ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนทำให้เกิดอันตรายสาหัส เฉพาะที่เกี่ยวกับการจัดหาผู้กระทำความผิด หรือการจ้างหรือการรับจ้างกระทำความผิดดังกล่าวอันมีลักษณะเป็นปกติธุระ
7. ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นเฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับผลประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

8. ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ ว่างราวทรัพย์ กรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์
9. ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทาง
10. ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นโจรสลัด
11. ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดอันไม่เป็นกรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ และ
12. ความผิดเกี่ยวกับอาวุธหรือเครื่องมืออุปกรณ์ของอาวุธที่ใช้หรืออาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงคราม

อนึ่ง เพื่อป้องกันมิให้การกระทำความผิดที่มีลักษณะไม่ร้ายแรง เช่น การลักลอบเก็บของป่าของชาวบ้าน เป็นต้น เป็นความผิดมูลฐานด้วย จึงได้กำหนดลักษณะของความผิดมูลฐานบางความผิดมูลฐานว่าจะต้องมีลักษณะที่มีหรืออาจมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจการคลังของประเทศ เป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม หรือมีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน ทั้งนี้ ให้กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดในกฎกระทรวง (ร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา 4 เพิ่มวรรคสามของบทนิยามคำว่า “ความผิดมูลฐาน” แต่ภายหลังถูกตัดออกไป เนื่องจากการกำหนดเงื่อนไขในร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา 4 วรรคสามเป็นการเพิ่มองค์ประกอบความผิดมูลฐานทำให้เกิดผลคือ ก) เพิ่มภาระพิสูจน์ของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐขึ้นอีก กล่าวคือ เมื่อเป็นความผิดมูลฐานตามร่างพระราชบัญญัติฯ แล้วต้องพิสูจน์เพิ่มอีกว่าเข้าองค์ประกอบความผิดตามร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา 4 วรรคสามด้วย จึงอาจมีผลกระทบต่อการบังคับใช้กฎหมาย และ ข) การบัญญัติตอนท้ายว่า “ทั้งนี้ ให้กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดในกฎกระทรวง” เป็นการเพิ่มอำนาจของฝ่ายบริหารในการกำหนดรายละเอียดความผิดของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ อันเป็นกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ซึ่งบัญญัติคุ้มครองการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะ

กระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ ฉะนั้นจึงควรบัญญัติให้ชัดเจนในพระราชบัญญัติ มิใช่กฎกระทรวง⁶³)

(2) ความผิดมูลฐานยังไม่ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดมูลฐานที่ได้กระทำลงในต่างประเทศ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเพิ่มความในวรรคสองของบทนิยาม คำว่า “ความผิดมูลฐาน” ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (ร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา ๔) ให้หมายความรวมถึงการกระทำความผิดอาญาออกราชอาณาจักรซึ่งหากการกระทำความผิดนั้นได้กระทำลงในราชอาณาจักรจะเป็นความผิดมูลฐานด้วย เพื่อให้เป็นไปตามข้อแนะนำที่ 1 ของมาตรฐานสากล (ตรงกับข้อแนะนำที่ 3 ปี 2555) ที่กำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์ในการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ ในกรณีที่มีผู้กระทำความผิดอาญาในต่างประเทศและถูกตั้งข้อหาหนึ่งซึ่งไม่ใช่ความผิดมูลฐานของประเทศไทย แล้วนำทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดเข้ามาในประเทศไทย ในกรณีนี้ หากพิจารณาแล้วเห็นว่าการกระทำความผิดดังกล่าวหากได้กระทำในประเทศไทยย่อมเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ ก็ให้ถือว่า การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ ด้วย ซึ่งจะมีผลทำให้ประเทศไทยสามารถใช้มาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินฯ กับทรัพย์สินดังกล่าวได้”

จะเห็นได้ว่าความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดหนึ่งที่ถูกเพิ่มให้เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นี้ด้วยสาเหตุสำคัญมี 2 ประการคือ

ประการแรก การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ (ประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501) กับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด เพราะมาตรการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดโดยตรง ไม่สามารถบังคับกับเงิน

⁶³ รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... (ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2551 ข้อ 136) ของคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา

หรือทรัพย์สินที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแล้วได้ อีกทั้งกระบวนการพิจารณาที่ดีที่ให้อัยการฟ้อง ความผิดของจำเลยโดยปราศจากข้อสงสัย หรือหลักปฏิบัติทางกฎหมายบางประการอาจส่งผลให้ จำเลยไม่ต้องรับโทษ ทำให้มาตรการริบทรัพย์สินที่เป็นการตัดมูลเหตุจูงใจของผู้กระทำความผิด ประเภทนี้ไม่สามารถบังคับใช้ได้ผล ส่งผลให้เกิดความกระทบกระเทือนตามมาอย่างมากมายทั้ง ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงดังที่ได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 และอาชญากรยังสามารถ นำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดไปหมุนเวียนเป็นทุนขยายเครือข่ายอาชญากรรม หรือก่ออาชญากรรมอื่นเป็นวงจรไม่มีที่สิ้นสุด

ประการที่สอง เป็นการเพิ่มความผิดมูลฐานให้สอดคล้องกับข้อแนะนำ 40+9 ประการของ FATF ที่เป็นมาตรฐานสากลในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และต่อต้านการสนับสนุน ทางการเงินแก่การก่อการร้าย และการแพร่ขยายอาวุธ ซึ่งประเภทของความผิดที่กำหนดไว้ (Designated categories of offences) มีความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเงินตรา (counterfeiting currency) เป็นหนึ่งในนั้น แสดงให้เห็นว่าความผิดนี้เป็นความผิดสำคัญที่นานาอารยประเทศควร ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการฟอกเงินจากความผิดดังกล่าว เมื่อประเทศไทยกำหนด ความผิดนี้เป็นความผิดมูลฐาน โอกาสที่จะได้รับความร่วมมือจากต่างประเทศและในระดับระหว่าง ประเทศจึงมีสูงมาก

ด้วยเหตุผลดังกล่าว แนวความคิดที่จะกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลง เงินตราเป็นความผิดมูลฐานจึงเกิดขึ้น โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการกำหนด ความผิดมูลฐานของประเทศไทย

3.4.2 ความสอดคล้องของหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐานกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือแปลงเงินตรา

การกำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญา อันมีลักษณะเป็นการค้ามีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐาน 4 ลักษณะ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ

- (1) ความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินงานในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม

ลักษณะของการประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราจากเดิมกระทำโดยลำพังหรือร่วมกันทำเพียงไม่กี่คนเพราะความโลภและเกียจคร้านการทำงาน ก็เริ่มพัฒนาเป็นเครือข่าย ขบวนการทำเป็นการค้า จนกระทั่งกลายเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ มีการระดมสมาชิกช่วยกันหาสกุลเงินของประเทศต่างๆไปเป็นแบบให้ทำการปลอมหรือแปลงได้แบบเนียนวัสดุที่ใช้ถึงแม้จะหายากก็ช่วยกันหามาจนได้ มีการประสานงานกันอย่างสมบูรณ์ แบ่งหน้าที่อย่างเป็นระบบ ทำให้เกิดผลกระทบต่อประเทศที่ใช้สกุลเงินที่มีการปลอมแปลงนั้นมหาศาล ถึงจะถูกจับได้ก็เป็นแค่สมาชิกส่วนหนึ่งของกลางต่างๆที่ถูกยึดไปก็ไม่ทำให้องค์กรสั่นคลอน มีสมาชิกคนอื่นขึ้นมาทำแทนตลอดเวลา ในประเทศไทยก็เห็นได้จากเหตุการณ์ที่มีเงินปลอมออกมาระบาดในหลายๆส่วนของจังหวัด จับได้ในจังหวัดหนึ่งก็ไปโผล่อีกที่จังหวัดหนึ่ง ปรากฏว่าได้ยาก ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราจึงเป็นความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินงานในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมประเภทหนึ่งที่สามารถกำหนดเป็นความผิดมูลฐานได้ เมื่อสมาชิกแต่ละคนต่างก็หวังผลประโยชน์ร่วมกันคือรายได้จากการกระทำความคิด การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่จัดการกับทรัพย์สินซึ่งเป็นน้ำหล่อเลี้ยงขององค์กรจึงเป็นมาตรการที่สามารถสกัดกั้นการปลอมหรือการแปลงเงินตราอย่างได้ผล

(2) ความผิดที่ลักษณะของการประกอบอาชญากรรมได้รับผลตอบแทนสูง

ความผิดเกี่ยวกับเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็นการค้าเป็นอาชญากรรมเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง ที่สร้างรายได้ให้แก่ผู้กระทำความผิดเป็นจำนวนมาก แม้นำเงินปลอมไปแลกได้เงินจริงมาน้อยกว่าเงินที่ตนทำขึ้นแต่ก็เป็นเงินจำนวนมากพอที่จะนำไปเป็นต้นทุนประกอบอาชญากรรมขึ้นอีกหรือประกอบอาชญากรรมอื่น อีกทั้งสามารถนำเงินไปติดสินบนเจ้าพนักงานเพื่อให้รอดพ้นจากการจับกุม ถึงแม้จะถูกจับกุมและได้รับการลงโทษ ก็ยังมีทรัพย์สินสกรปรกหลายอย่างที่มีการแปลงสภาพแล้วกฎหมายไม่สามารถจัดการได้ ซึ่งเลี้ยงครอบครัวหรือตนเองเมื่อพ้นโทษแล้วได้อย่างสบาย หรือบางคนก็พ้นโทษแล้วก็อาจหันกลับไปกระทำผิดอีก เพราะงานง่าย เงินเยอะ เห็นได้จากคดีที่เกิดขึ้น ผู้ถูกจับกุมส่วนใหญ่มักเป็นผู้กระทำความผิดมาแล้ว ทำให้เกิดเป็นวงจรอาชญากรรมที่ยากต่อการจับกุมและปราบปราม ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราจึงเป็นความผิดที่มีลักษณะของการประกอบ

อาชญากรรมได้รับผลตอบแทนสูงประเภทหนึ่ง ซึ่งสามารถกำหนดเป็นความผิดมูลฐานได้ การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะเป็นการตัดโอกาสไม่ให้ผู้ที่กระทำความผิดได้ใช้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบนั้นและไม่สามารถนำไปขยายการประกอบอาชญากรรมหรือก่ออาชญากรรมอื่นอีก ที่สำคัญคือเป็นการตัดแรงจูงใจที่จะกระทำความผิดเพราะไม่มีประโยชน์อันใดเลยที่จะกระทำความผิดแล้วไม่ได้ใช้เงินนั้น

(3) ความผิดที่เป็นการกระทำสลับซับซ้อน ยกแก่การปราบปราม

ในปัจจุบันการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราที่ทำการค้ามีลักษณะซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีการทำงานเป็นระบบ มีเครือข่ายเชื่อมโยงครอบคลุมหลายพื้นที่ และด้วยเทคโนโลยีที่มีการพัฒนามากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทำให้มีการปลอมหรือการแปลงเงินตราได้แบบเนียนแทบจะแยกจากของจริงไม่ออกถ้าไม่ได้สังเกต กว่าเจ้าหน้าที่และประชาชนจะรู้ตัว เงินปลอมก็แพร่กระจายไปเกือบทุกพื้นที่แล้ว การปราบปรามจึงเป็นไปได้ยาก อีกทั้งด้วยระบบกระบวนการพิจารณาคดีที่ให้โจทก์พิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยปราศจากข้อสงสัย อาจทำให้จำเลยหลุดพ้นจากคดี ทั้งที่จำเลยได้เงินหรือทรัพย์สินมาจำนวนมากอย่างผิดปกติ เพราะไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอ ประชาชนที่กระทำความผิดชะงัดโดยใช้เงินนั้นทั้งที่รู้ว่าเป็นเงินปลอมก็ไม่ให้ความร่วมมือ กลัวเป็นผู้สมรู้ร่วมคิดไปด้วย ทำให้นำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ยาก มีความล่าช้า หรือถึงแม้ผู้กระทำได้รับโทษ โทษตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งดำเนินการกับทรัพย์สินก็เบาเกินไปเมื่อเทียบกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่เกรงกลัวและกลับมากระทำความผิดอยู่เรื่อยไป ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราจึงเป็นความผิดที่มีการกระทำสลับซับซ้อน ยกแก่การปราบปรามประเภทหนึ่ง ซึ่งสามารถกำหนดเป็นความผิดมูลฐานได้ การนำมาตราการต่างๆตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้กับความผิดนี้จะทำให้สามารถติดตามร่องรอยของการกระทำความผิดได้ และถึงแม้ผู้กระทำความผิดจะไม่ได้รับการลงโทษฐานปลอมหรือแปลงเงินตรา ก็สามารถดำเนินการกับทรัพย์สินที่ผู้กระทำไม่สามารถอธิบายถึงแหล่งที่มาได้ เป็นการผลักภาระการพิสูจน์ให้จำเลยนั่นเอง

(4) ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ

โดยปกติแล้ว เพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย รัฐบาลและธนาคารแห่งประเทศไทยจะดำเนินการตามนโยบายการคลังและนโยบายการเงินเพื่อวางแผนปรับภาวะการเงินของรัฐบาลให้เหมาะสม และกำหนดทิศทางการเงินให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เศรษฐกิจจะได้เจริญเติบโต แต่เงินปลอมหรือเงินแปลงนั้นเป็นเงินนอกระบบที่อยู่นอกเหนือการคาดเดาของรัฐ ทำให้ระบบการเงินปั่นป่วนเพราะเงินเหล่านี้ไม่ได้เกิดจากผลิตผลทางการผลิตที่แท้จริง ถ้าไม่สามารถแก้ไขได้ทันทั่วที่จะส่งผลให้ระบบการเงินของประเทศถูกทำลาย ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราจึงเป็นความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง ซึ่งสามารถกำหนดเป็นความผิดมูลฐานได้ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะช่วยหยุดยั้งการกระทำผิดที่บั่นทอนความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจของรัฐ โดยบังคับกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายที่มีอยู่ทั้งหมด ไม่ว่าจะอยู่กับใครหรืออยู่ในรูปลักษณะไหน เป็นการตัดวงจรอาชญากรรมและทำให้ไม่กล้าที่จะทำความผิดอีกต่อไป

ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็นการซ้ำ เป็นความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินงานในลักษณะองค์การอาชญากรรมที่ได้รับผลตอบแทนสูง มีการกระทำลับซับซ้อน ยากแก่การปราบปราม และเป็นภัยต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ จึงมีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดเป็นความผิดมูลฐานเพื่อบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

เมื่อมีทั้งเหตุผลภายในและเหตุผลภายนอกประเทศประกอบกัน อีกทั้งมีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐานของประเทศไทย ในที่สุดจึงมีการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 เพื่อนำมาตรการตามกฎหมายนี้มาใช้บังคับอย่างทันทั่วทั้งที่

อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับความผิดมูลฐานการปลอมหรือการแปลงเงินตราฯ ยังไม่มีแนวปฏิบัติ อาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนบางประการ จึงสมควรวิเคราะห์ความเหมาะสมว่าควรบังคับใช้มากน้อยเพียงใด มีปัญหาและอุปสรรคหรือไม่ เพื่อหาแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวให้กฎหมายมีประสิทธิภาพสูงสุด

บทที่ 4

วิเคราะห์การบังคับใช้ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตาม กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย

ในบทนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ความสัมพันธ์ของกฎหมายที่มีอยู่แต่เดิมกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่อาจเกิดขึ้นจากการกำหนด “ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็นการค้า” เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายดังกล่าว

4.1 วิเคราะห์ผลที่ได้รับจากการกำหนดความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือแปลงเงินตราเป็นความผิดมูลฐาน

การนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาใช้บังคับกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็นการค้าโดยกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานนั้น ย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสียซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในหลายๆด้าน สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

4.1.1 ผลดี

1. การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดที่กระทำในลักษณะขององค์กรอาชญากรรม และเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมประเภทนี้ต้องทำลายเงินได้จากการประกอบอาชญากรรม กฎหมายที่บังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็คือ กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการปลอมหรือการแปลงเงินตราอันมีลักษณะเป็นการค้าไปเปลี่ยนแปลงสภาพทรัพย์สินนอกจากจะมีความผิดฐานฟอกเงินแล้ว เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวยังคงตกเป็นของแผ่นดิน อัน

เนื่องมาจากมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งที่ใช้จัดการกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิด ส่งผลให้แรงจูงใจของอาชญากรในการประกอบอาชญากรรมหมดสิ้นไป ไม่สามารถ ประกอบอาชญากรรมได้อย่างต่อเนื่อง เพราะขาดเงินทุนหมุนเวียนที่จะนำไปใช้กระทำความผิด ดิด สิบบนเจ้าหน้าที่ หรือบริหารเครือข่ายอาชญากรรม เป็นการตัดวงจรการกระทำความผิด ทำให้อาชญากรรมลดจำนวนลง ความเสียหายจากการปลอมหรือการแปลงเงินตราจึงเบาบางลงตามไป ด้วย ประชาชนก็จะมีความเชื่อมั่นในเงินตราขึ้น ส่งผลให้การค้าขายเป็นไปอย่างราบรื่น เศรษฐกิจ เจริญเติบโต จึงอาจกล่าวได้ว่ากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเสริมการบังคับใช้ กฎหมายกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาในกรณีที่บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญา ไม่สามารถดำเนินการกับทรัพย์สินนั้นๆ ได้ ซึ่งการดำเนินคดีก็เป็นที่ไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว เพราะการใช้มาตรการทางแพ่งดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเป็นการผลั กภาระการพิสูจน์ไปยังผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์สิน ผู้มีส่วนได้เสีย หรือผู้รับประโยชน์ในทรัพย์สินนั้นว่า ได้เงินหรือทรัพย์สินมาอย่างไร ซึ่งต่างจากการพิสูจน์ความผิดในทางอาญาที่กำหนดให้ภาระการ พิสูจน์ตกแก่โจทก์อันส่งผลให้การดำเนินคดีเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพและดำเนินไปอย่างมั่นคง

โดยปกติการปลอมหรือการแปลงเงินตราจะก่อให้เกิดเงินนอกระบบที่ไหลเข้ามาสู่ระบบ เศรษฐกิจ ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ มีปัญหาหากพออยู่แล้ว เมื่อผู้กระทำความผิดเหล่านี้นำเงินที่ได้จาก การค้าเงินปลอมไปหมุนเวียนเปลี่ยนสภาพเป็นเงินที่ชอบด้วยกฎหมายหรือที่เรียกว่าการฟอกเงินก็ จะยังมีผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับข้อมูลทางเศรษฐกิจของประเทศมากยิ่งขึ้นไปอีก เป็นตัว แปรสำคัญที่กระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการ ฟอกเงินกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา นอกจากจะทำให้การปราบปรามการ กระทำความผิดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว เงินนอกระบบและเงินสกปรกทั้งหลายก็จะหมด สิ้นไปเช่นกัน เมื่อปริมาณเงินมีความสมดุลกับผลิตผลทางการผลิตที่เกิดขึ้น ก็จะทำให้การกำหนด นโยบาย การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ระบบเศรษฐกิจเกิดความมั่นคง และทำให้นานอารยประเทศเกิดความเชื่อมั่นต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย

3. ประเทศไทยจะมีภาพลักษณ์ที่ดีและเป็นที่ยอมรับของนานาชาติ

การกำหนดให้ความคิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็นการค้าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จะทำให้การกระทำความผิดลดน้อยลง อันเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน ทำให้ปลอดจากความหวาดระแวงและกลัวที่จะยอมรับเงินตราชนิดต่างๆ ของประเทศว่าเป็นเงินตราที่มีมูลค่า ใช้ชำระหนี้ได้อย่างแท้จริง รับไปแล้วไม่ขาดทุน และสามารถนำไปใช้ชำระหนี้ต่อไปได้ ส่งผลให้ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาคมโลกเพราะแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีการปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวอย่างจริงจัง นักลงทุนก็กล้าตัดสินใจเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น อันเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในประเทศ นอกจากนี้การปฏิบัติตามข้อแนะนำของ FATF ที่เป็นมาตรฐานสากลในการกำหนดความคิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดมูลฐานจะนำมาซึ่งความร่วมมือและความช่วยเหลือในด้านต่างๆ และทำให้เป็นที่ยอมรับของนานาชาติอีกด้วย

4.1.2 ผลเสีย

1. เป็นการเพิ่มภาระเจ้าหน้าที่และสร้างความหวาดระแวงให้แก่สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพบางประเภทที่กฎหมายกำหนด เพราะปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการปลอมหรือการแปลงเงินตราทำให้มีการตรวจสอบยากและบางครั้งเกิดการสืบสวนผิดพลาดได้

การกำหนดให้ความคิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญามีลักษณะเป็นการค้าเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ย่อมส่งผลให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีรับภาระหนักขึ้นในการตรวจสอบว่าการปลอมหรือการแปลงเงินตราในลักษณะดังกล่าวเข้าข่ายการทำในลักษณะเป็นการค้าเพื่อจะบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 หรือไม่ นอกจากนี้แล้วยังสร้างความหวาดระแวงให้แก่สถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการบางประเภทที่กฎหมายกำหนดว่าในอนาคตอาจจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้ต้องมีการรายงานเมื่อตรวจสอบการทำธุรกรรมพบว่ามีเงินปลอมปะปนอยู่ด้วย นอกจากนี้ที่ตามปกติที่ต้องรายงานธุรกรรมที่ใช้

เงินสดหรือธุรกรรมที่เกี่ยวกับทรัพย์สินเกินกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนด และธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย อันเป็นการเพิ่มภาระหน้าที่และอาจก่อให้เกิดความล่าช้าในการทำธุรกรรมดังกล่าว ซึ่งในปัจจุบันเงินตราปลอมที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ก็ทำให้มีการตรวจสอบยากพอสมควรอยู่แล้ว

2. กระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานบางประการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติรับรองไว้

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินนั้นเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจแก่ผู้บังคับใช้กฎหมายค่อนข้างสูง และอาจก่อให้เกิดการจำกัดสิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนบางประการ ได้แก่

- การจำกัดเสรีภาพในเคหสถาน ตามมาตรา 38(3) ผู้ครอบครองต้องยอมให้พนักงานเจ้าหน้าที่เข้าไปในเคหสถานที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึดหรืออายัดทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานใด เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่า หากเน้นซ้ำกว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นจะถูกยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

- การจำกัดเสรีภาพในการสื่อสาร ตามมาตรา 46 ในกรณีที่มีพยานหลักฐานตามสมควรว่า เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ใดถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถยื่นคำขอต่อศาลแพ่งเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลได้ ซึ่งอาจจะใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์พิเศษ เช่น การดักฟังทางโทรศัพท์

- การจำกัดเสรีภาพในทรัพย์สิน ตามมาตรา 48 ให้คณะกรรมการธุรกรรมหรือเลขาธิการมีอำนาจสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวไม่เกิน 90 วัน หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอนจำหน่าย ยักย้าย ปกปิด หรือซ่อนเร้นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือตามมาตรา 51 ให้อำนาจศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ หากศาลเชื่อว่าเกี่ยวข้องจริงและคำร้องของเจ้าของนั้นฟังไม่ขึ้น หรือตามมาตรา 55 ให้ศาลมีอำนาจยึดหรืออายัดทรัพย์สินชั่วคราว หากมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าอาจมีการโอนจำหน่าย หรือยักย้ายไปเสียซึ่งทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด

- การจำกัดเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม เช่น ตามมาตรา 35 และ 36 ที่มีการขยับยั้งการทำธุรกรรมได้หากมีเหตุอันควรสงสัยและมี

พยานหลักฐานอันสมควร หรือมีพยานหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าธุรกรรมใดเกี่ยวข้องกับหรืออาจเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน

การกระทำดังกล่าวอาจมีผลต่อความรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจที่จะต้องใช้เวลาในการแข่งขัน การตรวจสอบว่าเงินตราใดมีการปลอมแปลงหรือไม่ หรือเข้าข่ายอันควรสงสัย ซึ่งคณะกรรมการธุรกรรมสามารถใช้สิทธิยับยั้งการทำธุรกรรมนั้นได้ จะทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินธุรกิจ

อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ค่อนข้างมากก็เพื่อให้เกิดความสะดวกในการริบเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ การสนับสนุนหรือช่วยเหลือการกระทำ ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหรือความผิดฐานฟอกเงิน ถึงแม้จะส่งผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนแต่ข้อจำกัดดังกล่าวนี้ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพราะตราขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายซึ่งเป็นข้อยกเว้นของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ให้กระทำได้ และเป็นหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมเช่นกัน

เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าการนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาใช้บังคับกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญา อันมีลักษณะเป็นการค้าโดยกำหนดให้เป็นความผิดมูลฐานนั้น ย่อมมีทั้งผลดีและผลเสีย แต่เมื่อชั่งน้ำหนักแล้วผลดีย่อมมีมากกว่า เพราะการนำมาตราการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้บังคับกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้าจะเป็นการขยายขอบเขตของกฎหมายให้สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมการกระทำความผิดได้กว้างมากยิ่งขึ้น เป็นการตัดวงจรการประกอบอาชญากรรมให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไป เนื่องจากไม่สามารถนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดดังกล่าวมาโอนหรือเปลี่ยนสภาพกลับมาใช้เป็นทุนในการกระทำความผิดและใช้บริหารเครือข่ายอาชญากรรมได้อีก ทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศไม่ถูกทำลายด้วยเงินนอกระบบและเงินสกปรกเหล่านั้น อันเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อประเทศและเป็นที่ยอมรับจากนานาอารยประเทศในที่สุด ถึงแม้จะเป็นการเพิ่มภาระเจ้าหน้าที่และสร้างความหวาดระแวงแก่บางหน่วยงานที่อาจจะมีภาระหน้าที่มากขึ้นในอนาคตก็สามารถแก้ไขปัญหาโดยการกำหนดกรอบการทำงานให้ชัดเจนขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ และถึงแม้กระทบ

สิทธิเสรีภาพของประชาชน ไปบ้างแต่ขั้นตอนในการดำเนินการก็สามารถตรวจสอบได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า การนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ จะช่วยป้องกันปัญหาการปลอมหรือการแปลงเงินตราที่จะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ที่จะถึงนี้อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยหลายด้านด้วยกัน ทั้งด้านบวกและด้านลบ รวมทั้งอาชญากรรมซึ่งส่วนใหญ่แล้วน่าจะเกี่ยวข้องกับการปลอมแปลงเงินตราและการฟอกเงิน การนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้กับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

4.1.3 ประเทศไทยกับประชาคมอาเซียน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of South East Asian Nations : ASEAN) จัดตั้งขึ้นตามปฏิญญาอาเซียน (ปฏิญญากรุงเทพฯ) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ซึ่งในปัจจุบันประกอบไปด้วยประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ คือ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย เนการาบรูไน ดารุสซาลาม สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพพม่า และราชอาณาจักรกัมพูชา

วัตถุประสงค์ของการก่อตั้งอาเซียนในเบื้องต้นมุ่งลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองอันเนื่องมาจากภัยคุกคามของคอมมิวนิสต์ รวมไปถึงความต้องการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยพึ่งพาตนเอง แต่ในปัจจุบันกล่าวได้ว่าอาเซียนเป็นองค์กรเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และส่งเสริมสันติภาพในภูมิภาค¹

ความสำเร็จจากการดำเนินงานที่ผ่านมา คือ อาเซียนได้สร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจโดยจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ซึ่งรวมไปถึงการค้าบริการ (ASEAN Framework Agreement on Services : AFAS) และเขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN

¹ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศไทย, (นนทบุรี: ชุมชนมหาวิทยาลัยการเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2555), หน้า 3.

Investment Area : AIA) ทำให้ชาติสมาชิกอาเซียนตระหนักถึงความจำเป็นของบูรณาการทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ประกอบกับการแพร่กระจายของกระแสโลกาภิวัตน์ วิกฤตเศรษฐกิจ การจัดทำข้อตกลง การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในภูมิภาคต่างๆ ชูขนานไปกับกระแสการแข่งขันทางการค้า ทำให้สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียนต้องเร่งเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจโดยการรวมกลุ่มให้เกิดความมั่นคงมากยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียนให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีแนวโน้มจะถ่ายโอนไปสู่กลุ่มเศรษฐกิจใหม่ เช่น จีน อินเดีย และรัสเซีย² และเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองให้แก่อาเซียนในการเจรจาต่อรอง แนวความคิดในการก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community : AC) จึงถือกำเนิดขึ้นมา โดยมีการเร่งรัดเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จในปีพ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) ซึ่งเร็วขึ้นจากกำหนดเดิมที่กำหนดไว้ในปีพ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020)

กฎบัตรอาเซียน หรือ ASEAN Charter ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2008) ได้วางกรอบทางกฎหมายและจัดโครงสร้างองค์การเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน โดยสร้างนิติฐานะ (legal status) ในเวทีระหว่างประเทศให้กับอาเซียน³ เพื่อให้อาเซียนเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีสถานะทางกฎหมาย สามารถลงนามดำเนินการตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ นอกจากนี้ยังกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามพันธกรณีภายใต้กฎบัตรอาเซียน ตลอดจนมีมาตรการลงโทษกรณีไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าว⁴ กฎบัตรอาเซียนจึงเปรียบเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่มีประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการจัดตั้งประชาคมอาเซียนนั่นเอง

ประชาคมอาเซียน (AC) ภายใต้กฎบัตรอาเซียน มีโครงสร้างสำคัญ 3 เสาหลัก คือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : APSC)

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 6-7.

³ กระทรวงพาณิชย์ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, ASEAN Economic Community : AEC ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, (กรุงเทพมหานคร: Color Idea, 2551), หน้า 43.

⁴ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2553), หน้า 28.

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และประชาคมสังคมวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC)⁵

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : APSC) จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอาเซียนดำรงอยู่อย่างสันติสุขโดยการแก้ไขปัญหภายในภูมิภาคด้วยสันติวิธี และยึดมั่นในหลักความมั่นคงรอบด้าน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) มีวัตถุประสงค์ตามวิสัยทัศน์อาเซียนที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆได้

ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่ร่วมกันในสังคมที่เอื้ออาทร โดยเน้นการส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่างๆ⁶ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในกลุ่มประเทศสมาชิกให้อยู่ดีกินดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ความพยายามในการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนหรือ AEC นับว่ามีความคืบหน้าและประสบความสำเร็จมากที่สุด โดย AEC ได้สะท้อนให้เห็นบูรณาการทางเศรษฐกิจที่ลึกซึ้งกว่าเขตการค้าเสรีอาเซียนซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ⁷ ดังนี้

1. การเป็นตลาดเดียวและฐานการผลิตร่วมกัน โดยให้มีการเคลื่อนย้ายสินค้า การบริการ การลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี และมีการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น
2. การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน ซึ่งจะให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายอื่นๆที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ เช่น กรอบนโยบายการ

⁵ชาติชาย เชษฐสุมน, ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) : ผลกระทบต่อกฎหมายไทย (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555), หน้า 11.

⁶จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศไทย, หน้า 9.

⁷ กระทรวงพาณิชย์ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint) [ออนไลน์], 27 มกราคม 2556, แหล่งที่มา: www.thaifita.com/trade/corner/aec_blueprint.pdf

แข่งขันของอาเซียน สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา นโยบายภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง และ เทคโนโลยีสารสนเทศ)

3. การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเสมอภาค สนับสนุนการพัฒนา SMEs และการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่าน โครงการต่างๆ เช่น IAI (Initiative for ASEAN Integration) และ ASEAN-help-ASEAN Programs เป็นต้น

4. การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เน้นการปรับประสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียน กับประเทศภายนอกภูมิภาค เช่น การจัดทำเขตการค้าเสรี การให้สิทธิพิเศษด้านการลงทุนภายใต้เขตการลงทุนอาเซียน (AIA) กับนักลงทุนภายนอกอาเซียน และการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิตหรือจำหน่าย เป็นต้น

เป้าหมายที่สำคัญของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC ก็คือ การส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีซึ่งสินค้า การบริการ แรงงานฝีมือ การลงทุน และเงินทุน ในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีการขจัดอุปสรรคทางการค้า ทั้งมาตรการทางด้านภาษีและมาตรการที่มีใช้ภาษี การสร้างมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า และกำหนดเป็นมาตรฐานเดียวกันจะนำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายในการทำธุรกรรมทางเศรษฐกิจ ประกอบกับมาตรการส่งเสริมการลงทุนต่างๆของแต่ละประเทศโดยผ่อนคลายนโยบาย ลดหรือยกเลิกข้อจำกัด กฎระเบียบต่างๆที่เป็นอุปสรรคของการเคลื่อนย้ายเงินทุน (เมื่อเงินทุนมีบทบาทสำคัญต่อการสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอาเซียนจึงจำเป็นต้องส่งเสริมการลงทุนมากขึ้น เห็นได้จากอาเซียน ได้ปรับปรุงทบทวนความตกลงด้านการลงทุนที่มีอยู่ โดยผนวกความตกลงว่าด้วยเขตการลงทุนอาเซียน (Framework Agreement on the ASEAN Investment Area : AIA) ซึ่งเป็นความตกลงเปิดเสรีการลงทุน และความตกลงส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนของอาเซียน (ASEAN Investment Guarantee Agreement : IGA) ให้เป็นความตกลงเต็มรูปแบบฉบับเดียว เรียกว่าความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Agreement : ACIA) ที่มีขอบเขตกว้างขวางขึ้นและเปิดเสรี⁸ นอกจากนั้นอาจมีการพัฒนาวิธีการระดมเงินทุนแบบใหม่ๆเพื่อดึงดูดให้ภาคเอกชนสนใจลงทุน⁹ จะส่งผลต่อการเข้ามาของนักลงทุนทั้งจากในและนอกภูมิภาค เป็นการดึงดูดการลงทุนในรูปแบบ FDI (Foreign Direct

⁸ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศไทย, หน้า 47.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 23.

Investment : FDI การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ) เข้าสู่อาเซียนมากยิ่งขึ้น ทำให้อาเซียนสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง แต่สถานะดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อให้เกิดการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติและอาชญากรรมรูปแบบต่างๆเพิ่มมากขึ้น¹⁰ เพราะการติดต่อเชื่อมโยงของประชาชนในอาเซียนมีมากขึ้นเช่นเดียวกัน กล่าวคือ

การเคลื่อนย้ายอย่างเสรีจะทำให้ผู้ประกอบการในประเทศไทยนำเข้าวัตถุดิบจากประเทศในอาเซียนที่ต้นทุนถูกกว่าหรือมีการย้ายฐานการผลิตไปหาแรงงานที่ถูกกว่า เพราะทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำลงและทำให้ผู้ประกอบการของไทยมีผลประกอบการเพิ่มสูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลให้กลุ่มผู้ผลิตวัตถุดิบต้องสูญเสียรายได้หรือแรงงานในภาคอุตสาหกรรมถูกเลิกจ้าง ซึ่งการศึกษาเรื่อง Crime, Factor Abundance and Globalization : Evidence From Cross-Country Panel Data ของ Arghya Ghosh, Peter E. Robertson และ Marie-Claire Robitaille¹¹ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดเสรีทางการค้ากับอัตราการเกิดอาชญากรรมโดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์และทางคณิตศาสตร์ ก็แสดงให้เห็นว่าการเปิดเสรีทางการค้า (ทำให้การนำเข้าและการส่งออกสูงขึ้น ประกอบกับมีกำแพงภาษีนำเข้าต่ำ) มีผลทำให้อัตราการเกิดอาชญากรรม (การจี้ปล้น การโจรกรรม และการลักทรัพย์) เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในประเทศที่ผลิตโดยใช้แรงงานเข้มข้น (Labor abundant countries) สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ Ghosh, Robertson และ Robitaille อธิบายว่า การเปิดเสรีทางการค้ามีแนวโน้มที่จะทำให้แรงงานบางส่วนไม่ถูกนำไปใช้ในกิจกรรมที่เกิดผลิตภาพเนื่องจากค่าจ้างแรงงานที่สูง แรงงานกลุ่มดังกล่าวจึงหันไปก่ออาชญากรรมซึ่งมีส่วนทำให้อัตราการเกิดอาชญากรรมสูงขึ้น¹² เพราะฉะนั้น การที่ภาครัฐไม่มีมาตรการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือแก่แรงงานที่ถูกเลิกจ้างอย่างจริงจังอาจทำให้สังคมไทยเผชิญปัญหาอาชญากรรมมากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นแล้ว การเปิดให้มีการเดินทางเข้าออกของแรงงานฝีมืออย่างเสรีอาจจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในจุดศูนย์กลางของการคมนาคมขนส่ง

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 148.

¹¹ Arghya Ghosh, Peter E. Robertson and Marie-Claire Robitaille, Crime, Factor Abundance and Globalization : Evidence From Cross-Country Panel Data (New South Wales: University of New South Wales, 2011), pp. 1-22.

¹² จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศไทย, หน้า 148-149.

ของภูมิภาคอาเซียน ถ้าประเทศไทยไม่มีมาตรการป้องกันที่รัดกุมเพียงพออาจกลายเป็นจุดอ่อนและอาจนำไปสู่การขยายตัวของปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติในประเทศไทยได้ ทั้งนี้ในปัจจุบันอาชญากรรมข้ามชาติหลายประเภทมีการพัฒนารูปแบบ วิธีการ โดยไม่ได้จำกัดเฉพาะกลุ่มแรงงานไร้ฝีมือเท่านั้น¹³

สำหรับการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของเงินทุน นอกจากจะทำให้ภาคธุรกิจเอกชนและกลุ่มนักลงทุนไทยสามารถนำเงินทุนไปประกอบธุรกิจในประเทศสมาชิกอาเซียน และนักธุรกิจ นักลงทุนจากประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถนำเงินทุนเข้าลงทุนในตลาดทุนไทยได้สะดวก คล่องตัว และมีความยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน บทบาทและอำนาจของรัฐในการกำกับดูแลการไหลเข้าไหลออกของเงินทุนจากต่างชาติก็จะทำได้ยากขึ้นตามไปด้วย¹⁴ ปัญหาการฟอกเงินจึงเป็นปัญหาสำคัญที่อาจติดตามมา

การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน หรือ AEC จะทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินไปมาระหว่างประเทศมากขึ้น ประเทศต่างๆ ทั้ง 10 ประเทศอาจจะชำระเงินข้ามประเทศระหว่างกันด้วยสกุลเงินท้องถิ่นที่จะมากขึ้นในอนาคต เป็นการแลกเปลี่ยนเงินตราโดยตรงด้วยสกุลเงินท้องถิ่น ไม่ต้องใช้เงินดอลลาร์สหรัฐอย่างที่เคยใช้ เพื่อลดความเสี่ยงจากความผันผวนของค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ¹⁵ แต่คงไม่มีการรวมเป็นสกุลเดียวอย่างสกุลเงินยูโรของสหภาพยุโรป ดังที่นายประสาร ไตรรัตน์วรกุล ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) กล่าวว่า เศรษฐกิจของ 10 ประเทศในอาเซียนยังมีความแตกต่างกันมากเกินไป ประกอบกับการมีบทเรียนจากการรวมเป็นเงินสกุลเดียวกันของประเทศในสหภาพยุโรปคือสกุลเงินยูโร โดยมีนโยบายการคลังที่แตกต่างกันซึ่งในที่สุดก่อปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในปัจจุบัน จึงไม่มีเป้าหมายรวมสกุลเงินอาเซียนเป็นสกุลเดียวเหมือนสหภาพยุโรป แต่ในอนาคตอาจจะเป็นเพียงการอิงค่าเงินกันเองระหว่างภูมิภาคโดยอาจจะมีสกุลใดสกุลหนึ่งในภูมิภาคนี้กลายเป็นสกุลเงินหลัก และมีสกุลเงินอื่นมาอิงในลักษณะผูกโยงไปด้วยกันให้ไปใน

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 131.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 125-126.

¹⁵ วีรวรรณ ภิญญรัตน์ และคณะ (เรียบเรียง), เงินตราในอาเซียน, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: สถาพรบุ๊คส์, 2555), หน้า 18.

ทิศทางเดียวกัน เช่น ค่าเงินสกุลหยวนของจีนเป็นเรือใหญ่ เรือเล็กอย่างค่าเงินบาทของไทย มาเลเซีย อินโดนีเซีย และประเทศอาเซียนอื่นๆผูกเรือโยงกับจีนด้วยเชือกอิงค่าเงินกันไป แต่เรือแต่ละลำก็สามารถขึ้นลงได้อิสระตามระดับน้ำ¹⁶

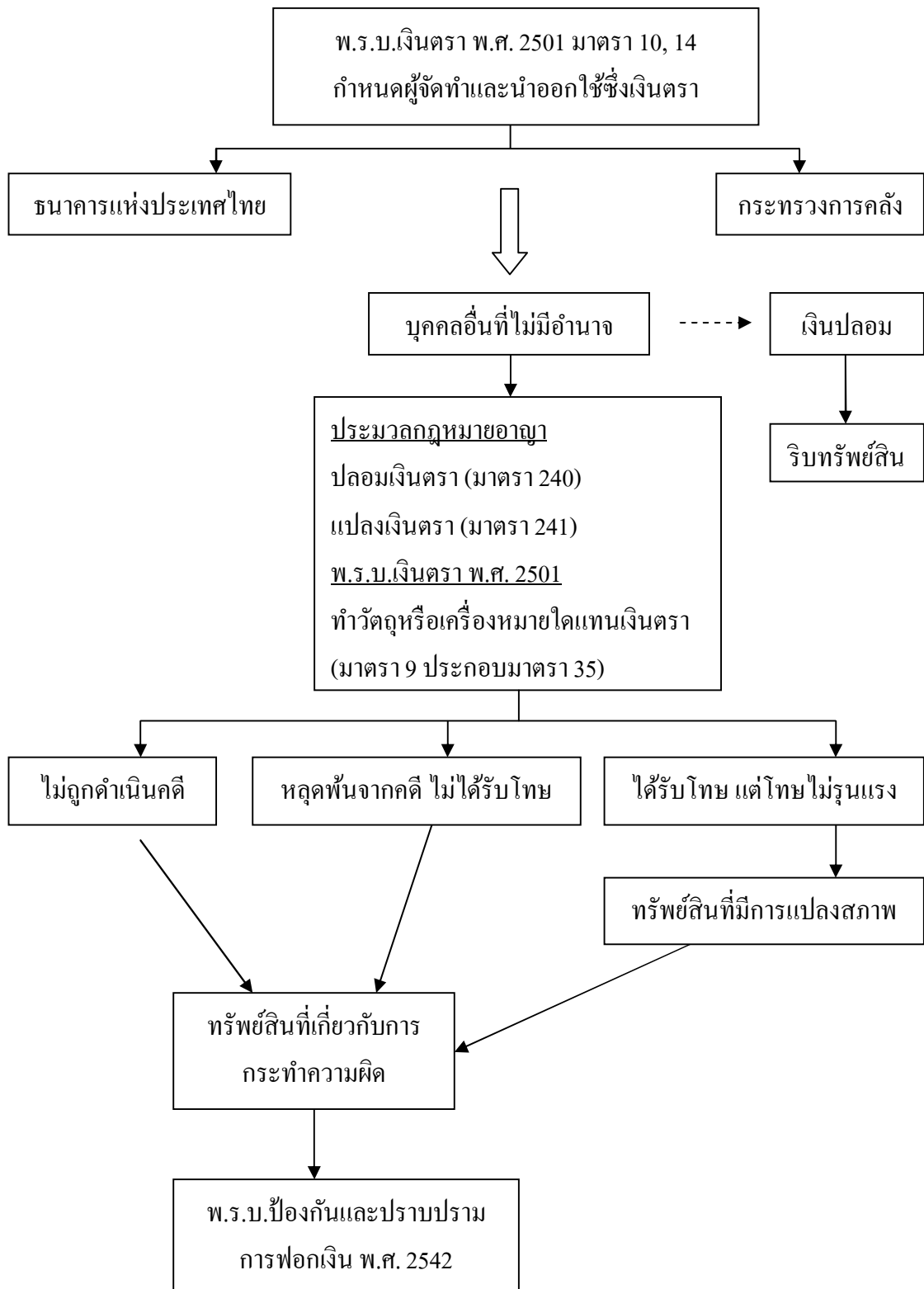
อย่างไรก็ตามถึงแม้จะไม่มีกรรวมเป็นเงินสกุลเดียวอย่างสกุลเงินยูโรของสหภาพยุโรป แต่การใช้สกุลเงินใดสกุลหนึ่งในภูมิภาคนี้เป็นสกุลเงินหลัก หรือชำระเงินระหว่างกันด้วยสกุลเงินท้องถิ่นมากขึ้นแทนที่จะใช้เงินดอลลาร์สหรัฐ ก็จะส่งผลให้การปลอมแปลงเงินตราเปลี่ยนจากเงินดอลลาร์สหรัฐเป็นเงินตราสกุลท้องถิ่นที่ใช้กันนั้นมากขึ้น เมื่อมีการนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดไปปกปิดแปรสภาพแล้วนำกลับไปเป็นต้นทุนในการกระทำความผิดซ้ำหรือก่ออาชญากรรมอื่นอีกจะทำให้กลายเป็นวงจรอาชญากรรมที่ไม่มีวันจบสิ้น ถ้าไม่มีกฎหมายและมาตรการป้องกันเท่าที่ควรอาจทำให้ประเทศนั้นขาดความน่าเชื่อถือจากนานาอารยประเทศรวมทั้งประเทศในอาเซียนด้วยกันเองและอาจทำให้เศรษฐกิจชะลอตัวในที่สุด

เมื่อพิจารณาผลกระทบจากการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีของสินค้า บริการ ทุน การลงทุน และแรงงานฝีมือย่อมจะส่งผลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ต่อประเทศไทยทั้งในแง่บวกและแง่ลบ โดยเฉพาะเรื่องของการปลอมแปลงเงินตราและการฟอกเงิน การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราจึงมีส่วนสำคัญที่จะช่วยยับยั้งการกระทำความผิดอันจะเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการเอื้อแก่การลงทุนในประเทศไทย

4.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ.2501 ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

¹⁶ จุฑาทิพ คล้ายทับทิม, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศไทย, หน้า 59-60.

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ.2501 ประมวลกฎหมายอาญา และ
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

มาตรา 10 และมาตรา 14 แห่งพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 ได้กำหนดผู้จัดทำและนำออกใช้ซึ่งเงินตราในประเทศไทย คือ กระทรวงการคลัง โดยกรมธนารักษ์ มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนหนึ่งของเหรียญกษาปณ์ และธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นธนาคารกลางของประเทศ มีหน้าที่รับผิดชอบในส่วนของธนบัตร ผู้อื่นนอกเหนือจากสองหน่วยงานนี้ถ้าได้ทำสิ่งใดให้เหมือนเงินตรา โดยรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีอำนาจหรือทำให้เงินตราที่แท้จริงผิดไปจากเดิม เพื่อให้ผู้อื่นเชื่อว่ามีมูลค่าสูงกว่าที่เป็นจริง การกระทำความผิดดังกล่าวย่อมเป็นการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ซึ่งผู้กระทำความผิดฐานปลอมเงินตรา ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 240 และผู้กระทำความผิดฐานแปลงเงินตรา ต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 241 ถ้าเงินที่ถูกปลอมหรือแปลงนั้นเป็นเงินตราต่างประเทศ ก็จะมีคามผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 247 ซึ่งต้องระวางโทษกึ่งหนึ่งของโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรา 240 และมาตรา 241 นอกจากนั้นแล้วผู้กระทำยังมีความผิดตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 9 ประกอบมาตรา 35 ฐานทำวัตถุหรือเครื่องหมายใดๆ แทนเงินตรา ซึ่งต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 240 และมาตรา 241 เป็นบทบัญญัติหลักที่ใช้กับการกระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตรา เนื่องจากการกำหนดความผิดตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดการเงินตราให้มีประสิทธิภาพเท่านั้น ไม่ได้มุ่งเน้นถึงการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราแต่อย่างใด

การปลอมหรือการแปลงเงินตรานั้นอาจเกิดขึ้นภายนอกประเทศได้ โดยเฉพาะการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ. 2558 ซึ่งจะมีการติดต่อเชื่อมโยงของประชาชนในอาเซียนมากขึ้น อาจทำให้การปลอมแปลงเงินตราในลักษณะของการกระทำข้ามชาติเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 7(2) ก็ได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดที่ใช้หลักอำนาจลงโทษสากล ไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะเป็นคนสัญชาติใด

ผู้เสียหายจะเป็นคนไทยหรือต่างชาติ ถึงแม้กระทำความผิดภายนอกประเทศ ก็นำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษภายในประเทศได้ เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศที่ถูกปลอมหรือถูกแปลงสกุลเงินนั้นอย่างมหาศาล

สำหรับเงินปลอมที่ถูกตรวจพบนั้นจะถูกริบทิ้งสิ้นซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 32 ไม่ว่าจะ เป็นของบุคคลใดและมีผู้ตกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ เพราะสภาพของทรัพย์สินเป็นความผิดในตัวเอง มีลักษณะเป็นอันตรายต่อสังคมส่วนรวม และกระทบกระเทือนต่อความสงบสุขเรียบร้อยของสังคม การทำหรือมีไว้ซึ่งทรัพย์สินเช่นนั้นจึงเป็นความผิด กฎหมายบังคับให้ทรัพย์สินโดยเด็ดขาดเพื่อป้องกันมิให้ทรัพย์สินนั้นเป็นอันตรายต่อสังคมต่อไป แต่การบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราจะต้องมีพยานหลักฐานที่เพียงพอในการจับกุมและดำเนินคดี ถึงจะเป็นผู้ต้องสงสัยแต่ถ้าพยานหลักฐานมีไม่เพียงพอก็อาจไม่ถูกดำเนินคดี และถึงแม้จะถูกดำเนินคดีแต่กระบวนการพิจารณาคดีที่โจทก์ต้องกล่าวหาว่าจำเลยกระทำความผิดและพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำความผิดโดยปราศจากข้อสงสัย หรือหลักปฏิบัติทางกฎหมายบางประการ อาจทำให้ผู้กระทำความผิดหลุดรอดจากคดีและไม่สามารถบังคับโทษทางอาญาได้ แต่ถ้าศาลเชื่อว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงและมีการลงโทษตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ได้แก่ โทษจำคุก โทษปรับ และโทษริบทรัพย์สิน การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวก็ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดได้เท่าที่ควร เพราะถึงแม้โทษเกี่ยวกับร่างกายจะสูงถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกนานหลายปี แต่โทษเกี่ยวกับทรัพย์สินกลับเล็กน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด โดยเฉพาะการทำในลักษณะของการค้า ประกอบกับการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 33 จำกัดเฉพาะเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดโดยตรงเท่านั้น ไม่สามารถสาวไปถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับการแปลงสภาพแล้ว ทั้งที่ในความเป็นจริงผู้กระทำความผิดมักนำเงินที่ได้มาไปซื้อสิ่งของราคาแพงนำไปฝากธนาคาร โอนให้ผู้อื่น หรือเอาไปเปิดกิจการ สร้างบริษัทบังหน้า เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงิน ที่เรียกว่า “การฟอกเงิน” คือ นำเงินสกปรกที่ได้มาจากการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ไปเปลี่ยนสภาพให้กลายเป็นเงินสะอาด จากนั้นก็นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของตน อาจนำไปเป็นต้นทุนก่ออาชญากรรมซ้ำหรือก่อความผิดอื่น หรือนำไปก่ออิทธิพล ขยายเครือข่ายองค์กรอาชญากรรม กลายเป็นวงจรอาชญากรรมที่ยากแก่การปราบปราม ซึ่งผู้ที่กระทำการฟอกเงินนั้นอาจจะเป็นผู้ที่

กระทำความผิดเองหรือเป็นบุคคลอื่นที่ช่วยปกปิดแปลงสภาพทรัพย์สินก็ได้ แม้จะลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราแล้ว แต่การไม่เอาผิดกับผู้อื่นที่ช่วยทำการฟอกเงินก็จะทำให้มีเงินไปสนับสนุนการขยายฐานอาชญากรรมอยู่เรื่อยไป

เพราะฉะนั้นผู้ที่ไม่ถูกดำเนินคดีฐานปลอมหรือแปลงเงินตรา หรือถูกดำเนินคดีแต่ไม่ได้รับโทษ และถึงแม้จะเป็นผู้ที่ได้รับโทษแล้วก็สามารถนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดซึ่งเปลี่ยนแปลงสภาพให้ดูเหมือนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายไปแสวงหาประโยชน์และนำไปเป็นทุนประกอบอาชญากรรมต่อไป กลายเป็นวงจรอาชญากรรมที่ไม่มีวันสิ้นสุด เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 ไม่สามารถดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นมูลเหตุจูงใจของผู้กระทำความผิดได้เท่าที่ควร

แต่การนำพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาบังคับใช้กับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญานั้นมีลักษณะเป็นการค้าซึ่งเกี่ยวข้องกับเงินจำนวนมากจะช่วยแก้ไขปัญหาและเสริมกฎหมายที่มีอยู่ให้สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการกำหนดความผิดทางอาญาเพื่อลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานฟอกเงินโดยเฉพาะ รวมทั้งผู้สนับสนุนหรือช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำความผิด หรือผู้สมคบเพื่อกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพราะฉะนั้นผู้ที่ทำการฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา แม้จะไม่ใช่ผู้ที่ทำการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ก็มีความผิดฐานฟอกเงินต้องได้รับโทษเช่นกัน และแม้เป็นการฟอกเงินนอกประเทศไทย ผู้กระทำการฟอกเงินก็ต้องรับโทษในประเทศไทยด้วย ที่สำคัญคือ มาตรการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน หรือที่เรียกว่ามาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งจะขจัดผลประโยชน์ทางการเงิน ไม่ว่าจะผลประโยชน์นั้นจะถูกโอน โยกย้าย หรือแปรสภาพเป็นทรัพย์สินใดๆก็ตาม ทำให้อาชญากรไม่สามารถใช้เงินหรือทรัพย์สินสกปรกไปเป็นประโยชน์แก่ตนหรือขยายเครือข่ายการกระทำความผิดได้ ซึ่งไม่มีประโยชน์อันใดที่จะกระทำความผิดเพื่อให้ได้เงินนั้นมาแล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์จากเงินนั้น จึงเป็นการตัดมูลเหตุจูงใจที่สำคัญในการประกอบอาชญากรรม

มาตรการนี้มุ่งตัวทรัพย์สินเป็นสำคัญ หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินทันที โดยไม่ต้องมีการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและพิสูจน์ความผิด โดยปราศจากข้อสงสัยจึงจะริบทรัพย์สินได้ คือไม่พิจารณาว่าผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษตามความผิดมูลฐานนั้นๆหรือไม่ แต่การพิจารณาว่าทรัพย์สินส่วนใดหรือจำนวนเท่าใดน่าจะเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาจก่อให้เกิดความล่าช้าและความยากลำบากจึงได้นำเอาหลักการผลักระการพิสูจน์มาใช้ พนักงานอัยการซึ่งยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินก็เพียงแต่นำสืบให้เข้าข้อสันนิษฐานว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จากนั้นผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์แล้วแต่กรณี จะต้องพิสูจน์หรือแสดงข้อเท็จจริงหักล้างข้อสันนิษฐานดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งถ้าศาลเชื่อหรือฟังขึ้นก็จะเป็นผลให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้น แต่ถ้าศาลไม่เชื่อข้อเท็จจริงที่แสดงต่อศาล ก็จะสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

เพราะฉะนั้นการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา นอกจากจะมีการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตราแล้ว ยังดำเนินคดีอาญาฐานฟอกเงินได้อีกด้วย ถ้าเข้าหลักเกณฑ์ความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า และสามารถใช้มาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดไม่ว่าผู้นั้นจะถูกลงโทษในความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราหรือไม่

มาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 จึงมีประโยชน์ในการสกัดกั้นการฟอกเงิน สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็น การรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนได้อีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น นาย ก คนไทย สร้างโรงงานผลิตเงินปลอม ทั้งสกุลเงินบาทและสกุลเงินอื่นที่ประชาชนนิยมใช้ในประเทศหนึ่งในอาเซียน เมื่อได้เงินปลอมมาก็นำไปขายแก่คนในประเทศที่ใช้สกุลเงินนั้นเพื่อให้ได้เงินจริงมา จากนั้นก็นำเงินดังกล่าวไปลงทุน ทำธุรกิจ โอนเปลี่ยนสภาพให้เสมือนว่าได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อปกปิดแหล่งที่มาและการกระทำความผิด นาย ก ต้องถูก

ดำเนินคดีฐานปลอมเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาอย่างแน่นอน แม้ว่าจะกระทำความผิดภายนอกราชอาณาจักรก็ตาม และสามารถดำเนินคดีผิดฐานฟอกเงิน โดยนำมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาบังคับใช้ได้อีกด้วย โดยไม่คำนึงว่านาย ก ผู้กระทำความผิดจะได้รับการลงโทษฐานปลอมเงินตราหรือไม่ และไม่ว่าจะมีการร่วมมือกันอย่างเป็นเครือข่าย ขบวนการ กลายเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็จะตัดทุนซึ่งเป็นน้ำเลี้ยงเครือข่ายอาชญากรรม ทำให้วงจรอาชญากรรมสิ้นสุดลงไปได้ กฎหมายดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนทั้งโทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัยเพื่อคุ้มครองความสงบสุขในสังคม ทำให้พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 และประมวลกฎหมายอาญามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในการลงโทษผู้กระทำความผิดและสามารถคุ้มครองความน่าเชื่อถือของเงินตราได้อย่างแท้จริง

ในปัจจุบันได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประสานงานในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2544 ขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานตามกฎหมายของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดมีความสะดวก รวดเร็ว มีความเข้าใจร่วมกัน และสามารถร่วมมือประสานงานกันในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นการบังคับใช้กฎหมายกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราซึ่งจัดว่าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่งและเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ถ้ากระทำในลักษณะของการค้าจะต้องมีการประสานงานกันระหว่างตำรวจ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ, อัยการ กองคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร, กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงานปปง.) รวมทั้งธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งมีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการจัดการกับผู้กระทำความผิดประเภทนี้ เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดมูลฐานเพื่อบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินอาจเกิดปัญหาและอุปสรรคบางประการ จึงสมควรศึกษาและวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพต่อไป

4.3 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการกำหนดให้ความคิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา เป็นความคิดมูลฐาน

ในมุมมองของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายกับความคิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราต่างก็มีทัศนคติและความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการปลอมหรือการแปลงเงินตรา และการฟอกเงินดังต่อไปนี้คือ

เจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานสืบสวนปราบปรามธนบัตรปลอมของธนาคารแห่งประเทศไทย (ไม่ประสงค์เอ่ยนาม)¹⁷ เห็นว่าในปัจจุบันไม่พบว่ามี การแปลงธนบัตร เนื่องจากธนบัตรแต่ละชนิด ต่างสีกัน แต่พบว่ามี การปลอมธนบัตรเพราะการปลอมธนบัตรมักกระทำได้ง่าย ส่วนใหญ่ผู้ทำเงินปลอมมักเป็นผู้ไม่มีอาชีพ อาจผลิตขึ้นเพื่อนำไปใช้เองในวงการยาเสพติดหรือวงการพนันต่อไป หรืออาจทำเป็นการค้าตามที่มีผู้สั่งทำ ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทยจะประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ตำรวจในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เพราะธนาคารแห่งประเทศไทยอาจได้รับข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ สามารถทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการจับกุมตัวผู้กระทำความผิดต่อไปได้ หรือใน กรณีที่ตำรวจจับกุมตัวผู้กระทำความผิดได้แล้วก็นำข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทยไป สนับสนุนเพื่อขยายผลต่อไปได้ แต่ธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ดูแลเฉพาะธนบัตรไทย ถ้าเป็น เงินสกุลอื่นจะมีสถานทูตของประเทศนั้นคอยดูแล แต่ส่วนใหญ่แล้วเมื่อมีการปลอมเงินตรา ต่างประเทศ และประเทศนั้นไม่ส่งผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบ ทางประเทศไทยก็ยังคงดำเนินคดีโดย ส่งให้กองพิสูจน์หลักฐานแต่อาจจะมีปัญหาในเรื่องของความรู้เกี่ยวกับเงินตราชนิดนั้น แต่ทาง สหรัฐอเมริกามีหน่วยงานเฉพาะในการดูแล เมื่อเจอเงินดอลลาร์ปลอมจะมีการส่งผู้เชี่ยวชาญ มาให้คำแนะนำ

แม้กฎหมายที่บังคับใช้กับผู้กระทำความผิดเหล่านี้มีความรุนแรงถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิต แต่ ในความเป็นจริง เมื่อไม่ใช่ความผิดต่อชีวิตร่างกาย ผู้กระทำความผิดมักได้รับโทษไม่หนักมาก ขึ้นอยู่กับตัวผู้กระทำความผิดว่าเคยทำผิดมาก่อนหรือไม่ และปริมาณเงินปลอมที่ถูกทำขึ้นมีจำนวน

¹⁷ สัมภาษณ์ เจ้าหน้าที่ทีมสืบสวน 1-2 ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ธนาคารแห่งประเทศไทย, 18 มกราคม 2556.

มากนัก้อยแค่นั้น นอกจากนั้นการที่เป็นนักโทษชั้นดีจะทำให้ได้รับการลดโทษ เมื่อพ้นโทษแล้วก็มักกลับมาทำอีก เพราะไม่มีอาชีพอื่นที่จะทำได้

เมื่อเงินปลอมกระจายเข้าสู่สังคม ผู้ที่รับเงินนั้นมาย่อมขาดทุนอย่างแน่นอนเพราะไม่สามารถนำเงินปลอมไปแลกเปลี่ยนเงินที่ใช้ชำระหนี้ตามกฎหมายได้ ถ้ามีการนำไปใช้ต่อแล้วคนที่รับเงินนั้นเอาความ หรือนำเงินนั้นผ่านเข้าธนาคาร หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจพบ อาจมีการดำเนินคดี เพราะการใช้เงินปลอมเป็นความผิด บุคคลนั้นก็ต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองในศาลว่าตนเป็นผู้สุจริตที่รับเงินนั้นมาแล้วนำไปใช้ต่อโดยไม่รู้ว่าเป็นเงินปลอม

อย่างไรก็ตาม คนส่วนใหญ่ที่รู้ว่าเงินที่ตนรับมาเป็นเงินปลอมแล้วก็นำไปใช้ต่อเพราะการแจ้งตำรวจหรือแจ้งเบาะแสแก่ธนาคารแห่งประเทศไทยไม่ได้ทำให้ตนได้เงินคืน เมื่อไม่ยอมขาดทุนจึงเสี่ยงที่จะกระทำความผิด การจับกุมไปถึงแหล่งผลิตจึงเป็นไปอย่างลำบากเพราะประชาชนที่รู้เห็นไม่ยอมมีความยุ่งยากจึงไม่ให้ความร่วมมือ

และถึงแม้จะจับกุมตัวผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ผลิตเงินปลอมนั้นได้ก็เป็นเพียงส่วนเล็กน้อยไม่ใช่ผู้มีอิทธิพล มักเป็นผู้ที่เคยกระทำความผิดมาแล้ว พอพ้นโทษก็กลับมาทำอีกเพราะไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง มักจับกุมคนสั่งทำไม่ได้ เพราะผู้ต้องหาไม่ให้การขัดทอด ให้การเสมือนหนึ่งว่าตนเอง แต่ที่รู้กันว่ามีคนสั่งให้ทำ เนื่องจากคนเหล่านี้ไม่มีทุน ไม่มีรายได้ ต้องมีคนลงทุนให้ นอกจากนั้นทางด้านการทำดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจเองเมื่อพบของกลาง มีผู้ต้องหา ความผิดสำเร็จ ก็อาจปิดคดีโดยไม่มีการขยายเครือข่ายเพราะไม่อยากให้คดีค้างต่อไป

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นสิ่งที่ดี แต่ในปัจจุบันมูลค่าของเงินปลอม (ธนบัตรไทย) ที่ได้รับมาอาจมีไม่มาก เนื่องจากใช้เครื่องพิมพ์แบบ inkjet (อิงค์เจ็ท) ซึ่งผลิตตามจำนวนเท่าที่สั่งให้ทำ แม้จะมีการจับกุมไปถึงแหล่งผลิตก็ได้ไม่เยอะ และธนบัตรปลอมที่ผลิตมามีคุณภาพต่ำ ราคาจึงไม่สูง ต่างจากกระบวนการผลิตเงินปลอมแต่เดิมใช้เครื่องพิมพ์เป็นแบบ offset (ออฟเซต) ซึ่งพิมพ์เยอะภายในคราวเดียว (เพราะกระบวนการพิมพ์มีหลายขั้นตอนทำให้ค่าใช้จ่ายในเบื้องต้นค่อนข้างสูง เมื่อพิมพ์จำนวนไม่มาก ราคาต่อหน่วยจึงสูงตามไปด้วย) แต่เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อาจมีการปลอมเงินตราเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะถ้ามีการใช้สกุลเงินกลางใน

ประชามหาอาเซียนแล้วเกิดการปลอมเงินนั้นขึ้นมาจะส่งผลกระทบต่อทั้งภูมิภาคอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

สิ่งที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหา นอกจากการที่ทางการตั้งเงินสินบนให้กับผู้แจ้งความและเงินรางวัลให้กับผู้จับกุมธนบัตรปลอมแปลงซึ่งเป็นไปตามตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลการจับกุมการปลอมแปลงธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ พ.ศ. 2526 เพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้นแล้วก็คือ การให้ความรู้แก่ประชาชนในการสังเกตธนบัตรปลอมและปฏิเสธไม่รับธนบัตรชนิดนั้น จดจำลักษณะของผู้ที่นำธนบัตรดังกล่าวมาใช้แล้วแจ้งธนาคารแห่งประเทศไทยหรือแจ้งตำรวจเพื่อติดตามร่องรอยต่อไป เหตุที่มีเงินปลอมแพร่กระจายอยู่เรื่อยไปก็เพราะประชาชนรับธนบัตรปลอมไปโดยไม่ได้สังเกต แต่ปัญหาดังกล่าวไม่เกิดกับคนพิการทางสายตาเนื่องจากใช้การสัมผัสซึ่งเป็นข้อสังเกตส่วนหนึ่งของธนบัตรปลอม

สำหรับเงินปลอมที่ได้รับมาจะให้ประชาชนขอแลกคืนไม่ได้ เพราะถ้ามีการแลกคืนได้จะส่งผลให้ประชาชนไม่ยอมสังเกตว่าเงินที่ตนได้รับมาเป็นเงินปลอมหรือไม่ และส่งผลให้มีคนทำเงินปลอมกันเยอะขึ้นแล้วนำมาแลกภายหลัง อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มภาระธนาคารแห่งประเทศไทยในการรับแลกเปลี่ยน เพราะฉะนั้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนสังเกตเงินที่ตนได้รับมาว่าเป็นเงินปลอมหรือไม่จึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการใช้สื่อที่มีอิทธิพลต่อประชาชนเป็นอย่างมาก เห็นได้จากช่วงที่มีข่าวเงินปลอมระบาดหลายพื้นที่ ทั้งที่ในความเป็นจริงเป็นเงินปลอมที่กระจายตามปกติ ประชาชนก็จะใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการตรวจรับเงิน และเมื่อข่าวซาลง ประชาชนก็ใช้ความระมัดระวังน้อยลงตามไปด้วย

พลตำรวจตรีสุพิศาล ภักดีนฤนาถ ผู้บังคับการกองบังคับการปราบปราม¹⁸เห็นว่า การปลอมเงินที่เหมือนของจริงเพื่อให้มีการเอาไปใช้ภายในสังคม จะทำให้เงินนั้นมีมูลค่าเพิ่มขึ้น เมื่อมีปริมาณมากและผ่านมือหลายคน จะทำให้มีการไหลเวียนของคลื่นเงินปลอม ข่มกระทบเศรษฐกิจของประเทศอย่างแน่นอน ซึ่งต่างจากการปลอมเพื่อใช้ในการหลอกลวง เป็นเพียงการแสดงให้เห็นแต่ไม่เกิดมูลค่านับเท่าทวีคูณ

¹⁸ สัมภาษณ์ สุพิศาล ภักดีนฤนาถ, ผู้บังคับการกองบังคับการปราบปราม, 5 กุมภาพันธ์ 2556.

เมื่อเป็นปัญหาสำคัญ เพื่อให้ได้รับความร่วมมือในการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด รัฐจึงได้ตั้งเงินสินบนและเงินรางวัลการจับกุม โดยเงินสินบนนั้นมอบให้แก่ประชาชนซึ่งแจ้งความนำจับถ้าระยะเวลาใดมีการปลอมแปลงเงินตราเป็นจำนวนมาก กระทรวงการคลังอาจของบประมาณจากรัฐเพื่อจัดตั้งเป็นโครงการให้เงินสินบนแก่ประชาชนที่แจ้งความนำจับ สำหรับเงินรางวัลจะมอบให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าพนักงานที่ไปจับกุม โดยชั่งน้ำหนัก มูลค่าของคดี แต่ต้องมีกรอบคำขอ ถ้าไม่ตั้งกรอบจะจ่ายเงินรางวัลเป็นคดีไปให้แก่เจ้าพนักงานผู้จับกุม อย่างไรก็ตาม ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีเงินกองทุนสืบสวนคดีอาญา ซึ่งการปลอมเงินก็เป็นคดีอาญาประเภทหนึ่ง สามารถใช้ทุนในส่วนนี้ได้

สำหรับเงินปลอมนั้นจะถูกยึดเป็นของกลาง ซึ่งศาลจะสั่งริบทรัพย์สินเพื่อทำลายต่อไป เพราะเป็นทรัพย์สินที่สร้างขึ้นหรือมีไว้เป็นความผิด แต่ความเสียหายจากการปลอมนั้นเห็นว่ารัฐควรแบกรับภาระ ไม่ใช่ประชาชน อาจให้ธนาคารรับแลกเปลี่ยนและแลกคืนอย่างเป็นระบบ โดยประชาชนนั้นต้องมีจำนวนเงินปลอมไม่มากและพิสูจน์ได้ว่าได้มาโดยสุจริต ทำให้ประชาชนผู้สุจริตไม่เสียหายอีกต่อไป

ในปัจจุบันการปลอมเงินตราเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติ โดยส่วนหนึ่งขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาตินำเงินที่ได้มาจากการปลอมเงินตราไปกระทำความผิดอื่นต่อไป เช่น ปลอมเงินแล้วนำไปขายในประเทศหนึ่ง จากนั้นก็นำเงินที่ได้จากการปลอมไปซื้ออาวุธเพื่อก่ออาชญากรรมต่อไป ประกอบกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน จะทำให้เกิดการปลอมแปลงเงินตรามากขึ้น เพราะประชาชนในประเทศหนึ่งไม่รู้จักเงินตราของอีกประเทศหนึ่งคือพอ เมื่อมีการใช้เงินสกุลอื่นซึ่งส่วนมากมักยอมรับให้ใช้อยู่ขอบชายแดนหรือมีการใช้ในพื้นที่ชนบทซึ่งห่างไกลจากท้องตลาด คนที่รับไปก็อาจไม่รู้ว่าเป็นเงินปลอม ก็อาจเกิดผลกระทบตามมาได้ จึงสมควรต้องเร่งแก้ไขปัญหามีอยู่และที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

การที่กำหนดให้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถบังคับใช้กับความผิดประเภทนี้จึงเป็นสิ่งที่ดี แต่ไม่ควรกำหนดนิยามว่าการกระทำลักษณะใดเข้าข่ายลักษณะเป็นการค้า ควรปรับเป็นข้อเท็จจริงรายคดีไป เพราะถ้ากำหนดข้อเท็จจริงบางประการ อาจมีการเบี่ยงคดีและไม่นำคดีขึ้นสู่ศาล การที่ศาลใช้ดุลพินิจเองน่าจะมีความเหมาะสมมากกว่า

นอกจากนั้นแล้ว ทางที่ดีที่สุดทางหนึ่งในการแก้ปัญหาการปลอมเงิน คือให้ความรู้แก่ประชาชนในการสังเกตเงินปลอม โดยถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น และกระทำซ้ำหลายๆครั้งให้ทันต่อเหตุการณ์ว่าชนบัตร์ุ่นใหม่เป็นอย่างไร การปลอมจะปลอมในลักษณะไหน ทำให้ประชาชนสังเกตได้เรื่อยๆ ไม่ใช่แค่จุดเดิม และเห็นว่าไม่ควรตั้งเจ้าหน้าที่เฉพาะขึ้นมาจัดการกับความผิดประเภทนี้ การกำหนดให้เป็นความผิดทั่วไปที่ทุกระดับชั้นของเจ้าพนักงานสามารถจับกุมได้จะเป็นการดีกว่า เนื่องจากผลกระทบจากการปลอมแปลงเงินตราที่มีทั่วประเทศ ต้องให้ตำรวจทั่วประเทศช่วยกันจับเคลื่อน มิฉะนั้นแล้วถ้ากำหนดหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งโดยเฉพาะอาจทำให้ตำรวจท้องถิ่นไม่กล้าจับกุม

ท่านวรุจทรัพย์ นิमितกุล ผู้ตรวจการอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุดและดำรงตำแหน่งกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542¹⁹ เห็นว่า การที่โลกไร้พรมแดนทำให้มีการกระทำความผิดในลักษณะของอาชญากรรมข้ามชาติเพิ่มมากขึ้น การที่องค์กรอาชญากรรมพัฒนาเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และขยายเครือข่ายอาชญากรรมก็มาจากทุกที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั่นเอง เมื่อกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเป็นกฎหมายที่ดัดน้ำเสียงขององค์กรอาชญากรรม จึงได้มีการนำมาใช้กับความผิดมูลฐานต่างๆเพื่อมิให้นำเงินดังกล่าวไปกระทำความผิดอีก โดยร้องขอให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินซึ่งก็คือมาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งนั่นเอง

การปลอมหรือการแปลงเงินตราก็เป็นความผิดมูลฐานหนึ่งซึ่งนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ เพราะสาเหตุสำคัญที่เป็นแรงจูงใจในการเสี่ยงกระทำความผิดคือการหวังเงินเป็นผลตอบแทน กล่าวได้ว่าการปลอมแปลงเงินตราเป็นเครื่องมือของผู้กระทำความผิดเพื่อให้ได้เงินมาโดยนำเงินปลอมไปขาย ทำเป็นการค้า โดยเฉพาะการปลอมเงินดอลลาร์หรือเงินสกุลอื่นที่ประชาชนนิยมใช้ ซึ่งแหล่งผลิตก็มีได้ทั้งในและนอกประเทศ ถ้าทำการปลอมภายนอกประเทศก็อาจลักลอบนำเข้ามาโดยให้พนักงานท่องเที่ยวนำมาขาย แม้การขายเงินปลอมมีราคาไม่เต็มตามมูลค่าของเงินที่แท้จริง แต่ถ้ามีการเอาไปใช้ เงินนั้นก็จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นในตัวเอง ส่งผล

¹⁹ สัมภาษณ์ วรุจทรัพย์ นิमितกุล, ผู้ตรวจการอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุดและกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542, 21 กุมภาพันธ์ 2556.

กระทบตามมาอย่างมากมาย บางประเทศถึงกับปฏิเสธไม่รับเงินดอลลาร์หรือเงินหยวนของจีนเลย เนื่องจากการปลอมแปลงกันเป็นจำนวนมาก จึงเป็นความผิคร้ายแรงที่สมควรต้องป้องกันและปราบปราม

สำหรับการเปิดประชาคมอาเซียนย่อมมีผลกระทบต่อ การปลอมแปลงเงินอย่างแน่นอน เนื่องจากการค้าขายที่สะดวกและการไปมาของประชากรที่มีมากขึ้น การปลอมแปลงเงินตราและปริมาณเงินปลอมก็ย่อมมีมากขึ้นตามไปด้วย

กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงเป็นสิ่งที่ดี เพราะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิด นอกจากนั้นแล้ว การผลิตเงินตราให้ยากแก่การปลอมแปลง และการเพิ่มประสิทธิภาพเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการใช้วิทยาการใหม่ๆ เพื่อตรวจสอบเงินปลอม โดยเฉพาะตำรวจที่ทำคดีเบื้องต้น ก็จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปด้วยดีมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีกว่าการตั้งศูนย์รับแลกเงินปลอม เพราะการพิสูจน์เจตนา รู้หรือไม่ว่าเงินที่ตนได้มาเป็นเงินปลอมหรือไม่ นั้นพิสูจน์ยาก ถ้าให้มีการรับแลกเงินปลอมจึงอาจเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ

จากการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตราจะเห็นได้ว่ามีความเห็นต่างกันในเรื่องของการรับแลกเงินปลอมคืนจากประชาชนผู้สุจริต แต่สิ่งที่เห็นตรงกันก็คือการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับความผิคร้ายเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราจะเป็นสิ่งที่ดี และถึงแม้ว่ามูลค่าของเงินปลอมที่ได้รับมาอาจมีไม่มากแต่ก็เป็นส่วนของธนบัตรไทยแต่เพียงอย่างเดียว ผู้กระทำความผิดอาจปลอมเงินสกุลอื่นที่นิยมใช้กันอีกมากมาย โดยเฉพาะการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปัญหาการปลอมแปลงเงินตราย่อมเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน เพราะฉะนั้นเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากที่สุด การวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับความผิคร้ายดังกล่าวเพื่อหาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

“ความผิคร้ายเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา...ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า” ซึ่งเป็นความผิคร้ายฐานใหม่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อาจจะทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายได้ดังต่อไปนี้

4.3.1 ด้านกฎหมาย

1) การจำกัดลักษณะของการปลอมหรือการแปลงเงินตราเฉพาะอันมีลักษณะเป็นการค้า เป็นการจำกัดการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรามิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการค้าเท่านั้น

การที่กฎหมายกำหนดให้การปลอมหรือการแปลงเงินตราอันมีลักษณะเป็นการค้าเท่านั้นที่ตกอยู่ในบังคับของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็เนื่องมาจากการกระทำในลักษณะดังกล่าวเป็นเหตุให้ได้เงินหรือทรัพย์สินมาเป็นจำนวนมากซึ่งสามารถนำไปใช้แสวงหาประโยชน์แก่ตน ก่ออิทธิพล และนำไปเป็นต้นทุนกระทำความผิดซ้ำหรือก่ออาชญากรรมอื่นอีกได้ อันเป็นการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่มุ่งขจัดผลประโยชน์ทางการเงินเพื่อตัดมูลเหตุจูงใจของผู้กระทำความผิดและตัดเงินทุนที่นำไปหล่อเลี้ยงองค์กรอาชญากรรม ต่างจากการปลอมหรือการแปลงเงินตราเพื่อนำไปใช้เองซึ่งผลิตมาเป็นจำนวนน้อย ผลประโยชน์ที่ได้รับก็มีไม่มาก และยังมีเสี่ยงที่จะถูกจับ ประกอบกับผู้กระทำความผิดเหล่านี้เป็นเยาวชนส่วนหนึ่งซึ่งทางการไม่อยากจะดำเนินคดีอย่างรุนแรงอันเป็นการตัดอนาคต จึงไม่มีประโยชน์อันใดที่จะนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ในกรณีนี้ อย่างไรก็ตามการปลอมหรือการแปลงเงินตราเพื่อวัตถุประสงค์อื่นก็อาจทำให้ได้รับผลประโยชน์ผลตอบแทนบางประการซึ่งสามารถเทียบเป็นราคาทางเศรษฐกิจได้เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น การปลอมหรือการแปลงเงินตราเพื่อให้เป็นวัตถุแลกเปลี่ยนกับยาเสพติด อาวุธสงคราม แล้วนำไปแสวงหาประโยชน์ต่อไป ซึ่งสิ่งที่ได้มาเหล่านี้สามารถตีเป็นราคามีมูลค่ามหาศาลได้ หรือในกรณีที่กระทำความผิดเพื่อให้หนีที่มีอยู่ระงับ เช่น การหักกลบลบหนี้ก็เป็นการได้รับผลประโยชน์เช่นเดียวกัน ผลประโยชน์ที่ได้รับมาเหล่านี้เป็นแรงจูงใจในการกระทำความผิดและนำไปเป็นทุนในการประกอบอาชญากรรมได้ เพราะฉะนั้นแล้วการที่กำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราอันมีลักษณะเป็นการค้าแต่เพียงอย่างเดียวในการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อาจทำให้ผู้กระทำความผิดบางรายหลุดรอดไปเพราะกฎหมายอาญาต้องอาศัยการตีความที่เคร่งครัด และอาจทำให้ผู้กระทำความผิดหาวิธีการหลีกเลี่ยงหรือหาช่องว่างของกฎหมายเพื่อให้ได้รับประโยชน์เช่นเดิม ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายกับความผิดเกี่ยวกับการ

ปลอมหรือการแปลงเงินตราไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงสมควรที่จะมีการแก้ไข “ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา...ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า” ซึ่งเป็นการคิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้ครอบคลุมการปลอมหรือการแปลงเงินตราในลักษณะอื่นนอกจากการทำเป็นการค้า แต่การกระทำในลักษณะนั้นต้องได้รับผลประโยชน์ตอบแทนพอสมควรอันเป็นมูลเหตุจูงใจให้กระทำความผิดได้เช่นเดียวกัน มิใช่ทำเพื่อใช้เองอย่างฉาบฉวยซึ่งได้รับผลตอบแทนไม่มาก ไม่มีประโยชน์อันใดที่จะนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว

2) การกระทำความผิดเกี่ยวกับเงินตราไม่ได้จำกัดเฉพาะการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น แต่การกระทำความผิดเกี่ยวกับเงินตรายังอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 อีกส่วนหนึ่ง จึงไม่ควรตีกรอบเฉพาะความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาแต่เพียงอย่างเดียว

ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 240 มาตรา 241 และมาตรา 247 กรณีเป็นเงินตราต่างประเทศนั้น คู่คุ้มครองเฉพาะเงินตราที่ออกใช้หมุนเวียนในปัจจุบัน แต่ถ้าเงินตรานั้นถูกยกเลิกไปแล้ว แม้จะมีการปลอมหรือแปลงเพื่อให้เข้าใจว่าเป็นเงินตราที่แท้จริงก็ไม่มี ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 240 มาตรา 241 หรือมาตรา 247 แต่อย่างใด แต่การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานทำสิ่งใช้แทนเงินตราโดยรัฐบาลมิได้อนุญาตตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 มาตรา 9 ซึ่งสามารถลงโทษได้ การทำปลอมซึ่งเงินตราดังกล่าวอาจทำขึ้นตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างซึ่งอาจนำไปหลอกลวงจำหน่ายแก่ผู้สะสมเงินตรา (ผู้สะสมธนบัตรเก่าหรือเหรียญกษาปณ์โบราณ) ต่อไป ไม่ว่าจะทำขึ้นแล้วใช้ได้จริงหรือไม่แต่เมื่อผู้กระทำความผิดได้เงินหรือทรัพย์สินเป็นผลตอบแทนแล้วมีการนำไปเปลี่ยนแปลงสภาพเพื่อปกปิดแหล่งที่มาและนำไปใช้แสวงหาประโยชน์แก่ตน กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็สมควรเข้ามาจัดการกับผู้กระทำความผิดเหล่านี้ เพราะฉะนั้นการจัดกัณฑ์ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาอาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายแคบไป ผู้กระทำความผิดที่เล็ดรอดจากการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาแม้

จะได้รับการลงโทษตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 แล้วก็ตาม เพราะบทลงโทษตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 นั้นไม่มีความรุนแรงเพียงพอและไม่มีความการดำเนินการกับทรัพย์สินอย่างจริงจังเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด

การแก้ไข “ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา...ตามประมวลกฎหมายอาญา อันมีลักษณะเป็นการค้า” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้รวมถึงความผิดฐานทำสิ่งใช้แทนเงินตราโดยรัฐบาลมิได้อนุญาตตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แม้ว่าพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 จะมีได้เป็นบทบัญญัติหลักที่ใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา แต่การกำหนดความผิดเพื่อให้การจัดการเงินตราเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดที่เล็ดรอดจากการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาได้ เมื่อการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นไปในทำนองเดียวกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงเป็นการสมควรที่จะนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ด้วยเช่นกัน โดยอาจกล่าวความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราในลักษณะกว้างๆว่าเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา ไม่ต้องเจาะจงกฎหมายเป็นฉบับไป เพราะในอนาคตอาจมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องออกมาบังคับใช้นอกจากกฎหมายที่มีอยู่แต่เดิม เช่น กฎหมายที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับเงินตราเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน เป็นต้น

3) ข้อเท็จจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้ประการหนึ่งก็คือ สื่อในการแลกเปลี่ยนที่มีค่าและใช้ชำระราคาไม่ได้จำกัดเฉพาะเงินตราเท่านั้น การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิและบัตรอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการคุ้มครองสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือใช้ชำระราคาได้เช่นเดียวกันไว้ในอีกอนุมาตราหนึ่ง อาจส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมความผิดมูลฐานในอนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่งดังกล่าวแล้ว

เงินตราที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนและได้รับการคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญามีทั้งเงินตราไทยและเงินตราต่างประเทศ ได้แก่ เหรียญกษาปณ์และธนบัตร นอกจากนั้นยัง

คุ้มครองไปถึงสิ่งอื่นใดซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้อำนาจให้ออกใช้ พันธบัตรรัฐบาลหรือใบสำคัญสำหรับดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลอีกด้วย อย่างไรก็ตามการพกเงินติดตัวไปเป็นจำนวนมากอาจก่อให้เกิดความไม่สะดวกในการพกพาและตรวจนับ อีกทั้งยังเสี่ยงต่ออันตราย กระทั่งต่อความปลอดภัยของตน จึงได้มีการพัฒนาสิ่งอื่นให้เป็นตัวแทนของเงินตราในการชำระราคาสินค้าและบริการต่างๆ สิ่งนี้ก็คือตราสาร ซึ่งเป็นเอกสารแสดงสิทธิเรียกร้องเอาเงินตราจากผู้จ่าย ได้แก่

ตั๋วแลกเงิน - หนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้สั่งจ่าย สั่งบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้จ่าย ให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลคนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน

ตั๋วสัญญาใช้เงิน - หนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้ออกตั๋ว ให้คำมั่นสัญญาว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งแก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือใช้ให้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับเงิน

เช็ค - หนังสือตราสารซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่าผู้สั่งจ่าย สั่งธนาคารให้ใช้เงินจำนวนหนึ่งเมื่อทวงถามให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง หรือให้ใช้ตามคำสั่งของบุคคลอีกคนหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้รับเงิน

อย่างไรก็ตามผู้ทรงตัวเงินอาจไม่ยอมรับเพราะไม่เชื่อถือในตัวเงินนั้นโดยเฉพาะผู้ที่ไม่รู้จักคุ้นเคยกัน ตัวเงินจึงใช้กันเฉพาะในแวดวงการค้าที่มีเครดิตดี เป็นที่น่าไว้วางใจ มิได้ครอบคลุมไปถึงการจับจ่ายใช้สอยในระดับบุคคลทั่วไป เพื่อให้มีความสะดวกยิ่งขึ้นจึงได้มีการคิดค้นสื่อกลางการชำระราคาในรูปแบบของบัตรอิเล็กทรอนิกส์ เช่น

บัตรเครดิต (Credit Card) - บัตรเครดิตเป็นการให้สินเชื่อประเภทหนึ่งที่สถาบันการเงินหรือบริษัทต่างๆออกให้แก่ลูกค้าในวงเงินที่กำหนดซึ่งขึ้นอยู่กับความน่าเชื่อถือของตัวผู้ถือเพื่อใช้ชำระค่าสินค้าและบริการแทนการใช้เงินสด แล้วค่อยผ่อนชำระคืนแก่สถาบันการเงินหรือบริษัทดังกล่าวในภายหลัง ถ้าเกินระยะเวลาที่กำหนด ผู้ถือบัตรต้องเสียดอกเบี้ยให้กับผู้ออกบัตรในอัตราที่ได้กำหนดไว้

บัตรเดบิต (Debit Card) - บัตรเดบิตนอกจากจะใช้ถอนเงินสดจากเครื่องเอทีเอ็มได้แล้วยังสามารถใช้แทนเงินสดในการชำระค่าสินค้าและบริการ แต่ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ประเภทบัตรเครดิต

เพราะเป็นการหักยอดเงินดังกล่าวทันทีจากบัญชีเงินฝากของผู้ถือบัตร โดยจำนวนเงินที่ใช้จ่ายนั้นไม่เกินจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชี

บัตรสมาร์ทการ์ด (Smart Card) - บัตรสมาร์ทการ์ดสามารถใช้แทนเงินสดได้เช่นกันและสามารถเติมมูลค่าหรือจำนวนเงินเข้าไปใหม่ได้ โดยบัตรนี้จะมีการฝังไมโครชิพซึ่งมี CPU (Central Processing Unit) หรือหน่วยประมวลผลกลางที่ทำหน้าที่ในการอ่าน บรรจุ เก็บบันทึกข้อมูล และประมวลผลข้อมูลต่างๆด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้มีความปลอดภัยสูง ปลอมแปลงได้ยากกว่าบัตรเอทีเอ็มหรือบัตรเครดิตที่เป็นเพียงบัตรความจำ ปราศจากการล็อกข้อมูล

การปลอมตราสารทางการเงินหรือตัวเงินนั้นเป็นการปลอมเอกสารสิทธิ และการปลอมบัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรสมาร์ทการ์ดฯ ก็ย่อมมีความคิดเกี่ยวกับการปลอมกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ความคิดเหล่านี้อยู่ในขอบเขตของ “ความคิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหนึ่งของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แต่ในขณะเดียวกันตัวเงิน บัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรสมาร์ทการ์ดฯ ต่างก็เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือใช้ชำระราคาประเภทหนึ่งนอกจากเงินตราที่จับต้องได้ เมื่อความคิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรานั้นเป็นความผิดมูลฐานอีกอนุมาตราหนึ่ง การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อคุ้มครองสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือใช้ชำระราคามีให้มีการแสวงหาประโยชน์ด้วยการปลอมแปลงอาจไม่ไปในแนวทางเดียวกันและอาจเกิดช่องว่างทางกฎหมายให้ผู้กระทำความผิดหลีกเลี่ยงที่จะถูกดำเนินการกับทรัพย์สิน กล่าวคือ ถ้ามีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือเพิ่มข้อเท็จจริงบางประการเพื่อบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินใน “ความคิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตัวตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า” หรือ “ความคิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานอนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่ง จะส่งผลให้ผู้กระทำความผิดหลีกเลี่ยงที่จะแสวงหาประโยชน์จากการปลอมสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือใช้ชำระราคาประเภทที่กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเข้าไปเกี่ยวข้องน้อยที่สุด การบังคับใช้

กฎหมายจะเกิดความลึกลับและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด เพราะฉะนั้นแล้วถ้ามีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติการณ์หรือเพิ่มข้อเท็จจริงบางประการในอนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่งเพื่อบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ต้องมีการแก้ไขอีกอนุมาตราหนึ่งให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อคุ้มครองสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือใช้ชำระราคามีให้ผู้กระทำความผิดอาศัยช่องว่างของกฎหมายแสวงหาประโยชน์โดยการหลีกเลี่ยงที่จะถูกดำเนินการกับทรัพย์สิน

4.3.2 ด้านปฏิบัติ

การไม่บ่งชี้พฤติการณ์อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราอันมีลักษณะเป็นการค้าที่ต้องดำเนินคดีในฐานะฟอกเงินอาจนำไปสู่การตีความพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิด ซึ่งสร้างความลำบากในการบังคับใช้กฎหมายมากขึ้น

คำว่า “อันมีลักษณะเป็นการค้า” เป็นองค์ประกอบภายนอกของความผิดซึ่งไม่ใช่ข้อเท็จจริง จึงไม่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสามที่บัญญัติไว้ว่า “ถ้าผู้กระทำความผิดรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้” เพราะฉะนั้นแม้ผู้กระทำการปลอมหรือการแปลงเงินตราจะไม่รู้ว่าการกระทำของตนเข้าข่ายการทำในลักษณะของการค้า แต่ถ้าวิญญูชนทั่วไปเห็นว่าเห็นว่าการกระทำดังกล่าวกระทำในลักษณะของการค้า ผู้กระทำก็ย่อมมีความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราอันมีลักษณะเป็นการค้า แต่ในขณะเดียวกันถ้าวิญญูชนเห็นว่าการกระทำดังกล่าวไม่มีลักษณะเป็นการค้า ก็เท่ากับว่าขาดองค์ประกอบภายนอกของความผิด ผู้กระทำย่อมไม่มีความผิดในส่วนนี้ อันจะบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินได้ แม้ว่าผู้กระทำจะมีเจตนาทำในลักษณะของการค้าก็ตาม กล่าวอีกในนัยหนึ่งก็คือ “อันมีลักษณะเป็นการค้า” เป็นพฤติการณ์ประกอบการกระทำนั่นเอง

เมื่อในปัจจุบันผู้กระทำใช้วิธีการผลิตเงินปลอมตามจำนวนเท่าที่สั่งให้ทำ ไม่ผลิตเป็นจำนวนมากภายในคราวเดียวเหมือนแต่ก่อน ปริมาณเงินปลอมจึงอาจมีไม่มากแต่กระทำหลายครั้ง (ทำให้ทยอยได้เงินหรือทรัพย์สินไปเก็บสะสมไว้เพื่อแสวงหาประโยชน์ต่อไป) ซึ่งการกระทำในแต่ละครั้งอาจเว้นช่วงระยะเวลาไม่ให้ติดกันเกินไป เมื่อจับกุมได้ครั้งหนึ่ง ปริมาณเงินปลอมมีไม่มาก

และถ้าสืบหาต้นตอแหล่งผลิตไม่ได้ ลักษณะของการกระทำความผิดในสายตาวินิจฉัยชนทั่วไปอาจใกล้เคียงกับการปลอมเงินตราขึ้นใช้เอง ทำให้ผู้กระทำความผิดมีข้อโต้แย้งว่าลักษณะของการกระทำไม่เป็นการค้า ส่งผลให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกิดความล่าช้าอันเนื่องมาจากความลังเลไม่กล้าตัดสินใจ เจ้าหน้าที่จึงต้องมีภาระเพิ่มขึ้นในการตรวจสอบ พิจารณา และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อตีความพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดว่าเข้าข่ายกระทำในลักษณะของการค้า การไม่กำหนดกรอบพฤติการณ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราอันมีลักษณะเป็นการค้าอาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างยากลำบากและสร้างปัญหาในทางปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่ในที่สุด

การกำหนดข้อสันนิษฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติการณ์อันมีลักษณะเป็นการค้าจะทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างสะดวกและดำเนินการไปในแนวทางเดียวกัน ข้อสันนิษฐานดังกล่าวไม่จำเป็นต้องบัญญัติเป็นกฎหมาย เพียงแต่อาจออกเป็นแนวทางปฏิบัติงานกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราอันมีลักษณะเป็นการค้าว่าพฤติการณ์ใดบ้างให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ากระทำเป็นการค้า เช่น กำหนดจำนวนเงินปลอมขั้นต่ำที่ผลิตได้หรือเคยกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันมาก่อน เป็นต้น โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงานปปง.) สามารถทำเป็นหนังสือเวียนเพื่อทราบและถือปฏิบัติได้ การกำหนดกรอบพฤติการณ์ที่ค่อนข้างชัดเจนอันเป็นข้อสันนิษฐานในเบื้องต้นจะทำให้ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ลดน้อยลง การดำเนินคดีจึงเป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่ล่าช้าหรือติดขัดอีกต่อไป อย่างไรก็ตามการกำหนดข้อสันนิษฐานเบื้องต้นดังกล่าวต้องไม่กำหนดแคบจนเกินไปจนอาจทำให้ผู้กระทำความผิดบางรายหลุดรอดจากคดีไปได้

การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้าเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นั้นเป็นสิ่งที่ดี ทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีขอบเขตกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การประกอบอาชญากรรมลดน้อยลง และเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด การทราบถึงปัญหาและอุปสรรคที่อาจจะเกิดขึ้นตามแนวทางที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์มาเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมต่อไปจึงเป็นหนทางหนึ่งอันจะ

ก้าวไปสู่เป้าหมายนั้น อย่างไรก็ตามความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนก็ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดดำเนินไปได้ด้วยดี สามารถตัด วงจรอาชญากรรมได้อย่างสมบูรณ์

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

การปลอมหรือการแปลงเงินตรา นั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่เคยห่างหายไปจากสังคม ไม่ว่าจะประเทศใดๆก็ตามต่างก็เผชิญกับปัญหานี้ทั้งสิ้น เพราะการปลอมหรือการแปลงเงินตรานั้นสามารถกระทำได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็ชนชั้นสูงหรือชนชั้นต่ำถ้าเพียงแต่มีความโลภแล้วต่างก็สามารถกระทำความผิดได้ แต่การกระทำดังกล่าวกลับส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศที่ใช้สกุลเงินนั้นอย่างประเมินค่ามิได้ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยได้กำหนดให้ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง โดยให้ตำรวจ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนคดีเศรษฐกิจ, อัยการ กองคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร และกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานเฉพาะเข้ามาดำเนินการปราบปรามอาชญากรรมประเภทนี้โดยตรง เพื่อลดความเสียหายที่มีมูลค่ามหาศาล อย่างไรก็ตามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราในลักษณะของการค้ำนี้ ได้พัฒนารูปแบบโดยร่วมมือกันอย่างเป็นเครือข่าย ขบวนการ กลายเป็นองค์กรอาชญากรรม มีการระดมสมาชิกเพื่อประสานงานช่วยเหลือกันอย่างเป็นระบบ และจากเพียงแค่กระทำความผิดภายในประเทศก็ขยายออกไปนอกประเทศ มีการปลอมแปลงทั้งเงินตราไทยและต่างประเทศ เป็นการกระทำความผิดข้ามชาติที่ส่งผลกระทบต่อวงกว้าง สำหรับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิดก็มักนำไปโอน เปลี่ยนแปลงสภาพให้ดูเสมือนเงินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของทรัพย์สิน อันจะทำให้สาวไปถึงการกระทำความผิดของตนได้ยาก หรือที่เรียกว่า การฟอกเงิน โดยอาจฟอกเงินภายในประเทศหรือใช้ประเทศอื่นเป็นแหล่งสำคัญในการฟอกเงิน จากนั้นก็นำไปเป็นต้นทุนในการบริหารเครือข่ายอาชญากรรม ดัดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ และก่อความผิดในรูปแบบอื่นๆ ตามมาหลายประการ แม้สมาชิกขององค์กรจะถูกจับกุม เงินปลอมหรือเครื่องมือเครื่องใช้บางอย่างถูกยึดไป ก็ไม่กระทบกระเทือน มีคนอื่นขึ้นมาทำแทนเสมอ เพราะเป็นการกระทำความผิดที่ได้รับผลตอบแทนมาอย่างง่ายดาย กลายเป็นวงจรอาชญากรรมที่ปราบปรามได้ยากและไม่มีวันสิ้นสุด

กฎหมายที่บังคับใช้กับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรานั้น ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา และพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 แต่พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 นั้นมีขึ้นเพื่อกำหนดวิธีการจัดการกับเงินตราให้ทันสมัย เอื้อต่อภาวะเศรษฐกิจและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับระหว่างประเทศ อันส่งผลให้การค้ามีความคล่องตัวและฐานะการเงินของรัฐมีความมั่นคง ไม่ได้มุ่งเน้นถึงการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา การกำหนดความผิดเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการจัดการเงินตราให้มีประสิทธิภาพเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 240 และมาตรา 241 เป็นบทบัญญัติหลักที่ใช้กับการกระทำความผิดฐานปลอมหรือแปลงเงินตรา ซึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 7(2) ก็ได้กำหนดให้ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นความผิดที่ใช้หลักอำนาจลงโทษสากล ไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะเป็นคนสัญชาติใด ผู้เสียหายจะเป็นคนไทยหรือต่างชาติ และถึงแม้กระทำความผิดภายนอกประเทศ ก็นำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษภายในประเทศได้ ถึงกระนั้นก็ตามกฎหมายที่มีอยู่ก็ไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงเงินตราได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเนื่องมาจากสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ

(1) ด้านสารบัญญัติ บทลงโทษตามกฎหมายที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดไม่รุนแรงเพียงพอ

ถึงแม้โทษเกี่ยวกับร่างกายจะสูงถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกนานหลายปี แต่โทษเกี่ยวกับทรัพย์สินกลับเล็กน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิด โดยเฉพาะการทำในลักษณะของการค้า ประกอบกับการริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 33 จำกัดเฉพาะเงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดโดยตรงเท่านั้น ไม่สามารถสาวไปถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้รับการแปลงสภาพแล้ว ทั้งที่ในความเป็นจริงผู้กระทำผิดมักนำเงินที่ได้มาไปซื้อสิ่งของราคาแพง นำไปฝากธนาคาร โอนให้ผู้อื่น หรือเอาไปเปิดกิจการ สร้างบริษัทบังหน้า เพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงิน เป็นการฟอกเงิน โดยนำเงินสกปรกที่ได้มาจากการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ไปเปลี่ยนสภาพให้กลายเป็นเงินสะอาด จากนั้นก็นำไปใช้เพื่อประโยชน์ของตน อาจนำไปเป็นต้นทุนก่ออาชญากรรมซ้ำหรือก่อความผิดอื่น หรือนำไปก่ออิทธิพล ขยายเครือข่ายองค์กรอาชญากรรม กลายเป็นวงจรอาชญากรรมที่ยากแก่การปราบปราม ซึ่งผู้ที่กระทำการฟอกเงิน

นั้นอาจจะเป็นผู้ที่กระทำคามผิดเองหรือเป็นบุคคลอื่นที่ช่วยปกปิดแปลงสภาพทรัพย์สินก็ได้ แม้จะลงโทษผู้กระทำคามผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราแล้ว แต่การไม่เอาผิดกับผู้อื่นที่ช่วยทำการฟอกเงิน ก็จะทำให้มีเงินไปสนับสนุนการขยายฐานอาชญากรรมอยู่เรื่อยไป เมื่อกฎหมายที่มีอยู่ขัดแย้งกับวิถีการดำเนินชีวิตจึงไม่สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำคามผิดที่เป็นอยู่ได้เท่าที่ควร

(2) ด้านวิธีสบัญญัติ กระบวนการพิจารณาคดีและหลักปฏิบัติทางกฎหมายบางประการทำให้ผู้กระทำคามผิดหลุดพ้นจากคดีและไม่ต้องรับโทษ

การดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำคามผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรานั้นก็เหมือนคดีอาญาทั่วไปที่โจทก์ต้องกล่าวหาว่าจำเลยกระทำคามผิดและพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำคามผิดโดยปราศจากข้อสงสัย เมื่อศาลเชื่อว่าจำเลยกระทำคามผิดจริงจึงจะลงโทษ ถ้าพยานหลักฐานไม่เพียงพอ อาจทำให้ผู้กระทำคามผิดหลุดรอดจากคดีและไม่สามารถบังคับโทษทางอาญาได้ ทั้งที่มีเงินหรือทรัพย์สินเป็นจำนวนมากจนผิดสังเกตก็ตาม และถึงแม้มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะสามารถนำตัวผู้กระทำคามผิดมาลงโทษได้ก็เป็นเพียงส่วนน้อยมีไม่กี่คน แต่คนอื่นๆ ที่กระทำคามผิดและผู้ที่อยู่เบื้องหลังก็ยังคงทำการปลอมหรือการแปลงเงินตราต่อไป เพราะพยานหลักฐานที่มีไม่สามารถสาวไปถึงผู้อื่นซึ่งเป็นผู้บงการได้ นอกจากนั้นแล้วการไม่ได้ปฏิบัติตามหลักปฏิบัติทางกฎหมายบางประการ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 176 ก็อาจเป็นช่องว่างที่จะทำให้จำเลยหลุดพ้นจากการดำเนินคดีหรือไม่ต้องรับโทษได้เช่นกัน เพราะฉะนั้นผู้ที่ไม่ถูกดำเนินคดีฐานปลอมหรือแปลงเงินตรา หรือถูกดำเนินคดีแต่ไม่ได้รับโทษและถึงแม้จะเป็นผู้ที่ได้รับโทษแล้วก็สามารถนำเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำคามผิดซึ่งเปลี่ยนแปลงสภาพให้ดูเสมือนเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายไปแสวงหาประโยชน์และนำไปเป็นทุนประกอบอาชญากรรมต่อไป

เมื่อประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 ไม่สามารถดำเนินการกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นมูลเหตุจูงใจของผู้กระทำคามผิดได้เท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาปลอมแปลงเงินตราอยู่เรื่อยมา ประกอบกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมแปลงเงินตรา (counterfeiting currency) เป็นความผิดประเภทหนึ่งที่คณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนิน

มาตรการทางการเงินเกี่ยวกับการฟอกเงิน (Financial Action Task Force on Money laundering : FATF) กำหนดไว้ จึงเป็นการสมควรที่จะนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้กับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา แต่การจะบังคับใช้มาตรการตามกฎหมายดังกล่าวกับความผิดนั้นได้ ความผิดนั้นต้องเป็นความผิดมูลฐาน ซึ่งความผิดมูลฐานของประเทศไทยมีลักษณะกำหนดประเภทความผิดอย่างชัดเจนแต่มีฐานความผิดน้อยกว่าประเทศอื่นๆ เป็นส่วนใหญ่ ยังมีความผิดอีกหลายประเภทที่เป็นปัญหาสำคัญและส่งผลกระทบต่อประเทศอย่างมหาศาล อย่างไรก็ตามการกำหนดความผิดมูลฐานในประเทศไทยต้องเป็นการกระทำความผิดอาญาที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

- (1) ความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินงานในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม
- (2) ความผิดที่ลักษณะของการประกอบอาชญากรรมได้รับผลตอบแทนสูง
- (3) ความผิดที่เป็นการกระทำสลับซับซ้อน ยากแก่การปราบปราม
- (4) ความผิดที่มีลักษณะเป็นภัยต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ

ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า เป็นความผิดที่มีรูปแบบและวิธีการดำเนินงานในลักษณะองค์กรอาชญากรรมที่ได้รับผลตอบแทนสูง มีการกระทำสลับซับซ้อน ยากแก่การปราบปราม และเป็นภัยต่อความมั่นคงในทางเศรษฐกิจซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดเป็นความผิดมูลฐาน จึงได้กำหนดให้ “ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา...ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า” เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ FATF ที่เป็นมาตรฐานสากลและสามารถนำมาตรการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้

มาตรการตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจะช่วยแก้ไขปัญหาและเสริมกฎหมายที่มีอยู่ให้สามารถป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเป็นการกำหนดความผิดทางอาญาเพื่อลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานฟอกเงิน โดยเฉพาะ รวมทั้งผู้สนับสนุนหรือช่วยเหลือ ผู้พยายามกระทำความผิด หรือผู้สมคบเพื่อกระทำ

ความผิดฐานฟอกเงิน เพราะฉะนั้นผู้ที่กระทำการฟอกเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา แม้จะไม่ใช่ผู้ที่ทำการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ก็มีความผิดฐานฟอกเงินต้องได้รับโทษเช่นกัน และแม้เป็นการฟอกเงินนอกประเทศไทย ผู้กระทำการ ฟอกเงินก็ต้องรับโทษในประเทศไทยด้วย ที่สำคัญคือ มาตรการร้องขอให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดิน หรือที่เรียกว่ามาตรการริบทรัพย์สินทางแพ่งจะขจัด ผลประโยชน์ทางการเงิน ไม่ว่าผลประโยชน์นั้นจะถูกโอน โยกย้าย หรือแปรสภาพเป็นทรัพย์สิน ใดๆก็ตาม ทำให้อาชญากรไม่สามารถใช้เงินหรือทรัพย์สินสกรปรกไปเป็นประโยชน์แก่ตนหรือ ขยายเครือข่ายการกระทำความผิดได้ ซึ่งไม่มีประโยชน์อันใดที่จะกระทำความผิดเพื่อให้ได้เงินนั้น มาแล้วไม่ได้ใช้ประโยชน์จากเงินนั้น จึงเป็นการตัดมูลเหตุจูงใจที่สำคัญในการประกอบ อาชญากรรม

มาตรการนี้มุ่งตัวทรัพย์สินเป็นสำคัญ หากศาลเชื่อว่าทรัพย์สินใดเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิด ศาลจะมีคำสั่งให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดินทันที โดยไม่ต้องมีการจับกุม ตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและพิสูจน์ความผิด โดยปราศจากข้อสงสัยจึงจะริบทรัพย์สินได้ คือไม่ พิจารณาว่าผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษตามความผิดมูลฐานนั้นๆหรือไม่ พนักงานอัยการซึ่งยื่น คำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตกเป็นของแผ่นดินเพียงแต่นำสืบให้ เข้าข้อสันนิษฐานว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด จากนั้นผู้ที่ยังอ้างว่าเป็น เจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์แล้วแต่กรณี จะต้องพิสูจน์หรือแสดงข้อเท็จจริง หักล้างข้อสันนิษฐานดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นการนำเอาหลักการผลักภาระการพิสูจน์มาใช้ นั่นเอง ซึ่งถ้าศาลเชื่อหรือคำร้องของที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้รับโอน หรือผู้รับประโยชน์ฟังขึ้น ก็จะเป็นผลให้ศาลสั่งคืนทรัพย์สินนั้น แต่ถ้าศาลไม่เชื่อข้อเท็จจริงที่แสดงต่อศาล ก็จะสั่งให้ ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการ ปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้าจะส่งผลให้การ ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะไม่ว่าผู้ใดจะถูก ลงโทษในความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราหรือไม่ก็สามารถใช้มาตรการริบ

ทรัพย์สินทางแพ่งดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดได้ เมื่อผู้กระทำความผิดไม่สามารถแสวงหาประโยชน์จากเงินหรือทรัพย์สินเหล่านั้น แรงจูงใจในการประกอบอาชญากรรมก็จะหมดสิ้นไป และเมื่ออาชญากรรมลดจำนวนลง เงินนอกระบบและเงินสกปรกทั้งหลายก็จะหมดสิ้นไปเช่นกัน การที่ปริมาณเงินมีความสมดุลกับผลิตผลทางการผลิตที่เกิดขึ้นจะทำให้การกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ระบบเศรษฐกิจเกิดความมั่นคง ในขณะที่เดียวกันจะส่งผลให้ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาคมโลกเพราะแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีการปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าวอย่างจริงจัง ทำให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น อันเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในประเทศ ถึงแม้จะเป็นการเพิ่มภาระเจ้าหน้าที่และสร้างความหวาดระแวงแก่บางหน่วยงานที่อาจจะมีภาระหน้าที่มากขึ้นในอนาคตก็สามารถแก้ไขปัญหาโดยการกำหนดกรอบการทำงานให้ชัดเจนขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ และถึงแม้กระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชนไปบ้างแต่ขั้นตอนในการดำเนินการก็สามารถตรวจสอบได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าการนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้จะช่วยป้องกันปัญหาการปลอมหรือการแปลงเงินตราที่จะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ที่จะถึงนี้อาจส่งผลกระทบต่อประเทศไทยหลายด้านด้วยกัน ทั้งด้านบวกและด้านลบ รวมทั้งอาชญากรรมซึ่งส่วนใหญ่แล้วน่าจะเกี่ยวข้องกับปลอมแปลงเงินตราและการฟอกเงิน การนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้กับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

อย่างไรก็ตาม “ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา...ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานใหม่ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 อาจจะก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านกฎหมาย

(1) การจำกัดลักษณะของการปลอมหรือการแปลงเงินตราเฉพาะอันมีลักษณะเป็นการค้าเป็นการจำกัดการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เพราะการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรามีได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการค้าเท่านั้น

การปลอมหรือการแปลงเงินตราเพื่อวัตถุประสงค์อื่นย่อมได้รับผลตอบแทนบางประการ ซึ่งสามารถเทียบเป็นราคาทางเศรษฐกิจได้เช่นกัน เช่น การปลอมหรือการแปลงเงินตราเพื่อให้เป็นวัตถุแลกเปลี่ยนกับยาเสพติด อาวุธสงครามฯ หรือในกรณีที่กระทำความผิดเพื่อให้หนีที่มีอยู่ระงับลงไป ต่างก็ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเช่นเดียวกัน ผลประโยชน์ที่ได้รับมาเหล่านี้เป็นแรงจูงใจในการกระทำความผิดและนำไปเป็นทุนในการประกอบอาชญากรรมได้ เพราะฉะนั้นแล้วการที่กำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราอันมีลักษณะเป็นการค้าแต่เพียงอย่างเดียวในการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน อาจทำให้ผู้กระทำความผิดบางรายหลุดรอดไปเพราะกฎหมายอาญาต้องอาศัยการตีความที่เคร่งครัด และอาจทำให้ผู้กระทำความผิดหาวิธีการหลีกเลี่ยงหรือหาช่องว่างของกฎหมายเพื่อให้ได้รับประโยชน์เช่นเดิม ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

(2) การกระทำความผิดเกี่ยวกับเงินตราไม่ได้จำกัดเฉพาะการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น แต่การกระทำความผิดเกี่ยวกับเงินตรายังอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 อีกส่วนหนึ่ง จึงไม่ควรตีกรอบเฉพาะความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาแต่เพียงอย่างเดียว

การจัดกััดเพียงความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาอาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายแคบไป ผู้กระทำความผิดที่เล็ดรอดจากการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมาแม้จะได้รับการลงโทษตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 แล้วก็ตาม เพราะบทลงโทษตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 นั้นไม่มีความรุนแรงเพียงพอและไม่มีความการดำเนินการกับทรัพย์สินอย่างจริงจังเพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด

(3) ข้อเท็จจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้ประการหนึ่งก็คือ สื่อในการแลกเปลี่ยนที่มีค่าและใช้ชำระราคาไม่ได้จำกัดเฉพาะเงินตราเท่านั้น การที่พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กำหนดความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิและบัตรอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการคุ้มครองสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือใช้ชำระราคาได้เช่นเดียวกันไว้ในอีก

อนุมาตราหนึ่ง อาจส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันถ้ามีการแก้ไขเพิ่มเติมความผิดมูลฐานในอนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่งดังกล่าวแล้ว

เงินตราที่ใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนและได้รับการคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญามีทั้งเงินตราไทยและเงินตราต่างประเทศ ได้แก่ เหรียญกษาปณ์และธนบัตร นอกจากนั้นยังคุ้มครองไปถึงสิ่งอื่นใดซึ่งรัฐบาลออกใช้หรือให้อำนาจให้ออกใช้ พันธบัตรรัฐบาลหรือใบสำคัญสำหรับดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาลอีกด้วย อย่างไรก็ตามสื่ออื่นที่เป็นตัวแทนของเงินตราในการชำระราคาสินค้าและบริการต่างๆก็ยังมีอีกมากมาย ได้แก่ ตัวเงิน บัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรสมาร์ตการ์ดฯ ซึ่งการปลอมตราสารทางการเงินหรือตัวเงินนั้นเป็นการปลอมเอกสารสิทธิ และการปลอมบัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรสมาร์ตการ์ดฯ ก็ย่อมมีความผิดเกี่ยวกับการปลอมกับบัตรอิเล็กทรอนิกส์ ความผิดเหล่านี้อยู่ในขอบเขตของ “ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทางตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานหนึ่งของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แต่ในขณะเดียวกันตัวเงิน บัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรสมาร์ตการ์ดฯ ต่างก็เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือใช้ชำระราคาประเภทหนึ่งนอกจากเงินตราที่จับต้องได้ เมื่อความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรานั้นเป็นความผิดมูลฐานอีกอนุมาตราหนึ่ง การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเพื่อคุ้มครองสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือใช้ชำระราคามีให้มีการแสวงหาประโยชน์ด้วยการปลอมแปลงอาจไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกันและอาจเกิดช่องว่างทางกฎหมายให้ผู้กระทำความผิดหลีกเลี่ยงที่จะถูกดำเนินการกับทรัพย์สินถ้ามีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติการณ์หรือเพิ่มข้อเท็จจริงบางประการในอนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่ง เพราะผู้กระทำความผิดสามารถเลือกที่จะแสวงหาประโยชน์จากการปลอมสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือใช้ชำระราคาประเภทที่กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเข้าไปเกี่ยวข้องน้อยที่สุด การบังคับใช้กฎหมายจะเกิดความลักลั่นและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด

2. ด้านปฏิบัติ

การไม่บ่งชี้พฤติการณ์อย่างชัดเจนเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราอันมีลักษณะเป็นการค้าที่ต้องดำเนินคดีในฐานะฟอกเงินอาจนำไปสู่การตีความพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิด ซึ่งสร้างความลำบากในการบังคับใช้กฎหมายมากขึ้น

คำว่า “อันมีลักษณะเป็นการค้า” เป็นพฤติการณ์ประกอบการกระทำ ซึ่งพิจารณาจากมาตรฐานของวิญญูชน ไม่ใช่เจตนาของผู้กระทำความผิด เมื่อในปัจจุบันผู้กระทำใช้วิธีการผลิตเงินปลอมตามจำนวนเท่าที่สั่งให้ทำ ไม่ผลิตเป็นจำนวนมากภายในคราวเดียวเหมือนแต่ก่อน ปริมาณเงินปลอมจึงอาจมีไม่มากแต่กระทำหลายครั้ง (ทำให้ทยอยได้เงินหรือทรัพย์สินไปเก็บสะสมไว้เพื่อแสวงหาประโยชน์ต่อไป) ซึ่งการกระทำในแต่ละครั้งอาจเว้นช่วงระยะเวลาไม่ให้เกิดกันเกินไป เมื่อจับกุมได้ครั้งหนึ่ง ปริมาณเงินปลอมมีไม่มาก และถ้าสืบหาต้นตอแหล่งผลิตไม่ได้ ลักษณะของการกระทำความผิดในสายตาวิญญูชนทั่วไปอาจใกล้เคียงกับการปลอมเงินตราขึ้นใช้เอง ทำให้ผู้กระทำความผิดมีข้อโต้แย้งว่าลักษณะของการกระทำไม่เป็นการค้า ส่งผลให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เกิดความล่าช้าอันเนื่องมาจากความลังเล ไม่กล้าตัดสินใจ เจ้าหน้าที่จึงต้องมีภาระเพิ่มขึ้นในการตรวจสอบ พิจารณา และรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อตีความพฤติการณ์ของผู้กระทำความผิดว่าเข้าข่ายกระทำในลักษณะของการค้า การไม่กำหนดกรอบพฤติการณ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราอันมีลักษณะเป็นการค้าอาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างยากลำบาก และสร้างปัญหาในทางปฏิบัติแก่เจ้าหน้าที่ในที่สุด

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน และจากการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้าเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยเห็นว่าควรดำเนินการดังต่อไปนี้เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด กล่าวคือ

1. แกไข “ความคิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา...ตามประมวลกฎหมายอาญา อันมีลักษณะเป็นการค้า” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้ครอบคลุมการปลอมหรือการแปลงเงินตราในลักษณะอื่นนอกจากการทำเป็นการค้า แต่การกระทำในลักษณะนั้นต้องได้รับผลประโยชน์ตอบแทนพอสมควรอันเป็นมูลเหตุจูงใจให้กระทำความผิดได้เช่นเดียวกัน มิใช่ทำเพื่อใช้เองอย่างฉาบฉวยซึ่งได้รับผลตอบแทนไม่มากนักไม่มีประโยชน์อันใดที่จะนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้กับการกระทำความผิดในลักษณะดังกล่าว

2. แกไข “ความคิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา...ตามประมวลกฎหมายอาญา อันมีลักษณะเป็นการค้า” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้รวมถึงความผิดฐานทำสิ่งใช้แทนเงินตราโดยรัฐบาลมิได้อนุญาตตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 แม้ว่าพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 จะมีได้เป็นบทบัญญัติหลักที่ใช้กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา แต่การกำหนดความผิดเพื่อให้เกิดการจัดการเงินตราเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดที่เล็ดรอดจากการบังคับใช้ประมวลกฎหมายอาญาได้ เมื่อการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นไปในทำนองเดียวกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน จึงเป็นการสมควรที่จะนำกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินมาบังคับใช้ด้วยเช่นกัน โดยอาจกล่าวความผิดมูลฐานเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราในลักษณะกว้างๆว่าเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา ไม่ต้องเจาะจงกฎหมายเป็นฉบับไป เพราะในอนาคตอาจมีกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องออกมาบังคับใช้นอกจากกฎหมายที่มีอยู่แต่เดิม เช่น กฎหมายที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับเงินตราเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน เป็นต้น

จากข้อ 1. และข้อ 2. การเปลี่ยน “ความคิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา...ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เป็น “ความคิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลง

เงินตรา...ตามกฎหมายอาญาอันนำมาซึ่งผลประโยชน์ตอบแทน เว้นแต่การปลอมหรือการแปลงในลักษณะใช้เป็นการส่วนตัว” จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายครอบคลุมการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้น

3. การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับ “ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา...ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า” ต้องมีความสอดคล้องกับ “ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์...ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า” ซึ่งเป็นความผิดมูลฐานที่อยู่อีกอนุมาตราหนึ่ง เพราะสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือใช้ชำระราคามีได้จำกัดแก่เงินตราที่จับต้องได้เท่านั้น ยังมีตัวเงินที่เป็นเอกสารสิทธิ และบัตรเครดิต บัตรเดบิต บัตรสมาร์ตการ์ดฯ ซึ่งเป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์รูปแบบหนึ่ง เพราะฉะนั้นแล้วถ้ามีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือเพิ่มข้อเท็จจริงบางประการในอนุมาตราใดอนุมาตราหนึ่งเพื่อบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ต้องมีการแก้ไขอีกอนุมาตราหนึ่งให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันเพื่อคุ้มครองสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนหรือใช้ชำระราคามีให้ผู้กระทำความผิดอาศัยช่องว่างของกฎหมายแสวงหาประโยชน์โดยการหลีกเลี่ยงที่จะถูกดำเนินการกับทรัพย์สิน

4. การกำหนดข้อสันนิษฐานเบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมอันมีลักษณะเป็นการค้าจะทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างสะดวกและดำเนินการไปในแนวทางเดียวกัน ข้อสันนิษฐานดังกล่าวไม่จำเป็นต้องบัญญัติเป็นกฎหมาย เพียงแต่อาจออกเป็นแนวทางปฏิบัติงานกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราอันมีลักษณะเป็นการค้าว่าพฤติกรรมใดบ้างให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ากระทำการค้า เช่น กำหนดจำนวนเงินปลอมขั้นต่ำที่ผลิตได้หรือเคยกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันมาก่อน เป็นต้น โดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินสามารถทำเป็นหนังสือเวียนเพื่อทราบและถือปฏิบัติได้ การกำหนดกรอบพฤติกรรมที่ค่อนข้างชัดเจนอันเป็นข้อสันนิษฐานในเบื้องต้นจะทำให้ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ลดน้อยลง การดำเนินคดีจึงเป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่ล่าช้าหรือติดขัดอีกต่อไป อย่างไรก็ตามการกำหนดข้อสันนิษฐานเบื้องต้นดังกล่าวต้องไม่กำหนดแคบจนเกินไปจนอาจทำให้ผู้กระทำความผิดบางรายหลุดรอดจากคดีไปได้

5. เพิ่มบทลงโทษความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราตามประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 ให้มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะโทษเกี่ยวกับทรัพย์สิน แม้โทษตามประมวลกฎหมายอาญาจะมีโทษเกี่ยวกับร่างกายสูงถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิตหรือจำคุกนานหลายปี แต่โทษเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งเป็นโทษปรับกลับเล็กน้อยมากเมื่อเทียบกับเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดในลักษณะของการค้า กล่าวคือ การปลอมเงินตราต้องระวางโทษปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาทตามมาตรา 240 และการแปลงเงินตราต้องระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสี่หมื่นบาทตามมาตรา 241 ประกอบกับค่าของเงินที่ลดลงในปัจจุบัน ทำให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกว่าการปรับที่กำหนดไว้เดิมนั้นเป็นจำนวนเงินไม่มาก จึงขาดความยับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิด การเพิ่มโทษปรับขึ้นสูงจะทำให้จำนวนเงินค่าปรับมีความสอดคล้องกับค่าเงินที่แท้จริงในปัจจุบัน ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดเกิดการไตร่ตรองถึงผลที่อาจได้รับ และทำให้ศาลมีดุลพินิจในการลงโทษผู้กระทำความผิดซึ่งขึ้นอยู่กับพฤติการณ์ว่ามีลักษณะใช่เป็นการส่วนตัวหรือมีลักษณะเป็นการค้าได้มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับการกระทำความผิดในแต่ละคดี สำหรับความผิดฐานทำสิ่งใช้แทนเงินตราโดยรัฐบาลมิได้อนุญาตตามพระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501 นั้นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งมีบทลงโทษไม่สูงพอที่จะทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัว ไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุกหรือโทษปรับก็ตาม จึงเป็นการสมควรที่จะมีการเพิ่มโทษจำคุกและโทษปรับเพื่อให้ทันต่อกาลสมัยและทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว มีความหลาบจำไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก การกำหนดบทลงโทษดังที่ได้กล่าวมาแล้วจะช่วยเสริมให้การบังคับใช้กฎหมายกับความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และทำให้นานาอารยประเทศมีความเชื่อมั่น กล้าที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทยอันเนื่องมาจากการจัดการกับผู้กระทำความผิดประเภทนี้อย่างจริงจัง

6. ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราส่วนหนึ่งมักเป็นผู้ที่เคยกระทำความผิดลักษณะดังกล่าวมาแล้ว การที่พ้นโทษแล้วกลับมากระทำความผิดอีกก็เนื่องจากไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่งและการกระทำความผิดดังกล่าวก็ทำได้ง่าย เงินปลอมที่ถูกต้องทำขึ้นสามารถนำไปแสวงหาประโยชน์ได้ไม่ว่าจะใช้เป็นการส่วนตัวหรือทำการค้าก็ตาม เพราะฉะนั้นการฝึกอาชีพ

ให้แก่ักโทษในเรือนจำจึงเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อพ้นโทษออกมาแล้วก็สามารถนำวิชาความรู้ดังกล่าวไปประกอบอาชีพสุจริตต่อไปได้ ไม่ต้องหันกลับมากระทำความผิดอีก

อย่างไรก็ตาม นอกจากกฎหมายและมาตรการต่างๆที่ดีแล้ว ความร่วมมือจากทุกหน่วยงาน และประชาชนก็เป็นสิ่งสำคัญ ภาครัฐต้องเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับเงินปลอมว่ามีลักษณะอย่างไรบ้าง และจะส่งผลกระทบต่อตนเองและประเทศมากมายขนาดไหน โดยใช้สื่อทุกชนิดเท่าที่จะเป็นไปได้ รวมทั้งจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์นอกสถานที่ เพื่อให้ประชาชนเกิดความระมัดระวังตัว เมื่อประชาชนหัดสังเกตและปฏิเสธเงินปลอมดังกล่าวแล้ว ผู้กระทำความผิดก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้ ส่งผลให้อาชญากรรมลดจำนวนลงในที่สุด และเพื่อให้มีแรงขับเคลื่อนในการปราบปรามอาชญากรรม อาจมีการเพิ่มเงินสินบนแก่ผู้แจ้งความนำจับและเงินรางวัลแก่ผู้จับกุมตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลการจับกุมการปลอมแปลงธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ พ.ศ. 2526 ให้มากยิ่งขึ้น คือตามหลักเกณฑ์นั้น เงินสินบนจ่ายให้แก่ผู้แจ้งความนำจับไม่เกินร้อยละ 30 ของราคาอุปกรณ์ของกลาง หรือราคาในหน้าธนบัตรปลอมหรือเหรียญกษาปณ์ปลอมที่จับได้ แต่ต้องไม่เกิน 100,000 บาท และเงินรางวัลจ่ายให้แก่ผู้จับกุมไม่เกินร้อยละ 25 ของราคาอุปกรณ์ของกลาง หรือราคาในหน้าธนบัตรปลอมหรือเหรียญกษาปณ์ปลอมที่จับได้ แต่ต้องไม่เกิน 100,000 บาท การเพิ่มอัตราส่วนของเงินสินบนและเงินรางวัลที่ได้รับหรือการปรับฐานจำนวนเงินขั้นสูงให้มากขึ้นจะทำให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจในการให้ความร่วมมือกับทางราชการ ผู้ปฏิบัติหน้าที่เองก็มีขวัญกำลังใจในการทำงาน และเพื่อป้องกันมิให้คดีได้รับความกระทบกระเทือนจากการมุ่งหวังเงินสินบนและเงินรางวัลมากเกินไป จึงสมควรกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานว่าต้องดำรงอยู่ในหลักการที่เหมาะสม คือปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายนั่นเอง

เงินสินบนและเงินรางวัลนั้นเปรียบเสมือนดาบสองคม ด้านหนึ่งเป็นแรงกระตุ้นในการทำงาน แต่อีกด้านหนึ่งก็อาจยั่วยุให้คนเกิดกิเลสจนทำให้เกิดปัญหาตามมา ยกตัวอย่างเช่น ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2546 ที่ถูกยกเลิกไป เนื่องจากนโยบายดังกล่าวได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมในการจ่ายเงินรางวัลและหลักความมีส่วนร่วมได้เสียของเจ้าหน้าที่รัฐ ประเทศ

สหรัฐอเมริกาเองก็ได้ทำหนังสือทักท้วงมายังรัฐบาลไทยเพื่อให้ยกเลิกการจ่ายเงินสินบนรางวัลดังกล่าว¹ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงานปปง.) จึงจัดตั้งกองทุนการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นมาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่แทน อย่างไรก็ตาม สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงานป.ป.ส.) กลับประสบความสำเร็จในการดำรงไว้ซึ่งเงินสินบนและเงินรางวัลจากเงินกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยเงินสินบนนั้นจ่ายให้แก่ผู้ซึ่งจ้องจนสามารถริบทรัพย์สินนั้นตกเป็นของกองทุนในอัตราไม่เกินร้อยละ 15 ของมูลค่าทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุน และเงินรางวัลจ่ายให้แก่เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนร่วมดำเนินการจนสามารถริบทรัพย์สินนั้นตกเป็นของกองทุน ได้แก่ ผู้สืบสวนจับกุม พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินในอัตราไม่เกินร้อยละ 25 ของมูลค่าทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุน ซึ่งเงินรางวัลที่คำนวณได้จะถูกแบ่งเป็น 10 ส่วน คือให้ ผู้สืบสวนจับกุมในคดีนั้น 5 ส่วน พนักงานสอบสวน 1 ส่วน และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินในคดีนั้น 4 ส่วน ด้วยการจัดสรรเงินรางวัลให้กับผู้มีสิทธิตามรายชื่อที่ปรากฏและตามอัตราที่กำหนดอย่างเป็นขั้นตอนจึงทำให้ไม่มีปัญหาการแบ่งสัดส่วนที่ไม่เป็นธรรม รูปคดีก็ไม่เสียไป เพราะฉะนั้นแล้ว เงินสินบนและเงินรางวัลนั้นสามารถมีได้แต่ต้องอยู่ในหลักการที่เหมาะสมจึงจะส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างดี สมตามเจตนารมณ์ที่ตั้งไว้

สำหรับการรับแลกเปลี่ยนเงินปลอมจากประชาชนผู้สุจริตนั้นเห็นว่าจะไม่ควรเกิดขึ้น ถึงแม้การกระทำดังกล่าวจะเป็นการช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำความผิดดังกล่าวก็ตาม แต่ในอีกแง่หนึ่งจะส่งผลให้อาชญากรรมเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราขยายตัว เพราะประชาชนจะไม่คอยสังเกตว่าเงินที่ตนรับมาเป็นเงินปลอมหรือไม่ สามารถแลกคืนได้ในภายหลัง ทำให้มีผู้จัดทำเงินปลอมขึ้นมามากมาย ประกอบกับการพิสูจน์ว่ารู้หรือไม่ว่าเงินที่ตนรับมาเป็นของปลอมนั้นพิสูจน์ยาก การรับแลกเปลี่ยนเงินปลอมจึงไม่เหมาะสม ถ้าประชาชนไม่อยากขาดทุน กลัวสูญเสียรายได้ก็ต้องหัดสังเกตเงินที่รับมาดังกล่าวไม่ว่าโดยวิธีการสัมผัสหรือทางสายตาก็ตาม

¹ ประคอง คุณคณิจ, “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551), หน้า 54.

การปลอมหรือการแปลงเงินตราเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประเทศชาติเป็นอย่างยิ่งและส่งผลกระทบต่อประชาชนผู้สุจริตที่ได้รับเงินดังกล่าวมาต้องสูญเสียรายได้เป็นจำนวนมาก แต่การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับความผิดดังกล่าวจะทำให้อาชญากรรมลดจำนวนลง เพราะเป็นการตัดโอกาสไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับผลประโยชน์ในทรัพย์สินซึ่งเป็นแรงจูงใจของการกระทำความผิด กฎหมายดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนทั้ง โทษและวิธีการเพื่อความปลอดภัย เพราะทำให้ผู้กระทำความผิดเจ็ดหลายและยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิด อันเป็นการป้องกันสังคมในขณะเดียวกัน อย่างไรก็ตาม การทราบถึงปัญหาและอุปสรรค และดำเนินการตามแนวทางที่ผู้วิจัยได้เสนอแนะไปแล้วนั้นน่าจะเป็นหนทางหนึ่งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปพิจารณาและศึกษาเพิ่มเติมเพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมอันเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตราต่อไปในอนาคตได้มากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กมลเนตร อยู่คงพัน. การรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการตัดสินใจถือบัตรเครดิต บัตรเครดิต และบัตรเอทีเอ็มของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชาการโฆษณา ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

กมลศักดิ์ หมั่นภักดี. การกำหนดให้ความผิดอาญาร้ายแรง ตามอนุสัญญาสหประชาชาติ เพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

กลุ่มเฉพาะกิจเพื่อปฏิบัติการทางการเงิน (FINANCIAL ACTION TASK FORCE). ข้อเสนอแนะ FATF [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา: <http://www.fatf.gafi.org> [15 สิงหาคม 2555] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑, ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: จีรัชการพิมพ์, 2546).

ขจีรัตน์ อัครจิตสกุล. กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษากรณีการรายงานธุรกรรมขององค์กรที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, สำนักงาน. มาตรการริบทรัพย์สินค้าเสพติด. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2548.

จิตติ ดิงศักดิ์. กฎหมายอาญาภาค ๑. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525, อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑, ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: จีรัชการพิมพ์, 2546.

จิตติ ดิงศักดิ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค ๒ ตอน ๑, ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: จีรัชการพิมพ์, 2548.

จุฑาทิพ คล้ายทับทิม. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกับประเทศไทย. นนทบุรี: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2555.

จุฑาทิพ คล้ายทับทิม. หลักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2553.

เจ้าหน้าที่ทีมสืบสวน 1-2 ฝ่ายรักษาความปลอดภัย ธนาคารแห่งประเทศไทย. สัมภาษณ์, 18 มกราคม 2556.

ฉัตรชัย ตรีพิพัฒน์กุล. ผลกระทบจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 : ศึกษากรณีการรายงานการดำเนินการตามหมวดสี่ของคณะกรรมการธุรกรรมและเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

ช่อทิพย์ จำนวนวงษ์. คำอธิบายพระราชบัญญัติเงินตรา, ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์, 2521.

ชัยนันท์ แสงปุดตะ. กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน: ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดมูลฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

ชาติชาย เชษฐสุมน. ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) : ผลกระทบต่อกฎหมายไทย. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555.

ชาติชาย สุทธิกลม. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. ใน รวมบทความและสารบัญญัเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน, หน้า 148-160. กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. ใน รวมบทความและสารบัญญัเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน, หน้า 1-29. กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542.

ไชยยศ เหมะรัชตะ. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลดีเด่นตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 39 และหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 9, 2539-2540.

ณรัชต์ เสวตนันท์. อาชญากรรมข้ามชาติ : ภัยคุกคามยุคใหม่. รายงานวิชาการหลักสูตรประกาศนียบัตรชั้นสูง, การบริหารงานภาครัฐและกฎหมายมหาชน รุ่นที่ 3 สถาบันพระปกเกล้า, 2547.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. ข้อควรคำนึงเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน. ใน รวมบทความและสารบัญญั

- เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน, หน้า 86-87. กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542.
- ธนาคารทหารไทย จำกัด. กระยาปณ์ไทย. พระนคร: โรงพิมพ์ของสมาคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2509.
- ธนาคารนครคม จำกัด (มหาชน). ตำนานในเงินตราไทย. กรุงเทพมหานคร : เดอะพรีนท์ อินเตอร์เนชั่นแนล, 2536.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. ทีมสืบสวน 1-2, ฝ่ายรักษาความปลอดภัย. (เอกสารไม่ตีพิมพ์เผยแพร่) นวรัตน์ เลขะกุล. เบียดทา กษาปณ์ แบนกิ้ง, ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สารคดี, 2542.
- นิกร เกริกกุล. การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร: Translators-at-Law.Com, 2543.
- บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... (ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 142 วรรคห้า) ของคณะกรรมการกฤษฎีกา
- บุญเกิด งอกคำ. เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเหรียญกษาปณ์ ธนบัตร และทุนสำรองเงินตรา. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2526.
- เบอร์นาร์ด ลีตาร์. เงินตราแห่งอนาคต. แปลโดย จินตลา วิเศษกุล, ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สอนเงินมีมา, 2547.
- ปกรณ์ ปิติกุลตั้ง. การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร เป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- ประคอง ดุลคนิจ. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุนป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551.
- ประภัสสร เทพชาตรี. ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม, 2554.
- ประมวลกฎหมายอาญา
พระราชบัญญัติเงินตรา พ.ศ. 2501
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2556
พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542
- พานิชย์, กระทรวง. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. ASEAN Economic Community : AEC

- ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: Color Idea, 2551.
- พาณิชย์, กระทรวง. กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. พิมพ์เขียวเพื่อจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Blueprint)[ออนไลน์]. แหล่งที่มา:
www.thaifita.com/trade/corner/aec_blueprint.pdf [27 มกราคม 2556]
- พิพัฒน์ จักรางกูร. กฎหมายอาญาภาค 1. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2525.
- ไพโรธสิทธิ์ ศรีสุทธีเกิดพร. อาเซียน 2558 (2015). กรุงเทพมหานคร: ปัญญาชน ดิสทริบิวเตอร์, 2555.
- ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลการจับกุมการปลอมแปลงธนบัตร และเหรียญกษาปณ์ พ.ศ. 2526
- ระเบียบคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินว่าด้วยกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2536
- ระเบียบคณะกรรมการกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการจัดการทรัพย์สินของกองทุน พ.ศ. 2537
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ยกเลิกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2546 พ.ศ. 2550
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ่ายเงินสินบนและเงินรางวัลในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2546
- รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... (ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2551 ข้อ 136) ของคณะกรรมการการยุติธรรมและการตำรวจ วุฒิสภา
- วรจักษ์พร นิमितกุล. ผู้ตรวจการอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุดและกรรมการธุรกรรมตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. สัมภาษณ์, 21 กุมภาพันธ์ 2556.
- วันชัย รุจนวงศ์ และคณะ. การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2). สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด, 2548.
- วันชัย ศรีนวลนัต. การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษทรัพย์สินในคดียาเสพติด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารคดี, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- วาทีน คำทรงศรี. การฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2539.
- วิชัย ดันดีกุลานันท์. ถ้าอธิบายกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์อักษร.

วิทย์ บัณฑิตกุล (เรียบเรียง). รู้จักประชามหาอาเซียน, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สถาพรบุ๊คส์, 2554.

วีระพงษ์ บุญโยภาส. กระบวนการยุติธรรมกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, 2550.

วีระพงษ์ บุญโยภาส. การกำหนดความผิดมูลฐานฟอกเงินที่ผู้กระทำเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และมาตรการรวมทั้งความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการฟอกเงินและมาตรการยึด อาศัยและริบทรัพย์สิน. จากรายงานฉบับสมบูรณ์การศึกษาวิจัยในโครงการพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2) เสนอต่อสถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด. (เอกสาร ไม่ตีพิมพ์เผยแพร่)

วิรวรรณ ภิญญรัตน์ และคณะ (เรียบเรียง). เงินตราในอาเซียน, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สถาพรบุ๊คส์, 2555.

สถิตย์ ไพเราะ. กฎหมายอาญา มาตรา ๒๐๕-๒๘๗, ๓๖๗-๓๘๘ ใน ประเด็น รัฐ เสี่ยงสูญวงศักรับรองสิทธิการ, รวมคำบรรยายเนติบัณฑิตยสภา ภาคหนึ่ง สมัยที่ ๖๓ ปีการศึกษา ๒๕๕๑, หน้า 207-234. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เนติบัณฑิตยสภา, 2553

สีหนาท ประยูรรัตน์. คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: ศ.เอเชีย เพลส, 2542.

สีหนาท ประยูรรัตน์ และคณะวิจัย. ความผิดมูลฐานตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับมาตรการป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพลในประเทศไทย. เอกสารประกอบการศึกษาทางวิชาการ, สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน, 2547.

สุพิศาล ภัคดินฤนาถ. ผู้บังคับการกองบังคับการปราบปราม. สัมภาษณ์, 5 กุมภาพันธ์ 2556.

สุรเชษฐ ชีรวินิจ. โกงสะบัด โกงสะบัด, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: คอมพิวเตอร์, 2542.

สุรพล ไตรเวทย์. คำอธิบายกฎหมายฟอกเงิน, พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2548.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงตามประมวลกฎหมายอาญา. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2555.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค ๒-๓, ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2553, อ้างถึงใน สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลงตามประมวลกฎหมายอาญา.

หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา. พระนคร: วิบูลกิจ, 2495, อ้างถึงใน เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑, ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: จีระรัชการพิมพ์,

2546.

อนณฎณ เชื้อไทย. AEC ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว,

2555.

อกินพ สุจิตัญญโณ. การกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการระดมเครือข่ายโดยมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการขายตรงและตลาดแบบตรงเป็นความผิดมูลฐานตามกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

อรรถนพ ลิจิตจิตตะ. ถาม-ตอบเกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.

กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542.

อรรถนพ ลิจิตจิตตะ. ประเทศไทยจะได้อะไรจากกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน. ใน รวมบทความและสารานุกรมเกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน, หน้า 46-58. กรุงเทพมหานคร: กองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2542.

ภาษาอังกฤษ

Anti-Money Laundering Act 2001

Anti-Money Laundering Act of 2001

Anti-Money Laundering Bill 2001

Banker's Academy. Anti-Money Laundering (AML) in Singapore [online]. Available from :

<http://www.bankersacademy.com/resources/free-tutorials/354-aml-singapore> [19 January 2013]

Bank Secrecy Act 1970

Black, H. C. Black's Law Dictionary, 6 th ed. (St. Paul : West Publishing, 1990)

Criminal Justice (Scotland) Act 1987

Customs Act 1901

Drug Trafficking Act 1994

Federal Crimes and Criminal Procedure

Financial Transaction Reports Act 1988

Ghosh, A., Robertson, P. E., and Robitaille, M. Crime, Factor Abundance and Globalization :

- Evidence From Cross-Country Panel Data. New South Wales: University of New South Wales, 2011.
- IBA Anti-Money Laundering Forum. The Lawyer's Guide to Legislation and Compliance [online]. Available from : <http://www.anti-moneylaundering.org/asiapacific/Singapore.aspx> [19 January 2013]
- Jeffrey, R. The Laundrymen. New York: Acrode Publishing, 1996.
- Money Laundering Control Act 1986
- Money Laundering Regulation 1993
- Plummer, M. G. and Yue, C. S. Realizing the ASEAN Economic Community : A Comprehensive Assessment. Singapore : ISEAS Publishing, 2009.
- Prevention of Terrorism (Temporary Provisions) Act 1989
- Proceeds of Crime Act 1987
- Rydstrom, J. F. Forfeiture and penalties. In O. C. Sattinger (ed.), American Jurisprudence. N.Y. : The Lawyers Co Operative Publishing, 1968.
- Telecommunication Act 1991
- The Corruption, Drug Trafficking, and Other Serious Crimes (Confiscation of Benefits) Act (Chapter 65A) (CDSA)
- The FATF Recommendations
- U.S. Department of Justice. Investigation and Prosecution of Illegal Money Laundering: A Guide to the Bank Secrecy Act. Drug Enforcement Administration, 1983.
- USA Patriot Act 2001

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวกาญจนภรณ์ แร่เจริญ เกิดเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2529 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต จากคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2551 ได้รับประกาศนียบัตรหลักสูตรวิชาว่าความจากสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ รุ่นที่ 31 พ.ศ. 2551 สอบไล่ได้ความรู้ชั้นเนติบัณฑิตไทยจากสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ 63 ปีการศึกษา 2553 และเข้ารับการศึกษาต่อในหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2554